

GÜLŞENİN SOLMAYAN GÜLÜ

(ŞEYH HAMİD-I VELİ)

SOMUNCU BABA

Raziye Sağlam

Gülşenin
Solmayan Gülü

Gülşenin Solmayan Gülü

Somuncu Baba Romanı

Raziye Sağlam

Ankara 2015

**Nasihat
Yayınları**

**Gülşenin Solmayan Gülü
Somuncu Baba Romanı**

7. Baskı

ISBN: 978-975-97976-3-8

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Visan İktisadi İşletmesi

Zaviye Mahallesi

Hacı Hulûsi Efendi Cad. No:71 (44700)

Darende / MALATYA

Tel:(422) 615 15 54

Faks:(422) 615 28 79

www.nasihatyayinlari.com

facebook.com/nasihatyayinlari

visan@nasihatyayinlari.com

Baskı

SALMAT Basım Yayıncılık Ltd. Şti./ Ankara

Tel: 0 312 341 10 20

Her Hakkı Mahfuzdur

Kasım - 2015

Gülşenin Solmayan Gülü'nün

Beşinci Baskısı İçin

Çalışmanın ve helal kazancın önemine işaret ederken, maddenin sadece insanların mutluluğu için kullanıldığında bir anlam kazana-
cağını okuyucularına gösteriyor. Ayrıca tarih boyu süren zahir-batın,
medrese-tekke çatışması da yerini dostluk ve barışa bırakıyor. Âdeta
bunlar bir kutsal ittifakın ayrılmaz parçaları gibi romanda bizlere an-
latılıyor.

Moğol saldırıları karşısında Anadolu'nun gönül erlerince nasıl ihya
ve imar edildiğinin güzel bir örneğini veriyor. Somuncu Baba'nın Ge-
rimter'e gelişini yazar şöyle dillendirmekte: "Bizim köyde Efendi gibi
bir gönül sultanı var. Böyle mana erlerinin olduğu yerler hep imar edil-
miş, hep güzelliklerle bezenmiştir. Onlar kendi gönülleri gibi bulun-
dukları çevreyi de güzelleştirir."

Geleneğimizin akışında tasavvuf dilinin oluşması yolunda bu ro-
manı bir kilometre taşı olarak görüyoruz. Kadim kültürümüzün verim-
liliğini koruyarak günümüz literatürüne böyle bir roman kazandıran
Raziye Sağlam'ı kutluyoruz.

Bu roman ilk çıktığında âdeta baba ile oğul yeniden "okuma" yarı-

şı içine girdi. Çünkü nesilleri kavga ettirmiyor, kaynaştırıyordu. Dil oldukça sade, üslupsa fevkalade akıcı. İnsan ruhunun ve gönlünün derinliklerindeki tüm güzellikler, okyanus dibindeki incilerin bir bir toplanması gibi romanın satırlarında adeta su yüzüne çıkıyor. Roman aynı zamanda eğitici ve öğretici olması bakımından da incelenmeye değer. Yer yer mekan ve ruh tasvirleri romana ayrı bir güzellik katmakta.

Gençliğin kitaba ve okumaya yabancılaştığı günümüzde okuma alışkanlığının kazandırılmasında önemli bir eser. Tecessüs yerini edebe, kaygı ise ilmî gayrete dönüşüyor. Romanda mekanı güzelleştirmek ruhları tezyin etmekle eş tutulmuştur. Çünkü Anadolu, Gönül Sultanlarının hizmet ve himmetleriyle imar ve ihya ediliyor.

Maneviyat Erlerinin hayat iksirinden fıskıran bu romanı okurken göz yaşlarınıza hâkim olamayacağınız, gönlü ferahlatan, ruhu rahatlatan aynı zamanda eğiten, bilgilendiren, gül kokulu bir eser. Romanın ikinci baskısının da kısa sürede tükenmesiyle hak ettiği değerin takdir edildiğini düşünüyoruz. Beşinci baskısını bir gül zarafetinde tekrar sizlere sunuyoruz.

Solmayan güllerin, rayihalar saçtığı gül bahçesinden demet demet gül buketleri sizin ellerinizde.

Nasihat Yayınları

İthaf

Bu kitabı, Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendinin çok sevgili eşi Hacı Naciye Hanımefendiye ithaf ediyorum. Ülkemiz ve insanlarımız için çok değerli hizmetlerde bulunan, bir 20. yüzyıl gönül sultanı olan Hulûsi Efendinin hep yanında, hep O'na destek bir eş olarak çok kıymetli evlatlar yetiştirdi. Gönlündeki sevgi ve şefkati sadece öz evlatlarına değil, hepimize dağıtan, 22 Nisan 2005 tarihinde Hakk'a yürüyen Hacı Naciye Hanımefendiye, daha doğrusu hepimizin 'Hacı Validesi'ne...

Raziye Sağlam

Yazarın Notu

Şeyh Hamid-i Veli (Somuncu Baba)'nin hayatını anlatan bir roman fikri ortaya çıktığında, aklıma ilk gelen "Onu anlatabilir miyim?" sorusu oldu. Hayatı üzerinde yaptığım araştırmalar neticesinde onu yeterince anlatamayacağım kanısına vardım. Ama hiç değilse mükemmel kişiliği, hoşgörüsü ve tevasusu hakkında bir mesaj verebilmeyi umarak yazmaya başladım.

Şunu itiraf etmeliyim ki, yazdığım bir sene boyunca masamın başına geçtiğim her an etrafımda bir gül kokusu hissettim. Kitapta sıkça bahsettiğim, 'Kişi sevdiği ile beraberdir,' hadis-i şerifi uyarınca, ben o mübarek insanları düşünüp ifade etmeye çalıştıkça, onlar maneviyatlarıyla hep yanımdalar, diye düşünüp mutlu oldum.

Somuncu Baba'nın hayatını anlatırken tarih sırasında kimilerine göre bazı hatalarımızın olabileceğini düşünüyorum. Ama onun hayatına dair kesin olan bilgiler çok da fazla değildir. Biz onun hakkında yazılan yazılarla hayatını romanlaştırmaya ve örnek kişiliğini anlatarak insanların kendi hayatlarını yaşarken bir mesaj almalarına, hatta kendileriyle özdeşleştirmeye çalışmalarına vesile olmak istedik. Hayatını roman hâlinde yazarken bir ailesi ve çevresi olduğunu, bazı seyahatlerinde de ailesiyle birlikte olduğunu bildiğimiz için olabilecek en doğru şekilde anlatmaya gayret ettik. Menkıbevî kişiliği ve biyografik bilgilerini de roman içerisinde işlemeye çalıştım.

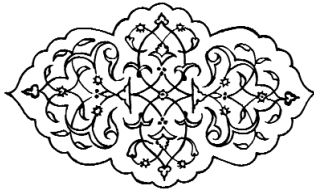
Onlar, manevî yolun basamaklarını bir bir çıkarken elbette ki yalnız değillerdir. Yanlarında aileleri vardır ve bu aile yaşantılarıyla da bir örnek teşkil ederler.

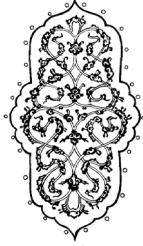
Bu kitabı yazarken gönül sultanlarını incitecek herhangi bir bölüme ya da söze istemeyerek yer verdiğimiz, Hamid-i Velî Hazretlerinin manevî huzurunda hepsinden af diliyor, onların hoşgörüsüne sığınıyorum.

Bu kitabın oluşmasında bana kaynak temin ederek çok değerli yardımlarda bulunan Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Başkanı Sayın H. Hamideddin Ateş'e ve onun şahsında bütün vakıf çalışanlarına da gönülden teşekkürü bir borç biliyorum. Gönderdikleri kitaplar sayesinde, Darende'nin gül kokusu bütün evimizi doldurdu ve bizi Darende'nin yüzyıllar öncesinden beri var olan manevî havasına götürdü.

Ayrıca kitabı yazma aşamasında benden yardımlarını ve hoşgörülerini esirgemeyen, başta annem olmak üzere yeğenim Ayşe'ye, ablalarım Nuran ile Hatice'ye ve bütün aileme teşekkür ediyorum. Bir eser ortaya çıkıyorsa, bu bütün destek olanların başarısıdır.

Raziye Sağlam

I. Bölüm

Horasan'dan Kayseri'ye

Horasan... Doğan güneş anlamına gelen bu güzel şehrin küçük bir köyü... Güneş henüz doğmamış... Köyün erkekleri camide saf tutup sabah namazını kıldılar. Mevsim yaz olmasına rağmen, havada hissedilir bir serinlik var. Yaprakların üzerindeki çiğ taneleri, doğacak güneşle kurumayı bekliyor. Bülbülün ötme vakti çoktan geçmiş. Her zaman olduğu gibi, bir anlık gaflete düşerek, yine gülün açtığını görememiş. İçi biraz daha yanarak, ertesi seheri beklemekten başka çaresinin olmadığını biliyor.

Köyde gözle görülür bir hareketlilik var. Bütün köyün, hatta Horasan'ın 'Efendim' diye hitap ettiği Şemseddin Musa Efendi ve sevenlerinden bir kısmı az sonra yola çıkacaklar. Efendi, bütün Horasan'ın maddî mânevî bereketi... Onun aydınlık, etrafa ışık saçan yüzü, siyah kaşlarının çevrelediği iri ela gözleri mânevîyatının güzelliğinin yüzüne vurduğunu ispatlar gibi. Kimse edebinden onun gözlerine bakamıyor, ama çok güzel olduklarını hissedebiliyorlar.

Efendi, Halvetiyye Tarikatının Ebheriyye koluna bağlıydı. Evinin yanındaki küçük tekkesi onun maneviyatından faydalanmak, gönüllere hitap etmeyi öğrenmek isteyen talebeleriyle dolardı.

Sabah namazının kılınmasından sonra herkes evlerine dağıldı. Biraz sonra, köyün meydanında toplanacak, Şemseddin Efendi ailesiyle birlikte göç edecekler, uğurlanacaklardı. Etrafta yeni uyanan çocukların sesleri duyuluyordu. Gidecek olan ailelerde, kadınlar son hazırlıklar bitmeden önce, kahvaltıyı hazırlayıp ev halkını doyurma telaşındaydı. Bir yandan akşamdan yoğurdukları hamurdan ekme yaparken, bir yandan da yeni sağılmış keçi sütünü kaynatıyorlardı. Yeni pişmiş sütün iç bayıltan buğusuna, ekmeğin acıktırıcı kokusu karışıyordu.

Bir çırpıda ekmeğin pişti. Sıcak süt ve taze peynirle kahvaltılar yapıldı. Kadınlar sofraları toplayıp, kalan eşyaları denk ederken, erkekler de yanlarına alacakları hayvanları hazırlamak için dışarı çıktılar. Birazdan doğup büyüdükleri bu köyden ayrılp, bambaşka topraklara, Anadolu'ya ya da o zamanki deyişle Diyar-ı Rum'a doğru yola çıkacaklardı. Gidecek olanlarda, buraları bırakmanın hüznü yanında, Efendileriyle birlikte göç etmenin sevinci de vardı.

Göç kararını önce Şemseddin Efendi almış, bir gün sabah namazından sonra cemaate şöyle hitap etmişti:

-Kardeşlerim! Dün gece rüyamda, Horasan'dan çıkıp, Diyar-ı Rum'a doğru uzanan yeşil bir yol gördüm. Biz de sevenlerimizle birlikte bu yolda yürüyorduk. Bir süre yürüdükten sonra, yolun sonuna geldik. Orada bize beyaz bir kundak içinde, bir oğlan çocuğu uzattılar. Çocuğun yüzü, öyle güzel, öyle aydınlıktı ki san-

ki bütün Diyar-ı Rum'a ışık saçıyordu.

Öyle sanıyorum ki artık buradan kısmetimiz kesildi. Bize Anadolu yolu görünüyor. En kısa zamanda hazırlanıp yola çıkacağız inşallah. Hepiniz hakkınızı helâl edin. Bende bir alacağı olan varsa hemen bugün gelip alsın.

İnsanlar efendilerini büyük bir şaşkınlık içinde dinlediler. Doğru olduğuna önce inanmadılar. Gitmesini istemiyorlardı. Ondan ayrılmanın çok zor olacağını, giderse buralarda bereketin kalmayacağını düşünüyorlardı.

Haber kısa sürede bütün köye yayıldı. Birçok kimse efendilerinden ayrılmamak için, birlikte gitmeyi istiyordu. Bir hafta sonra yola çıkmaya karar verildi. O zaman zarfında herkes işlerini düzenleyip, yolculuk için hazırlandı. Nihayet gitme vakti gelince köy meydanında toplanıldı ve Şemseddin Musa Efendi ile ailesini beklemeye başladılar.

Şemseddin Musa Efendi'nin hanımı Fatıma, kapıdan çıktıktan sonra, son bir kez evine baktı. Evlendikten bu zamana kadar, bazen sıkıntılı, ama çok zaman iyi, pek çok günü geçmişti. Büyük sohbet odalarında, gerek Horasan'dan, gerekse başka şehirlerden gelen nice âlimleri, dervişleri ağırlamışlardı. Nice gönüllü yaralı insan gelip, burada derdine derman bularak geri dönmüştü. Şimdi yeni topraklara göçüyorlardı. Biraz sonra bütün yakınlarından ayrılıp yola çıkacaklardı. Aslında Fatıma Hanım buna çok da fazla üzülüyordu. Eşi, yoldaşı Şemseddin Efendi, böyle bir karar verdiği göre, haklarında hayırlı olacaktı. Ona her zaman severek itaat etmişti. Babası Hacı Ahmed Sıddık, Horasan'ın sayılı zenginlerindendi. Fatıma Hanım, isterse çok zengin biriyle evlenip, rahat edeceği halde, o, Şemseddin Musa'ya

vararak bazen yokluk içinde olan bu mütevazı hayatı seçmişti. Halinden hiçbir zaman şikâyet etmemiş, Efendiyi üzecek her hareketten kaçınmıştı.

Şemseddin Efendi, hanımının düşünceli bir halde eve baktığını görünce:

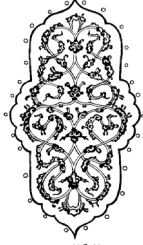
-Buraları bırakmak zor geliyor değil mi Fatıma? Hem anne ve babandan da ayrılıyorsun.

Fatıma, Efendinin sesiyle birden irkilerek daldığı düşüncelerinde ayrıldı. Mahcup bir sesle:

- Sizin yanınızda olduktan sonra, hiçbir şey zor gelmez bize Efendim, dedi.

Şemseddin Efendi ile hanımı Fatıma'nın köy meydanına gelmesiyle hep birlikte hareket edildi. Kalanlar köy çıkışına kadar onlarla geldiler. Köyün çıkışında, geride kalanlar hazırladıkları yollukları vererek vedalaştılar. Herkes birbirleriyle helâlleşti ve yola çıkıldı.

Bütün köy halkının gözü yaşlıydı. Belki de birbirlerini bir daha hiç göremeyeceklerdi. En çok da geride kalanlar ağlıyordu. Şemseddin Musa Efendi, buradan gittikten sonra, artık hiçbir şey aynı olmayacaktı. Ama Takdir-i İlahî... Elden gelen bir şey yoktu.

II. Bölüm

Gazânız Mübarek Olsun

Günler süren yolculuktan sonra Anadolu'ya ulaştılar.

Anadolu... İsmindeki “ana” gibi sıcak bir yurt. Tam da vatan olacak bir toprak parçası... İnsanları konuksever, insanları sevgi dolu, insanları çileli... Yemyeşil bağları, serin yaylaları, gürül gürül akan suları ile sanki cennetten bir köşe... Yüce dağları, eteklerine yerleşen insanları kucaklarcasına göğe yükselmekte. Bu dağlar sanki onlara 'Eteklerimde rahat ve huzurlu yaşayın. Ben sizi korurum.' demektedir.

Toprağı ana gibi fedakâr, ana gibi bereketli. Bu toprak öyle kutludur ki, üzerinde yaşayan insanlar da nebiler nebisi Hz. Muhammed (s.a.s.)'in dininden olmadır. Bu topraklar, yüce dağları, ovaları, yaylaları, kurdu, şahini, kartalı velhasıl her şeyiyle İslâm Dini ile şereflenmiş insanları beklemektedir. Bunun içindir ki Ulu Mevla Yiğit Alparslan'a Malazgirt Zaferi'ni nasip etmiştir.

Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan, Malazgirt Ovasında Bizans İmparatoru Romanos Diogenes ile karşılaşmış ve savaş öncesi beyaz elbisesini giyip, Cuma Namazını kıldıktan sonra askerlerine dönerek:

- Şu anda beni sultanınız olarak değil, içinizden bir er olarak görün. Bizans Ordusu çok kalabalık, ama Allah (c.c.)'ın inayetiyle inşallah zafer bizim olacaktır. Şehit olursam oğlum Melikşah'ın etrafında toplanın. Gazânız mübarek olsun!, dedi.

İki yüz bin Bizanslıya karşı, elli bin Türk. Alparslan'ın dediği îmân gücü galip geldi ve Bizans ordusu kısa sürede bozguna uğrayarak, esir düşen krallarını bile bırakıp kaçtılar.

Böylece Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı. İran, Azerbaycan, Horasan, ve Maverâünnehir'de yaşayan gönül erleri ve diğer Türkler, açılan bu kapıdan Anadolu'ya gelmeye başladılar. Bunlar Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâm Dininin yayılması için büyük uğraş verdiler.

Şemseddin Efendi ve etrafındaki sevenleri de bu mânâyâ hizmet için, Horasan'dan Kayseri'ye uzun bir yol izleyerek gelip yerleştiler. Onlardan daha önce Anadolu'ya gelen Türkmenlerden bir kısmı, hâlâ göçebeliğe devam ediyor, bir kısmı da toprak sahibi olarak yerleşik hayata geçiyorlardı.

Şemseddin Efendi ve yanındakiler gün boyu yol alıyorlar, vakit akşama yaklaşınca önlerine çıkan bir Türk köyünde konaklıyorlardı. Köydeki insanlar, onları karşılayıp, hatırlarını soruyor ve hemen aralarında üçer dörder kişi paylaşarak evlerinde konuk ediyorlardı. Köylüler daha ilk görüşte, Şemseddin Efendinin yüzündeki başkılığı fark ediyor, ayrıca etrafındaki insanların, 'Efendi' diyerek azamî saygı göstermelerinden, onun sıradan bir

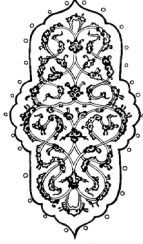
insan olmadığını anlıyorlardı.

Köyün erkeklerinin bir kısmı, akşam olunca, Şemseddin Efendi ve ailesinin kaldığı evde toplanıyorlardı. Şemseddin Efendi, çeşitli istilalar ve savaşlarla bunalmış bu insanların gönüllerini ferahlatacak konuşmalar yapıyordu.

Yine böyle bir akşam şöyle dedi:

- Bizleri konuk edip ağırladınız. Hepinizden Allah (c.c.) razı olsun. Anadolu'da insanlarımızın çok sıkıntılar çektiğini görüyoruz. Unutmayın ki mihnet çekip, acıya katlanılmadan feraha çıkılmaz. Allah Resulü ve arkadaşları da İslâmiyet'i yaşamak ve yaymak için bir çok zorluklarla karşılaşmışlar, ama hepsine de sabretmişlerdi. Siz de imtihana maruz kalıyorsunuz. Bu imtihanın sonunda inşallah İslâmiyet Anadolu'da yayılacak. Umulur ki Allah (c.c.)'ın rızasına mazhar olursunuz. Hiçbir zaman ümidinizi kaybetmeyin. Birbirinizle iyi geçinin ve aranızda fitnenin girmesine müsaade etmeyin.

Bu konuşmalar, Türkler arasında birlik ve beraberliği sağladığı gibi, çektikleri sıkıntı ve acılara dayanma gücü de veriyordu. Onlar da bu mânâ insanının dediği gibi, güzel günlerin geleceğine dair umutlarını hiç yitirmiyorlardı.

III. Bölüm

Biz Burada Yerleşmek İsteriz!

Kafile, uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Kayseri'ye ulaştı. Erciyes Dağı'nın eteklerinde kurulu bu güzel şehir, Eretna Beyliği'nin yönetimindeydi. Beyliğin başındaki Eretna Bey Anadolu'da kısmen düzeni sağlamıştı. Her zaman karlı görünen Erciyes Dağı da sanki şehre koruyuculuk yapıyordu.

Şemseddin Efendi, Kayseri'ye gelince, rüyasında gördüğü uzun yeşil yolun burada bittiğini hissetti. Kafiledekilere dönerek:

- Kardaşlarım! Biz burada yerleşmek isteriz. Aranızdan yola devam etmek isteyen varsa, yolu açık olsun. Eğer burada kalırsanız, Horasan'da olduğu gibi, yine komşu olmayı isteriz.

Herkes, her halükârda kalacaklarını söylediler. Zaten Efendilerinden ayrılmamak için birlikte yola çıkmışlardı.

Kısa zamanda Akçakaya köyüne yerleştiler. Akçakaya, Kayseri'ye birkaç saat mesafedeydi. Yemyeşil ağaçları, bağlarda akan pınarlarıyla çok güzel bir köydü. Kimileri ekip dikmek için toprak satın alırken, bazıları da Horasan'da olduğu gibi ticaret yapmaya başladı.

Şemseddin Efendi bir şeyler yetiştirmek için büyük bir bahçe satın aldı. Köy halkı, yeni gelenleri çok iyi karşıladı. Bilhassa Şemseddin Efendi'yi çok sevdiler. Siyah kaşlarının çevrelediği el gözlerindeki derinlik, sanki insanın içine işliyordu. Daha camiye ilk gelişinde, namazı onun kıldırmasını istediler. Şemseddin Efendi huşû içinde sureleri okurken, bir anda dünya silinip, kendilerini Kâbe'nin karşısındaymış gibi hissettiler. Bu ne güzel bir duyguydu. O günden sonra, namazı hep onun kıldırmasını, hatıta namazdan sonra, kısa da olsa, biraz sohbet etmesini istediler. Şemseddin Efendi onları kıramadı ve her gün sabah namazından sonra kısa sohbetler etmeye başladı. Yine böyle bir gün onlara şöyle dedi:

-Ey müminler! İnsanları sevin, din kardeşinizle aranızda fitne girmesine fırsat vermeyin. Birlik ve beraberliğinizi koruyun. Allah'a karşı kulluk görevlerinizi yapmakta sürekli olun. Kalbinizden daima Allah'ı zikredin. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) 'Allah'ı zikreden kimse ile zikretmeyen kimse, diri ile ölü insanlar gibidir.' diye buyurmuşlardır. Riyaya kaçmamak için gizlice ve kalpten yapılan zikir, insandaki Allah (c.c.) sevgisini artırır ve Tevhid makamına yüceltir. İyi ameller işlemeye niyet eden ve bunun için çalışan kimseye Allah (c.c.) da yardım eder. Nefsinizin esiri olmadan Allah (c.c.) rızası için herkesin yardımına koşun. İyi ve güzele ulaşmak, Allah (c.c.) ve Resulünün yolundan gitmekle olur.

Şemseddin Efendinin adı kısa sürede Kayseri ve diğer yakın şehirlerde duyuldu. Onun sabah namazından sonra yaptığı sohbetleri, uzak yakın demeden dinlemeye geliyorlardı. Gündüz de evinde bir çok ziyaretçiyi ağırlıyordu. Böyle zamanlarda insanlar, Şemseddin Efendi'nin sohbet odasında, belki hayatlarının en lezzetli yemeklerini yiyip, en huzurlu saatlerini geçiriyorlardı. Bu yemekler bazen sadece tek çeşit olsa bile onu nice ziyafete değiştirmeyeceklerini söylüyorlardı.

Onu ziyarete gelenler arasında, bazı ünlü din âlimleri de vardı. Şimdiye kadar ilimle uğraşan bu insanlar, Efendinin sohbetinde bulunarak, ondan gelen mânâ ile gönüllerini dolduruyorlar, orada gerçek muhabbeti öğreniyorlardı.

Yine böyle bir gün uzaktan yakından gelen bir çok misafir, sohbet odasında otururken, önce yemekler yendi. Daha sonra insanlar sessiz bir şekilde oturarak Şemseddin Efendinin konuşmasını beklediler. Şemseddin Efendi, onları fazla bekletmeden ağır ağır konuşmaya başladı:

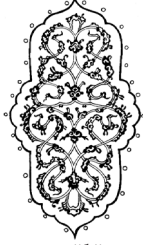
-Kardaşlarım! Benlik atına binenler, kendilerinden başkasını düşünmezler. Hiçbir karşılık beklemeden, sadece Allah (c.c.) rızası için insanlara yardım edin. Düşkünlerin ve fakirlerin haklarını gözetin. Allahü Teâlâ suyu, güneşi, toprağı ve daha bir çok nimeti yaratıp, insanların hizmetlerine sunmuştur. Bütün bunlara ibret nazarıyla bakarsak, su gibi sahavetli, güneş gibi şefkatli, toprak gibi tevazulu olmaya çalışırız. Böylece benliğimizden kurtulup, Allah için herkesin derdine derman olmaya başlarız. Bu da insanların gönlünde bir yerimiz olmasını, dünya ve ahirette huzur bulmamızı sağlar.

Şemseddin Efendi bu sohbetleriyle insanlara gerçek huzuru bulmanın yolunu, yani gönlü Hak sevgisiyle doldurup, Hak için

halka hizmet etmenin güzelliğini anlatıyordu. Huzurlu insanların sayısının artması, toplumda birbirine karşı genel bir hoşgörünün oluşmasına sebep oluyordu.

O zamanki şartlarda Anadolu'da en çok buna ihtiyaç vardı. İnsanların Allah için birbirini sevmesi, sabırlı ve hoşgörülü davranması, birlik ve beraberliğin korunması. Şemseddin Efendi sayesinde, kalplerinde olan Allah sevgisi daha çok artmış ve bu sevginin sonucu olarak, dinini daha iyi öğrenmeye ve yaşamaya başlamışlardı. Artık birbirlerinin daha çok yardımına koşuyor, aralarına fitne girmemesi için daha dikkatli davranıyorlardı.

Şemseddin Efendi de toplumda görülen bu değişiklik karşısında Allah'a gönülden şükrediyordu.

IV. Bölüm

Mübarek Olsun Efendim

Şemseddin Efendi, Fatıma'yı yanına çağırdı ve:

-Hanım, Horasan'daki gibi burada da çok misafir geliyor. Allah (c.c.) hiçbir zaman yokluğunu vermesin. Ama senin çok yorulduğunu düşünüp üzülüyorum. Ne dersin sana yardım edecek birini turalım mı, diye sordu.

Fatıma:

-Hayır Efendim. Misafir ne kadar çok sayıda olursa olsun, bu asla bizi yormaz. Siz bizi düşünmeyin. Hem sağ olsunlar komşular da çok yardım ediyorlar, diyerek hâlimden şikayetçi olmadığını bildirdi.

Şemseddin Efendi, her defasında bu cevabı almaktan çok memnun oluyordu.

Onun iyi niyetini ve fedakârlıktan kaçınmayacağını bilirdi. Ama yine de belirli aralıklarla halini hatırını sormaya devam ederdi. Çünkü bilirdi ki, hanımı gelen misafirlere gönülsüz yemek yaparsa, o yemek ne yiyene ne de yapana hayretmezdi.

Bir gün yine sohbet odası çok sayıda misafirle dolmuş, çaylar içilip gönül sohbeti yapılmıştı. Vakit hayli geçmesine rağmen insanlar; gönülleri dolu, yüzleri aydınlık, kendilerini dünyanın sıkıntılarından arınmış, nurlu bir ırmakta yıkanmış gibi hafif ve temiz hissederek Efendilerinin evinden ayrılmışlardı. Daha kapıdan çıkmadan, bir daha gelene kadar geçecek süre gözlerinde büyümeye başlamıştı.

Oda tamamen boşaldıktan sonra Fatıma ortalığı toplamak üzere içeri girdi. Şemseddin Efendi onu çağırarak yanına oturmasını istedi. Sonra hanımının yüzüne bakarak:

-Fatıma, sende uzun zamandır bir başkalık görüyorum. Sanki daha bir güzelleşip aydınlanmış gibisin, dedi.

Fatıma mahcup bir şekilde gülümseyerek:

-Allah (c.c.) izin verirse bir çocuğunuz olacak Efendim, dedi.

Şemseddin Efendi birden içinde bir güneş doğduğunu hissetti. Acaba Horasan'dayken rüyasında gördüğü çocuk mu geliyordu?

Hemen ayağa kalktı ve iki rekat şükür namazı kıldı.

-Allah'ım sana şükürler olsun ki bu çocuğu bize nasip ettin. Senin rahmetin bol, kadrin yücedir.

Günler geçiyordu. Fatıma'nın hamileliği ilerliyor, ama bu kendisine hiç yük getirmiyordu. İlk günlerde hemen bütün kadınlar-

da görülen aşerme olayını hiç yaşamadı. Gariptir, sabahtan akşama ne kadar iş yapsa da yorgunluk hissetmiyordu. Aslında bu duruma kendi de çok şaşırıyordu.

Bir gün Şemseddin Efendi'ye:

-Efendim, kendimi önceki halimden bile daha hafif hissediyorum. Ne kadar iş yapsam da hiç yorgunluk duymuyorum, dedi.

Şemseddin Efendi gülümseyerek:

-Çocuğumuz hayırlı bir evlât olacağını şimdiden gösteriyor hanım. İnşallah bütün Ümmet-i Muhammed için de hayırlı olur.

Evet. Şemseddin Efendi ya da bazılarının dediği gibi Baba Musa haklıydı. Hayırlı bir insan geliyordu. Hızır Aleyhisselâm ile sohbet eden Beyazıd-i Bestamî Hazretlerinin ruhaniyetinden feyz alan *Gavs-ı Azam, Gönüller Sultanı Şeyh Hâmid Hamideddin. Nam-ı diğer Somuncu Baba.*

.....

Bir bahar sabahı. Güneş, bütün ihtişamıyla parlayıp, çiğ düşen yaprakları ısıtıyor. Yapraklar ona teşekkür edencesine titriyor. Serçeler cıvıdayarak birbirinin ardısına uçuyorlar. Arada bir ağaç dalına konup cıkcıkliyor, sonra yine havalanarak birbirini kovalıyorlar. İleride bir solucan, toprağı kabartarak ilerliyor ve kendi çapında doğaya katkıda bulunuyor. Uzun bacaklı leylekler, yeni geldikleri bu yerlerde yuvalarını kurma telaşıyla taktıkları. Yemyeşil çimenlerin arasındaki çiçekler, gece serinliğinden kurtulmanın sevinciyle doğaya gülümsüyor. Arılar, bir çiçekten di-

ğere konarak günlük nasiplerini toplama peşinde. Erciyes Dağ'ının eteklerindeki yemyeşil çayırlara otlamaya giden koyun ve kuzular, taze otların üzerine yayılarak çobanın çaldığı kavalı dinliyor. Belki hayatlarının en tatlı otlarını yiyor. Kavak ağaçlarıyla çevrili bağlardaki pınarlar daha bir coşkuyla çağlıyor.

Doğadaki bu canlılık ve mutluluk başka bir şekliyle Şemseddin Efendinin evinde de görülüyor. Bugün bu evde, hatta bütün köyde herkes çok mutlu. Uzun süredir beklenen çocuk dünyaya geldi.

Şemseddin Efendi, sabah namazından sonra eve gelince ona beyaz kundağa sarılmış bebeği uzatarak:

-Allah (c.c.) bağışlasın Efendim. Nur topu gibi bir oğlunuz oldu. Müjdesini verdiler.

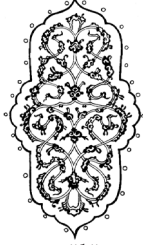
Şemseddin Efendi, bebeği kucağına alınca, güneş gibi aydınlık yüzüyle onun rüyasında gördüğü çocuk olduğunu anladı. Allah'a gönülden şükrederken gözleri doldu. Daha sonra eşi Fatıma'nın yanına giderek hatırını sordu. Fatıma çok mutlu görünüyordu. Şemseddin Efendi onun gözlerinin içinin güldüğünü gördü. Kendisinin de çok mutlu olduğunu gösteren bir sesle:

-Gözün aydın hanım. Allahü Teâlâ bize çok güzel bir çocuk verdi. Böyle bir evlât doğurmak her anaya nasip olmaz, dedi.

Fatıma'nın yüzü kızarmıştı. Başını eğip zor duyulur bir sesle:

-Mübarek olsun Efendim, dedi.

Baba Musa, çocuğun kulağına ezan okuyup adını "Hâmid Hamidüddin" koydu. Aile içinde ve etrafta ona artık hep "Hâmid-i Velî" denecekti...

V. Bölüm

Aydınlık Olsun!

Şemseddin Efendi ya da herkesin bahsettiği gibi Baba Musa çok mutluydu. Bebek biraz büyüyüp de konuşmaya başlayınca, ona duaları ve namaz kılmayı öğretti. Küçük *Hâmid-i Velî* namaz vakitlerinde babasıyla camiye gidiyor, arta kalan zamanlarda ise babasının gösterdiği dersleri öğrenmeye çalışıyordu. Arada bir arkadaşlarıyla oynuyordu. Arkadaşları, *Hâmid-i Velî*'nin kendileriyle oynamasından çok hoşlanıyorlardı. Çünkü o, hiç kavga etmiyor ve kavga eden olursa kimseyi kırmadan herkesi uzlaştırıyordu. Kendinden büyük çocuklar bile onun sözünü dinleyip itaat ediyorlardı.

Babasının gösterdiği dersleri fazla uğraşmadan hemen öğreniyor, derslerine büyük bir hevesle çalışıyordu. Zaman zaman evde yapılan sohbetlere katılıyor, burada kendisine sorulan sorulara zorlanmadan doğru cevaplar veriyordu.

Baba Musa, oğluna Kur'an, okuma yazma, fıkıh, hadis gibi derslerin yanı sıra, esas olarak Allah (c.c.) ve Resulünü sevmeyi, her canlı varlıkta Allah'ın hikmetlerini görmeyi ve insanlara hep hoşgörölü ve şefkatli davranmayı öğretiyordu. Zaten *Hâmid-i Velî*'nin gönlü muhabbetullah ile doluydu. Babasının onu bir cevher gibi işlemeyle bu muhabbetullah dalga dalga etrafa da yayılıyordu.

Kayseri'deki bazı hocalar hatta alimler *Hâmid-i Velî*'nin methini duymuşlardı. Baba Musa'ya gerek kendileri gelerek, gerekse talebeleriyle haber salarak, onu okutmak istediklerini bildiriyorlardı.

Seneler geçti ve Hâmid on yaşına geldi. Bir gün babası:

-Oğlum, artık sana öğreteceğim bir şey kalmadı. Bundan sonra Kayseri'deki büyük âlimlerden ders alacaksın. Hazırlanıp sabah yola çık, dedi.

Hâmid-i Velî başını eğerek:

-Siz nasıl isterseniz Efendim, dedi.

Ertesi sabah, namazdan sonra annesinin elini öptü ve:

-Anacığım hakkını helâl et, dedi.

Aslında Fatıma, oğlunu yanından hiç ayırmak istemiyordu. Hasretine dayanmak zor olacaktı. Ama madem ki Şemseddin Efendi böyle istedi, mutlaka oğlu için hayırlı bir şeydi bu. Zaten bugüne kadar eşinin hiçbir isteğine karşı gelmemişti. Bu da ona çok huzur veriyordu. Bugün de oğlunu gözü yaşlı uğurlarken, aynı huzuru hissederek:

-Üzerinde ne kadar hakkım varsa hepsi helâl olsun, güzel

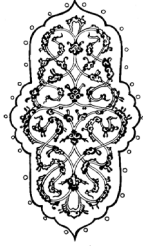
oğlum. Allah (c.c.) yolunu açık etsin. Yüce Mevlâm seni sözü dinlenir, insanların gönlünde yeri olan bir gönül sultanı yapar inşaallah, diye dua etti.

Hâmid-i Velî daha sonra babasının elini öptü. Babası da onu alnından öperek:

-Allah'ın sevgisini ve zikrini kalbinden hiç çıkarma. Her daim insanlara hizmet et. Nefsine uyma. İlmin peşinden git. İlim yolu meşakkatli bir yoldur. Bu yolda önüne çıkan zorluklar, seni yoldundan geri koymasın. Peygamberimiz aleyhisselatü vesselâm ve arkadaşları İslâmiyet'i yaymak için hayatları boyunca hep çile çektiler. Bunu hep düşün ve onları örnek al.

Haydi şimdi git. Zihnin açık, yolun aydınlık olsun.

Hâmid-i Velî baba ocağından ayrılmanın hüznüyle gözleri yaşlı yola çıktı. Yanında doğduğu günden beri hiç ayrılmayan, babasının talebelerinden Lokman vardı. *Hâmid-i Velî*'den 7-8 yaş büyük olan Lokman, onun Kayseri'ye gideceğini duyunca hiç tereddüt etmeden hazırlanıp birlikte yola çıkmıştı. *Hâmid-i Velî* her nereye giderse gitsin, ondan hiç ayrılmayacağına dair kendine söz vermişti.

VI. Bölüm

Bana "Gel" Diye İşaret Etti

Hâmid-i Velî, Kayseri'de on sekiz yaşına kadar kaldı. Bu zaman zarfında başta Davud-i Kayserî olmak üzere, birçok ünlü müderristen ders almış ve medrese eğitimini tamamladı. Eğitimle geçen çok yoğun günün ardından geceleri de çok az uyuyor ve hep ibadetle uğraşıyordu. Babasının dediği gibi Allah'ın sevgisini ve zikrini kalbinden hiç çıkarmıyordu. Hocaları onda, diğer talebelerinde olmayan bir başkalık görüyor ve büyük bir hevesle ders veriyorlardı. Bu dersler sırasında bazen yetersiz kaldıkları bile oluyordu. O zaman *Hâmid-i Velî* kendinden emin bir şekilde, o konulara da açıklık getiriyordu.

O, öğrendiği ilimle kalbindeki muhabbeti birleştirmeyi çok iyi biliyordu. Şimdiden insanların gönlünde farklı bir yeri olmaya başlamıştı. Arkadaşları, onun olduğu derslere daha bir istekle katılıyor ve birlikte daha çok vakit geçirmek için o çıkmadan dersten çıkmıyorlardı.

Lokman da Kayseri'de bir terzinin yanına çırak olarak girmiş, kendine bir de oda tutmuştu. İşten arta kalan zamanlarda sık sık *Hâmid-i Velî*'yi ziyarete gidiyor ve bir ihtiyacı olup olmadığını soruyordu.

Yine böyle bir gün medreseye gittiğinde, *Hâmid-i Velî*'yi secadesinde düşüncelere dalmış bir şekilde buldu. Yanına sessizce yaklaşıp beklemeye başladı. Bir süre sonra *Hâmid-i Velî* başını kaldırıp onu görünce gülümseyerek :

-Lokman, kardaşım. Çok oldu mu geleli, diye sordu.

-Bir süredir buradayım. O kadar derin düşüncelere dalmışsın ki, geldiğimi fark etmedin bile. Bu hâlinin sebebi nedir?

-Benim candan arkadaşım Lokman. Her hâlimi bilir, hep beni düşünürsün. Birkaç gündür anam, babam, köyüm aklıma gelir durur. Onları çok özledim ama hocalarıma saygısızlık olur diye söyleyemiyordum. İçimden bir ses sanki beni köye çağırıyordu. Nihayet dün gece rüyamda babamı gördüm. Bana "Gel!" diye işaret etti. Şimdi hocamı bekliyorum. İzin alıp sabah erkenden yola çıkacağım.

Lokman:

-İznin olursa ben de geleyim. Hem Efendimi çok özledim, hem de seni yalnız bırakmayacağıma dair kendime söz vermiştim.

Sabah namazından sonra *Hâmid-i Velî*, hocaları ve arkadaşlarıyla vedalaştı. Lokman da yanında çalıştığı terziden izin aldı, birlikte yola çıktılar. *Hâmid-i Velî* o kadar hızlı yürüyordu ki, Lokman ona yetişmekte güçlük çekiyordu. Bir su kenarında biraz duraklayıp abdestlerini tazelediler. Sonra tekrar yola koyul-

dular. *Hâmid-i Velî*'nin köyü Kayseri'ye beş saatlik mesafedeydi. Hiç durmadan yürüyerek köye vardılar.

Hâmid-i Velî köye varınca havasını derin derin içine çekti. Çok özlemişti. Havada sanki anasıyla babasının kokusu vardı. Köyün girişindeki kavak ağaçları hafif rüzgârla hışırdıyor, mas-mavi gökyüzünde parlayan güneş sanki onlara "Hoş geldin!" diyordu.

Köye tam bir sessizlik hâkimdi. İnsanlar neredeydi acaba? Bu düşünceler içinde evlerine yaklaşırken ileride bir kalabalık gördü. Köydekilerin çoğu Baba Musa'nın evinin önünde birikmiş üzgün bir hâlde bekliyorlardı. *Hâmid-i Velî* onları böyle görünce iyi bir şeylerin olmadığını hissetti. Onu görenler önce tanıyamadılar, sonra dikkatli bakınca kim olduğunu anladılar. Komşularından İbrahim Dayı yanlarına gelerek:

-Ooo, hoş geldin *Hâmid*'im. Ne kadar da büyümüşsün. Kocaman delikanlı olmuşsun. Sen de Lokman mısın yoksa? Vallahi tanıyamadım, diyerek her ikisini de sevgiyle kucakladı.

Hâmid-i Velî diğerlerine de selâm verdikten sonra içeri girdi. Önce annesi Fatıma Hanım'ı gördü. Her zamanki gibi tülbentini dolamış, gülümsemeye çalışan annesi *Hâmid-i Velî*'nin elini öpmesine fırsat vermeden başına bastı. Kısık bir sesle:

-Baban içeride seni bekliyor oğlum, dedi.

Hâmid-i Velî, annesinin yaşlı gözlerine bir kez daha baktı ve hiçbir şey demeden sessizce babasının odasına girdi. Babası bir nur parçası gibi yatakta yatıyordu. Yanında bulunanlar *Hâmid-i Velî*'nin geldiğini görünce dışarı çıktılar. Şimdi baba oğul yalnızdı.

Baba Musa, oğlunun geldiğini görünce hafifçe doğrulmaya

çalıştı. Zaten *Hâmid-i Velî* küçüklüğünden beri ne zaman odaya girse Şemseddin Efendi doğrulur ve onu ayakta karşılardı.

Hâmid-i Velî saygıyla babasının elini öptü. Babası onun başını okşayarak:

-Geldin mi oğul? Seni görmeden emaneti teslim edeceğim diye korkuyordum. Allah'a şükür yetiştin. Baba ocağına hoş geldin, dedi.

Hâmid-i Velî gözyaşlarını tutamayarak hasta yatağında yatan babasına sarıldı. Gönüllerindeki sevgi baba oğul sevgisinden çok büyüktü. *Hâmid-i Velî* bir dervişin mürşidine bağlılığı gibi bir muhabbet duyuyordu babasına. Bu da çok tabî idi. Çünkü Şemseddin Efendi, küçüklüğünden beri kaynağı Allah ve Resulü olan bir muhabbetle onun kalbini doldurmuş ve o muhabbet sıradan bir baba oğul sevgisini çoktan aşmıştı. Ve yine o muhabbetle, baktığı her nesnede Allah'ı görmenin yolunu yani tasavvuf felsefesini kendi de yaşayarak öğretmişti. Hayatı boyunca hep "Yaradan'dan ötürü yaradılanı sevmiş" ve oğluna hep bunu anlatmıştı.

Baba Musa ağır ağır konuşmasına devam etti:

-Hâmid'im bir an önce buraya gelmen için Allah'a çok dua ettim. Çok şükür duamız kabul olmuş ki şimdi buradasın. Gördüğün gibi ben artık iyi değilim. Bunu şikâyet için söylediğimi düşünme. Dosttan gelen şerbet acı da olsa bize gönderdiği için şükreder ve içeriz. Öyle sanıyorum ki bu dünyayı terk edip esas vatanımıza göçme zamanı geldi. Anneni ve bizi seven herkesi önce Allah'a sonra sana emanet ediyorum.

İlmin peşini bırakma. Dünya malına tamah etme! Hep gönüllere hizmet edip gönüller sultanı olmak için çalış. Kayseri'ye gi-

derken söylediğim gibi, Allah'ın sevgisini ve zikrini kalbinden çıkarma.

Hâmid-i Velî kendini tutamayarak ağlamaya başladı. Babasından helâllik dileyerek tekrar elini öptü. Baba Musa bir an onun gözlerinin içine baktı. Bu bakışıyla 'Babalık hakkım ananın ak sütü gibi helâl olsun.' der gibiydi. Sonra başını sağ tarafa çevirdi. Sanki artık bu dünyayla ilgisi kalmamış gibiydi. Bir süre öyle kaldıktan sonra yavaşça Kelime-i Şehadet getirdi ve hafifçe nefes vererek gözlerini kapattı. O anda bütün odaya sanki bir gül kokusu yayıldı.

Hayatını Allah (c.c.) için insanlara hizmet etmeye, onlara gerek yaşayışıyla, gerekse zaman zaman yaptığı sohbetlerle hep doğruyu, güzeli göstermeye çalışan, bu amaçla Horasan'dan çıkıp Kayseri'ye gelen bu mânâ insanı dünyadan kendi deyimiyile esas vatanına göçmüştü. Geride onu binlerce seveni ile tam da ona layık bir evlat bırakarak...

.....

Hâmid-i Velî sessizce odadan çıktı. Annesi kapıda bekliyordu. Gözleri yaşlı ona sarılarak:

-Başımız sağ olsun anacığım. Babam Allah ve Resul'üne kavuştu İnşaallah, dedi.

Efendilerinin yattığı bir hafta öncesinden beri, sessiz sakin onun iyileşmesi için dua eden köy halkı vefatını duyunca derin bir acıyla sarsıldı. Allah'tan gelene şükrederek, ona yakışır şekilde cenazeyi yıkayıp hazırladılar.

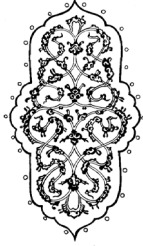
Cenaze camiye giderken hazin bir yağmur yağmaya başladı.

Sanki bütün köy halkı ile birlikte gökler de ağlayarak uğurluyordu Baba Musa'yı.

Cenaze ikindi namazını müteakip kalkacaktı. Şemseddin Efendi'nin vefatı kısa sürede bütün civar köylerde ve Kayseri'de duyuldu. Ona son görevini yapmak için gelen insanlar camiye sığmayıp köyün meydanına taşıldılar.

O gün ikindi namazını babasının yerine oğlu *Hâmid-i Velî* kıldırdı. Aynı babası gibi, onun da insanın gönlüne akan bir sesi vardı. O, sureleri okurken kendini namaza öyle veriyordu ki o anda sanki her şey siliniyordu. Ortada sadece namazı kıldırın *Hâmid-i Velî*'nin sesi ve kıldıkları namaz vardı. Onlar Kayseri'nin küçük bir köyünde değil de Peygamber Efendimiz'in bastığı topraklarda, Kâbe'nin karşısındaydılar.

Efendileri bu dünyadan göçerken onları, mahzun olmasınlar diye gözbebeği olan oğluna emanet etmişti. Bu onlar için ne büyük bir devlettir. Allah'ın rahmeti ne kadar da boldu. Kullarını düşmanlardan korusun diye adaletli sultanlar yarattığı gibi, manevyatlarını iyileştirip güzelleştiresin diye de gönül sultanları gönderiyordu. Kulları bilirse eğer Allah'ın rahmeti her yönden onları kuşatıyordu. Bunu görecektir gözü ve anlayacak gönlü de onlara yine Allah'ın yardımıyla mânâ erleri öğretiyordu.

VII. Bölüm

Sevenlerin Çok Olsun

Köyde Baba Musa'nın yokluğu gün geçtikçe daha çok belli oluyordu. İnsanlar, namaz vakitlerinde alıştıkları gibi Efendilerini göremeyince üzüliyorlar ama onun sağlığında verdiği nasihatları tutmaya, onun yolundan gitmeye daha çok gayret ediyorlardı.

Hâmid-i Velî de daha çok genç bir delikanlı olmasına rağmen hal ve tavırlarıyla ona lâyük bir evlât olduğunu gösteriyordu.

Fatıma, Şemseddin Efendi'nin vefatıyla çok sarsılmıştı. *Hâmid-i Velî* elinden geldiği kadar ona destek olmaya çalışsa da annesi gündend güne erimeye başladı. Çok geçmeden hastalanıp yatağa düştü. *Hâmid-i Velî* babasından sonra annesini de kaybedeceğini düşünerek üzülüyordu. Ama elden gelir bir şey yoktu. Allah'ın takdiri ne ise o olurdu.

Annesi hasta yatağındaiken başından hiç ayrılmıyor, bir isteği olduğunda hemen yerine getirmek için uğraşıyordu. Fatıma bu şekilde çok da yatmadı. Bir süre sonra bir sabah Hakk'ın rahmetine kavuştu. *Hâmid-i Velî* altı ay içinde hem babasını, hem annesini kaybetmişti.

Son nefesini vermeden önce Fatıma, oğlu *Hâmid-i Velî*'nin elini tutarak:

-Oğlum, Hâmid'im! Ben senden razıyım. Allah da razı olur inşaallah. Hep hayırlı bir evlât oldun. Dilerim Allah'tan sevenlerin çok olsun, diye dua etti.

Hâmid-i Velî annesini de kaybettikten sonra yapayalnız kalmıştı. Dünyada Allah'tan başkası yoktu artık. Bir süre daha köyde kaldı. Ama devamlı orada kalamazdı. Babasının dediği gibi ilmin peşinden gidecekti.

O zamanlarda, Anadolu'da ilim tahsili için daha çok doğuya gidiliyordu. *Hâmid-i Velî* de doğuya gitmeye karar verdi. Bu kararını Lokman'a söyleyince, Lokman hiç tereddüt etmeden:

-Ne vakit yola çıkacağız, diye sordu. Bu yolculukta da onu yalnız bırakmak istemiyordu.

Hâmid-i Velî:

-Lokman, kardaşım! Çocukluğumuzdan beri peşimden gelir durursun. Artık köyümüzde kalsan da çoluk çocuğa karışsan olmaz mı, dedi.

-Efendim, müsaade et de ben de geleyim. Ancak sizin yanınızda huzur bulduğumu biliyorsunuz.

Bunun üzerine *Hâmid-i Velî* başka bir şey demedi. Birkaç gün sonra yola çıkmak için anlaştılar.

Akçakaya köylüleri, *Hâmid-i Velî*'nin gideceğini duyunca çok üzüldüler. Yıllar önce 'Baba Musa' deyip benimsedikleri Şemseddin Efendi ve onu sevenleri gelip köylerine yerleşmesinden çok mutluydular. Baba Musa ve ailesi köylerine bir güzellik, bir bereket getirmişti. Her gecenin sonunda, sabah namazında nur yüzünü görecekleri için büyük bir hevesle camiye koşuyorlardı. Onun sayesinde sade Akçakaya'da değil, bütün çevre köylerde, hatta Kayseri'de bile birlik ve beraberlik sağlanmış, bazı insanlar arasında yıllardır süren kavgalar son bulmuştu. Önceleri sıradan bir köy olan Akçakaya, âlimlerin ve dervişlerin uğrak yeri olmuştu. Bu sayede insanlar, dinlerini daha doğru öğrenip Allah'ın velî kullarına yakın olmakla Allah'a daha yakın olduklarını hissediyorlar, bu da ona daha çok güvenmelerine ve içlerinde gerçek huzuru duymalarına sebep oluyordu.

Bilhassa köyün kadınları Fatıma'ya hem çok saygı duyuyor, hem de bir bacı, bir ana, candan bir arkadaş gibi seviyorlardı. Sık sık yaptıkları ziyaretlerde onun örnek yaşantısını kendilerine uygulayarak eskiye göre daha huzurlu bir aile ortamına sahip olduklarını düşünüyorlardı.

Akçakaya köylülerinin sevinci *Hâmid-i Velî*'nin dünyaya gelmesiyle daha da artmıştı. Yaşlılarına göre daha iri yapılı, buğday tenli, elâ gözleri çıra gibi yanan bu çocuğu görüp de sevmemek mümkün değildi.

Onun ilim tahsili için Kayseri'ye gitmesine çok üzülmuşlerdi. Ama ilmini tamamlayıp bir gün mutlaka döneceği umudu vardı. *Hâmid-i Velî*'yi özledikçe bir işi bahane ederek yollara düşüyor ve yürüyerek değil de sanki uçarak beş saatlik yolu bir çırpıda alıp Kayseri'ye ulaşıyorlardı. Onu biraz görüp yanlarında getirdikleri yollukları medresede bırakıyorlardı. Zaten Kayseri'ye gel-

dikten sonra, ilim gördüğü medresede bereket artmıştı. Talebelerin ihtiyaçları karşılandıktan sonra arta kalanlar fakirlere dağıtılıyordu.

Şimdi hem gönülden bağlandıkları Şemseddin Efendi'den, hem Cennet hatunu olarak görüp sevdikleri Fatıma'dan ayrılmışlardı. Sıra 'gözbebeğimiz' dedikleri *Hâmid-i Velî*'ye gelmişti. Baba Musa ile Fatıma Hanım'ın vefatı onların gönlünde derin yaralar açmıştı. Şimdi ise varlığıyla teselli buldukları *Hâmid-i Velî* de gideceği için tamamen öksüz ve yetim kalacaklardı.

Hâmid-i Velî, kimseyi ayağa kaldırmadan sessizce yola çıkmayı düşünüyordu. Ama köy halkı sabaha kadar uyumamış, onu son bir kez görüp uğurlamak için meydanda toplanmışlardı. *Hâmid-i Velî* bu duygulu kalabalığı görünce, gözleri yaşardı.

- Akçakaya köyünün gönlü güzel insanları! Babam bana 'İlmin peşinden git.' dedi. Büyüklerin sözü tutulmak içindir. Bugün sizden ayrılıyoruz, ama inşaallah her zaman birbirimizin gönlünde olacağız. Şemseddin Efendi'nin her zaman dediği gibi, birlik ve beraberliğinizi kimsenin bozmasına müsaade etmeyin. Aranıza fitne sokmayın. Hepiniz Allah'a emanet olun, diyerek vedalaştı.

Köyün çıkışına kadar onu yolcu ettiler. Baba Musa ve ailesiyle geçirdikleri güzel günlerin, gün gelip sona ereceğini hiç düşünmemişlerdi. Şimdi ellerinde Baba Musa'nın öğütleri ve ailesiyle köyde yaşadığı günlerin anıları kalmıştı. 'Bize düşen bu öğütleri tutmak.' diye düşünen köylüler, başları eğik gözleri yaşlı bir hâlde evlerine döndüler.

.....

Hâmid-i Velî ile Lokman, Akçakaya'dan çıkmalı bir hafta ol-

muştı. Devamlı doğuya gidiyorlardı. Geçen zaman içinde önlerine birçok köy çıktı. Bu köylerden bazıları istilalar sırasında yıkılıp yıkılmış, insanlar güç durumunda kalmıştı. *Hâmid-i Velî* Lokman ile birlikte, zor durumda olanlara elinden geldiğince yardım ediyordu. Onların acısını hafifletmek için zaman zaman konuşmalar yapıyordu.

-Çeşitli dertler ve belalar, biz kullarına Allahü Teâlâ'dan bir imtihandır. Bu imtihani başarıp Allah'ın rızasına kavuşmak için sabretmeli, birbirimizin derdine derman olmaya çalışmalıyız. Derd ü belâya katlanıp, acılara sabredenlerin kadri yücelir. Allah Resulü ve ashabının hayatı bizim için en iyi örnektir. Onları iyi tanıyıp yoldundan gidersek bu uğurda çektiğimiz acılara katlanmak daha kolay olacaktır.

İnsanlar, bu genç delikanlıyı dinledikçe, düştükleri umutsuzluktan kurtuluyor ve birbirine daha çok yardım ederek toparlanmaya çalışıyordu.

Yine böyle bir köyden geçerken, yarısı yıkılmış küçük bir evin önünde oturan yaşlı bir kadıncağz gördüler. Yüzünde, çektiği acıyı anlatan, derin çizgiler vardı. Başını iki elinin arasına almış öylece duruyordu. Gözleri sabit bir noktaya dikilmişti. Hâlinden bedeninin orada, ama aklının çok uzaklarda olduğu belli oluyordu.

Hâmid-i Velî yanına yaklaşıp yavaşıca:

-Esselâmü aleyküm Hacı Ana, diye selâm verdi.

Kadıncağz bu sesle irkilerek başını kaldırdı ve:

-Aleykümselâm oğul, diye cevap verdi.

*Hâmid-i Velî*ye bakan gözlerinde, akmaya hazır iki damla yaş bekliyor gibiydi.

-Yabancısınız heral! Böyle nereden gelip nereye gidiyorsunuz, diye sordu.

-Diyar-ı Rum'dan gelip Diyar-ı İlme gidiyoruz İnşaaallah. Geçer-ken senin hâlini görüp üzüldük. Kardaşım Lokman'la paylaşmak istedik.

-Ah oğul! Benim derdim çok büyük. Şimdi anlatıp sizin de canınızı sıkmayayım.

Hâmid-i Velî gülümseyerek:

-Hacı Anam, söyle bize derdini. Gücümüz yeterse yardımcı olmaya çalışırız, dedi.

-Oğul gördüğün gibi evimin yarısı yıkık. Bir ay evvel birkaç tane gayri müslim köyü birleşip bize saldırdı. Bizim köyün suyu boldur. Gözleri bu sudaymış meğer. Hepimiz, kadın erkek, genç yaşlı birlik olup onları köyden attık. O kadar ânî bastırdılar ki beylîğe haber veremedik. Köyde çok kişi şehit oldu. Benim oğlum da onların arasında. O benim evimin direği-ydi. Şimdi yapayalnız kaldım. Üstelik evlât acısı gün geçtikçe daha çok yüreğime çöreklenip içimi yakıyor. Ev de gördüğünüz gibi bu hâle geldi. Köylü biraz yardım etmek istedi, ama herkes zor durumda.

Yaşlı kadın konuştuğça gözlerinden akan yaşlarla yüzü ve oradan da tülbenti ıslandı. *Hâmid-i Velî* âhir ömründe böyle sıkıntı çeken yaşlı kadının hâline çok üzüldü. Lokman'a dönerek:

-Hacı Ana'yı böyle bırakıp gitmek olmaz, değil mi, dedi.

Lokman, üzerindeki cübbeyi çıkarıp kollarını sıvamaya başlamıştı bile.

Köyde bir hafta kalıp yaşlı kadının evini onardılar. Kadıncağız bu müşkil hâlinde onları gönderdiği için devamlı Allah'a şükrediyordu. Onlar çalışırken sürekli etraflarında dolanıyor, özellikle *Hâmid-i Velî*ye:

-Aman dikkat et! Kendini fazla yorma, diyerek onu korumaya çalışıyordu.

Bu genç delikanlıda bir başkalık olduğunu anlamıştı. İri elâ gözlerinde sanki birer kandil yanıyordu. Konuşurken, çalışırken, yemek yerken, yani her hâliyle insana güven veriyordu.

Kocaman kerpiç kalıplarını hiç zorlanmadan kaldırıp yerine yerleştiriyordu. Sanki kalıp onu yormamak için kendiliğinden *Hâmid-i Velî*'nin eline geliyordu.

Evin tamir işi bittikten sonra, *Hâmid-i Velî* biraz un, yağ, şeker alıp yaşlı kadın görmeden kilere koydu. Daha sonra vedalaşırken:

-Hakkını helâl et Hacı Ana! Kaç gündür ekmeğini yeyip suyunu içtik, dedi.

Kadın tülbentinin ucuyla gözlerini silerken:

-Ah oğul! Asıl siz helâl edin, dedi.

-Bak anacığım, ye'se kapılıp sakın umutsuzluğa düşme. Unutma Allah'ın kadri yüce, rahmeti boldur. Kullarının üzerinde şefkati büyüktür. Ona güvenerek sabret. İnşaallah öbür dünyada Peygamber Efendimiz'in sancağı altında oğlunla ve eşinle buluşursun.

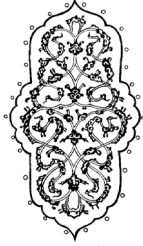
-Allah razı olsun sizden. Beni maddî-mânevî ihya ettiniz. Hızır yoldaşınız olur inşaallah.

Onlar uzaklaşırken sevdiği birinden ayrılmanın acısıyla bulunduğu yere çöktü. Gözden kaybolana kadar arkalarından baktı.

Bir süre sonra içeri girdiğinde, kilerde birer çuval un, şeker ve bir külek dolusu yağ gördü. Hepsi de sanki olduğu yerde çoğalmış, taşmak üzereydi.

Kadıncağыз gözyaşları içinde:

-Allahım, velî kulun *Hâmid-i Velî'nin* bereketiyle kilerim dolmuş. Sana şükürler olsun. Beni onun manevîyatından hiç ayırma. Yalnız olmadığımı şimdi daha çok inanıyorum. Şükürler olsun Rabbim! diye dua etti.

VIII. Bölüm

İlk Günden Sılayı mı Özledin?

Hâmid-i Velî ile Lokman dört aylık bir yolculuktan sonra Di-
maşk'a vardılar. Dimaşk o devirde, ulema ve dervişlerin çok ol-
duğu, gerek bâtinî, gerekse zâhirî ilim erbabını bünyesinde taşı-
yan çok gelişmiş bir şehirdi. Hankâh-ı Bayezidiyye şehrin değe-
rini bir kat daha artırıyordu. *Hâmid-i Velî*'nin niyeti, burada ilim
tahsil etmekte.

Dimaşk'a girdiklerinde, şimdiye kadar gördüklerinden daha ba-
kımlı ve temiz olduğunu fark ettiler. Dimaşk'ın havası bir değişik-
ti. Burada bir bolluk ve bereket göze çarpıyordu. Daha şehre girer-
ken gördükleri yemyeşil tarlalarda, ürünler sanki topraktan fıskır-
mış gibiydi.

İnsanlar, geniş yollar boyunca dizili palmiye ağaçlarının göl-
gesinde hiç telaşsız yürürken şehre hâkim olan huzuru içlerine
çekiyorlardı.

Lokman, 'Ne güzel bir yer,' diye düşünürken *Hâmid-i Velî*:

-Buradaki bereket ve huzura dikkat ettin mi, diye sordu.

-Evet, Efendim. Ben de tam bunu düşünüyordum.

-Allah'ın velî kullarının bulunduğu yerlere her zaman bir bereket ve huzur hâkim olur. İnsanlar onlara gösterdikleri saygı ve bağlılık nispetinde Allah'ın sevgi ve rahmetine mazhar olur.

Bir süre daha birlikte yürüdükten sonra *Hâmid-i Velî*:

-Bak Lokman, seninle Kayseri'den buralara kadar birlikte geldik. Ama yol arkadaşlığımız burada bitiyor. Hankâh-ı Bayezıdiyye şimdilik bizim son durağımız. Mevlâ ne isterse o olur. Hakkını helâl et, kardaşım.

Lokman ayrılmak istemiyordu. Ama gözbebeği *Hâmid-i Velî*'ye karşı gelemezdi. Gözyaşları içinde elini öpmek için eğildi. Ama *Hâmid-i Velî* daha atik davranarak elini çekti ve iki arkadaş muhabbetle sarıldılar.

Lokman için bu ayrılık çok zor oldu. Daha bir dakika geçmeden onu özlediğini hissetti. *Hâmid-i Velî* uzaklaşırken o, bir süre arkasından baktı. Daha sonra ne yapacağını düşündü. Bu şehirden gitmek istemiyordu. Arada bir dergâhtan çıkınca görüşme imkânları olabilirdi. Burada kalacaksa önce bir iş bulmalıydı. Allah'tan hayırlısı diyerek Dimaşk sokaklarında iş aramaya başladı.

Aslında *Hâmid-i Velî* de Lokman'a orada kalmasını söyleyebilirdi. Ama kararı Lokman'ın vermesini istiyordu.

Lokman kararını vermişti. Bir iş bulup Dimaşk'ta yerleşecek ve fırsat buldukça *Hâmid-i Velî*'yi ziyarete gidecekti.

Çok geçmeden Abdulhalim denen bir kılıç ustasının yanında iş buldu. Abdulhalim çok tanınan ve yaptığı kılıçların ünü bütün ülkeye yayılan bir ustaydı. Onun gibi çeliğe çifte su verip hem hafif hem de sağlam kılıç yapan biri daha yoktu. İşini yaparken kimseye güvenmediği için yanında hiç adam çalıştırmıyordu.

Lokman kapıya gelip de iş aradığını söyleyince, başta hemen onu geri çevirmek istedi, ama yabancı olduğunu anlayınca içeri çağırıp soğuk bir tas şerbet ikram etti. Sonra:

-Seni buralarda daha önce hiç görmedim. Dimaşk'a yeni mi geldin, diye sordu.

Lokman şerbet için teşekkür ettikten sonra:

-Evet, yeni geldim. Anadolu'dan yolumuz buralara kadar düştü. Dimaşk'ta kalacağım süre içinde bir işe ihtiyacım var, dedi.

Demirci, Anadolu'dan geldiğini duyunca çok sevindi. Onun ailesi de Anadolu'dan gelmişti. Babası, Abdulhalim çok küçükken Moğol baskınlarından kaçmak için birkaç yakını ve ailesiyle birlikte Dimaşk'a göçmüştü. Oğlunun burada daha iyi bir eğitim alarak yetişeceğini düşünüyordu. Ama Abdulhalim henüz genç bir delikanlı iken babası vefat etti. O da ailesini geçindirmek için eğitimini yarıda bırakarak babasının demirci dükkânında çalışmaya başladı. O sıralar dükkânda Celal Usta vardı. Abdulhalim ondan öğrendiklerini zamanla geliştirerek namı dört bir yana dağılan kılıçlar yapmaya başladı.

Abdulhalim'in aklında hep Anadolu vardı. "Bir gün mutlaka gidip göreceğim," diyordu. Ama o güne kadar gitmek nasip olmamıştı. Şimdi Lokman'ın oradan geldiğini duyunca çok heyecanlandı. Ayrıca Lokman'ın pehlivan gibi yapısı da bu işe çok uygundu.

"Birkaç gün denerim. İşime yaramazsa def ederim gider. Hem bu zaman zarfında bana Anadolu'yu da anlatır," diye düşünerek Lokman'ın karşısına oturdu. Sonra:

-Birkaç gün benimle çalış. Eğer bu işi öğrenebilirsen kalırsın. Yok eğer hiç yeteneğin yoksa hemen işine son veririm, bilmiş ol. Yalnız çalıştığın süre içinde bana Anadolu'yu anlatacaksın. Ha, bir de kalacak yerin yoksa geceleri dükkânda kalabilirsin.

Lokman gülerek demircinin dediklerini kabul etti. Bir anda hem iş, hem ev sahibi olmuştu. *Hâmid-i Velî*'nin dediği gibi 'Allah'ın velî kullarına duyduğu saygı ve muhabbet sonucu, Allah'ın sevgisine ve rahmetine mazhar olmuştu.' Böyle düşünürken gözlerinin önüne *Hâmid-i Velî* geldi. Karşısında durmuş, sanki şefkatle kendisine bakıyordu.

Lokman, önündeki hayâle dalmışken demircinin gür sesiyle irkildi.

-Ne o Lokman! İlk günden sılayı mı özledin?

-Yok usta. Benim sılada kimsem yok. Bir tek yoldaşım, arkadaşım var. O da şu anda bu şehirde.

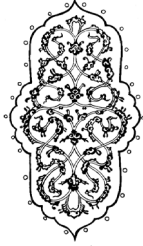
-Kim acaba? İsmi söyleyince belki tanırım.

-Tanımazsın. Şehre beraber geldik. Çocukluğundan beri hep yakınında olduğum genç bir delikanlı. Dimaşk'a gelince yollarımız ayrıldı. O ilim tahsili için Bayezıdiyye Dergâhı'na gitti. Ben de gördüğün gibi buradayım.

-Demek senelerce süren arkadaşlıktan sonra ayrıldınız.

-Yok usta, yanlış anlama. Bu, görünüşte olan bir ayrılık. Yoksa *Hâmid-i Velî* hayâli hep gözümde, sevgisi gönlümdedir.

Abdulhalim, Lokman'ı dinlerken yüzündeki huzuru ve bakışlarındaki dinginliği fark etti. Bunların, bahsettiği *Hâmid-i Velî*den dolayı olduğunu hemen anladı. Ona duyduğu muhabbetle, onun rengine boyanmıştı. Babası küçüklüğünde, Anadolu'dayken bir gönül sultanına bağlandığını söyler, onun kerametlerinden bahsederdi. Abdulhalim de masal dinler gibi babasını dinlerdi. Hatta üstadının Dimâşk'ın yakınlarına geldiğini duyunca, bütün işini ve ailesini bırakıp günlerce yol yürüyerek onu görmeye gitmişti. Demirci bunları düşünürken, en kısa zamanda *Hâmid-i Velî*yi görmeye niyet etti.

IX. Bölüm

Ballı Petek Nasıl Olunur?

Hâmid-i Velî, Lokman'dan ayrıldıktan sonra şehrin merkezine doğru yürümeye devam etti. Niyeti bir camide öğle namazını kılıp dergâha gitmekti. Abdest tazelemek için şadırvana yöneldiğinde, iki kişinin aralarında konuşurken dergâhtan bahsettiklerini duydu. Yanlarına yaklaşıp selâm verdi ve dergâhı aradığını, eğer izinleri olursa birlikte gitmek istediğini söyledi. Onlar da kabul edince, namazdan sonra üçü birlikte yola koyuldular. Dergâh Dimaşk'ın güneyinde, şehrin çıkışına yakın bir yerdeydi. Yaklaşık bir saat kadar yürüdükten sonra, büyük bir bahçe içinde dergâh görüldü. Etrafında göz alabildiğine yeşil tarlalar uzanıyordu. Tarlalarda buğday, sebze, meyve ağaçları ekiliydi. Tarlalarda görünen insanların bazıları toprağı çapalıyor, bazıları ise sebze ve meyve topluyordu.

Bir derviş, *Hâmid-i Velî* ile yanındakileri bahçe kapısında karşıladı. *Hâmid-i Velî*ye:

-Efendim sizi içeride bekliyor, dedi. Birlikte eve yürüdüler. *Hâmid-i Velî* doğru yere geldiğini düşünürken derviş:

-Şu ilerideki odaya buyurun, dedi ve sonra da çıkıp bahçedeki işine geri döndü. Dergâhın içi dışarıda görüldüğünden daha büyüktü. Büyük bir salonun etrafına dizilmiş odaların bazılarının kapısı açıktı ve içeride ders görülüyordu.

Duvarları tahta kaplı odalarda yerlere minderler döşenmişti. Bütün dergâha İslâm sanatının incelikleri hâkimdi. Duvarlarda, dolapların kapaklarında bulunan oymalar, kapılardaki kabartma desenler, yerlerdeki rengârenk halılar, tavanlardaki renkli kabartmalarla burası çok güzel bir yerdi. Sanki oradakilerin mânevî zenginliği, şekil değiştirerek bütün dergâha hâkim olmuştu.

Hâmid-i Velî, İslâm'ın olduğu her yerde bir güzellik var, diye düşünerek sessizce dervişin gösterdiği odaya yaklaştı. O anda içeriden:

-Gel ya Ebu Hâmid! Gözlerimiz yolda kaldı, diye bir ses duydu. Şaşkınlık içinde odaya girince, tam karşıda minderde oturan bir zat, ayağa kalkarak onu karşıladı ve oturması için yer gösterdi. Daha sonra kendi de karşısına geçip oturdu. Bir süre hiç konuşmadan birbirlerine baktılar. Sonra Efendi:

-Buraya kadar çok uzun bir yol geldiniz. Dergâhın hocaları uzun zamandır yolunuzu gözlemekte. Bugün biraz dinlenin, yarın derse başlarsınız, dedi.

Hâmid-i Velî ya da üstadının dediği gibi "Ebu Hâmid", doğru yere gelmekten duyduğu sevinçle başını kaldırdı ve gülümseyerek:

-Allah razı olsun Efendim, dedi.

Hankâh-ı Bayezidiyye yalnız Dimaşk'ın değil, bütün civar şehirlerin en büyük dergâhıydı. Büyük âlimlerin verdiği derslerin yanı sıra, üstadlar vasıtasıyla da tasavvufun incelikleri öğretiliyordu. Dervişler derslerden kalan zamanlarda, bağda bahçede çalışarak buraya bağlı diğer küçük dergâhların da ihtiyaçlarını temin ediyorlardı. Ayrıca şehirdeki yoksullar, kimsesizler gelip burada karınlarını doyurur, acılarla yüreği dağlanmış insanlar dergâhın manevî havasında onulmaz dertlerine çare buluyorlardı. Bazen de dergâha zenginler tarafından bol miktarda yiyecek ve giyecek bağışı yapılıyor bu bağışlar, doğrudan fakirlere ve kimsesizlere dağıtılıyordu. Şehirde dergâh vasıtasıyla iyi bir zekat müessesesi kurulmuştu. Bu sayede zekatlar tam yerine ulaştırılarak zor durumdaki insanların biraz rahatlaması sağlanıyordu.

Yapılan çeşitli bağış ve toplanan zekatlar hiçbir şekilde dervişlerin ihtiyacı için kullanılmazdı. Dergâhta onlara kimseye muhtaç olmadan, kendi emeği ile geçimlerini sağlama öğretiliyordu.

Hâmid-i Velî kısa sürede derslerde büyük ilerleme kaydetti. Dergâhta çoğunun yaşı ondan büyük olduğu hâlde, hocalar dahil herkes ona 'Ebu Hâmid' diye hitap ediyor ve büyük saygı gösteriyorlardı.

Ebu Hâmid, küçük yaşlarda babası Şemseddin Musa Efendi'den aldığı tasavvuf terbiyesini burada daha çok geliştirdi. Hak için halka hizmet etmek, insanların maddî mânevî sıkıntularına çare olmaya çalışmak, hâl diliyle doğruyu güzeli göstermek... Bütün bunlar zaten onun meşrebinde vardı. Dünya işi için Allah'a kulluk görevlerinden hiç vazgeçmiyor, ibadet ederken de

üstüne düşen dünyevî vazifelerini yapmaktan geri kalmıyordu. Çoğu geceler odasındaki kandil sabaha kadar hiç sönmezdi. Bunu fark eden hocaları 'Sabaha kadar ibadet ediyor. Ne mutlu ona.' diyorlardı.

Sabahları kimse uyanmadan kalkıp dergâhın günlük ihtiyacına yetecek kadar su taşıyor, kahvaltı zamanına kadar bahçeleri dolaşıp olgunlaşan sebzelerden topluyor; yabani otları temizliyordu. Öğle namazına kadar süren dersten sonra verilen dinlenme aralığında, herkes yemek yiyip dergâhta dinlenirken o, yakındaki ormandan kurumuş dalları kesip dergâha getiriyordu. Öğleden sonra görülen dersten sonra fakirler için ayrılmış yiyecek çuvalını sırtına vurup şehrin içine gidiyordu. Kimseye görünmemeye çalışarak hazırladığı yiyecekleri, fakir ailelerin kapısına bırakıyordu.

Dimaşk halkı Hankâh-ı Bayezıdıyye'nin kendi şehirlerinde bulunmasından çok memnundu. Ebu Hâmid geldikten sonra bu memnuniyetleri kat kat artmıştı. Hareketlerindeki tevazu, bakışlarındaki şefkat insana huzur veriyordu. Sanki o, şehre geleli Dimaşk daha bir güzel olmuştu. Şiddetli geçen ilk ve sonbahar yağmurları bile durulmuş, daha sakin, daha bereketli bir hâl almıştı. Onu görmek için, çarşı içine gelmesini ipe çekiyorlardı. Böyle zamanlarda dükkânlarının önüne çıkıp saygıyla hatırını soruyorlardı. Sırtında taşıdığı yüke yardım etmek isteyenleri, Ebu Hâmid nazikçe geri çeviriyor ve kendi eliyle ihtiyaç sahiplerine dağıtıyordu.

Ebu Hâmid çarşıya indiği zamanlar vakti olursa Lokman'a uğruyordu. Onun dükkânının önünde görünmesiyle, Lokman hemen işini bırakıp onu karşılıyor ve elini öpmek için eğildiğinde Ebu Hâmid elini çekerek onu kucaklıyordu.

-Nasılsın, kardaşım? Bakıyorum çeliğe çifte su verirken sen de kuvvetlenip çelik gibi olmuşsun.

-Sağ olun, Efendim. Sizin hasretinizden başka bir derdimiz yok Elhamdülillah.

Konuşmaları genelde böyle kısa olurdu. Ama gönül yoluyla birbirlerine o kadar çok şey anlatırlardı ki, bunu onlardan başka kimse bilmezdi. Bu sadece birbirine gönülden muhabbet duyup da Allah için bağlananların başaracağı bir şeydi.

Ebu Hâmid'in Lokman'ı ziyaret ettiği bir gün Demirci Halim de oradaydı. Şimdiye kadar çok istediği halde, Ebu Hâmid'le karşılaşmak bir türlü nasip olmamıştı. Onun geldiği gün ya rahatsızlanıp evde kalıyor, ya da malzeme almak için şehirden ayrılmış oluyordu. Nihayet bugün Ebu Hâmid'le tanışabildi. Sabah, garip bir heyecanla kalkmıştı. Sabah namazını kıldıktan sonra hanımı Ebrar 'Sofra hazır!' diye seslendi.

Abdulhalim telaşla giyinirken:

-Benim hemen gitmem lâzım hanım. Sen hazırladıklarını sar, ben Lokman'la dükkânda yerim, dedi. Sonra da Ebrar'ın hazırladığı yemek paketini alıp aceleyle çıktı. Çıkarken kapıyı bile kapatmayı unuttu.

Arkasından şaşkın şaşkın bakan Ebrar, kızı Hüma'ya:

-Allah Allah! Ne oldu babana böyle? Kalktığından beri bir telaş, bir acele... Anlamadım gitti.

-Belki işi çoktur anne. Üstünde fazla durma.

Ayşe Hûma 17 yaşında, çok güzel bir kızdı. Daha küçük yaşlarda, mahalledeki hâfiz Habibe Leyla'dan ders alarak Kur'an öğ-

renmişti. Leyla Hafız onun çok yetenekli olduğunu görmüş ve annesiyle konuşarak izni olursa Hüma'yı hâfız yapmak istediğini söylemişti. Genç kız kısa sürede hâfızlığı başararak hocasını mahcup etmedi. Bütün mahalle halkı, sesi kadar huyu da güzel olan Ayşe Hüma'yı çok seviyor, mevlid ya da mukabele okunacağı zaman hep onu çağırıyorlardı.

Şimdiye kadar çok isteyeniy olduğu hâlde Abdulhalim kimseyi kızına layık görmüyordu. Ne zaman ki Lokman dükkânda çalışmaya başladı, demircinin de bu konudaki fikri değişti. Bir pehlivan gibi heybetli görünümünün altındaki kuzu gibi uysallığı, dürüstlük ve çalışkanlığıyla demirci için iyi bir damat adayı olmuştu.

Lokman ise onun bu düşüncelerinden habersiz, çeliği işleyerek kılıç yapmaya devam ediyordu.

Halim evden çıktıktan sonra, koşar adımlarla dükkâna vardı. Lokman, namazını kılıp ocağı yakmaya başlamıştı. Her gün geç saatte gelen demirciyi kapıda görünce şaşkınlığını gizleyemeyerek:

-Erkencisin usta, bir şey mi oldu, diye sordu.

-Selâmün aleyküm, Lokman. Bir şey olduğu yok da nedense bir türlü evde duramadım. Sabahtan beri bir heyecan var içimde. Daha yemek bile yemedim. Sen çayı koy da birlikte güzel bir kahvaltı yapalım. Bakalım Allah ne gösterecek...

Birlikte yemeklerini yediler. Lokman ocağın başına geçerek demiri dövmeye başladı. Biraz sonra Halim de ona katıldı.

Vakit öğle olunca çalışmaya ara verdiler. Lokman, abdest almış, elbisesinin kollarını düzeltirken kapıda Ebu Hâmid görün-

dü. Her zamanki aydınlık yüzüyle Lokman'a gülümsüyordu. Muhabbetle birbirine sarıldılar. Halim içindeki heyecanın bir kat daha arttığını hissederek yanlarına vardı. Ebu Hâmid'e bir şeyler söylemek istiyor ama kelimeler sanki boğazına kilit-lenip bir türlü dışarı çıkamıyordu. Ebu Hâmid ondaki bu heyecana gülerek:

-Kardaşım Lokman sizinle çalışmaktan çok memnun inşaallah hiç ayrılmazsınız.

Demirci, herkesin büyük bir övgüyle bahsettiği Ebu Hâmid'le karşı karşıya geldiğini anlamıştı.

-Buyurun Efendim. Şöyle dükkânımıza geçin de Lokman size soğuk bir şerbet ikram etsin.

Ebu Hâmid her zamanki gibi gülümseyerek demircinin sırtını sıvazladı, ve:

-Yakında o da olur inşaallah. Şimdi dergâhtan beklerler bizi.

Demirci hiç sesini çıkarmadı, onun uzaklaşmasını seyretti. Gönlündeki heyecan şimdi sevince dönüşmüştü. Aylardır görme-yi çok istediği Ebu Hâmid gelip dükkânını şereflendirmişti.

O gün akşam eve gitmeden önce Lokman'ı karşısına alarak ağır ağır konuşmaya başladı.

-Bak, Lokman. Bir kız babası olarak bunları söylemek benim için çok zor. Senin de bildiğin gibi benim bir kızım var. Çok isteyeni oldu, ama ben kimseyi ona lâyıık görmedim. Neyse, uzun lafin kısıası, eğer sen de kabul edersen damadım olmanı istiyorum.

Lokman, demirciden bu sözleri duyunca çok şaşırıldı. Doğrusu böyle bir şeyi hiç düşünmemişti. Halim onun bir şey demesine

fırsat vermeden kalkıp eve gitti. Zaten Lokman da ne diyeceğini bilemez bir hâldeydi.

Demirci, eve giderken kendini hafiflemiş hissediyordu. Uzun bir süredir bunu Lokman'a söylemek istiyor, ama hemen reddedilmek korkusuyla bir türlü söyleyemiyordu. Bugün Ebu Hâmid 'İnşallah hiç ayrılmazsınız.' deyince cesaretlendi ve hep ertelediği o konuşmayı yaptı.

Dergâhta ise Ebu Hâmid hem derslerini, hem de günlük işlerini hiç aksatmadan yürütüyordu, ama kafasını devamlı meşgul eden bir düşünce vardı.

Çocukluğunda babası Şemseddin Musa Efendi ona ders verirken, sürekli ballı bir petek olmanın önemini, ancak bu yolla insanın gerçek huzura kavuşabileceğini anlatırdı. Ebu Hâmid o zaman 'Ballı petek nasıl olunur?' diye sorduğunda babası 'Bir etek tutarak, oğul!' diye cevap vermişti. Daha çocuk yaşta bu öğrenen Ebu Hâmid zaten hep bunun arayışı içindeydi. Yani bağlanacağı zatı bulmak ve onu ararken de babasının 'İlmin peşinden git.' diye öğütlediği gibi yapacağı ilim tahsiliyle kendini tam mânâsıyla yetiştirmek istiyordu.

Dergâhta gece sabahlara kadar zikir ve ibadetle meşgul olurken, gönlünün sultanını bulup onun yolundan gitmek, onun hâliyle hâllenmek için Allah'a dua ediyordu. Yine böyle bir gecenin sabahında Şeyh Şadi derste şunları söyledi:

-Sizler mânâ ve ilim yolunun yolcularısınız. Yolunuz bu dergâha düştü, ama hanginizin kısmeti kimin elinde bilinmez. Ne kadar ilim tahsil etseniz de, gönlünüzü dolduracak bir sultana ihtiyacınız vardır. Bu sultan sayesinde tasavvuf yolunda ilerleyebilir, gerek yaptığınız sohbetlerle, gerekse hâl diliyle insanlara

doğruyu, güzeli öğretebilirsiniz. Tasavvufta Allah'a ve onun yarattıklarına muhabbet duymak esastır. Yani başta Allah'ı sevecek ve kâinatı yarattığı, onu rahmetiyle kuşattığı için bütün yaratıklarını seveceksiniz. Allah'ın feyz ve rahmeti Resulü'nün gönlüne dolar. Oradan Hz. Âdem Aleyhisselâm'dan, Resul-i Kibriya'ya kadar bütün peygamberlerin gönlüne ve nihayet sizin sultanınıza kadar gelen bir silsile ile bağlandığınız Allah dostunun gönlüne dolar. Eğer siz o zata sadakatle bağlanıp, riyasız ve art niyetsiz bu yolda hizmet ederseniz, bu feyz ve rahmet sizin gönlünüzü de kuşatır. Allah için halka hizmet, gönlünüzü kuşatan bu rahmet ve feyz ile olur. Bu sayede benliğinizden kurtulup ömrünüzü insanlığa hizmetle geçirirsiniz. Tasavvuf terbiyesinin özü olan, Allah için bütün yaratılanları sevmek, toplumların daha ileri gitmesini, birlik ve beraberlik içinde huzurlu olmasını sağlar.

Siz de gönlünüzü dolduracak bir sultan bulup, onun yolundan gitmeye başladığınız anda yol almaya da başlamış olursunuz. Kimin iki kaşının ortasında Kâbe'yi görürseniz ona bağlanın ve ballı bir petek olun.

Böylece artık o kapıda kalıp hizmet etseniz de oradan ayrılıp çok uzaklara gitseniz de o daima gönlünüzde ve her işinizde sizinle beraber olur.

Ebu Hâmid, Şeyh Şadi'nin de babası gibi konuştuğunu duyunca, bundan kendisine bir ders çıkarması gerektiğini anladı. Artık o dergâhta zamanı dolmuştu. Bir an önce yollara düşüp gönlünün sultanını bulmalıydı.

Bu düşünceler içindeyken, Şeyh Şadi yanına geldi ve kısık bir sesle:

-Yolculuk ne zaman Ya Ebu Hâmid, diye sordu.

Ebu Hâmid hemen toparlanarak:

-Sizden destur olunca Efendim, dedi.

-Bugün gidip kardaşınızı görün, kısmetse iki gün sonra yolcu ederiz sizi.

Ebu Hâmid başını eğerek 'Efendim, Lokman'ı görmemi söylüyor. Mutlaka vardır bir hikmeti. Bu yolda artık hiçbir şey şaşırtmıyor beni.' diye düşündü.

Hemen hazırlanıp fakirlere dağıtılacak erzak çuvalını yükledi ve çıktı. Önce yiyecekleri ihtiyaç sahiplerine dağıttı. Sonra da Lokman'a uğradı. Zaten Lokman ile Halim onun yolunu gözlemekteydi. Önce selâmlaşp hâl hatır sordular. Sonra Ebu Hâmid, Lokman'a dönerek:

-Kismetse birkaç gün sonra yolcuyuz. Gitmeden önce şerbetini içip buraya yerleştiğini görmek isteriz, dedi.

Bunun üzerine Lokman başını eğip gözlerini yere dikti. Yine ayrılık görünüyordu. 'Ben burada kalacağım. Efendim yollara düşecek. Kismet böyleymiş. Burada ayrılacağız. Bir daha ne zaman görüşürüz kim bilir? Buna katlanmak zor olacak.' diye düşünüyordu.

Demircinin ise içi içine sığmıyordu. Beklediği cevabı almıştı. Çok sevinçliydi. Hemen o gün düğün hazırlıklarına başladılar.

İki gün sonra Ebu Hâmid dergâhtaki arkadaşlarıyla vedalaştı. Hocalarının hellallığını aldıktan sonra Şeyh Şadi'nin yanına vardı. Üstadı her zaman olduğu gibi onu ayakta karşıladı ve:

-Vakit geldi, değil mi, diye sordu.

'Evet, Efendim,' diyen Ebu Hâmid, onun elini öpmek için eğildi. Şeyh Şadi öpmesine fırsat vermeden onu kucakladı ve omuzlarından tutarak:

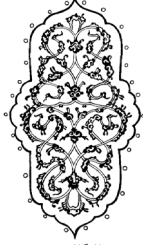
-Ey Seyyid, *Hâmid-i Velî*; gidişin hepimizi çok üzüyor ama böyle olması da gerekiyor. Bu dergâh senin gibi bir talebe daha görmedi. Burada ilim tahsil ederken bizlere de hâl dilinle pek çok şey öğrettin. Şimdi gönlünün sultanını bulmak için tekrar yollara düşeceksin. Hep doğuya git. Umulur ki orada bir sultan seni bekliyor olsun.

Haydi yolun açık, kısmetin bol olsun. Lokman kardaşımıza da bizden selâm söyle, dedi.

Şeyh Şadi, onun arkasından bakarken gözlerinden iki damla yaş aktı ve 'Seni çok özleyeceğiz Seyyid Hâmid,' diye geçirdi içinden.

Ebu Hâmid dışarı çıkınca, üç yılının geçtiği dergâha bir kez daha baktı ve kendisini uğurlamak için bahçeye toplanan talebelerle vedalaşıp ayrıldı.

Lokman ise bugün acı-tatlı iki duyguyu birden yaşıyordu. Ebu Hâmid'in gideceğini duyduğu günden beri yüreğinin derin derin yandığını hissediyordu. Ona kalsa, eskiden olduğu gibi yine hiç düşünmeden *Hâmid-i Velî* ile birlikte yollara düşerdi. Ama O, 'Buraya yerleştiğini görmek isteriz,' diyerek bundan sonra yola yalnız devam etmesi gerektiğine işaret etmişti. Şimdi Lokman'ın bir yuvası olup çoluk çocuğa karışacaktı, ama gönlünde hep *Hâmid-i Velî*'ye duyduğu sevgi ve bağlılık olacaktı. Belki bu sevgi sayesinde ailesini ve diğer insanları daha çok sevecek, hayatı daha huzurlu olacaktı. Ama yaptığı her işte, gördüğü her güzel şeyde *Hâmid-i Velî*'yi hatırlayacak, hasret ateşiyle yanıp gözleri dolacaktı.

X. Bölüm

Uğruna Bütün Hayatımı Verebileceğim Bir Kazanç!

'Bugün tam iki sene oldu. Senden ayrılmanın acısı yüreğime bir ok gibi saplandı. Benim yoldaşım, gönüldaşım, arkadaşım, canım efendim. Bizi çaresiz dertlere salıp da buradan gittiğin gün kurduğum yuva, mübarek ismini koyduğum oğlumun neşeli sesiyle çınıyor. Eşim evine candan bağlı ve beni hoş tutmak için elinden geleni yapıyor. Kılıç işinde çok ustalaştım ve ünüm dört bir yana ulaştı. Yani evde ve işte her şey yolunda. Bir tek sen yoksun. Dışarıdan kimse anlamıyor, ama hasret acısıyla derin derin yanıyorum. Geceleri kanlı yaş döküp 'Mübarek kulun *Hâmid-i Vefî'nin* gül cemalini n'olur bir kez daha göreyim.' diye Allah'a yalvarıyorum.

Sen gitmeden önce de belki devamlı görüşmüyorduk, ama aynı şehirde olmanın, aynı havayı solumanın rahatlığı vardı. Dükkâna uğrayacağın günü iple çekiyor ve gül cemalini gördükten sonra bir dahaki görüşmeye kadar hep hayalinle yaşıyorduk.

Kılıçlarımı yaparken hep seni örnek alıyorum. Onlar, nefesine davranışın gibi keskin, insanlığın üzerindeki hâlin gibi hafif, îmânın ve muhabbetin gibi sağlam, manevîyatın gibi heybetliler.

Ah Efendim! Ben, için için yanarken Allah'a şükrediyorum. Sizi tanımak, iki sene öncesine kadar birlikte olup dostluğunuzdan, manevîyatınızdan istifade etmek. Sonra da... Evet, sonra da hasret acısını tatmak. Böylece Allah yolunda, Allah için yanmayı öğrenmek. İşte benim kazancım bu. Uğruna bütün hayatımı verebileceğim bir kazanç. Bu sizin sayenizde oldu, efendim.'

-Lokman, neyin var? Pek düşüncelisin.

Lokman, sabah namazından sonra camın önündeki sedire oturmuş, ağarmakta olan günü seyrederken işte bu derin düşüncelere dalmıştı. Aslında *Hâmid-i Velî*yi aklından hiç çıkarmıyordu. Gittiği ilk gün dayanamayacağını düşünüp söz tutamamaktan korkmuştu. Ebu Hâmid onun evlenip burada yerleşmesini istemişti. Lokman'a düşen de bunu yapmaktı. Madem ki ona gönülden bağlıydı, o zaman söz tutmalıydı. *Hâmid-i Velî*yle gitmeye kalksaydı, bu derdi göğüsleyemeyip kolay olanı, yani nefesine uymayı seçmiş olacaktı.

Şimdi bir kez daha görebilmek için Allah'a yalvarmaktan başka çaresi yoktu. Allah'ın rahmeti bol. Belki de bu dileği günün birinde kabul olurdu.

-Lokman sana soruyorum. Hasta mısın? Hiç beni duymuyorsun.

Lokman, Ayşe Hüma'nın sesiyle irkilerek oturduğu yerde toparlandı. Başını kaldırdığında Ayşe'nin sofrayı hazırladığını gördü.

-Geldiğini duymadım Ayşe. Yok bir şey. *Hâmid-i Velî*yi düşünüyordum. Biliyorsun bugün tam iki yıl oldu.

-Bilmez miyim? Aynı zamanda çok mutlu geçen evliliğimize de iki

yıl oldu. Ama seni böyle düşünceli görünce, evlendiğine pişman olduğuna inanıp üzülüyorum.

Lokman, sevgiyle gülümseyerek yanına oturan Ayşe Hûma'nın elini tuttu.

-Böyle düşünme, Ayşe. Ben de çok memnunum. Hem seni ve aileni çok seviyorum. Üstelik dünya tatlısı bir de oğlumuz var. Bunlar insanın başına gelebilecek en güzel şeyler. Ama bunca seneyi birlikte geçirdiğimiz, can yoldaşım arkadaşşımdan ayrılmak, yokluğuna katlanmak da çok zor geliyor. Zaman zaman beni dalgın ya da üzgün görürsen bu seni sevmediğimden değil, bir dosta duyulan özlemdendir. Sen bu sıkıntılarımı anlayacak kadar asil bir kadınsın Ayşe.

Ayşe Hûma gözleri dolarak başını, kocasının omzuna dayadı ve:

-İstersen onu görmeye git. Şehre gelen her yabancıya onu sor. Mutlaka bir gören, tanıyan çıkacaktır. Hem bizi merak etmene de gerek yok. Nasıl olsa anneler var.

-Ah güzel Hûma. Ben zaten iki senedir dediğin gibi yapıyorum. Bir bilsen onu tanıyan ne çok insan çıkıyor. Gittiği her yerde oluşturduğu sevgi hâlesi büyüyerek buralara kadar ulaşıyor. En son Tebriz'den Erdebil'e doğru yola çıktığını duydum. Tebriz'de bulunan bazı âlimlerden ders aldıktan sonra orada Alaaddin-i Erdebil Hazretleri var. Kim bilir belki niyeti ona intisap etmektir.

Lokman burada susarak pencereden uzaklara doğru baktı. Gözleri dolmuştu. Bir süre öyle kaldıktan sonra derin bir iç çekerek tek-rar konuşmaya başladı.

-Evet, git onu gör diyorsun. Bunu yapamam Hûma. *Hâmid-i Velî* ile benim aramdaki gönül bağı şimdilik buna engel olur. Eğer peşinden gidip onu bulmamı isteseydi, bunu ima edecek bir harekette bulunurdu. Öyle sanıyorum ki bu dostlukta benim payıma düşen hasret acısı-

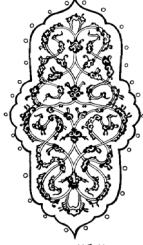
nı çekmektir. Bu, bize dosttan gelen bir mihnet yüküdür ve bu yükü çekmeye mecburum ben. Eğer Allahü Zülcelâl Hazretleri isterse bir gün mutlaka kavuşuruz. Sabredip o günü beklemekten başka çare yok.

-Senin gibi bir eşim olduğu için Allah'a şükrediyorum, Lokman. Dilerim tez zamanda isteğine kavuşursun. Haydi, şimdi kalk da süt soğumadan yemeğimizi yiyelim.

Lokman, Ayşe Hûma ile konuşunca biraz ferahladığını hissetti. Bundan sonra derdini fazla belli etmemeye karar verdi. Kendisi, için için yanıyor diye sevenlerini üzme hakkı yoktu. Yalnız şehre gelen yabancılardan gördüklerine can dostunu sormaya devam edecekti. Geçen yıl yapmaya başladığı misafirhane de yakında bitecekti. Orada gelen yabancılar ağırlanacak, bir gece de kalabileceklerdi. O zaman haber alması daha kolay olabilirdi.

İşte Allah'ın kullar üzerindeki merhameti, insanın karşısına nereden çıkar hiç belli olmazdı. Lokman, Allah için onun sevgili bir kulu-na gönülden bağlanıyor, ondan rahat haber alabilmek için bir misafirhane yaptırıyor ve şehre gelen yabancıları hiç karşılık beklemeden burada ağırlıyordu. Dimaşk'a gelen yabancılar bu durumdan öyle memnundu ki, şehre gerek ticaret gerekse gezmek için gelenlerin sayısı artmıştı. Bu kâr üstüne kâr demekti.

Ayrıca Demirci Halim ile eşi Ebrar da çok mutluydular. Hem kızlarını gönüllerine göre biriyle evlendirmiş, hem de dükkânda işler artarak çok zengin olmuşlardı. Demirci 'Bunlar hep Ebu Hâmid'in himmet ve bereketiyle oldu,' diye düşünüyordu. Lokman'a öz babası gibi davranıyor ve karısını da sık sık 'Büyüklerin arkadaşları da onların hâliyle hâlleniir. Aman bir cahillik yapıp hataya düşmeyelim.' diye tembihliyordu.

XI. Bölüm

Haydi Hamideddin! Kalk da Namazı Kılalım

Ebu Hâmid ya da Akçakaya'dakilerin dediği gibi *Hâmid-i Velî*, Dimaşk'tan ayrıldıktan sonra Tebriz'e gitti. Yola yalnız devam ediyordu. Tebriz'de bir süre kalıp ilim tahsil ettikten sonra tekrar yollara düştü. Ne kadar ilim öğrense de gönlünde bir boşluk olduğunu hissediyor ve bunu giderecek sultanı bulmak için sürekli yol alıyordu. Bir an aklına Lokman geldi. Dimaşk'tan ayrılırken nasıl üzölmüş, gözleri dolmuştu da ağzını açıp tek bir söz söylememişti. *Hâmid-i Velî* 'Lokman bu yolda sadakati öğrenmiş. Ne mutlu ona!' diye düşündü.

Bir süre yürüdüktan sonra yolu bir köye düştü. Köy bir dere kenarında kurulmuş çok şirin bir yerdi. Uzaktan minareyi görünce, hem abdest tazelemek, hem de öğle namazını kılmak için oraya doğru yöneldi. Abdest alıp mescide girerken yanına yaklaşanlardan biri:

-Selâmün aleyküm. Böyle nereden gelip nereye gidiyorsunuz, diye sordu.

Köy küçük bir yer olduğu için gelen bir yabancı hemen dikkati çekti. *Hâmid-i Velî*:

-Aleyküm selâm ağa. Tebriz'den geliriz. Kismetse doğruya doğru gidiyoruz, dedi.

Birlikte mescide girdiler. İmam, ezan okunana kadar cemâta dini doğru yaşama ve bunun için önce öğrenme konusunda vaz veriyordu. Camiye yabancı birinin girdiğini görünce, namazı onun kıldırmasını istedi.

Hâmid-i Velî, cemaatin önünde hocayı geri çevirmedi. Bütün camidekiler onun imamlığında huşu içinde namazlarını kıldılar. Namazdan sonra köylüler ondan biraz köyde kalmasını istediler. *Hâmid-i Velî*, köyün en yaşlı ve bakıma muhtaç ailesinin yanı olursa, diyerek kabul etti.

Köylüler onu karısıyla yalnız yaşayan İsmail Koca'nın evine götürdüler. İsmail Koca 75 yaşlarında, yatalak bir ihtiyardı. Karısı Münire Teyze elinden geldiğince, iki senedir yatan kocasına bakmaya çalışıyordu. İki oğulları vardı ve daha evlenecek çağa gelmeden birer sene ara ile kaybetmişlerdi. Evlat acısıyla belleri bükülmüştü. Küçük bir tarlaları vardı, onu da bu sene ekememişlerdi. Köylüler, arasıra gelip hatırlarını soruyor, yiyecek birşeyler getiriyorlardı, ama dışarıdan ne kadar bakılabilirdi ki? Bütün yük Münire Teyze'nin sırtındaydı. Yine de şimdye kadar hâlinden hiç şikayet etmemiş, kocasına güler yüzle elinden geldiğince iyi bakmaya çalışmıştı.

Hâmid-i Velî açık kapıya vurup:

-Selâmun aleyküm. Tanrı misafirini kabul eder misiniz, diye seslendi.

Münire Teyze daha önce hiç duymadığı bu sesi duyunca 'Hayırdır inşaallah!' diyerek kapıya vardı. Kapıda genç bir adam gülümseyerek kendisine bakıyordu.

-Aleyküm selâm oğul. Buyur, geç içeri, diyerek içeri buyur etti.

Hâmid-i Velî içeri girince, İsmail Koca yattığı yerden başını kaldırarak:

-Buyur, hoş geldin, dedi ve oturması için yer gösterdi.

Münire Teyze:

-Kusura bakma oğul, seni oturtacak rahat bir döşegimiz de yok ama... diyerek ellerini oğuşturdu.

Hâmid-i Velî:

-Kayılanma anacığım. Köylü burada kalmamızı isteyince, si-ze gelmeyi arzuladık. Biz rahat bir döşek peşinde değiliz. Sen bana yapılacak işleri göster, burada kaldığım sürece hiç değilse bir işe yarayayım.

-Estağfurullah oğul! O ne demek. Sen konuğumuzsun. Biraz otur, dinlen hele. Ben sana yiyecek bir şeyler hazırlayayım.

Hâmid-i Velî ayağa kalkarak:

-Yok ana, zahmet etme. Gelmeden yedik çok şükür. Sen bana kuyunun yerini göster.

Münire Teyze ona engel olamayacağını anlayınca:

-Oğul, bahçedeki kuyu çöktü. Ben karşı bağdaki pınardan su getiriyorum. Zor oluyor, ama idare ediyorum.

Hâmid-i Velî önce kadının tarif ettiği yerden 2-3 dönüm su getirdi. Vakit akşam üzeri olmuştu. Münire Teyze'ye ocağı yakmasını söyledi. Sonra da getirdiği sulardan ısıtarak birlikte İsmail Koca'yı kaldırıp yıkadılar. İsmail Koca, *Hâmid-i Velî* elini sürdükçe sanki vücuduna can geldiğini hissediyordu.

İki yaşlı da 'Seni bize Allah gönderdi,' deyip ona dualar ediyordu. İsmail Koca uzun zamandır kendini hiç böyle iyi hissetmemişti.

Münire Teyze akşama çorba yaptı. Tam önlerine alıp yiyecekken komşuları İlyas Efendi bir tepsi dolusu yemekle içeri girdi. Gülerek:

-Sen bize gelmedin, biz de seni burada ağırlarız, dedi.

İsmail Koca ile Münire Teyze, "Misafir bereketiyle geldi" diye seviniyorlardı.

Yemekler yendikten sonra *Hâmid-i Velî*, İlyas ile birlikte mescide gitti. Akşam ezanı okunuyordu. Mescid her zamankinden daha kalabalıktı. Köye bir yabancının geldiği ve İsmail Koca'nın evinde kaldığı hemen duyulmuştu. İnsanlar bu yabancıyı merak ettikleri için mescide gelmişlerdi. Köyün biraz okuyup yol yordam görmüşleri, onun bir mânâ adamı olduğunu anlamışlardı. Yoksa niye varlıklı bir ailenin yanında kalıp da üç beş gün rahat edeceği yerde, gidip İsmail Koca'da kalsındı. Bu düşünceyle yaklaşıp ona, "Tekrar hoş geldin, köyümüze şeref verdin." dediler.

.....

Hâmid-i Velî ertesi sabah, bahçenin başka bir yerini kazmaya başladı. Epeyce kazdıktan sonra, aşağıda su olduğunu gördü. O yoruluyor diye Münire Teyze üzülüyordu. Onun kuyu kazdığını gören komşulardan birkaç kişi gelerek yardım etti. Tez zamanda taşları örüp kuyuyu kullanılabilir hâle getirdiler. Her ne kadar “Sen misafirsin, yorulma. Biz yaparız.” dedilerse de *Hâmid-i Velî* aksatmadan çalışmaya devam etti.

Akşamları onun sohbetinden faydalanmak için gelenlerin sayısı artıyordu. Gelenler durumlarına göre boş gelmiyor, Münire Teyze'nin pişirmesi için yiyecekler getiriyorlardı. İki ihtiyar çok mutluydular. Gelen bu Tanrı misafiri ile evleri şenlenmiş ve bereketlenmişti.

Ertesi günlerde Ebu Hâmid, bahçedeki toprağı çapalayarak biraz sebze ekti. Ekilen bu sebze onların günlük ihtiyacını karşılamaya yeterdi.

Daha sonraları fırsat buldukça yakındaki ormana gidip kışlık ihtiyaçlarını karşılayacak kadar kuru dallardan kesip taşıdı. Evin kırık dökük yerlerini, köylünün de yardımıyla onardı. Köylülerle birlikte çalışırken doğrudan bir şeyler demedi, ama hâl diliyle pek çok şey anlattı. Köylüler komşu hakkının önemini, karşılık beklemeden yalnız Allah rızası için yardımlaşmayı, birbirini sevmeyi, günlük işlerini yaparken Allah'a olan kulluk vazifelerini de ihmal etmemeyi ve daha pek çok şeyi ondan öğreniyordu.

Köyün tarlalarına ve pınarlarına bereket gelmişti. Köylüler onun gitmesini istemiyorlardı, ama bunun mümkün olmadığını da biliyorlardı. Gözü arkada kalmaması diye, ondan sonra da İsmail Koca ile Münire Teyze'ye aynı şekilde bakacaklarına söz verdiler. İsmail Koca artık eskisi gibi hareketsiz yatmıyordu. Bi-

raz doğrulup oturabiliyor ve iki kişinin yardımıyla az da olsa kalkabiliyordu. Yapılan bakım ve gösterilen şefkat ile vücudu yavaş yavaş eski gücüne kavuşuyordu.

Komşu İlyas Efendi her gün gelip İsmail Koca'yı kaldıracığına ve hanımı ile gelininin de Münire Teyze'nin işlerini yapacağına söz verdi. Bir yabancı yapıyordu da kendisi bir komşuyken neden yapmasındı?

.....

Hâmid-i Velî, sabah namazından sonra hazırlandı. İsmail Koca onun gideceğini anlayınca yatağında doğrulup oturdu. Münire Teyze hemen yemek hazırladı. Onları maddî mânevî her yönden ihya eden bu mübarek insanı aç göndermek istemiyordu. Yemekten sonra her ikisiyle de vedalaştı. İki ihtiyarın da gözü yaşlıydı. Bir evladından ayrılıyor gibiydiler. Münire Teyze:

-Bize çok emeğin geçti. Hakkını helâl et, yavrum. Allah (c.c.) karşına hep iyileri çıkarırsın. Hızır yoldaşın olsun diye dua ederek uğurladı. Dışarı çıkınca, köylülerden büyük bir kalabalığın beklediğini gördü. Hepsinin yüzünde de bir arkadaştan, bir dosttan ayrılmanın hüznü vardı. Birlikte köyün çıkışına kadar yürüdüler. Ayrılacakları vakit İlyas Efendi, atını vermek istedi. Ona:

-Sağ ol, kardaş. O at sana daha çok lâzım, diyerek kabul etmedi.

Daha sonra tek tek helâlleşip vedalaştılar. Bundan sonra tekrar yollara düşmüş, yalnız olarak yürüyordu. Namaz vakitleri su kenarlarına rastladıkça abdest tazeliyor, namazını kılıp tekrar yürümeye devam ediyordu.

Böyle birkaç gün geçtikten sonra bir akşam bir pınarın başın-

da durup abdest aldı. Seccadesini serip namaz vaktini bekleme-ye başladı. Birden çok acıktığını hissetti. Yanında hiç yiyecek yoktu. Gözlerini kapayıp kendini zikre verince, açlık da dâhil bütün dünyayı unuttu. Böyle bir süre geçtikten sonra bir ses duyup gözlerini açtı.

-Selâmün aleyküm! Destur var mı?

-Aleyküm selâm. Buyurun.

Hâmid-i Velî toparlanarak gelen kişiye oturması için yer gösterdi. Etraf sanki birden aydınlanmıştı. Uzun boylu, beyaz sakallı, beyaz cübbeli çok güzel biri olan bu kişinin bakarken sanki gözlerinin içi gülüyordu. Yanında bembeyaz bir at duruyordu.

-Buradan geçerken sizi gördüm. Üzerinizde Erdebil'e giden dervişlerin hâli var. 'İşte ekmeğimi paylaşacağım kişi.' diye düşündüm.

Hâmid-i Velî şaşkın olduğu kadar, heyecanlıydı da. Bu zat hocalarının anlattığı Hızır Aleyhisselâm olmalıydı. Münire Teyze 'Hızır yoldaşın olsun.' diye dua etmişti. 'Herhalde onun duası kabul oldu. Biçare kadın ne kadar cân u gönülden söylediyse, Allah'a hoş geldi demek ki...

Hâmid-i Velî bunları düşünürken beyaz giyimli zat, heybesinden bir ekmele ile bir tas şerbet çıkardı. Şerbet tasın içinde heybede öylece duruyor olmalıydı. Ama heybede herhangi bir ıslaklık görünmüyordu.

Hızır Aleyhisselâm, ekmeği bölüp yarısını ona uzattı. O da 'Bismillah' diyerek bir parça kopardı ve yedi. Ekmele ağzında dağılırken şimdiye kadar hiç bu tatta bir şey yemediğini düşündü. Lokma sanki dalga dalga kalbine, başına, kollarına, bacakları-

na, velhasıl tüm bedenine dağılıp ona güç veriyordu. Daha sonra tasla şerbetten önce kendisi bir yudum alıp kalanını *Hâmid-i Velî*'ye uzattı. Şerbetin insanın içini aydınlatan, ona ferahlık veren bir lezzeti vardı. O, içtiği şerbetin vücuduna dağılmasını hissederken Hızır Aleyhisselâm:

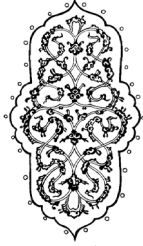
-Allah için insanlara hizmet edenlerin Hızır yoldaşı olur, dedi.

O, sanki artık bu âlemde değildi. Vakit akşam olduğu hâlde etraf pırıl pırıldı. Sanki bir kristalden ışık yayılıyor ve bütün evreni aydınlatarak nura boğuyordu. Böyle ne kadar kaldı bilinmez, tekrar o güzel sesle kendine geldi.

-Haydi Hamideddin-i Velî, kalk da namazı kılalım.

Ebu Hâmid ya da Hızır Aleyhisselâm'ın dediği gibi Hamideddin-i Velî, hayretten hayrete düşüyordu. Bu ne büyük bir lütuftu. Kalktı, Hızır Aleyhisselâm önde, o biraz arkada yatsı namazlarını kıldılar. Namazın sonunda, ellerini açıp gözlerini kapayarak bir süre Allah'a şükretti. O anın vecdiyle kendinden geçip öylece kaldıktan sonra uzaktaki bir köyden gelen sabah ezanlarıyla kendine geldi. Hemen etrafına baktı. Yalnızdı. Gözyaşları içinde bir süre uzaklara baktı. Mânâ âleminde yaşadığı bu güzelliği asla unutamayacağını biliyordu. Karşısına Hızır Aleyhisselâm çıkmıştı ve ona Erdebil'e gitmesini işaret etmişti. Hamideddin diyerek hitap etmesi ne güzeldi...

Şimdi gideceği yeri biliyordu.

XII. Bölüm

Şurada Biraz Hâlleşelim

Yol boyunca, Erdebil'e yaklaştıkça heyecanı da artıyordu. Oradaki Hâce Alaeddin-i Ali Hazretlerinin çok üstün niteliklere sahip olduğunu duymuştu. Karşısına çıkan Hızır Aleyhisselâm da Erdebil'e gitmesini işaret etmişti.

Hâce Alaeddin-i Ali Hazretleri, babası ve dedesi gibi Celveti yolunun büyüklerindendi. Babasının vefatıyla bu yola sahip çıkmıştı. İtibarı çok olan bu mübarek zata Timur Han da çok saygı göstermiş ve Erdebil'i çevre köyleriyle birlikte ona vermişti. Timur Han, Anadolu'dan dönerken yanında sayıları 25-30 bin civarında Türkmeni de beraberinde getirmişti. Hâce Alaeddin-i Ali Hazretleri onların serbest bırakılmalarını istemiş, Timur Han da onu kırmamıştı. Serbest kalan Türkmenlerin büyük çoğunluğu Hâce Alaeddin-i Ali Hazretlerine intisap ederek Erdebil'de kalmış, az bir kısmı ise Anadolu'ya geri dönmüştü.

Erdebil'deki dervişlerin iyi hâlleri, yaptıkları hizmetler her yerde söylenir olmuş, hatta Anadolu'ya kadar ulaşmıştır. Daima ilmi ve insanlığa hizmeti destekleyen Osmanlı padişahları, her yıl buradaki dervişlere 'Çerağ Akçesi' adı altında değerli hediyeler göndermişlerdir.

Hâmid-i Velî, Erdebil'e girince karşılaştığı insanlar ona çok tanıdık geldi. Anadolu'daki halk çok benziyorlardı. Bir süre yürüdükten sonra, önüne çıkan iki kişiye Hâce Alaeddin-i Ali Hazretlerinin yerinin sordu. Onlar onun bu hâlinden, dergâhın dervişlerinden biri olacağını düşünerek isterse dergâha kadar götürebileceklerini söylediler. Ebu Hâmid “Şeyhin şefkati bütün Erdebil'i kuşatmış. Bu insanlar beni ilk defa gördükleri hâlde onca yolu yürümeyi göze alıp dergâha götürüyorlar.” diye düşündü.

Birlikte yarım saatten fazla yürüdükten sonra dergâha vardılar. Dergâh iki katlı, oldukça geniş bir binaydı. Etrafında Hankâh-ı Bayezidiyye'de olduğu gibi büyük bir bahçe vardı. Bahçe başta gül ve sümbül olmak üzere çok sayıda, renk renk çiçeklerle doluydu. Sümbülün kokusu nergise karışıyor, kırmızı güllerinki hepsini bastırıyordu. *Hâmid-i Velî* Salavat-ı Şerif getirerek bu kokuyu içine çekti. “Herhalde Medine'ye de gitsem böyle kokar.” diye düşünüyordu. Onu getiren adamlara teşekkür edip dergâhın açık olan kapısından içeri girdi. İçerde daha keskin bir gül kokusu onu karşıladı. Bu koku sanki dalga dalga gelip onu takip etmesini söylüyordu. Etrafta kimse görünmüyordu. Yavaşça yürüyerek bir odanın önüne geldi. Kapısı açık olan odaya sessizce girip bir kenara oturdu. İçeride bir kişi kibleye dönmüş Kur'an okuyordu. Arkası *Hâmid-i Velî*ye dönüktü. Bir süre okuduktan sonra 'Sadakallahülazim' diyerek Kur'an-ı Kerim'i kapattı ve ayağa kalktı. Onun kalkmasıyla *Hâmid-i Velî* de kalktı ve bir an göz göze geldiler. O anda, bir muhabbet pınarının gönlüne dolduğunu hissetti.

-Hoş geldin ya Hamideddin! Yolunuz buraya ne zaman düşecek diye gözler dururduk.

Bu zat, yetiştirdiği dervişlerin başta Anadolu olmak üzere, birçok yerde hizmette bulunduğu, namı dört diyarı tutmuş Hâce Alaeddin-i Ali Hazretlerinden başkası değildi.

Ebu Hâmid, gördüklerinin tesiri ve aradığını bulmanın sevinciyle gözleri dolmuş bir hâlde eğilip hazretin elini öptü. Hâce Alaeddin-i Ali Hazretleri de aynı sevinci hissediyordu. Uzun zamandır beklediği talebesi gelmişti. Daha kendisi gelmeden namı buraya ulaşmıştı. Şeyh Şadi gibi o da bu dergâha daha önce böyle bir dervişin gelmediğini düşünüyordu.

Ebu Hâmid, o anda hissettiklerinin tesiriyle başı öne eğik bir şekilde:

-Ey etrafa ışık saçan zat, nurunla bizi de aydınlat.

Bizim değersiz madenimize bir nazar eyle, onu altın yap.

Sen gönül cevherinin ummanısın, bizi de cevher kıl, diyerek kendinden geçti. Bir süre o şekilde kaldıktan sonra:

-Efendim, biz bir şey demesek de gönlümüzden geçen malûmunuzdur. Bu kapı hâcet kapısıdır. Biz bu kapıdan nasiplenmek isteriz. Biliriz ki bu yolda her müşkülümüz hallolur. Günah deryasına batanları elinden tutup çıkarırsın. Her şeyin doğrusu, sizin yüzünüzden okunup anlaşılır, dedi.

Onun, Kayseri'den bu dergâha gelmek için yola çıktığını anlamıştı. Babasının dediği gibi bir etek tutup "ballı petek" olacaktı. Bu petek öyle bereketlidir ki, balından başta Hacı Bayram-ı Velî, Molla Fenarî, Emir Sultan, Şûcaaddin Karamanî olmak üzere yüzyıllar boyunca milyonlarca insan şifa bulacaktır.

.....

Bayezidiyye Dergâhı'nda olduğu gibi *Hâmid-i Velî*, burada da derslere katılıyor ve arta kalan zamanlarda yine çok çalışı-yordu. Erdebil Şehri gerek sosyal, gerekse ticarî yönden çok gelişmişti. İnsanlar Erdebil Şeyhi'nden aldıkları feyizle sürekli kendilerini geliştirmeye çalışıyorlardı. Ayrıca başka şehirlerden, hatta ülkelerden bu yüce zatı ziyarete gelenlerin sayesinde ticarî hayat devamlı bir canlılık içindeydi.

Zaten Alaaddin Erdebilî gibi müridlerin buldukları yerlere, onların manevîyatından gelen bir bereket ve zenginlik hâkim olur. Bunun sürekliliği de çevresinde “Ona gönülden bağlandım.” diyenlerin gerçekten onun yolundan gitmesi ve tam bir sadakat göstermesiyle sağlanır. Bir şeyh, müridinin gönlüne nazar eder de orada kendini göremezse o mürid, tam sadakatle bağlanmamış demektir. Sadakat, Lokman'ın gösterdiği gibidir. Yani söz dinlemek ve elinden geldiğince işaret edilen yoldan ayrılmamak... Tasavvufta yol almak zaten buna bağlıdır. Benliğini ayaklar altına alıp yürekten karşılıksız hizmet. Kime hizmet? Allah için her canlıya. Şeyhler kendi hâl ve tavırlarıyla müridlerine her fırsatta anlatırlar bunu. Müridi de bağlılığı ölçüsünde anlar ve onda gördüğünü hayatına uygulayarak tasavvufta yol almaya gayret eder.

Hâmid-i Velî, yalnız kaldıkça sık sık bunları düşünüyordu. O, zaten ilim öğrenmeyi ve arta kalan zamanlarında insanlara yardım etmeyi hayatı boyunca hep yapmıştı. Dimaşk'ta olduğu gibi burada da sırtına çuvalı vurup civardaki köylere gidiyor, insanların dertleriyle ilgilenip yardıma muhtaç olanlara getirdiklerini dağıtıyordu. Dağıtırken kendini ön plana çıkarmadan, dergâhtan gönderildiğini söylüyordu. İnsanlar burada da onu çok sevmişlerdi. “Onda öyle bir hâl var ki, görünce sevip bağlanmamak mümkün değil.” diyorlardı her zaman.

Hâmid-i Velî etraftaki köylere çoğunlukla akşam üzeri giderdi. Dönüşte hava kararır ve tek başına dergâha dönerken yatsı namazı vakti gelince bir ağaç dibinde namazını kılardı. Yine böyle bir gece, karşısına nur yüzlü biri çıktı. *Hâmid-i Velî* tanımadığı bu kişinin yanına yaklaşarak selâm verdi. O kişi gülümseyerek selâmını aldı ve “Buyur ya Hamideddin! Şurada biraz hâlleşelim.” dedi.

Hâmid-i Velî, “Ben tanımiyorum, ama o beni tanıyor. Hayırdır İnşaallah!” diye düşünerek o zatın gösterdiği yere oturdu. Karanlık olan hava sanki biraz aydınlanmıştı. Şimdi karşısındaki kişiyi biraz daha iyi görebiliyordu. Tanıyabilir miyim acaba diye düşünerek yüzüne dikkatle bakınca, bu güzel yüzün iki kaşının ortasında birden Kâbe’yi gördü. Kâbe bütün ihtişamıyla etrafında tavaf eden müminleri kucaklıyor gibiydi.

Şeyh Şadi, “Kimin iki kaşının ortasında Kâbe’yi görürseniz ona bağlanın ve ballı bir petek olun.” demişti. *Hâmid-i Velî* birden heyecanlandı. Gönlünü dolduracağı, etek tutup yolundan gideceği şeyhini bulmuştu. Hemen kalkıp heyecan ve sevinçle elini öptü. O andan sonra birlikte ne konuştular, o zat *Hâmid-i Velî*ye gönül yolunun hangi sırlarını verdi bilinmez, sabaha kadar *Hâmid-i Velî* hayretten hayrete düştü. Kendini Erdebil’de değil de, Kâbe’nin karşısında Resulullah ve ashabıyla birlikte tavaf ederken hissetti. Resulullah’ı bir kez rüyasında görmüştü, ama hiç bu kadar yakınında olmamıştı.

Günün ilk ışıklarıyla gözlerini açınca, etrafında şeyhinin olmadığını gördü. Buna da pek şaşırmadı. Şeyhi kendini bu ıssız yerde bulup mânâ âleminin sırlarını göstermişti. Bir anda Kâbe’de olup Resulullah ve ashabıyla birlikte tavaf etmişlerdi. *Hâmid-i Velî*, yaşadıklarını kendi kendisine bile tekrar edemiyordu. Bunlar tarifi imkânsız duygulardı.

Erdebil'e dergâha dönerken kendini tamamiyle hafiflemiş ve yıkanmış hissediyordu. Dergâha kadar sanki yürüyerek değil de uçarak gelmişti.

Dergâhta, Hâce Alaeddin-i Ali Hazretleri onu odasının kapısının da karşıladı ve içeri davet etti. Karşılıklı oturduklarında:

-Yüzünde başka bir güzellik, bakışlarında farklı bir aydınlık görüyorum. Bayezid-i Bestami Hazretlerinden el almak, seni tam bir insan-ı kâmil yapmış. Üzerinden her yana Resulullah'ın gül kokusu yayılıyor.

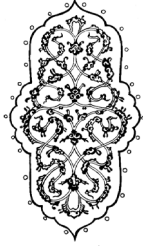
Ya Hamideddin, sen artık oldun. İlim için yola çıktın, gönül sultanını aradın ve dün gece de onu buldun. Şimdi artık insanları irşad göreviyle buradan ayrılıp tekrar Anadolu yollarına düşeceksin. Orada senin yolunu gözleyen gönlü yaralı insanlar var. Şimdi var git, yolun açık olsun, dedi.

Hâmid-i Velî, Erdebil'de de zamanının dolduğunu anlamıştı. Şimdi başka bir görevle yollara düşecekti. İnsanları irşad görevi verilmişti. Şimdiye kadar hep yaptığı gibi yine insanlara hizmet edecek, onlara doğruyu güzeli gösterecekti, ama gönlü bir sultanın muhabbetiyle dolu olarak...

Dergâhtan ayrılıp tekrar yollara düştüğünde, talebelerden bazıları hakkında fitne çıkardılar. Söylediklerine göre *Hâmid-i Velî*, dergâhın sırlarını Anadolu'ya götürüyordu. Hâce Alaeddin-i Ali Hazretleri bu söylentilere çok üzüldü. "Demek ki benim bu insanlara mânevî hiçbir katkım olmadı." diye düşündü. Onlara:

-Hamideddin'in arkasından bakın. Eğer hiç arkasını dönmezse siz haklısınız. Dönüp de bakarsa, o zaman korkulacak bir şey yoktur, dedi.

Onun arkasından, gözden kayboluncaya kadar baktılar. *Hâmid-i Velî*, dönüp iki kez baktı ve el salladı. Bunu gören fitneciler söylediklerinden pişman olup üzüldüler.

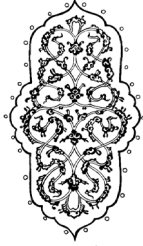
XIII. Bölüm

Ne Güzel Bir İnsandı Babam!

Hâmid-i Velî, Erdebil'den yola çıktığında omuzlarında büyük bir vazifenin sorumluluğunu taşıyordu. Babasının işaret ettiği gibi ilmin peşinden gitmiş, bu uğurda senelerce çalışarak yol almıştı. Şimdi gönlü şeyhinin sevgisiyle dolu, irşad vazifesini yüklenmiş bir insan-ı kâmil olarak geldiği topraklara geri dönüyordu. Babası Şemseddin Musa Hazretlerini düşündü bir an. Çocukluğunda zaman zaman kendisini karşısına alır, Horasan'dan Kayseri'ye gelinceye dek yaptıkları meşakkatli yolculuğu anlatırdı. Bunu elbette ki övünmek için yapmazdı. Niyeti, bir gönül sultanı olacağını daha küçük yaşlarda hâl ve hareketleriyle belli eden oğluna izleyeceği yolu göstermekti. “Ne güzel bir insandı babam,” diye düşünürdü. “Ömrünü hep Allah için insanlara hizmet ederek geçirdi. Ne çok seveni vardı. İnşallah yüklendiği görevi tam anlamıyla yerine getirmiştir. Ne mutlu ona...”

Mevsim ilkbahardı. Tabiattaki canlılık insanı hemen kuşatıyordu. Bir su kenarında durup etrafa şöyle bir baktı. Önünde kaynayan pınarın suyu buz gibiydi. Kuşlar, ağaçlar, küçük büyük otlar, şu kaynayan pınar hep bir hareket hâlinde, her biri kendi dilinde Allah'ı zikrediyordu. Allah tabiatı ne güzel yaratıp insanların hizmetine vermişti. İnsanlar günlük gailleler, toplumsal çekişmeler, çeşitli dertler ve sıkıntılarla bunun ne kadar farkındaydı acaba?

Hâmid-i Velî bu düşünceler içinde cübbesini çıkardı. Kollarını sıvayarak soğuk pınardan abdest almaya başladı. Erdebil'den çıktığından beri üç dört aydır yollardaydı. Yolu Malatya'ya kadar yakınlaşmıştı. Niyeti, önce, Erdebil'deyken sık sık adını duyduğu Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretlerini ziyaret etmektir. Nerede olduğunu tam olarak bilmiyordu ama, nasılsa sevenleri vasıtasıyla bulurdu.

XIV. Bölüm

Sizin Varlığınızın Olduğu Yerde Benlik Yok Oluyor

Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri aslen Erzincanlı olup dedeleri Orta Asya'dan göçmüşlerdi. Gençlik çağına kadar Erzincan'da kaldıktan sonra, o zaman çok rastlanıldığı gibi ilmini ilerletmek için doğuya gitmişti. O da *Hâmid-i Velî* gibi Hâce Alaeddin-i Ali Hazretlerinden ders alarak bir mürşid-i kâmil olmuş ve Anadolu'ya geri dönmüştü.

Önce Amasya'da yerleşti. Timur Han'ın istilalarından rahatsız olunca, şehrin merkezinden dağlara doğru çekildi. Burada kaldığı süre içinde, insanlar onun manevîyatından faydalanmak ve sohbetinden geri kalmamak için dağ taş demeden gelip onu ziyaret ettiler. Bu ziyaretler sırasında Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri hep İslâm'ı doğru yaşamalarını, Allah'a iyi kul olmak için yalandan, iftiranadan, fitneden, daha doğrusu her türlü kötü huydan sakınmalarını öğütlerdi. “Başınıza bir müsibet geldiğinde sabredin.” derdi.

Onun sevgisini gönlünde taşıyan insanlar, her işlerinde onu örnek alıyor, birbirlerine karşı daha hoşgörülü ve daha saygılı olmaya dikkat ediyorlardı. Abdest alıp namaz kılmak ve üzerlerine vazife olan diğer ibadetleri yapmak artık o kadar da zor gelmiyordu. Çünkü Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretlerinin gönlündeki Allah ve Resulünün muhabbeti etrafındakilere sirayet ediyor ve bu sevginin gücüyle hareket edince her şey daha kolay oluyordu.

Onun bulunduğu önce Amasya ve Amasya'nın dağları, Kastamonu, Çankırı ve son olarak da Darende'nin Gerimter Köyü ve çevresindeki ahalide bir farklılık göze çarpıyordu. O, gönlündeki muhabbetle insanlara hizmet için birçok zorluğu göze almıştı. O devirlerde birçok gönül erinin yaptığı gibi, Anadolu'nun o zamanki şartlarında bazen tek başına, bazen de ailesiyle göç etmek zorunda kalmıştı. Bir yerden diğerine giderken de gözü yaşlı, gönlü onun sevgisiyle dolu sevenlerini bırakmıştı.

En son Çankırı'dan ailesiyle birlikte ayrılıp günlerce yol aldıktan sonra, Gerimter'e geldiler. Gerimter; kayısı, dut, ceviz ağaçları ve üzüm bağlarıyla çevrili güzel, şirin bir köydü. Onlar köye geldiğinde mevsim sonbahardı. Köyde yoğun bir kış hazırlığı vardı.

Damlarda büyük dokumaların üzerinde üzüm ve kayısıdan yapılan pestiller seriliydi. Kadınların bazıları kurumuş tezekleri toplayıp istif ederken bazıları da çayın kenarında yün yıkıyorlardı. Kış gelmeden yorgan ve döşeklerin yünleri yıkanıp yeniden yapılmalıydı. Daha cevizler toplanıp kabukları soyulacak, üzüm kurutulup çuvallara doldurulacaktı. Sonra sıra kışlık peynir yapımı ile zahranın tutulmasına gelecekti.

Dışarıdan bakıldığında çok fazla ve zahmetli görünen bu iş-

leri, köylüler öyle bir düzen ve sırayla yapıyordu ki sanki her şey kendi kendine oluveriyordu. Hem ayrıca uzun kış gecelerinde, yaşlıların anlattıkları halk hikâyeleri ve kahramanlık destanları dinlerken yenen pestil, ceviz insana bütün yorgunluğunu unutturuyordu.

Eli işe yetenler, bunlarla uğraşırken birkaç tane yaşlı da köyün girişine yakın meydandaki selvi ağaçlarının altına oturmuş, sohbet ediyorlardı. Vakit ikindiye yaklaşırken Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri, hanımı Hatice, beş yaşındaki kızı Necmiye Sultan ve biri on diğeri on dört yaşındaki oğulları Ahmet Baki ve Seyyid Ömer'le birlikte köye girdiler. Yanlarında birkaç parça eşya ve yataklarını koydukları, bir çift öküzün çektiği bir araba ile bir de inekleri vardı. Necmiye Sultan günler boyu yol yürürlerken çabuk yorulur ve ağabeyi Seyyid Ömer onu bu arabaya bindirirdi.

Hava oldukça sıcaktı. Selvi ağaçlarına doğru ilerlediler. Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri oradaki yaşlılara yaklaşarak:

-Selâmün aleyküm ağalar! Bu zamanınız hayırlı olsun, dedi.

Oradakilerden Süleyman Ağa (köyde herkes ona Uzun Hacı derdi) ayağa kalkarak:

-Ve aleyküm selâm! Gelişiniz hayırlı olsun. Nereden gelirsiniz, diye sordu.

-Uzun yollardan geldik Baba. Kabul ederseniz burada yerleşmek isteriz.

Uzun Hacı iyice yanlarına yaklaşmıştı.

-Yorgun görünüyorsunuz. Buyurun bize gidek de biraz dinle-

nin, diyerek onların cevap vermesini beklemeden önlerine düştü. Diğer oturanlar da kalkıp tek tek “Hoş geldin.” dedikten sonra hep birlikte Uzun Hacı'nın evine doğru yürümeye başladılar.

Uzun Hacı'nın evi, iki katlıydı ve kerpiçtendi. Zaten köydeki evlerin hemen hepsi kerpiçtendi ve birbirine çok yakın yapılmıştı.

Uzun Hacı eve yaklaşırken gelini Fadime ile oğlu Mahmut, onu görüp kapıya çıkmışlardı bile. Uzun Hacı yürürken bir yandan da:

-Oğul, bak. Misafirimiz var. Tanrı misafiri. Çok uzun yoldan gelmişler. Gel, yardım et de eşyalarını indirelim. Yol yorgunular, biraz dinlensinler, diye bağıyordu.

Mahmut hemen koşarak Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri ve ailesine hoşgeldin etti. Daha sonra öküzleri avluya çekerek arabadan çözdü. Serbest kalan hayvanlar başlarını sağa sola çevirerek önlerine konan sudan içmeye başladılar.

Avluda bir üzüm pennağı ile dört-beş kişinin oturabileceği bir sedir vardı. Fadime sedirdeki yastıkları düzelttikten sonra, Hatice ile Necmiye Sultan'ı dinlenmeleri için içerideki bir odaya götürdü. Onlar dinlenirken buz gibi ayranlar geldi. Çalhama denen bu ayran köyün olmazsa olmazlarındandı. Sabah daha gün ışımadan yayılan yayıklardan, üzerinde biriken tereyağı alındıktan sonra kalan hafif ekşimsi ayran, yani çalhama, bakır sitillere konurdu ve yaz kış bu sitillerde buz gibi kalırdı. Sıcak günlerde bağdan geldiğinde, bulgur aşının yanında çalhamanın tadına doyum olmazdı. İçerken sanki sütün alındığı hayvanın otlandığı mis gibi otların da kokusunu duyar gibi olurdu insan.

Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri ile Uzun Hacı sedirde

otururken, oğulları da saygılarından yanlarına oturmayıp yerdeki mindere oturdular.

Uzun Hacı:

-Ee, söyleyin bakalım, adınız nedir? Nereden geldiniz? Buraya yerleşceniz mi, diye soruları arka arkaya sıraladı.

Abdurrahman-ı Erzincanî gülümseyerek:

-Biz garip bir dervişiz baba. Birçok yer gezdikten sonra işte şimdi de buradayız. Adımız Abdurrahman. Lakabımıza gelince, sevenlerimiz, Erzincanlı olduğumuz için Erzincanî derler bize. Kismetse buraya yerleşmek niyetindeyiz, diyerek cevap verdi.

Uzun Hacı, onun ismini duyunca heyecandan bir an ne yapacağını şaşırıldı. Önce onun iri elâ gözlerine baktı. Bu bakışlarıyla sanki “Doğru mu? Sen O musun?” demek istiyordu. Gözlerindeki şefkati görünce, sorusunun cevabının “Evet.” olduğunu anladı. Telaşla ayağa kalktı. Öpmek için misafirin eline uzandı. Abdurrahman-ı Erzincanî yanındaki yeri işaret ederek:

-Estağfurullah, Baba. Gel otur yanıma, dedi.

Uzun Hacı, o güne kadar birçok kimseden onun ne mübarek bir insan olduğunu duymuştu. Ziyaretine gidip onu görmeyi çok istediği hâlde bir türlü nasip olmamıştı. Şimdi ise evinde konuktu ve Allah'a ne kadar şükretse azdı.

Biraz sonra Mahmut gelip yemeğin hazır olduğunu söyledi. Fadime, sofrayı arka bahçedeki ceviz ağacının altına hazırlamıştı.

Uzun Hacı:

-Efendim, elinin artığı birşeyler hazırlamışlar. Buyurun, diyerek yaşından beklenmeyecek bir çeviklikle ayağa kalktı ve önden onlara yol gösterdi. Efendi:

-Sen de buyur, baba. Birlikte yiyelim, dediyse de:

-Sağ ol, efendim. Siz rahat rahat ailenizle birlikte yeyin. İnşallah birlikte yiyeceğimiz daha çok zaman olur, diyerek kabul etmedi.

Yemekte etli bulgur aşı, çalhama ve taze soğan vardı. Ayrıca bolca yuha ekmekek de koymuşlardı.

Efendi ile oğulları sofraya otururken Hatice ile Necmiye Sultan da geldiler. Necmiye Sultan koşarak babasının yanına oturdu. Babası gülümseyerek onun örgülü saçlarını okşadı. Sonra hanımına dönerek:

-İyi insanlar. Ama bir an önce ev bulup taşınmalıyız kimseyi rahatsız etmeyelim, dedi.

Hatice Hanım:

-Bu köyü çok sevdim. Çankırı'dan ayrılırken üzerimde biraz tedirginlik vardı ama şimdi buraya yerleşeceğimiz için seviniyorum.

Necmiye Sultan:

-Ben de seviniyorum, Efendi Babacığım, dedi.

Yemeklerini yedikten sonra, erkekler toplanıp camiye gittiler. Hatice Hanım sofrayı toplayarak, Fadime'nin yanına mutfığa götürdü. Fadime siniyi elinden alırken:

-Niye topladın, bacım? Şimdi gelip alacaktım, dedi.

-Eline sağlık, Fadime Bacı. Size de çok zahmet verdik.

-Hiç öyle şey olur mu bacım? Siz Tanrı misafirisiniz. Başımın üstünde yeriniz var. Şimdi geçin biraz istirahat edin... Ben de bir güzel çay demleyeyim.

.....

Uzun Hacı cami dönüşü, oğluyla gelinine mutfakta:

-Bakın çocuklar, bu bize Allah'ın bir lütfu. Erzincanî Hazretleri şu anda evimizde ve üstelik de buraya yerleşmek istiyor. Köyümüze bir güneş doğdu. Sakın ola ki onlara hizmette kusur etmeyiniz. Çocuklar gelince tembihleyin, gürültü yapıp misafirlerimizi rahatsız etmesinler, dedi.

Onlar da “Merak etme, baba.” dedikten sonra mutfaktan çıkmak üzereyken aklına bir şey gelip geri döndü ve:

-Esas söyleyeceğimi unuttum. İkinci namazında herkese tanıttım Efendi'yi. Akşama ziyarete çok gelen olur herhalde. Fadime kızım ona göre hazırlığını yap, dedi.

Mahmut:

-Sen merak etme baba. Ben, bizim kınalıyı keserim. Fadime de bir güzel pişirir. Böyle bir zat evimize geldiğine göre bugün bizim bayramımız demektir. Sen şimdi git onları yalnız bırakma, dedi.

Ertesi günü Efendi, köyün dışına yakın bir yerde iki katlı bir ev satın aldı. Ev oldukça bakımsızdı, ama köylü ile elbirliği edince tez zamanda onardılar. Eve taşındıktan sonra buğday ekebileceği bir de tarla aldı. O da köydeki herkes gibi tarımla geçimini sağlayacaktı. Evin bahçesinde ceviz, dut ve erik ağaçları var-

di. Uzun zamandır bakılmadığı için kurumaya yüz tutmuşlardı. Efendi ilk iş olarak onlarla ilgilenmeye başladı.

Yeni evlerine taşınana kadar Uzun Hacı'nın evinde kaldılar. Köylülerden bazıları birkaç gün de bizde kalsınlar deyince Uzun Hacı: "Yoo, olmaz! Efendi ilk bize geldi. Burası onun evi sayılır. Siz istediğiniz zaman gelip ziyaret edin burada." diye karşı çıktı.

.....

Abdurrahman Erzincanî ve ailesi yerleştikten sonra, köylüler birer ikişer 'Güle güle oturun'a geldiler. Köyün kadınlarından bazıları Hatice Hanım'a: "Bir işin olursa hiç çekinme, bizi çağır. Gelip seve seve yardım ederiz." dediler. Hatice Hanım hepsine "Allah razı olsun bacılarım." diye ayrı ayrı teşekkür etti.

Bütün köylü onu çok sevmiştir. Onun hareketlerine dikkat ediyorlar, olabildiğince kendilerine örnek almaya çalışıyorlardı. Köye genel bir huzur havası hâkimdi. Abdurrahman Efendi de, birçok yer dolaşıp dağlarda kaldıktan sonra gelip yerleştiği köydeki bu huzur havasından çok memnundu. Yalnız dikkatini çeken bir şey vardı ki, o da köyün varlıklı iki ailesi olan Sarı Bekirlerle Pehlivan Aliler'in birbiriyle konuşmuyor olmasıydı. Birkaç kez aile bireylerinin karşılaştıkları hâlde hiç konuşmadan yollarını çevirdiklerini görmüştü. Camide bile birbirlerinden uzakta saf tutuyorlardı.

Efendi bu durumdan çok rahatsız oldu. Ümmet-i Muhammed içinde bu durum fitneye yol açabilirdi. Anadolu'da insanlar arasında zaten çekişmeler, anlaşmazlıklar çok oluyordu. Çeşitli istilalar ve farklı dinî ya da siyasî akımlar yüzünden bazı yerlerde birlik beraberlik sağlanamıyordu. Bir de sebep ne olursa olsun,

aynı köyün insanı olup da bu şekilde davranmak hiç hoş değildi. Bir gün Uzun Hacı'ya bunun sebebini sordu. Uzun Hacı bir süre düşündükten sonra:

-Bunların anlaşmazlığı benim çocukluğumdan da önceye dayanır, efendim. Babam rahmetli anlatırdı. Sarı Bekirler'den bir delikanlı, Pehlivan Aliler'den kız kaçırmış. Onlar da gidip o delikanlıyı öldürmüş, kızı da geri almışlar. Sonra Sarı Bekirler kızın kardaşını vurmuş. Hatırlıyorum, ben genç bir delikanlı olana kadar böyle kan davası şeklinde devam etti. Şimdi 30 seneden fazladır öldürme işi bitti, ama yine de birbirleriyle konuşmuyorlar. Sarı Bekirler'den Hasan Ağa öldürme sırası kendine gelince: "Bu, dine aykırıdır. Gayrı kimse birbirini vurmasın." diyerek bu işe bir son verdi. Bütün köylü iki aileyi de çok seviyor. Ha, aile dedimse öyle üç beş değil ha. İkisinin köyün dışında çok büyük birer çiftlikleri ve çok sayıda adamları var, diye anlattı.

Efendi, onu dinledikten sonra bir süre sessiz kaldı.

-Anlattığına göre Hasan Ağa diğerlerine göre daha insaflıymış. Birlikte gidip bir konuşalım.

.....

Sarı Bekirler'den Hasan Ağa 55-60 yaşlarında pehlivan yapı-
lı bir adamdı. Ailesi çok genişti. İki hanımından on beş çocuğu vardı. Büyüyen erkek çocuklarından ikisi medrese eğitimi almak için Konya ve Kayseri gibi büyük şehirlere gitmişti. Oldukça varlıklıydı.

Hasan Ağa, Efendi ve ailesinin köye gelmesinden çok memnundu. Onlar geldikten sonra her şeyde belirgin bir bolluk olduğunu, köydeki cılız çayın bile daha bir coşkuyla akmaya başladığını düşünüyordu. Efendi'ye çok hürmet ediyordu ama köye

geleli bir seneden fazla olmasına rağmen daha bir kez bile ziyaretine gitmemişti. Pehlivan Aliler'le arasındaki dargınlıktan kendi de memnun değildi, ama Efendi'yi gördüğünde bu konuda bir şey sorarsa cevap verememekten korkuyordu. Aslında bu küskünlüğü bitirmeyi uzun zamandır düşünüyordu ama ilk adımı atıp da karşılık görememekten korkuyordu. O, bunca senenin bir Hasan Ağası'ydı. Böyle bir durum olursa başta ailesinin, sonra da köylülerin yüzüne nasıl bakardı?

Hasan Ağa bu düşünceler içinde otururken aklına yine Efendi geldi. Ne mübarek bir insandı... Gelip de evini şereflendirse ne güzel olurdu.

Derin bir iç çekip elindeki kahvesinden bir yudum aldı. O sırada içeri giren kâhya uzaktan Uzun Hacı ile Abdurrahman Efendi'nin geldiğini gördüklerini söyledi. Hasan Ağa hemen elindeki fincanı bırakıp aceleyle kalktı.

-Çabuk kâhya, koş, beraber karşıyalalım!

Birlikte dışarı çıktılar. Hasan Ağa kâhyanın şaşkın bakışları altında önden koşarcasına ilerledi. Bir çırpıda kendisine yaklaşmakta olan Efendi ile Uzun Hacı'nın yanına vardı. "Hoş geldiniz." diyerek öpmek için Efendi'nin eline eğildi. Efendi öpmesine fırsat vermeyerek sırtını sıvazladı ve:

-Nicedir gelmek istiyorduk. Kısmet bugüneymiş. Sağ olsun Uzun Hacı da bize yoldaş, dedi.

-Hoş geldin, ey can. Bizi epeydir unutmuştun, dedi.

-O nasıl söz oğul? Dostlar birbirini hiç unutmur mu?

Hep birlikte misafir odasına girdiler. Hasan Ağa oturumaları

için yer gösterdi. Sonra da tekrar ellerine vararak hoş geldin etti.

Misafir odasında boydan boya kırmızı, lacivert renklerde kalın halılardan yapılmış minder ve yastıklar diziliydi. Yastıkların üzerine örtülen beyaz örtülerin işlemeleri hep sarı yaldızdandı. Duvarlarda büyük ipek halılar asılıydı. Odanın tabanı da minderle uyumlu renklerde halılarla kaplıydı. Bir köşede arz-ı endam eden semaver, bakırdandı. Efendi, Gerimter'e geldikten sonra, Hasan Ağa onu Erzincan'daki bir ustaya yaptırmıştı. Söylenişine göre o ustanın her yaptığı semaverin bir eşi daha olmazdı. Üzerindeki işlemlerin hepsinin bir adı ve anlamı vardı. Hasan Ağa semaveri sipariş ettiğinde, bolluk ve bereketi temsil eden toprak ve üstündeki buğdaylarla şefkati gösteren güneş motifleri yapmasını istemişti.

Hasan Ağa gerek civar köylerden, gerekse devlet erkânından gelen konuklarını hep bu odada ağırlardı, ama bir kez olsun semaveri yakmamıştı. Hep Efendi'nin buraya geleceği günü bekliyordu.

Nihayet o gün gelmişti.

İçeri girerken hemen sevinçle önce semavere baktı Hasan Ağa. Sonra da salonun baş tarafında üst üste koyduğu iki mindere. Burayı, onun için camide ilk gördüğü gün hazırlamıştı. Odaya her gün taze çiçekler koyduruyor ve ola ki bir gün gelirse mis gibi çiçek kokusunun karşılaşmasını istiyordu.

İçeri girdiklerinde, Efendi'den yayılan gül kokusunun bütün odaya dağıldığını hayretle gördü. İçinden “O bir seyyid, Resulullah'tan gelen gül kokusunu üzerinde taşıyor.”

Karşılıklı hâl hatır sorulduktan sonra kapı açıldı ve buz gibi

nar şerbeti geldi. Önce Efendi, daha sonra Uzun Hacı ve Hasan Ağa hiç konuşmadan içtiler. Kısa bir sessizlikten sonra Efendi Hasan Ağa'nın gözlerinin içine bakarak:

-Bu köye geldiğimiz günden beri başta Uzun Hacı olmak üzere bütün köylü bizi büyük bir konukseverlikle aralarına kabul ettiler. Bugün sizin yaptığınız gibi.

-Estağfirullah, Efendim, diyen Hasan Ağa'nın sesi titriyordu. Tarifi imkânsız bir hâl içindeydi. Kalbi yerinden fırlayacakmış gibi çarpmaya başladı. Efendi'nin iri elâ gözlerinde sanki birer kandil yanıyor, o kandilin ışığı bütün âlemi aydınlatıyor ve bütün kötülükleri siliyordu. Böyle bir zatın bulunduğu ortamda düşmanlığa asla yer olmazdı. İçindeki heyecanı basturmaya çalışarak:

-Efendim, evimizi şereflendirerek bizi çok mutlu ettiniz. Hadim olmayarak buraya geliş sebebinizi biliyorum. Bu durumdan ben de memnun değilim, ama benlik insanı esir aldı mı ortaya bazen böyle küskünlükler çıkıyor. Şimdi anlıyorum ki sizin mübarek varlığınızın olduğu yerde benlik anlamını yitiriyor. Bu andan sonra Pehlivan Aliler'in büyüğü Uruşen Ağa benim kardasıdır. Onlar kabul etsin ya da etmesin.

Efendi gülümseyerek ayağa kalktı. Uzun Hacı ile Hasan Ağa da ayağa fırladılar. Efendi:

-Bizi geri çevirmeyeceğinizi biliyorduk, diyerek Hasan Ağa'yı kucakladı. Sonra:

-Bir gün de gelir, nazlı semaverinizin çayını içeriz, İnşallah, dedi ve çıkmak üzere kapıya yöneldi.

Hasan Ağa, yol göstermek için önden ilerlerken kendi pehli-

van gibi yapısının Efendi'nin yanında ne kadar cürümsüz kaldığını düşünüyordu.

.....

Sokağın başına kadar yolcu edip döndükten sonra, Efendi'nin biraz önce oturduğu mindere uzun uzun baktı. Sanki onun gülümseyen yüzü hep karşısında duruyordu. Onlar gitmişti, ama içindeki heyecanla karışık sevinç, artarak devam ediyordu. Bunu doyasıya yaşamak, daha doğrusu bununla baş edebilmek için atına atladı ve dört nala sürdü. Yüzüne çarpan rüzgârda sanki Efendi'nin şefkatli sesini duyuyor, baktığı her yerde yüzünü görmüş gibi oluyordu. Tüm bunları kaybetmemek için atını hızla sürdü, sürdü... Ne kadar zaman geçti kendisi de bilmiyordu, nihayet atını durdurdu ve üzerinden atladı. İleride akan çayda elini yüzünü yıkarken kararını verdi. Her şeyi göze alarak Pehlivan Aliler'e gidecekti. Bir süre atının dinlenmesini bekledikten sonra tekrar bindi ve Pehlivan Aliler'in çiftliğine doğru sürdü. Köyde akşam üstü olduğu için belirgin bir hareketlilik vardı. Bağdan, bahçeden dönen yorgun insanlar, bir an önce eve kendilerini atmak için acele ediyorlardı. Hasan Ağa'yı görenler kenara çekilip selâm veriyordu.

Uruşen Ağa'nın çiftliğine yaklaştıkça gidip gitmeme arasında bir kararsızlık geçirdi. Sonra yine gözlerinin önüne Efendi'nin yüzü geldi. O anda pişman olarak hiç durmadan Uruşen Ağa'nın çiftliğine kadar vardı.

Onu uzaktan gören Uruşen Ağa'nın adamlarından biri hemen koşup haber verdi. Uruşen Ağa üst katta misafirleriyle birlikte yemek yiyordu. Hep birlikte, oturdukları odanın önündeki balkona çıktılar.

Hasan Ağa'nın gelmekte olduğu haberi bir anda bütün çiftliğe yayıldı.

Hasan Ağa'nın bahçeye girmesiyle etrafı bir anda büyük bir kalabalıkla çevrildi. Adamlardan bazıları silahlıydı ve her ihtimale karşı ellerini silahlarının üstünde hazır tutuyorlardı.

Hasan Ağa tam balkonun karşısında atını durdurdu ve herkesin duyacağı bir sesle:

-Uruşen Ağa! Buraya kavga için gelmedim. Sürdürdüğümüz bu mânâsız düşmanlığa bir son verip barış ve kardeşlik içinde yaşamayı teklife geldim. Köyümüzde Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri gibi bir gönül sultanı varken, hangi akla hizmetle gönlümüzü mânâ güzelliklerine kapatıp kendi benliğimize esir oluyoruz. Döğlüsü gün Sarıçiçek Yaylası'nda, Sarı Bekir ailesinin başı olarak büyük bir ziyafet veriyorum. Buna başta; Efendi ve ailesi olmak üzere bütün köy davetlidir. Eğer sizde orada olursanız, Efendi ve bütün köylünün önünde kucaklaşır ve bundan böyle birbirimizin düşmanı değil, kardaşı olduğumuzu ilân ederiz.

Sonra da atını çevirip herkesin şaşkın bakışları altında dört nala uzaklaştı.

Üzerinden bir yük kalkmış gibiydi. En sevinçli günlerinde bile yüreğini, her zaman sikan bir elden kurtulmuş gibi hissediyordu. Şimdi yapacağı bir iş daha kalmıştı. Bu defa atını Efendi'nin evine doğru sürdü. Onun gösteriştan uzak, küçük evini görünce içi huzurla doldu. Bahçesindeki meyve ağaçlarının yeşili bile bir farklıydı sanki.

Hasan Ağa bahçe kapısına gelince atından indi. Onu, ilk Necmiye Sultan karşıladı. Hasan Ağa onu ilk kez görüyordu. Aslın-

da Efendi'nin ailesinden hiç kimseyi görmemişti. Daha doğrusu onun bir ailesi olabileceğini hiç düşünmemişti. İşte Efendi'nin de bir ailesi vardı ve günlük gâileler içinde ailesiyle ilgilenmeye, ibadete ve gönüllere hizmet etmeye vakit ayırabiliyor, bu uğurda gece gündüz demeden çalışabiliyordu.

Geçen kış kâhya anlatmıştı. Odunu kalmayan, köyün yaşlıları Çakır Dayı ile Iraz Nine için tam bir hafta kuruyan odunları kesip getirmiş, samanlıklarının bir köşesine dizmişti. Köyde kimi kimsesi olmayan Fahri Dede'nin her gün hatırını sorup ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyordu. Onu görenlerden bazıları o yorulmasın diye, Efendi'den önce Fahri Dede'ye gitmeye gayret ediyorlardı.

O böyle derin düşünceler içinde bahçede dururken birden Efendi'nin şefkatli sesiyle irkildi.

-Hoş geldin, kardaşım. Biz de Hasan Ağa gelse de birlikte yemek yesek diyorduk.

Hasan Ağa, Efendi'ye bakınca aradan birkaç saat geçmiş olmasına rağmen çok uzun bir süre geçmiş gibi özlediğini hissetti. Saygıyla eğilip elini öptü. Efendi, sırtını sıvazlayarak:

-İçindeki sıkıntıdan kurtulman bizi sevindirdi Ağa. Allah her daim seninle olsun.

O gece Hasan Ağa yattığında, bütün gün olanları düşündü. Bu sevinç ve heyecandan yorgun düşmüştü. Bir dosta kavuşmanın, bir gönül sultanını, bir Allah dostunu ve onun sözünü tutmanın verdiği sevinç ve heyecandan doğan yorgunluk... Her şey ne güzeldi. Bugün atını dört nala sürerken akan çayın rengi her zaman öyle beyaz mıydı? Ya o bayırlardaki gelincikler, incecik yapraklarıyla rüzgâra, güneşe karşı nasıl da direniyordu. Kuşlar,

ağaçlar, gökyüzü, her şey, her şey çok güzeldi...

.....

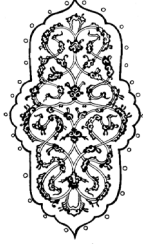
Dölüsü gün.

Efendi, iki oğlu ile birlikte sabah namazını kılmak üzere evden çıkacakları sırada, bahçe kapısının dışında birtakım sesler duydular. Büyük oğlu Seyyid Ömer kapıyı açtı. Kapının önünde bir beyaz, ikisi doru üç at ve iki adam duruyordu. Adamlardan biri selâm vererek:

-Efendim, Hasan Ağa bunları sizin için gönderdi. Sarıçiçek Yaylası'na bunlarla gelerseniz çok mutlu olacağını söyledi.

Efendi gülümseyerek:

-Peki, oğul. Sağ olun. Hasan Ağa'ya da bizden çok selâm söyleyin, dedi.

XV. Bölüm

Dostluk ve Kardeşlikte Örnek Olun

Sarıçiçek Yaylası...

Daha öğle bile olmadan Sarıçiçek Yaylası köylülerle dolmaya başladı. Yaylaya büyük bir çadır kurulmuş, çadırın içine ve açığa kalan büyükçe bir alana halılar serilmişti. Kurulan ocakların üstünde kaynayan kazanlarda bulgur aşıları pişiyor, bir tarafta da Hasan Ağa'nın çok sayıdaki mallarının arasından seçilen semiz kuzular çevriliyordu. Kadınlar, yuha ekmekler pişirip sac katmerli yapıyorlardı. Yaylada tam bir bayram havası vardı.

Herkes Uruşen Ağa ile ailesinin gelip gelmeyeceğini merak ediyordu. Bütün köyü tedirgin eden bu küskünlüğün artık bitmesi gerekiyordu.

Biraz sonra bir hareketlenme oldu. Erkeklerden bazıları ileri doğru koşmaya başladı. Efendi ve iki oğlu, Hasan Ağa'nın gön-

dermiş olduğu atlara binmiş, ağır ağır geliyorlardı. Hatice Hanım hamile olduğundan gelmek istememişti. Necmiye Sultan da annesini bırakmamıştı. Annesi “Git, kızım.” diye ısrar edince, “Sen gelmezsen benim de içime sinmez.” demişti.

Hasan Ağa, çadırın önünde Efendi ve oğullarını karşıladı. Efendi'nin atının başını tutarak inmesine yardım etti.

-Gelmekle büyük şeref verdiniz, diyerek dinlenmeleri için çadıra götürdü. Çadırın üç tarafı kapalı, önü tamamen açıktı. İçinde köyün ileri gelenleri oturuyordu. Efendi'yi görünce hepsi birden ayağa kalktılar ve tek tek hoş geldin diyerek oturmaları için yer açtılar. Karşılıklı hâl hatır sorulduktan sonra Efendi, Hasan Ağa'ya dönüp:

-Allah, niyeti doğru olanların her zaman yanındadır. Hiç kaygılanma.

Hasan Ağa, Efendi'yi görünce yine aynı heyecana kapılmıştı. Bu, ona bir dosta kavuştuğunu hissettiriyordu. Böyle bir dosta sahip olmak ona yeterdi. Bundan sonra örnek alacağı, yolundan gideceği bir örnek vardı.

Hasan Ağa dalmış bunları düşünürken, yaylada derin bir sessizliğin olduğunu fark etti. Ağaçların çıkardığı hışırtılarla, kuş cıvıltılarından başka ses duyulmuyordu. İnsanlar yaptıkları işleri bırakmış, herkes aynı yöne bakmağa başlamıştı. Uzakta küçük bir kalabalık görüldü. Biraz yaklaşınca Pehlivan Ali ailesi olduğu anlaşıldı. En önde beyaz bir atta Uruşen Ağa ile iki tarafında dört oğlu, arkada ise ailenin diğer üyelerinden bir kısmı ağır ağır ilerliyordu.

Biraz yaklaşınca herkes atından indi. Yürüyerek çadıra doğru yaklaştılar.

Uruşen Ağa da aynı Hasan Ağa gibi bu düşmanlıktan bıkmıştı. Seneler önce olan bir olayın kinini sürdürmek ne dine sığardı, ne îmâna. Bu mânâsız kin yüzünden kaç can gitmişti. Hasan Ağa kendi ailesine öldürmeyi yasaklamıştı. Aksi hâlde şimdi büyük oğlu İbrahim hayatta olmayabilirdi de. Çok zaman kavgayı bitirmek istemiş, ama hep o ilk adımı atma korkusu yüzünden bir türlü başaramamıştı.

Şimdi, Hasan Ağa'ya minnet duyuyordu. Önceki gün gelip de buraya davet edince, hemen aile meclisini toplayarak barış kararını almışlardı. Şimdi de buradaydılar işte.

Uruşen Ağa çadırın önünde ilk önce Efendi'yi gördü. “Diğerlerinin arasında mübarek nasıl da başka duruyor.” diye düşünerek hızla ilerledi ve saygıyla elini öptü.

Efendi gülümseyerek:

-İki şerefli ailenin, bu güzel yaylada buluşması bizi de çok mutlu etti. Şimdi kucaklaşarak dostluk ve kardeşlikte herkese örnek olun.

Uruşen Ağa, Hasan Ağa'nın karşısına geldi ve:

-Pehlivan Ali ailesi olarak burada dostlar arasında olmaktan mutluyuz, dedi.

Sonra iki ağa birbirine sarıldılar. Onları gören herkes kucaklaşarak bu mutlu olayı kutladılar. Böylece yıllar boyu süren bu düşmanlık da son bulmuş oldu.

.....

Artık köyde tam bir birlik ve beraberlik vardı. Herkes birbirini görünce selâm veriyor, kim zor durumdaysa 'falanca' demeden

yardımına koşuyordu. Pehlivan Aliler'le Sarı Bekirler, birbirlerinden kız alıp vermeye bile başlamışlardı.

Erzincanî Hazretlerinin köye geldikleri günden beri geçen 10 sene zarfında köy daha da büyümüş, nüfusu artmıştı. Efendi gerek yaşayışı, gerekse yaptığı sohbetlerle onlara iyi bir örnek olmuştu. Bütün köy, onu ve ailesini çok seviyordu. Büyüyen oğullarından birine Hasan Ağa'nın, diğerine de Uruşen Ağa'nın kızını almıştı.

Bir zamanlar birbirine düşman olan bu iki ailenin kızları, şimdi iki elti olarak çok iyi geçiniyorlardı. Necmiye Sultan ise on beş yaşında güzel bir gelinlik kız olmuştu. Köyde onu isteyenler çok oluyordu ama Efendi, hepsini kırmadan geri çeviriyordu. Bir gün bunun nedenini soran hanımına:

-Necmiye Sultan'ı neden bilmiyorum, isteyenlerin hiçbirine vermek içinden gelmiyor. Nasibi mutlaka bir yerde duruyor. Bir gün Allahü Teâlâ karşımıza çıkarır, inşaallah, dedi.

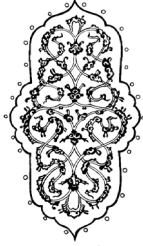
O günden sonra Hatice Hanım bu konuda başka bir şey soramadı.

Efendi'nin Gerimter'e geldikten sonra bir kızı daha oldu. Şimdi sekiz yaşında olan Zeynep çok güzeldi ve ablası Necmiye Sultan gibi babasına çok düşküdü. Ona hizmet etmek için küçük yaşına rağmen ablasıyla yarışuyordu. Necmiye Sultan, babası gibi hafif kumral ve elâ gözlüdü. Zeynep ise annesi Hatice Hanım gibi esmerdi ve simsiyah gözleri vardı. Arkadaşları, oyun oynarlarken en çok onun sözünü dinliyor, birlikte oynamak için sık sık dışarı çağırıyorlardı.

.....

Cuma günleri Gerimter, civar köylerden Efendi'yi ziyarete gelenlerle dolup taşıyordu. İnsanlar bu ziyaretler sırasında dertlerini, sıkıntılarını söyleyip yardım istiyorlardı. Gerimter'e gelenler, her geldiklerinde köyün daha bir yeşil, daha bir güzel olduğunu söylüyorlardı. Onlara köylüler her seferinde şöyle cevap veriyorlardı:

-Bizim köyde Efendi gibi bir gönül sultanı var. Böyle mânâ erlerinin olduğu yerler hep imar edilmiş, hep güzelliklerle bezenmiştir. Onlar kendi gönülleri gibi buldukları çevreyi de güzelleştirir, imar ederler. Nasıl ki insanlara hoşgörülle yaklaşıyor, çevreye de aynı hoşgörü ve sevgiyi gösteriyorlar. Efendi bize ağaç dikmede ve daha çok meyve yetiştirmemizde hep örnek oldu çok şükür.

XVI. Bölüm

Dost Kokusu Bizi Buraya Getirdi

Hâmid-i Velî gece gündüz yol alarak Gerimter'e kadar geldi. Orada Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretlerini ziyaret etmek istiyordu. Yolda birçok kişiden medhini işitmiş ayrıca Erdebil'de ondan çok bahsedildiğini duymuştu. İnsanların gönlünde böyle bir yer tutan Erzincanî Hazretlerini görmeden yoluna devam edemezdi.

Gerimter'e girdiğinde dikkatini ilk çeken oranın Erdebil ve Dimaşk'ta olduğu gibi çok bakımlı ve ağaçlarının bol olduğuydu. Buna bağlı olarak derelerin suyu daha fazla ve berraktı. *Hâmid-i Velî* "Erzincanî Hazretlerinin gönlünün güzelliği bütün köye sirayet etmiş." diye düşündü.

Haziran başlarıydı. Efendi de abdest tazelemiş, öğle namazı için çıkmıştı. Meydana yaklaşınca uzaktan *Hâmid-i Velî*'yi gördü. "Köyden birine gelen bir misafir herhalde." diye düşünerek yanına doğru yaklaştı. Karşı karşıya gelince bir an göz göze gel-

diler. Birbirlerinin gözünde sanki Hâce Alaeddin-i Ali Hazretlerini gördüler. Erzincanî Hazretlerinin gözleri yaşardı.

-Bize dost kokusunu getirdiniz ya derviş, diyerek ona sarıldı.

O da aynı duygular içinde:

-Dost kokusu bizi buraya getirdi ya Hazret, dedi. Onun Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri olduğunu anlamıştı.

Bir süre birlikte hiç konuşmadan yürüdüler. Konuşmuyorlardı ama mânâda birbirlerine öyle çok şey anlatıyorlardı ki, bunu dışarıdan bakan anlayamazdı.

Onları görenler, rahatsız etmemek için yanlarına yaklaşmadılar. Ancak camiye girince Uzun Hacı gelip selâm verdi ve:

-Misafiriniz uzun yoldan mı, diye sordu.

Efendi:

-Görünüşte uzun ama gönülden çok kısa yoldan, baba. Dost ilinden gelen bir sultan, dedi.

Namazı *Hâmid-i Velî*'nin kıldırmasını istediler. O namaz kıldırırken cemaat hûşû içinde uydu ona.

Çıkışta ikisi birlikte Efendi'nin evine gittiler. Misafir odasında uzunca bir süre baş başa sohbet ettiler. Abdurrahman Erzincanî hazretleri, Erdebil'deki günlerini, arkadaşlarını ve hocalarını hatırlayıp gözleri doldu. Sonra *Hâmid-i Velî*'ye baktı. Genç biri olmasına rağmen yüzünde olgun bir ifade ve etrafa saygı telkin eden bir havası vardı. Dünyanın gailelerinden kurtulmuş, gönü Allah'ın muhabbetiyle dolu insanlara mahsus huzurlu bir hâli vardı.

.....

Bu nur yüzlü Seyyid, köye geldikten bir süre sonra Hasan Ağa ziyaretlerine geldi ve:

-Efendim, izniniz olursa zat-ı âlînizi bize davet etmek istiyorum. Nicedir nazlı semaverim yanmadı. Sizin teşrifinizle ocağımızın şerefi ve bereketi artacaktır.

O da, Peygamber Efendimiz'in "Davete icabet ediniz." hadisi uyarınca, Efendi'den izin alarak Hasan Ağa'nın çiftliğine gitti.

Hasan Ağa çok mutluydu. Efendi'den sonra ilk defa böyle bir konuğu ağırlayacaktı. Ona nasıl hizmet edeceğini bilmiyordu. O bir şeyler yapmak istedikçe ona karşı çıkıyor ve böyle aşırı ilgi karşısında rahat edemeyeceğini söylüyordu.

Hasan Ağa geceleri sevinçten uyuyamıyordu. Sık sık geceleri kalkıp onun odasının önüne geliyor ve bir isteği olması hâlinde hemen yapmak için hazır bekliyordu. Her geldiğinde kapının altında zayıf bir ışığın sızdığını görüyor ve "Hâlâ yatmamış." diye hayret ederek odasına geri dönüyordu. Zaten hizmet edenlerin dediğine göre yatağı da hiç bozulmuyordu.

Hasan Ağa sabah ezanından önce hazırlanıp bahçeye çıkıyor ve *Hâmid-i Velî*'yi beklerken hayatının en güzel günlerini geçirdiğini düşünüyordu. Aslında güzel günler Erzincanî Hazretlerinin bu köye gelmesiyle başlamıştı. Onun mübarek varlığı ile bütün mânevî sıkıntılarından kurtulmuş, köylü de huzur bulmuştu. Allah'ım rahmetin, mağfiretin ne kadar büyük. Biz günahkâr kullarına böyle velî kullarını gönderiyorsun. Demek ki bizden umudunu kesmedin. Sana şükürler olsun, diye içinden şükrederken gözyaşlarının akmasına mânî olamıyordu. Başta ailesi, olmak üzere çiftlikte çalışanlar Hasan Ağa'daki bu değişikliği

görüp hayret ediyorlardı. O sert mizaçlı, çocuklarıyla bile arasına mesafe koyan, birden sinirlenip bağırıp çağıran Hasan Ağa gitmiş, yerine sevgiyle bakan, herkesin derdiyle ilgilenip güler yüzle çare olmaya çalışan biri gelmişti.

Nur yüzlü Seyyid çiftliğe geldiğinden beri her akşam çok sayıda misafir ağırlanıyordu. Bazı akşamlar Efendi de geliyor ve tadına doyumaz sohbetler oluyordu. Hasan Ağa'nın dillere destan nazlı semaverinden, muhabbet dolu çaylar sanki insanların gönlüne ferahlık veriyordu.

.....

Bir gece Efendi gece namazını kılmış, seccadenin üzerinde zikirle uğraşırken bir an gözleri dalmıştı. Bir süre sonra irkilerek uyandı. Rüyasında *Hâmid-i Velî*'yi gördü. O, her zamanki gibi tebeşüm ederek Erzincanî Hazretlerine bakıyordu. Efendi'nin yanında Necmiye Sultan da vardı ve gözleri kamaştırarak şekilde parlak bir aydınlık etrafa dağılıyor ve sonra gelip Necmiye Sultan'ı kuşatıyordu.

Abdurrahman Efendi çok heyecanlandı. Kimseye vermediği kızı yoksa parlak ışıklar saçan Seyyidin helâli mi olacaktı? Her şeyin hayırlısı. Bakalım Allah ne gösterecek, diyerek bu konuda fazla düşünmeden sabah namazı için abdest almak üzere kalktı.

Hâmid-i Velî de o gece Erzincanî Hazretleri gibi bir rüya görmüştü. Rüyasında beyaz bir ata binmiş ve Efendi'nin kapısına gelerek Necmiye Sultan'ı almıştı. Birlikte batıya doğru uçarcasına gitmişlerdi. Necmiye Sultan'ı hiç görmemişti, ama Hasan Ağa'dan Efendi'nin bütün çocuklarının çok methini duymuştu.

Sabah namazı için camiye giderlerken yolda Hasan Ağa'ya

gördüğü rüyayı anlattı. Hasan Ağa dinledikten sonra Necmiye Sultan'la evleneceğine yordu. *Hâmid-i Velî* gülümseyerek: "Kismetse olur." dedi.

Öte yandan Efendi, gördüğü rüyanın etkisiyle evde fazla duramamış ve erkenden camiye gelmişti. Rüyasında gördüğü parlak yüzlü Seyyidi görmek için sabırsızlanıyordu. Bir süre sonra Hasan Ağa ile kapıdan girdiğini görünce ayağa kalkıp yanlarına gitti. Hasan Ağa o anda ikisinin de yüzündeki ifade ve gözlerindeki sevgiden, onların hiç konuşmasalar bile gönül yoluyla anlaştıklarını hissetti.

Namazdan sonra Efendi'ye, eğer izinleri olursa akşam ziyaretlerine geleceğini söyledi. Efendi onun sırtını sıvazlayarak:

-Dostlarımıza kapımız her zaman açıktır, dedi.

O gün öğleden sonra Hasan Ağa'nın büyük hanımı bir sini cevizli tatlı yaptı ve bir hizmetkârla Abdurrahman Efendi'nin evine gönderdiler. Akşam da *Hâmid-i Velî*, Hasan Ağa ve ailenin birkaç ileri geleni Efendi'nin evine gittiler. Efendi, oğulları ile birlikte onları kapıda karşıladı. Gece gördüğü rüyadan sonra gündüz gönderilen tatlıdan da onların Necmiye Sultan'ı istemeye geldiklerini anlamıştı.

Efendi, sabah namazından dönünce hanımına rüyasını anlatmış ve eğer *Hâmid-i Velî* için Necmiye Sultan'ı isterse vereceğini söylemişti. O güne kadar, Efendi'ye hep güvenen ve itaat eden Hatice Hanım bugün de yine aynı şekilde davranarak:

-Siz nasıl uygun görürseniz öyle olsun, Efendimiz, demişti. Daha sonra da Necmiye Sultan'ı karşısına alarak:

-Yüzü gibi yüreği de güzel kızım. Biliyorsun, her genç gibi sen

de bir gün evleneceksin. Baban seni *Hâmid-i Velî* ile evlendirmek istiyor. Kısmetse bu akşam istemeye gelecekler. Baban seninle konuşup rızanı almamı istedi. Bu işler gönül rızalığı ile olur. Eğer gönlünde en ufak bir isteksizliğin varsa çekinme söyle, kızım, dedi.

Necmiye Sultan başını eğdi. Yüzü utancından pembe pembe olmuştu. Zor duyulur bir sesle:

-Babam nasıl münasip görürse, öyle olsun anacığım, dedi.

İsteme vazifesini Hasan Ağa yüklenmişti: "Allah'ın emri, Peygamber Efendimiz'in kavli ile kızınızı, *Hâmid-i Velî*'ye istiyoruz." dedi. O, konuşmasını bitirince Efendi bir şey demeden ayağa kalktı. Onun kalkmasıyla odada bulunan herkes ayağa kalktı. Abdurrahman Efendi, *Hâmid-i Velî*'nin karşısına gelip omuzlarından tuttu ve:

-Hamideddin-i Velî, bizim gönlümüze dâmadımız olmadan çok önce girmişti, dedi ve onu kucakladı. Sonra orada bulunanlar da tek tek kutladılar.

Herkes oturunca, Seyyid Ömer bir tepsi ile herkese şerbet ikram etti. Böylece Necmiye Sultan ile sözü kesilmiş, şerbeti içilmiş oldu.

Erzincanî Hazretleri, *Hâmid-i Velî*'nin köyde fazla kalamayacağını biliyordu. Bu nedenle düğünü fazla geciktirmeden, hemen yapmak niyetindeydi. Hasan Ağa da düğün sahibi olmak için ısrar ediyordu. Ama Efendi her şeyi tamamıyla ona bırakmak istemiyordu. Nihayet yarı yarıya işleri ve masrafı paylaşma konusunda anlaştilar.

.....

Düğün olacağı günün sabahı erkenden Hasan Ağa'nın çiftliğinde hazırlıklar başladı. Bir gün önceden bütün çiftlik temizlenmiş, çok büyük olan bahçesine kilimler serilmişti. Hayvanlar kesilip hazırlandı. Bütün köylü ile civar köylerden de ileri gelenler çağırılmıştı. Düğün yemeği olarak sulu et yemeği ile bolca etli yarma aşu ve soğuk şerbet ikram edilecekti. Yemeğin üstüne verilecek kaymaklı tatlıları Hasan Ağa'nın anası Sıdika Kadın yaptı. Sıdika Kadın, Ebu Hâmid çiftliğe geldiği günden beri her gün kalkıp taze taze kaymaklı tatlı yapıyordu. Önceleri kendini hep hasta hisseden bu yaşlı kadın, evlerine böyle mübarek bir misafir gelince yaşlılığı da, hastalığı da unutmuş, ona ikram etmek için kendi eliyle tatlılar ve yemekler yapmaya başlamıştı. Kendisi çok az yiyordu, ama onun sayesinde bütün çiftlik çalışanları pişen bu yemek ve nefis tatlılardan nasipleniyorlardı.

Şimdi düğün için de, üç gün uğraşarak gerekli bütün tatlıları yaptı. Yardım etmek isteyenleri geri çevirerek "Efendim'in düğün tatlılarını kendi elceğizimle yapacağım." dedi. Onun gibi çiftlikte çalışan herkeste de sevinçli bir telaş vardı.

Hasan Ağa, habersiz olarak ona yeni bir elbise ile cübbe diktirdi. Onun sadelikten hoşlandığını bildiği için terziyi süs koy-maması konusunda sıkı sıkı tembihledi. Sabah namazından geldiklerinde hamamı hazırlattığını söyledi. *Hâmid-i Velî* hamam yaparken, odasına diktirdiği elbise ile cübbeyi koydu.

O, yeni elbiseleri görünce "Hasan Ağa yapmış yine yapacağını." diye söylenerek giyindi. O sırada kapıya gelen bir hizmetkâr, yemeğin misafir odasında hazırlandığını ve Hasan Ağa'nın birkaç misafirle birlikte beklediğini haber verdi.

Hâmid-i Velî, hiç durmadan hemen misafir odasına gitti. Onu gören misafirlerin hepsi ayağa kalkarak karşıladılar.

-Hoş geldiniz. Oturun, rahatsız olmayın, dedikten sonra kendisi de Hasan Ağa'nın yanına oturdu.

-Ne gerek vardı, Ağa? Bizi mahcup ettiniz, dedi.

Hasan Ağa:

-Kabul ederseniz, sizin babanız sayılıırım. Bir baba sizin gibi bir evlâda, değil bir kat elbise, bütün dünyayı verse az olur, dedi.

.....

Efendi'nin evinde de sabahın erken saatlerinde düğün telaşı başlamıştı. Âdet olduğu üzere gelin olacak kızın başını yıkayıp saçlarını örmek üzere Uzun Hacı'nın gelini Fadime geldi. Aslında, bu işi kızın teyzesi yapardı, ama Hatice Hanım'ın burada bacası olmadığı için onu çağırılmışlardı.

Fadime, Necmiye Sultan'ın başını yıkarken annesi de kızıyla gidecek birkaç parça eşyayı toparlamak için sandık odasına girdi. Eşyaları toplarken birden gözleri doldu. Şerbet içildiği gündən beri sık sık gözleri doluyordu. Biricik kızından ayrılmak çok zor olacaktı. Necmiye Sultan ne güzel, ne iyi bir evlâtı. Bu yaşına kadar kimseyi üzmemiş, anne ve babasının hep razı olduğu bir evlât olmuştu. Gözlerinin önüne elinde yağlık ile babasının abdest aldığı izlemesi geldi. Çoğunlukla sabah namazından önce kalkar ve babasını camiye yolcu ederdi.

Daha küçük bir çocukken bile, babası Kur'an okurken yanında hiç sesini çıkarmadan oturur, babası okumayı bitirince onun başını okşayarak:

-Aferin sana kızım. Kur'an'a ve büyüklerine gösterdiğin bu

saygı sayesinde, Allah her zaman iyileri çıkarır karşına inşaallah, diye dua ederdi.

Köyde genç kızlar onunla arkadaş olmak için yarışlıyordu. Ondan hep iyi şeyler öğreniyor, kendi evlerinde de yaptıkları her işte onu örnek alıyorlardı. Hatice Hanım, bunları düşünürken gözyaşlarına hâkim olamadı. Akan yaşları tülbentinin ucuyla silerken içeri Efendi girdi. O kadar dalmıştı ki onun geldiğini fark etmedi bile. Oysa sevgili eşi Erzincanî Hazretleri daha bahçe kapısından girmeden koşar karşılardı her zaman.

Efendi, yavaşça gidip yanına oturdu. Hatice Hanım onu görünce telaşla ayağa kalkmak için yeltendi. Efendi gülümseyerek onu omzundan tuttu ve:

-Otur hanım, rahatsız olma. Görüyorum hayli üzgünsün, dedi.

Hatice Hanım ne kadar üzülse de belli etmek istemezdi. Başını eğerek:

-Ayrılık biraz zor geliyor herhalde, Efendim. Siz benim kusuruma bakmayın. Zor da olsa alışırım nasıl olsa, dedi.

Efendi, hanımının ellerini tutarak onu teselli etmek istedi. Sonra da şefkatli bir sesle:

-Bak, Hanım! Gözbebeğimiz Necmiye Sultan, Hamideddin-i Velî gibi mübarek bir zatla evleniyor. Bunun için Allah'a şükrediyorum. *Hâmid-i Velî*, omzunda büyük bir mânevî vazifenin sorumluluğunu taşıyor. Bunu yerine getirebilmek için gitmek zorunda. Bizim için ne büyük bir mutluluk ki, kızımız hep onun yanında, hep ona destek bir eş olacak. Ayrılık ateşi bizi yakacak ama gönlümüz asil bir dâmadımız olduğu için hep aydınlık ve ferah olacak. Haydi, sil gözlerini de onlara bir şey belli etme, dedi.

Hatice Hanım, Efendi'nin elini yüzüne sürerek:

-Haklısınız, Efendim. Siz merak etmeyin. Ben şimdi toparlarım kendimi, dedi.

İçi sevgiyle dolu eşiyile konuştuğundan sonra biraz ferahlamıştı. Belki kızını çok özleyecekti, ama eşinin dediği gibi gönlü rahat olacaktı. Kendisi de Efendi'yle evlenip aynı mânâyâ hizmet için yollara düştüğünde anası ne çok ağlamıştı. Ağlarken bile: "Kızım, sen benim ağladığıma bakma. Git Efendi'yle, ona iyi bir eş olmak için çalış. Ana yüreği dayanamayıp ağlıyor işte." dememiş miydi...

.....

Öğleye doğru, çiftlikten Hasan Ağa, iki hanımı ve ailenin birkaç büyüğü gelin almağa geldiler. Âdet olduğu üzere damat çiftlikte bekleyecekti onları. Yalnız Hasan Ağa, yanında Efendi'nin ailesinin binmesi için fazladan 4 at getirdi. Bu, sıradan bir düğün değildi. *Hâmid-i Velî* ile Necmiye Sultan evleniyordu ve Erzincanî Hazretleriyle ailesi kız tarafı olsalar da gelinle birlikte gelmeseler olmazdı. Hem *Hâmid-i Velî*, nikâhlarını Efendi'nin kıymasını istemişti.

O gün akşama kadar, kurulan sofralarda bütün köyle çevreden gelenler, hayatlarının en güzel yemeklerini yediler. Sofralardaki bereket yemekleri hazırlayanları şaşırtıyordu. Onca insan yiyor, ama yemekler biteceğine sanki giderek artıyordu. Sonunda Hasan Ağa'ya sorarak, artan çok miktarda yemeği köylülere dağıtmaya karar verdiler.

Yeni evliler, iki gün çiftlikte kaldıktan sonra yola çıkacaklardı. Ertesi gün, Abdurrahman Erzincanî'nin evine el öpmeye gittiler. Hatice Hanım'la Necmiye Sultan aradan sadece bir gün geç-

mesine rağmen büyük bir hasretle sarıldılar birbirlerine. Hatice Hanım, kızı üzülmesin diye elinden geldiğince gözyaşlarını saklamaya çalıştı.

Ertesi gün.

Yola çıkma vakti geldi. *Hâmid-i Velî* ile Necmiye Sultan erke- den hazırlandılar. Aslında bütün köylü onları uğurlamak için hazırlanmış, meydanda toplanmışlardı.

Hasan Ağa gelinle damada birer at, Uruşen Ağa da eşyalarını taşımaları için iki at hediye etti. *Hâmid-i Velî*, bu kadar çok ata gerek olmadığını söyleyerek biri Hasan Ağa, biri de Uruşen Ağa'dan olmak üzere iki at aldı. Yanlarında götürecekleri fazla bir eşyaları yoktu.

Gelinle damat gelince, meydanda bekleyen köylülerde bir hareketlenme oldu. Ayrılık vakitleri hep hüzünlü olur. Köylüler de bu hüznle, gözleri yaşlı, uğurlamak için bekliyorlardı. Biraz sonra Efendi ile ailesi de geldi. Efendi, muhterem dâmadının yanına geldi ve:

-Yolunuz açık, mutluluğunuz daim olsun. Önünde uzun ve meşakkatli bir yol var. Yüklendiğiniz görev ağır, ama Allah'ın izni ve yardımıyla başaracağınıza inanıyorum. Necmiye Sultan önce Allah'a, sonra size emanet. Hakkınızı helâl edin. Benden yana helâl olsun, dedi ve sevgiyle kucakladı.

Daha sonra Necmiye Sultan babasının elini öptü. Babası omuzlarından tutup kızının yüzüne baktı. Necmiye Sultan iki günde daha bir güzelleşmiş ve büyümüş gibiydi. Alnından öperek:

-Bundan sonra anan, baban, eşin, yoldaşın, efendin odur.

Ona itaat et ve sözünden hiç çıkma. Baba ocağından aldığın terbiyeden hiç ayrılmadan her daim eşinin yanında ol. Baba olarak ne kadar hakkım varsa helâl olsun, dedi ve şefkatle bağrına bastı kızını.

Necmiye Sultan ağlıyordu. Hatice Hanım'la sarılarak ana kız bir süre öyle kaldılar. Sonra anası:

-Kızım, kendi güzel gönlüne göre biriyle evlendin. *Hâmid-i Velfîye* iyi bir eş olacağına inanıyorum. Allah her daim sizinle olsun. Bizi özlediğin, bizi düşündüğün zaman unutma ki, biz de hep sizi düşünüyor ve sizin için dua ediyor olacağız. Yuvanız huzurlu, gönlünüz hep rahat olsun, dedi.

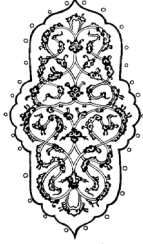
Necmiye Sultan daha sonra ağabeyleri ve kardeşi Zeynep'le vedalaştı. O anda bütün köylü ağlıyordu, ama Efendi'nin gösterdiği metaneti örnek alarak mümkün olduğunca sakın görünmeye çalışıyordu.

Nihayet yeni evliler atlarına binip uzaklaşmaya başladılar. Hasan Ağa, iki adamını birkaç gün boyunca onlara refakat etmeleri için birlikte gönderdi.

Akşama doğru köyde şiddetli bir yağmur başladı. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor, ara ara da şimşek çakıyordu.

Akşam, Hasan Ağa evdekilere:

-Uğurlama sırasında bir ara Efendi'nin gözünden bir damla yaş aktığını gördüm. Şimdi bu yağmuru görünce, gökler de onun ağlamasına dayanamadı herhalde diye düşünüyorum, dedi.

XVII. Bölüm

Nicedir Evinize Geleceğiniz Günü Bekliyorduk!

Hamideddin-i Velî, sevgili eşi Necmiye Sultan'la bir gün yol aldıktan sonra, Hasan Ağa'nın adamlarını, daha fazla gelmelerine gerek olmadığını söyleyerek, geri gönderdi.

-Daha fazla gelip yorulmanıza gerek yok. Siz buradan geri dönün. Haydi, Allah'a emanet olun!

Adamlar, biraz daha eşlik etmek için ısrar ettilerse de, onların hem yorulmalarını, hem de işlerinden kalmalarını istemediğinden bir an önce geri dönmelerini söyledi.

Adamlardan biri geri dönerken yolda:

-Ne güzel bir gün geçirdik, değil mi Celal? Hamideddin-i Velî ne kadar mütevazı. Dikkat ettim de hepimizin doğal olarak yaptığı yemek yeme, abdest alma, namaz kılma hatta oturup kalkma bile, onun şahsında başka bir anlam kazanıyor, dedi.

-Ya, sorma. Benim de dikkatimi çekti. Çevreye bakarken gözlerinde gördüğüm şefkatten doğrusu çok etkilendim. İyi ki Hasan Ağa bizi gönderdi. Keşke bir süre daha birlikte yol alabilseydik.

-Ne yapalım, Efendi Hazretleri geri dönmemizi istedi. Yok deyip karşı çıkamazdık ki.

.....

Hâmid-i Velî, Necmiye Sultan'la birlikte yol alırken Erdebil'den çıkarken hocasının söylediği sözleri düşündü: "Hak için halka hizmet et. Onlara doğruyu, güzeli gösterirken her daim şefkatle hareket et." demişti. Ne güzel bir sözdü bu. Hak için halka hizmet... Âlemlerin Rabbi olan Allahü Teâlâ'nın rızasını, sevgisini kazanmak için, onun kullarına hizmet ederek doğruyu, güzeli göstermek. Bunu yaparken Resulü'nü örnek almak ve bu sayede her ânı Asr-ı Saadet gibi yaşamak. Bundan güzel bir şey olabilir mi? Her daim, Allah ve Resulü'nün muhabbetini gönlünde hissederek, insanlık için hep iyi, güzel şeyler yapmaya çalışmak. Böylece insan kendini esir alan benliğinden kurtularak özgürce mükemmeliyete doğru yol alır. Bu yol almada Mevlâna gibi, Yûnus Emre gibi, Erzincanî Hazretleri gibi gönül sultanları onlara hep doğru istikameti gösterir ve bu sayede balın sızmasını yemiş ya da pınarın gözünden su içmiş gibi daha sağlıklı, daha huzurlu bir gönüle, yani gerçek muhabbete sahip olmasını sağlar. Bitkinin kökleriyle topraktan suyu alıp bir hızla gövdesine, dallarına ve yapraklarına ulaştırıp onun canına can katması, yeşertip önce çiçeğe, sonra meyveye durmasını sağlaması gibi bu muhabbet de insandan insana geçer ve bütün bir toplumu kötülüklerden arındırır. Meyvelî bir ağaç gibi etrafına ve kendine faydalı bireylerden oluşan bir toplum hâline getirir. Evet, yük-

nilen vazifenin sorumluluğu çok ağırdı. Ama buna fazlasıyla da değerdi. Sonra Peygamber Efendimiz'in Taif hâdisesini hatırladı.

İslâm dini yayıldıktan, Hazret-i Muhammed (s.a.s.) zafere ve nusrete erdikten sonra bu günleri hatırladıkça:

-O tehlikeli günde gördüğüm eza ve cefa, çektiklerimin hepsinden ziyadedir. Taifililere peygamberliği bildirip dine çağır-dım, yardımlarını istedim. Beni kabul etmediler. Taşladılar. Ayaklarımdan kan akmaya başladı. Sıcak, pek sıcak bir gündü. Hiç kimse beni istemiyordu. Söğmekten, saymaktan, düşmanlık-tan başka bir şey görüp işitmedim. O derece muzdarip oldum ki, bir sığınağa gelmeyince kendime de geledim. Oturdum, ağla-dım. Sonra yine onlara beddua bulunmadım. Çünkü, Ulu Al-lah "Onların sülalesinden eşi ve ortağı olmayan ve Cenab-ı Hakk'a ibadet edecek kimseleri yaratır." diye düşündüm, buyur-muşlar.

Birden gözleri doldu. Âhir zaman Peygamberi, Allahü Teâlâ'nın 'Habibim' dediği Hz. Muhammed (s.a.s.) bu yolda her tür-lü sıkıntıyı göze almıştı.

Hâmid-i Velî bunları düşünürken dönüp Necmiye Sultan'a baktı. Necmiye Sultan'ın da gözleri yaşlıydı. Ona yaklaşıp eli-ni tuttu ve şefkatli bir sesle:

-Sizin gibi bir can yoldaşım ve hayat arkadaşım olduğu için Allah'a (c.c.) şükrediyorum, dedi.

Necmiye Sultan, kızaran yüzünü saklamaya çalışarak:

-Ben de, Efendim, diye cevap verdi.

.....

Necmiye Sultan ile *Hâmid-i Velî*, on gün aşan bir yolculuktan sonra Kayseri'nin Akçakayası'na vardılar. Köyüne varmaktan garip bir heyecan duyuyordu. Genç bir delikanlı iken arkadaşı Lokman ile yollara düştüklerinin üzerinden uzun yıllar geçmişti. Kayseri'den Dimaşk'a, Dimaşk'tan Erdebil'e ne güzel insanlar görmüş, ne mübarek hocalardan dersler almıştı. Şimdi baba toprağına geri dönüyordu. Yanında Erzincanî Hazretlerinin kızı, sevgili eşi Necmiye Sultan da vardı.

Önce anne ve babasının kabirlerini ziyaret etmek için köyün biraz dışındaki türbeye gittiler. *Hâmid-i Velî*, babası Şemseddin Musa Hazretlerinin kabrinin başında bir süre oturdu, dua etti. Gönülden babası ve anasıyla hasbihâl etti. Onlara gelinlerini tanıttırdı. Kalkıp oradan ayrılınca, onların hasretiyle gözleri dolmuştu. Biraz ileride oralara bakıp temizleyen Hacı Yusuf'la karşılaştılar. Hacı Yusuf, Şemseddin Musa Efendinin gönülden bağlı, onun yolundan gitmeye çalışan bir talebesiydi. Hazretin vefatından sonra, kabrinin imarı için ön ayak olmuştu. Şimdi bakımını hiç kimseye bırakmıyordu. Hayli yaşlı olmasına rağmen gününün büyük bir kısmını orada geçiriyor, bundan da büyük huzur duyuyordu. Bazı soğuk kış günlerinde, hanımı gitmesini istemiyordu. "Bey, bugün de gitme. Artık yaşlısın, soğuğa dayanamazsın. Bir hasta olursan daha kendini toplayamazsın." diyerek engel olmak istemişti. Ama Hacı Yusuf:

-Cahil cahil konuşma, kadın. Ben Efendi'nin türbesine gitmezsem, esas o zaman hasta olurum, diyerek karşı çıkmıştı.

Hacı Yusuf, *Hâmid-i Velî* ile eşini görünce hâllerinden, uzaktan geldiklerini anlamıştı. Yanlarına yaklaşıp:

-Selâmun aleyküm, oğul, diye selâm verdi.

-Aleyküm selâm, baba. Nasılsın?

-İyiyim, oğul. Uzaktan mı gelirsiniz? Dur bakayım, tanıyacağım seni. Sen Şemseddin Musa Efendinin oğlu *Hâmid-i Velî* değil misin?

Hacı Yusuf, karşısında duran nur yüzlü insanın gözlerine bakınca, onun şeyhinin oğlu olduğunu anlamıştı. Şeyhini görmüş gibi bir sevinçle eğilip elini öpmek istedi. *Hâmid-i Velî*:

-Estağfurullah baba, diyerek elini çekti ve muhabbetle kucaklaştılar.

Hacı Yusuf:

-Yol yorgunu olmalısınız. Buyurun, eve gidek. Allah ne verdiyse yer, biraz istirahat edersiniz, dedi.

-Baba, müsaade edersen önce bir baba ocağını görmek isteriz. Biliyorsun, yıllardan sonra ilk defa göreceğiz.

-Nasıl istersen, oğul. Baba ocağın, Efendi'nin zamanındaki gibi, hiçbir şey olmamacasına tütmeye devam ediyor. Yine köyün çocukları gelip ders görüyor. Bir Şücaaddin var ki, evi Şemseddin Musa Efendi ile Fatıma Hatun içinde yaşıyormuş gibi her gün gelip temizliyor, ocağı yakıp ısıtıyor. Şemseddin Musa Efendinin sevenleri yine belli günlerde toplanıp sohbetlerini yapıyor. Benim de hâlîm oldukça bu sohbetlere katılıyorum.

Hâmid-i Velî, evlerinin eskisi gibi insanların hizmetinde olduğunu duyunca çok memnun oldu. Bir an önce görmek için Hacı Yusuf'tan izin isteyerek Necmiye Sultan'la birlikte yola düştüler.

.....

Hamideddin-i Velî ile Lokman, Kayseri'den ayrıldıktan birkaç sene sonra, şehir Karamanlılar'ın eline geçti. Gerek Kayseri merkez, gerekse köylerine Karaman Beyliği'ne mensup birçok aile yerleşti. Şücaaddin Karamanî ve ailesi de onlardan biriydi. Şücaaddin, küçük yaşlarından beri okumaya çok meraklıydı. Babası, onun okuma isteğini görmüş, iyi bir eğitim alması için elinden geleni yapmıştı. En son Konya'da medrese eğitimi alan Şücaaddin, hep bir pîrin talebesi olma isteğiyle medresede fazla kalmamış ve bağlanacağı pîri bulmak için yollara düşmüştü. Bu arada evlenmişti ve yanında hanımı ile çocuğu da vardı. Bir gün yolları Akçakaya'ya düşünce dinlenmek için bir süre kalmaya karar verdiler.

Şücaaddin, Akçakaya'da misafir oldukları ailenin yanında kaldıkları akşam, Şemseddin Musa Efendinin evindeki sohbet gitti. Sonra hanımına o sohbet esnasında içinin huzurla olduğunu ve sanki aradığını orada bulacağını hissettiğini anlattı. Eğer kendisi de isterse bu köyde yerleşmek istediğini söyledi. Hanımı Esra Nemide de, okumuş, aklı başında ve her işinde eşine destek olmaya çalışan bir kadındı. Akçakaya'yı da çok sevmişti. Çok geçmeden Şemseddin Musa Hazretlerinin evinin hemen yan tarafında boş olan iki katlı evi satın aldılar. Ev harap durumdaydı, ama Şücaaddin, köyden birkaç kişinin de yardımıyla kısa sürede evi oturulabilir hâle getirdi. Birkaç parça eşya da alınca, ev güzel, sevimli bir yuva oldu.

Artık Şücaaddin, Şemseddin Musa Efendinin evine komşu olmuştu ve ilk gün gittiği o evde duyduğu huzuru sürekli içinde hissediyordu. Bu zâtı hiç görmemişti ama içinden hep "Benim nasibim bu kapıda. Bekleyeceğim. Nasibim karşıma çıkıncaya kadar sabırla bekleyeceğim." diyordu.

Sık sık gidip evi baştan aşağı temizliyor, bahçede kuruyan dalları toplayıp ağaçları buduyor, toprağı kabartarak çeşit çeşit çiçekler dikiyordu. Şemseddin Musa Efendinin vasiyeti üzerine, evin sohbet odasında köyün çocukları ve gençleri ya imam ya da okuyan başka biri tarafından ders görüyordu. Şücaaddin'in medrese eğitimi aldığı duyan imam, bundan sonra hocalık işini ona devretmişti.

Köyde eskiden kalanlar, yani Şemseddin Musa'nın zamanından kalanlar, Şücaaddin'in evle ilgilenmesinden memnun oluyordu. Ama köye sonradan gelenler onun bu çabasına bir anlam veremiyor ve onun normal biri olmadığını düşünüyorlardı. Hatta bir gün köyden Satı Bacı, Şücaaddin'in hanımına gelip:

-Bacım, Şücaaddin Efendi'nin Şemseddin Musa Efendinin evi için gidip bu kadar uğraşması pek hayra alâmet değil. Köylü onun dellendiğini düşünüyor. Sahibi olmayan bir eve gidip vak-tinin çoğunu orayı temizleyerek geçireceğine, biraz insan içine karışsın, demişti.

Esra Nemide, kocasının o eve gidip sanki sahipleri gelecek gibi hizmet etmesini ve bundan da huzur duyduğunu biliyor ve bunu anlıyordu. Eşine, Satı bacının söylediklerini aktardığında Şücaaddin gülümseyerek:

-Hanım, o evin sahibi var ve inşaallah yakında gelip evine yerleşecek. Dellenmediğimi sen de biliyorsun. Hem Allah yolunda çalışmak için biraz da bu yolların delisi olmak gerekmez mi? Ben bu delilikten büyük bir huzur duyuyorum. Sen herkesin sözüne bakma, dedi.

Esra Nemide:

-Yanlış anladın beni, Şücaaddin Efendi. Seni anlıyorum ve

hep yanındayım. Ben de senin gibi o evin sahibini dört gözle bekliyorum, dedi.

Şücaaddin, eşiyle arasında geçen bu konuşmadan sonra içi daha bir rahat işini görmeye devam etti.

O gün de yine Şemseddin Musa Efendinin evine gitmiş, ders görmeye gelen çocukların dersini okuttuktan sonra bütün evi baştan aşağı temizlemişti. Daha sonra sohbet odasında oturup Şemseddin Musa Efendi'nin mânevî varlığı ile o eve hayat verdiğini düşündü. Gönül Sultanlarını diğer insanlardan ayıran da bu herhalde, diye düşündü. Cevher dolu bir dağ gibi, insanlar gerek sağlığında, gerekse dünyalarını değiştğinde onların mâneviyatlarından nasipleri ölçüsünce her zaman faydalanırlar. Kaynağını Allah ve Resulü'nden alan cevher dolu bu dağdan daima gidip dağarcığını cevherle doldurursun. Ama o cevher asla eksilmez. Senin gönlün bir cevher gibi parladıkça o dağdaki cevherler de artar. Sen ondan faydalanmayı bildikçe gönlün daha çok parlar. Orada ne benliğinden bir iz, bir leke kalır, ne de sıkıntı ve acılardan bir karaltı. Gönlün parladıkça etrafa sevgi ve muhabbetle bakar, Allah için insanları daha çok sevmeye, yardımlarına koşmaya başlarsın. Artık 'ben' silinir. Yerinde sadece bir zincirin başlangıç noktası olan Allah'ın, sonra Resulü'nün ve zincirin diğer halkaları olan gönül sultanlarının ve bütün insanlığın sevgisi kalır. Kaynağı Allah ve O'nun habibi olunca bu sevgi hiç bitmez ve bir şifa kaynağı gibi yaralı gönüllere gönül sultanları vasıtasıyla bir merhem olur. Ne güzel bir şey bunu hissetmek ve yaşamak...'

Şücaaddin Karamanî, birden dışarıdan gelen seslerle kendine geldi. Ne kadar zamandır burada oturduğunu bilmiyordu. Tasavvuf yolunda hiçbir iz bilmeyen bir garip Şücaaddin, o evde bul-

duğu muhabbetle yakında yol almaya başlarsa, hiç şaşmam, diye kendi kendisiyle eğlendi. Sonra da seslerin ne olduğuna bakmak için kapıya çıktığında, iki at ile genç bir adam ve yanında bir hanım gördü. Onları daha önce hiç görmemişti. Yanlarına yaklaşip hatırlarını soracakken bir an *Hâmid-i Velî* ile göz göze geldi. O gözlerde, Baba Musa'nın evindeyken hissettiği muhabbet ve huzuru gören Şücaaddin, onların bu evin sahibi olduğunu anlamıştı. Sevinç ve heyecanla eline vardı ve:

-Hoş geldiniz, Efendim. Nicedir evinize geleceğiniz günü bekliyorduk, dedi.

Hâmid-i Velî, onun sırtını sıvazlayarak:

-Hoş bulduk, kardaşım. Hacı Yusuf bize anlattı. Allah razı olsun, dedi.

Şücaaddin, "Tam da babasına lâyük bir evlat, Maşaallah." diye düşünerek önden geçip kapıyı açtı.

Onlar içeri girerken, hemen evine koştu. Heyecanla karısına:

-Müjde hanım. Geldiler! Nihayet beklediğim gün geldi, diye seslendi.

Esra Nemide o sırada yemek yapıyordu. Elini silerek geldi ve:

-Ne o, Efendi? Ne bu heyecan? Kim geldi, diye sordu.

Şücaaddin heyecanla karısının elinden tutup kapının önüne getirdi ve Baba Musa'nın evini göstererek:

-Şemseddin Musa Efendi'nin oğlu ile gelini geldi. Onlar içeri girerken ben sana müjdeyi vermek için koşup geldim.

-Gözün aydın, Efendi. Nihayet beklediğin gün geldi, öyle mi?

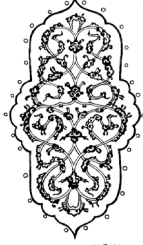
Çok sevindim.

-Aydınlık içinde ol, hanım. Haydi sen hemen bir şeyler hazırla da götürüyüm. Hâllerinden uzaktan geldikleri belli oluyor. Haydi, çabuk ol.

-Dur, Bey. Heyecanlanma. Zaten ben de yeni yemek yapmıştım. Hemen hazırlarım. Sen şimdi bunları götürürsün, sonra da birlikte hoş geldine gideriz.

.....

Hâmid-i Velî, yıllar önce çok genç bir delikanlı iken çıktığı eve girerken değişik bir heyecan hissetti. Evde her şey yerli yerince duruyordu. Sanki biraz sonra annesi gelip onu bağrına basacaktı. Ya da kendisi sohbet odasındaki babasının yanına varacak ve O'nun okuduğu Kur'an'ı dinleyecekti. Gözleri dolarak bütün evi Necmiye Sultan'a gezdirdi. Eşyalarını *Hâmid-i Velî*'nin çocukken kaldığı odaya koydular. Geldikleri çok geçmeden bütün köyde duyuldu. Onu bilen, tanıyan, sevinçli bir heyecan, görmeyip de köylüden Şemseddin Musa Efendi ile oğlu *Hâmid-i Velî*'yi duyanlarda da bir merak vardı. Yol yorgunu olduklarını düşünerek evlerine gitme yerine, akşam namazında camide görüştüler. Şemseddin Musa Efendinin oğlu artık, Anadolu'ya mânevî ışıklar saçacak olan "Şeyh *Hâmid-i Velî*" olmuştu.

XVIII. Bölüm

Fitne ile Çıkılan Yolun Sonu Uçurum Olur

Şeyh *Hâmid-i Velî* ve Necmiye Sultan'ın gelmesiyle köye yenisinden hayat gelmişti sanki. Baba Musa'yı bilip de ona intisap edenlerde böyle bir umut hep vardı zaten. Umutlarının boşa çıkmamasından şimdi çok mutluydular.

Aradan günler geçip de Şeyh *Hâmid-i Velî* köylünün içine karıştıkça, köyde belirgin bir huzursuzluğun olduğunu gördü. İnsanlar, kendi hatırladığından daha çok fakirleşmişti. Moğol istilasası bütün Anadolu'yu olduğu gibi, Kayseri çevresini de çok etkilemişti. Köyü çevreleyen eski verimli tarlalar artık ekilmiyordu. Ayrıca beyliklerin birbirleriyle çatışmaları, çeşitli dinî ve siyasî akımlar kardeş kavgalarının çıkmasına sebep olmuştu. Bütün bu olumsuzluklar halkın bağrında derin yaralar açmış, onları giderek umutsuz hâle getirmişti. Şeyh *Hâmid-i Velî* bu duruma çok üzüldü. Meselelere daha kolay çözüm bulabilmek için insanların

birlik ve beraberlik içinde olması şarttı. Bir gün yatsı namazından sonra cemaat dağılmadan onlara hitaben şunları söyledi:

-Kardaşlarım, bugüne kadar çektiğiniz sıkıntılar, gördüğünüz acılar sizi umutsuzluğa düşürmesin. Hepimiz Müslümanız El-hamdülillah. Öyleyse Peygamber Efendimiz'i örnek almalıyız. İslâmiyet'in ilk yıllarında onlar da çok sıkıntı çektiler, ama Allahü Teâlâ'dan gelen bir imtihan olarak düşünüp sabrettiler ve birbirlerine daha çok destek olmaya gayret ettiler. Bizler de elbirliği yapıp birbirimize destek olmalıyız. Zamanımızı boşa geçirmek yerine köyü kalkındırmak için çalışmalıyız.

Cemaatten bazıları, içlerinden "Bu köy adam olmaz artık. Biz çalışıp çabalyor, ekip dikiyoruz. Haydi bir istila, bir el değiştirme. Köy tekrar harap oluyor." diye geçirirken, bir kısmı da "İnşallah Allahım, Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin yüzü suyu hürmetine bize tekrar güzel günleri göster." diye dua ediyordu.

Ertesi sabah namazdan sonra Şeyh *Hâmid-i Velî* sessizce camiden çıktı. Tabii Şücaaddin de arkasından. Şücaaddin ona 'Efendim' diye hitap ediyor ve yanından hiç ayrılmıyordu. Senelerce ilim tahsil ederken hep bir pîre bağlanmanın huzurunu aramış ve bu huzuru Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin yanında bulmuştu.

Şeyh *Hâmid-i Velî*, her sabah camiden döndüğünde Kur'an-ı Kerim okurdu. Şücaaddin de her sabah onun dalga dalga önce evin içine, daha sonra da bahçeye yayılan güzel sesini, bahçedeki büyük ceviz ağacının dibine oturarak vecd içinde dinlerdi. Bugün de aynı şeyi yapmak niyetindeyken Şeyh *Hâmid-i Velî* döndü ve:

-Bugün çorbayı bizde içelim. Sonra önemli işlerimiz var, dedi.

Şücaaddin sesini çıkarmadan başını eğdi ve sevinçle onu takip etti.

Şeyh *Hâmid-i Velî* sohbet odasında her zamanki gibi bir süre Kur'an-ı Kerim okudu. Daha sonra Necmiye Sultan'ın hazırladığı sıcak süt, peynir ve tandır ekmeğinden oluşan yemeklerini yediler. Şeyh *Hâmid-i Velî*:

-Şücaaddin, evden kazma kürek al da bugün biraz çalışalım. Akşam camide söylediklerimizi önce kendimiz yapalım ki cemaat üzerinde de etkili olsun, dedi.

Omuzlarında kazma kürek ve birer dokuma çuvala yola çıktılar. Birlikte yürüyerek köyün dışındaki eskiden mera olan, ama şimdi istilalar sırasında çiğnenmiş, kendi kaderine terk edilmiş, bakımsızlıktan taşlı bir tarla görünümündeki yere vardılar. Niyeti, Şücaaddin'le birlikte orayı adam edip eski hâline kavuşturmaktı. Daha önce köylünün zor durumda olduğunu görünce, Hasan Ağa'nın hediye ettiği atları Şücaaddin'le köyün dışına göndermiş, Şücaaddin de onları satarak parasıyla üç inek almıştı. Atlar çok kıymetli olduğu için epeyce pahalıydı. Alınan inekler, fakir olan köylülere verilmişti. Şeyh *Hâmid-i Velî*, gerek inekleri, gerekse diğer yiyecekleri kimse görmeden gece ihtiyaç sahiplerinin kapılarına bırakmak suretiyle vermişti. Birilerinin gö-rüp de gururlarının kırılmasını istemiyordu.

.....

Tarlaya varınca akşama kadar yapabildikleri kadar, taşlardan temizlediler. Çıkan taşları, çuvalarla epeyce uzaktaki kurumuş dere yatağına taşıdılar. O gün ikisinin de camiye uğramaması köylünün dikkatini çekti. Cemaatten kimse onları görmemişti. Ertesi günü de durum aynı olunca birbirlerine nerede olduklarını sormaya başladılar. Nihayet dördüncü günün akşamı, çoban Nurettin'in onları taşlı tarlada çalışırken gördüğü haberi yayıldı.

Sabah namazından sonra cemaatten birkaç kişi onların peşinden gittiğinde gördüğü manzara karşısında gözlerine inanamadılar. Kocaman taşlı tarla neredeyse bütün taşlarından ve yabanî otlarından temizlenmiş, toprağı kabartılmaya başlanmıştı.

Bazıları onun yanına gelerek:

-Efendim, siz yorulmayın. Verin biz yapalım, dediğinde Şeyh *Hâmid-i Velî* gülümseyerek:

-Daha yapacak çok iş var. Siz de bir ucundan tutun. Hep birlikte buraları eski hâline getirelim, dedi.

Bir süre sonra insanların da elbirliğiyle köyün dışındaki çayırlikler eski yeşil hâline kavuştu. Köyde bazıları tüm bu çalışmalara burun kıvrıyor ve “Dünya kadar çayırlik olsun, otlatacak hayvan olmadıktan sonra.” diyordu. Şeyh *Hâmid-i Velî* bunların farkındaydı, ama söz yerine hâl diliyle onlara doğruyu göstermek için bir şey demeden Şücaaddin ve diğer sevenleriyle birlikte çalışıyordu. Şücaaddin de, Şeyh *Hâmid-i Velî*’yi bir an bile yalnız bırakmamaktan çok memnundu. Birlikte çalışırken, ona daha az iş bırakmak için vargücüyle çabalıyordu. Akşam olup da yatağa yattığında, büyük bir yorgunluk hissediyordu. Hareket ettikçe kolları, sırtı, bacakları ağrıyordu. Bu ağrılar ona, gariptir, acı yerine sanki huzur veriyordu. Kendi kendine “Nefsim için değil, Allah rızası için yoruldum. Üstelik Şeyh *Hâmid-i Velî* gibi bir gönül dostu ile birlikte. Allahım, ne güzel bir yorgunluk bu!” diye şükrediyor ve karşısında birisi varmış gibi gülümsüyordu.

Şeyh *Hâmid-i Velî*’nin Akçakaya’ya geldikten sonra satın aldığı ineğı, senesine yavruladı. Yavru biraz büyüyünce onu bir fakire hediye etti. Akçakaya’da Şeyh *Hâmid-i Velî*’yi örnek alanlar kendilerine yetecek hayvanın dışında olanları aynı şekilde fakir-

lere bağışladılar. Ayrıca her yıl ektikleri tohumların fazlasını da ufak bir tarlası olup da ekemeyenlere verdiler. Kimileri de tarlanın bir kısmını hiç bağı bahçesi olmayanla ortak kullandı. Köyde böyle elbirliğı olunca, çok fazla seneler geçmesine gerek olmadan köylü kalkınmaya ve Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin dediğı gibi maddî ve mânevî sorunların üstesinden daha kolay gelmeye başladılar. Tüm yapılan hizmetlere burun kıvrıranlar, olanları şaşkınlıkla izliyordu.

O yıllarda Allah'ın hikmetiyle yağmurlar da bolca yağdı ve kuruyan dere yatakları eski canlılığına kavuştu. Artık tarım daha kolay yapılıyor, yetiştirilen ürünler daha bereketli oluyordu. İnsanlar arasında hemen hemen birlik ve beraberlik sağlanmaya başlamıştı. Yalnız bir mesele vardı ki o henüz giderilememişti: Zollu Hoca'yı tutanlarla Şeyh *Hâmid-i Velî*'yi sevenler arasındaki ikilik...

Zollu Hoca, köyün biraz dışında, Erciyes Dağı'nın eteklerinde çok güzel bir evde oturuyordu. Geçimini muskacılık yaparak sağlıyordu. İnsanlar, bir sıkıntılar olduğunda gidip ona kendilerini okutuyor, muska yazdırıyor, bazen de hoşnut olmadıkları durumları bertaraf etmesi için büyü yaptırıyorlardı. Karşılığında da parası olanlar para, olmayanlar ise gücü yettiğince buğday, tavuk, yumurta vs. götürüyordu. Zollu Hoca hiç emek harcamadan, sıkıntısı olan bu insanların zor durumundan faydalanarak geçimini sağlıyordu.

Şeyh *Hâmid-i Velî* köye geldikten bir süre sonra ona gelenlerin sayısında büyük bir azalma oldu. İnsanlar öyle hummalı bir çalışma içine girmişlerdi ki kimse "Aman şuram ağrıyor." "Aman, beni hafakanlar basıyor, yoksa cinlere mi uğradım? Hiç iyi değilim." diye düşünüp de gidip muska yazdırmaya zaman ayırımı-

yorlardı. Üstelik kendilerine Şeyh *Hâmid-i Velî*yi örnek aldıkları için onu taklit ederek İslâm'ı en doğru şekilde yaşamaya çalışıyor ve bu konuda Zollu Hoca'ya hiç gerek kalmıyordu.

Zollu Hoca, kazancının ve itibarının giderek azaldığını görünce hem kendisine gelen az sayıdaki insana, hem de zaman zaman halkın arasına karışarak, Şeyh *Hâmid-i Velî* hakkında fitne yaymaya başladı. "Ona inanmayın. Aranıza kabul edesiniz diye şimdi size yardım eder görünüyor. Yakında anlarsınız." şeklinde konuşuyor ve sevenlerin gönlünü bulandırmaya çalışıyordu. İnsanlar ona itibar etmedikçe "Dikkat edin. Cinlere uğrarsanız, gelseniz de yardım etmem size." diyerek korkutmaya çalışıyordu.

Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin sevgisi insanların gönlünde öyle yer etmişti ki, Zollu Hoca ne kadar çabaladıysa da bir sonuç alamadı. Yine birgün "Ne yapsam da onları yolundan döndürsem?" diye düşünürken ayağı bir taşa takıldı ve ne olduğunu anlamadan yuvarlanmaya başladı. Köyden kendi evine dönerken büyük bir uçurum vardı ve şimdi yuvarlandığı yolun bu uçuruma doğru gittiğini biliyordu. Bir süre dehşet içinde yuvarlandıktan sonra tam uçuruma düşmek üzereyken, bir el onu ensesinden yakalayıp ayağa kaldırdı. Kim olduğunu anlamak için sevinçle karışık bir merakla başını çevirdi. Karşısında elâ gözlü, kara kaşlı, hafif sakallı, gençten biri duruyordu. Yüzünü çevreleyen sakalının her bir telinden sanki nur damlıyordu. Biraz sertçe:

-Fitne ile çıkılan yolun sonu böyle uçurum olur, Hoca! dedi.

Sesi insanın içine işliyordu. Zollu Hoca o anda kendini pis bir bataklığa batmış gibi hissetti. Karşısındakinin Şeyh *Hâmid-i Velî* olduğunu anladı ve onun yüzüne utancından bakamadı. Gözlerini kapayıp başını eğdi. Bir süre sonra gözlerini açtığında ya-

nında kimsenin olmadığını gördü. Kendini hâlâ çok kötü hissediyordu ve her tarafı kan revan içinde kaldığı hâlde hiçbir yerinde ağrı duymuyor, sadece bu pisliğin verdiği utançla canı acıyordu.

Birden aklına gelen bir fikirle silkindi. Kendi kendine “Hemen temizlenmem lâzım.” diye söylenerek koşarcasına eve vardı. Karısı ve çocukları onun kan revan hâlini görünce bir saldırıya uğradığını düşünüp korktular. Karısı Meryem: “Ne oldu, Efendi?” diye koşarak yanına geldi.

Zollu Hoca onların yüzüne hiç bakmayıp doğru eve girdi. Bir yandan da devamlı: “Temizlenmem lâzım.” diye söyleniyordu. Önce karısının şaşkın bakışları arasında arka bahçeye geçip soğuk su ile yıkanmaya başladı. Vücudunu keselerken sanki yıllarca muskacılıktan, büyücülükten yediklerini çıkarmak istercesine habire bastırıyordu. Bu sırada vücudundaki kanayan yaraların acısını hiç mi hiç hissetmiyordu. Sonra gusül abdesti alıp çıktı. İki rekat tövbe namazı kılarak gözyaşları içinde Allah'a tövbe etti. Bir süre sonra muska yazarken oturduğu minder, tesbihini, büyü yaptığı âletleri, yine büyü yaparken okuduğu kitapları, giydiği yakası kürklü cübbeyi, beline sardığı ipek şalı, hediye sarığını ve elbiselerinin hepsini bahçenin ortasına yığı. Ailesi onun çıldırdığını düşünüp daha kötü olmaması için hiç müdahale etmiyor, şaşkın bir şekilde onu izliyordu. Zollu Hoca, “Hepiniz gidin, beni terk edin. Benim temizlenmem lâzım.” diye bağırarak eşyaları ateşe verdi. Onlar yanarken, ailesini yanına çağırıp ve:

-Biliyorum, benim delirdiğimi düşünüyorsunuz. Ama ben asıl şimdi akılandım. Bundan sonra alıştığınız ekmek elden, su gölden hayatınız olmayacak. Elimizdeki malları fakirlere dağıtacağım ve biz sıfırdan başlayıp kendi gücümüzle geçimimizi sağla-

yacağız. Ben babamdan kalan tarlaları ekeceğim. Hepimiz çalışacağız, dedi.

Evde kimse bu durumdan memnun olmamıştı, ama Zollu Hoca: "Zamanla alışırılar nasıl olsa." diyerek pek üstünde durmadı.

O günden sonra Zollu Hoca'yı üzerinde en fakir köylünün giydiği cinsten bir şalvar ve köynekle görenler çok şaşırıp "Ne oldu Zollu Hoca? Bize derken yoksa sen mi cinlere uğradın?" deyince Zollu Hoca hiç kızmadan boynunu bükerek:

-Artık Hoca yok. Garip Zollu var. Garip Zollu da ancak bu kadar olur, dedi.

.....

Garip Zollu artık huzurunu bulmuştu. Tarlasında ter topuğundan çıkıncaya kadar çalışıyor, yetiştirdiklerinden kendi yiyeceklerini ayırdıktan sonra kalanı fakirlere dağıtıyordu. Ayrıca her sabah, ezandan çok önce evden çıkıyor ve yanında hanımının pişirdiği ekmeklerden ya da yetiştirdiği ürünlerden bir miktar alarak Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin evine geliyordu. O, evden çıkmadan getirdiği her neyse sessizce kapının önüne koyuyordu. Sonra da gidip büyük ceviz ağacının arkasına oturup bekliyordu. Onlar Şücaaddin'le birlikte camiye giderlerken sesini çıkarmadan arkalarından gidiyordu. Dönüşte de yine, cemaatla fazla konuşmadan, Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin arkasında çıkıyor ve eve grip de Kur'an okuyana kadar orada bekliyordu. Sonra o günkü gidasını almış gibi gönlü ve ruhu doymuş olarak evine ve günlük işlerine dönüyordu.

Necmiye Sultan her gün Garip Zollu'nun getirdiği yiyecekleri içeri alıyor ve ya o günkü gelen misafirlere ikram ediyor, ya da bir komşuya gönderiyordu.

Zollu Hoca, soğuk, kar, kış, sıcak demeden iki sene bu şekilde her sabah erkenden geldi. Nihayet bir gün camii dönüşü Efendi tam eve girecekken geri döndü ve ağacın arkasına sinmeye çalışın Garip Zollu'ya seslenerek:

-Buyur, Hoca. Şücaaddin'le birlikte gelin de getirdiklerini bugün birlikte yiyelim, dedi.

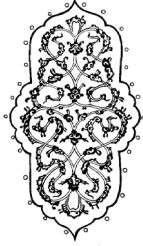
Garip Zollu gözyaşlarını tutamayarak sindiği yerden çıktı ve Şücaaddin'le birlikte Efendi'ye doğru gitti. Şeyh *Hâmid-i Velî* gülümsüyordu. Garip Zollu saygıyla eğilip elini öptü.

O sabah Zollu Hoca, Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin evinde hayatının en güzel yemeğini yedi. İçinden 'Cennet taamı,' dedikleri bu olsa gerek, diye geçiriyordu. Uçurumun kenarındayken Şeyh *Hamid-i Velî*'nin ışık dolu elâ gözleri onu içinde bulunduğuş fitne fesat dünyasından almış, ateşle dolu bir dünyaya atmıştı. Bu öyle bir ateşti ki dışını yakmıyor, ama Zollu Hoca, içinin yanıp eridiğini hissediyordu. Sanki o anda kalbine elini sürebilse, elleri kül olacaktı. İçi yandıkça dünyayı daha güzel görüyor, hep yüksekte baktığı insanları daha çok seviyordu. Bu ateşin kaynağı neydi? O zamana kadar okuduğuş kitaplarda buna hiç rastlamamıştı. Şimdi daha çok yanmak istiyordu. Daha çok çalışmak, daha çok yorulmak, daha çok sevmek... "Allahım, bu nasıl bir ateştir ki yandıkça gönlüm kül olmuyor, aksine temizlenip nefsimin pisliğinden arınıyor? Şeyh *Hâmid-i Velî* gibi bir velî kulunu bize nasip ettiğın için sana şükürler olsun. Ne mutlu bana ki, kurtuluşum onun elinden oldu." diye hep dua ediyordu.

Şimdi Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin evinde hayatının en lezzetli yemeğini yerken anlıyordu ki bu ateşin kaynağı, Allah'tan gelen ve bütün evreni kuşatan muhabbet duygusuydu ve bu duygu insanın gönlüne bir kez aktı mı, insanın gözü başka bir şeyi görmez-

di. Hep Allah için, onun yarattıklarına hizmet etmekten ve en başta da Resulü'ne ve Resul'ün mirasçuları olan gönül sultanlarına bağlanmaktan başka.

Garip Zollu, o günden sonra yine her gün köye inip aynı şekilde davranmaya devam etti. Yalnız bu defa saklanmayıp onlarla birlikte camiye gitti ve sık sık da Efendi'nin evindeki sohbetlere ve derslere katılarak onun talebesi olma yolunda, elinden geldiğince büyük bir hevesle çalıştı.

XIX. Bölüm

Engürü'de (Ankara'da) Bir Müderris Numan Var!

Şeyh *Hâmid-i Velî* ile Necmiye Sultan'ın Akçakaya'ya gelmesinin üzerinden uzun yıllar geçmişti. Burada dörder yıl arayla iki oğulları dünyaya geldi. Oğullarından büyüğüne Yûsuf Hakikî, küçüğüne ise Halil Taybî isimlerini koydular. Çocukların her ikisi de daha küçük yaşlarından itibaren böyle bir babanın evlâdı olduklarını her hâllerinde gösteriyorlardı. Ayrıca Necmiye Sultan da onları en iyi şekilde yetiştirmek için elinden geleni yapıyordu. Köydeki kadınlar, onun çocuklarına karşı davranışını, ne kadar çok misafir gelse de şikâyet etmeden, büyük bir özenle misafirleri ağırlamasını gıptaıyla izliyor ve hep onu örnek almaya çalışıyorlardı.

Çocuklardan Yusuf, ilk eğitimini babasından aldıktan sonra, Kayseri'ye gönderilmişti. Orada da bir süre okuduktan sonra Şeyh *Hâmid-i Velî* medrese eğitimi için Konya'ya gönderdi onu.

Necmiye Sultan, zaman zaman oğlunun hasretine dayanamayıp ağlıyordu. Böyle zamanlarda Şeyh *Hâmid-i Velî*, “Hanım, biliyorum oğlunun hasretine dayanamıyorsun, ama ilim öğrenmesi biliyorsun ki her şeyden önemli. Hem merak etme, yakında belki gelir. O zaman bol bol hasret giderirsiniz.” diyerek onu teselli etmeye çalışıyordu.

Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin Kayseri ve çevresinde sevenleri ve talebeleri gün geçtikçe artıyordu. Şücaaddin yine her zamanki gibi Efendi'nin yanından ayrılmıyor, dersinden geri kalmıyordu. En sadık talebesi Şücaaddin'di.

Bir sabah, namaza giderken ve dönüşte Şücaaddin, Efendi'yi biraz düşünceli gördü. Ama yakışık almaz diye bir şey sormak istemedi. “Bekleyeyim. Bilmem gereken bir şey varsa, nasıl olsa Efendi söyler.” diye düşünerek Efendi'nin yanında yürüdü. Eve vardıklarında:

-Şücaaddin, gel, bugün birlikte yiyelim. Sonra sana söyleyeceklerim var, dedi.

Şücaaddin rahatsız etmek istemiyordu, ama karşı gelmek de olmaz diye düşünerek içeri girdi. Önce her zamanki gibi Efendi Kur'an okudu. Halil Taybî ile Şücaaddin dinlediler. Sonra yemek yendi.

Efendi, Halil Taybî'nin yemek duasını yapmasının ardından:

-Engürü 'de, Kara Medrese'de bir müderris Numan var. Gidip ona selâmımızı söyle ve buraya davet et, dedi.

Şücaaddin, edebinden olsa gerek, yanındayken başını kaldırıp Efendi'nin yüzüne hiç bakmazdı. O, bir şey söylediğinde ya da sorduğunda yine başını kaldırmadan cevap verirdi. Onun dı-

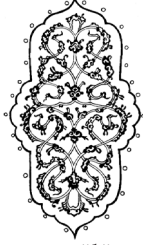
şında hocasının yanında konuştuğu pek görülmezdi. Ola ki Efendi ile birlikte bahçede çalıştılar ya da sohbette veya derste bulundular, birlikte yemek yediler, yanlış bir hareket yapmamak için mümkün olduğunca hareketlerine dikkat eder ve akşam eve dönüp de yatağına yattığında “Efendi'nin yanında hatalı bir hareketim oldu mu acaba?” diye düşünerek o gün yaptıklarını uzun uzun gözden geçirirdi.

Şimdi yine Efendi ondan bir şey istemiş ve o hiç başını kaldırmadan “Başüstüne, Efendim.” diye cevap vermişti.

Sonra Şeyh *Hâmid-i Velî* ayağa kalktı. Halil Taybî ile Şücaaddin de hemen kalktılar. Efendi, Şücaaddin'e:

-Haydi, hemen gidip hazırlan ve bir an önce yola çık, dedi.

Şücaaddin eve gidip hanımı Esra ve üç oğluyla vedalaştı ve vakit kaybetmeden yola çıktı. Şeyh *Hâmid-i Velî*, ondan çok nadir olarak bir şey ister Şücaaddin de isteğini hemen yerine getirmeye çalışırdı. Müderris Numan önemli bir kişi olmalıydı. “Kim bilir Efendi, onun kalbinde ne gördü ki dergâha davet etmemi istedi.” diyerek son hızla at sürüyordu. O, at sürdükçe yollar sanki önünde kısalıyor, mesafe giderek azalıyordu.

XX. Bölüm

Müderreslik Engürü'de Kaldı Ağa

Engürü. Kara Medrese.

-Numan! Numan! Neredesin?

-Buradayım, hocam. Buyurun.

-Numan, burada tek başına ne yapıyorsun? Birkaç kez seslendim, duymadın.

-Kusura bakmayın hocam. Derste sıkıldım da biraz hava almak için çıktım.

-Numan, hayli zamandır dalgın görüyorum seni. Rahatsız mısın? Yoksa medresede hoşuna gitmeyen bir durum mu var?

-Yok hocam. Siz merak buyurmayın. Siz de bilirsiniz ki Kara Medrese'de hoşna gitmeyen bir durum olmaz sizin gibi hocalar ol-

duktan sonra.

-Sağ ol, Numan. Ama seni insanların içinden alıp da böyle tenhalarla saatlerce meşgul eden bir şeylerin olduğu kesin. Anlatmak ister misin?

Müderris Numan derin bir nefes aldı. Gözleri uzaklarda, ağır ağır konuşarak cevap verdi:

-Bunu nasıl anlatacağımı bilemiyorum, Hocam. Yıllardır çok büyük hocalardan ilim tahsil etmek için çalıştım. Hep daha fazlasını öğrenmeye gayret ettim. Sanki içimde bir boşluk vardı ve ben okuyarak bu boşluğu doldurmaya çalışıyordum. Sonunda müderris olunca, bu boşluğun dolacağı yerde daha çok büyüdüğünü hissettim. Kafam öğrendiklerimle dolarken gönlüm giderek boşalıyor. Sürekli bir şey arıyorum ve bu aradığım şeyin de ne olduğunu bilmiyorum.

Müderris Numan'ın anlattıklarına hocası pek bir anlam veremedi. Numan, şu anda pek çok insanın yerinde olmayı isteyeceği bir konumdaydı. Belki diğer müderrislerin geçirdiği talebelik hayatının yarı süresinde müderris olmuştu. Üstelik de Kara Medrese gibi büyük bir medresede.

Evet, Müderris Numan'ı anlamak zordu. Anlamak için medresede ilim ehli olmaktan çok, bir gönül ehli olmak gerekiyordu. Ama bunu ne hocası, ne de kendisi biliyordu.

Hocası yanından ayrılınca yalnız kalan Numan, çocukluğunu, ailesini düşündü bir an. Köyü Zûlfazı, Çubuk Çayı'nın kenarında çok şirin bir köydü. Babası Koyunluca Ahmet'i bütün köylü çok severdi. Onun için Koyunluca Ahmet sanki sessiz evliya. Şimdiye kadar ne bir kimseye kötülük etti, ne de kötü bir laf söyledi. Boş oturduğunu hiç görmedik. Nerede muhtaç birini görse

Koyunluca hemen onun yardımına koşar, derlerdi.

Üç kardeşten en büyüğü olan Numan, annesiyle babasının birbirine hep sevgi ve şefkatle davrandığını hatırlıyordu. Çocukluğunun bu sevgi ortamında geçmiş olması, diğer kardeşleriyle birlikte kendisinin de etrafa hep güzel bakmasına sebep olmuştu. Kardeşleriyle bir gün bile kavga ettiğini hatırlamıyordu.

Anasını düşündü bir an. Ne güzel bir yüzü vardı. İki sene önce çok hasta olduğunu gelip haber verdiklerinde, hem son bir kez görmek, hem de helâlligini almak için hemen köye gitmişti. Anası son nefesini vermek için onun gelmesini beklemişti sanki. Önce Koyunluca Ahmet'e:

-Efendi! Bu zamana kadar çok yükümü çektin. Bir baba olarak evlâtlarımızı çok iyi yetiştirdin. Gözüm arkada kalmayacak. Hakkını helâl et, dedi.

Koyunluca gözyaşlarını tutamayarak:

-Helâl olsun, hanım. Senden hiç ağrıyıp incinmedim. Ben senden razıyım. Allah da razı olur inşaallah, dedi.

Sonra oğullarına:

-Hepinize analık hakkım helâl olsun. Numan, müderis oldun, ama gözlerinde aradığın huzuru henüz bulamadığını görüyorum. Sabırlı ol. İnşaallah derdine çare bulursun. Çocuklar, her daim ağabeyinizi örnek alın ve Allah yolundan hiç ayrılmayın, dedi.

Anası bunları söylerken artık gücünün sonuna gelmişti. Zor duyulur bir sesle Kelime-i Şehadet getirdi ve derin bir uykuya dalar gibi gözlerini kapadı. Son nefesini vermişti. Yüzünde belli be-

lirsiz bir gülümseme vardı. Vazifesini tamamlamış insanların duyduğu huzurla bu dünyadan göçmüştü. Numan gözleri dolarak “Ne güzel bir ölüm.” demekten kendini alamadı.

Namazını kıldırırken, köyün cemaatinden farklı bir kalabalık olduğunu hissetti bir an. İçinden, “Böyle bir anaya lâıyk olmak için çok çalışmak lâzım.” diye geçirdi. Anasından ayrılmanın acısıyla içi yanıyordu. Mezara konulduğunda, sabaha kadar orada bekleyip ilk gecesini iyi geçirmesi için Allah'a dua etti. Nihayet sabah ezanları okunmaya başladığında, namazını kılmak için camiye yönelirken, anasının gülümseyerek kendisine baktığını gördü bir an. Hem de çocukluğundan hatırladığı o genç ve güzel yüzüyle.

Camiden çıktıktan sonra babası ile kardeşlerinin yanına vardı. Dün çok perişan olan babasının bugün iyi olduğunu görünce biraz rahatladı. Kendisi Engürü'ye dönmek zorundaydı ve babasını öyle bırakmaya gönlü razı olmayacaktı. Babası gözleri dolarak:

-Oğlum, sabaha kadar annenin ruhuna Kur'an okudum. Ezandan biraz önce oturduğum yerde gözlerim dalmış. Anneni gördüm. Gülümsüyordu. Bana, “Numan bu gece beni çok rahat ettirdi. Susayınca su, acıkınca yemek verdi. Mezardan hep korkardım, ama burası saray gibi. Çok rahatım. Artık sen de benim için üzülme.” dedi. Oğlum, Allah senden razı olsun. Ben iyiyim. Artık gönül rahatlığı ile Engürü'ye dönebilirsin, dedi.

Numan babasının anlattıklarından çok memnun olmuştu. Eğilip babasının elini öptü. Kardeşleri ve köylülerle vedalaştıktan sonra hemen yola çıktı.

Yolda giderken “Allah kendisine yürekten bağlanıp güvenen

kullarını hiçbir zaman darda bırakmıyor. Verdiği acılarda bile mutlaka kullarını feraha çıkaracak hayırlar nasip ediyor. Çok şükürler olsun O'na.” diyordu.

.....

Müderis Numan medresede diğer hocalar kadar, talebeleri arasında da çok sevilirdi. Talebeler diğer hocalarına göre Numan'la daha rahat konuşur, takıldıkları sorulara daha kolay cevap alırlardı. Talebeler onun dersinde çok başarılıydılar. Numan da onların bu hâline çok sevinir, ama bunun bile içindeki boşluğu dolduramadığını düşünürdü. Sık sık “Allahım. Sen gizli olanı da açık olanı da bilirsin. Benim huzursuzluğum senin malûmun. Ne olur, bunu gidermek için bir yol aç ve benim o yolda ilerlememi nasip et. Senin her şeye gücün yeter. Bu huzursuzluktan kurtulamazsam ne kendime, ne de talebelerime faydam olmaz.” diye dua ederdi.

O gece de yine aynı şekilde dua ettikten sonra biraz dinlenmek üzere yatağına uzandı. Çok geçmeden kapının çalındığını duydu. “Bu saatte kim ola ki?” diye düşünerek kapıyı açtı. Karşısında daha önce hiç görmediği birisi duruyordu. Nefes nefese:

-Hocamın selâmı var. Sizi davet etmemi söyledi.

-Aleyküm selâm, derviş. Buyur, biraz dinlen. Nefes nefese kaldığına göre uzaktan gelmiş olmalısın.

-Kayseri'den geliyorum. Bir an önce hocamın selâmını ve emrini iletmek için hiç durmadan yol aldım.

Müderis Numan şaşırarak:

-Hocanız kim derviş? Verdiği emir ne ola ki, Kayseri'den bu-

raya hiç durmadan geldiniz? diye sordu.

-Hocam *Hâmid-i Velî* Hazretleridir. Ben de talebesi Şücaaddin. Hocam, Kara Medrese'de bir Müderris Numan var. Ona git selâmımızı söyle, buraya davet et, dedi.

-Hocanız bizi nereden bilir ki derviş, selâm gönderip davet etti?

-Efendim, *Hâmid-i Velî* Hazretleri bir gönül sultanıdır. Gönül sultanları, gönül gözüyle görür ve bizim bilmediklerimizi de bilirler.

-Peki derviş. Hocanızın daveti başım üstüne. Hemen yola çıkalım da bu davete icabet edelim.

Gelen atlının sesinden medresede herkes ayağa kalkmıştı. Ne olduğunu merak edip bahçede toplandılar. Müderris Numan yola çıkmadan önce onlara hitaben:

-Hocalarım, arkadaşlarım ve talebelerim. Kayseri'den *Hâmid-i Velî* Hazretlerinden bir davet aldık. Geri döner miyiz bilmiyoruz. Onu yalnızca Allah bilir. Hepiniz hakkınızı helâl edin, dedi ve helâllestikten hemen sonra Şücaaddin'le beraber yola çıktılar.

Sonbaharın sonlarıydı. Kurban bayramına az bir zaman kalmıştı. Şücaaddin'le birlikte hiç durmadan at koştururken bayrama Kayseri'ye yetişmek istiyorlardı. Müderris Numan, "Bizi bizden çok düşünen bir velî olmalı. Allah'ın hikmetinden sual olunmaz. Biz sadece gözümüzün gördüğü ile hareket ediyoruz. Ama Allah'ın öyle kulları var ki görüşmediğimiz hâlde, bize talebesini gönderip davet ediyor. Şücaaddin'in dediği gibi gönül gözüyle bakıp gönlümüzdeki boşluğu görmüş olmalı. Gidelim bakalım, bizi neler bekler." diye düşünürken bu yolculuğa çıktığından do-

layı da kendisini çok da huzurlu hissediyordu.

.....

Bayram sabahı...

Şeyh *Hâmid-i Velî*, oğullarını gelenleri karşılamak üzere köyün dışına gönderdi. Yûsuf Hakikî, medrese eğitimine bayramda ailesini görmek için ara vermiş ve Kayseri'ye gelmişti. Köyde gözle görülür bir bayram telâşları vardı.

Necmiye Sultan, Efendi'de farklı bir hâl olduğunu seziyordu. Sanki beklediği konuktan dolayı daha bir heyecanlı görünüyordu. Efendi'nin kapının önünde oturup uzaklara baktığı bir sırada sessizce yanına yaklaşmış:

-Sabahtan beri kurbanlıklarla bizzat ilgilenip yoruldu, Efendim. Bir isteğiniz var mı, diye sordu.

Efendi gülümseyerek:

-Yok, hanım, sağ ol. Hiç yorulmadım, merak etme. Gelen konukları karşılamak için çıktım. Beklerken de biraz oturdum, dedi.

-Davet ettiğiniz bu konuk kimdir ki gelişini kapıda beklemektesiniz?

-Sevgisi bütün Diyar-ı Rum'a yayılacak olan ama bundan henüz kendisinin dahi haberi olmayan bir gönül eridir, hanım.

Necmiye Sultan bu cevap üzerine daha başka bir şey sormadı. Kesilen kurbanlarla ilgilenmek için ayrıldı oradan.

Çok geçmeden atların nal sesleri duyuldu. Gelenler bahçeye girmeden atlarından inip yürümeye başladılar. Şeyh *Hâmid-i Velî*, onları bahçe kapısında karşıladı.

-Hoş geldin, Müderris Numan. Davetimize icabet etmen bizi sevindirdi. Bugün iki bayramı birden yaşıyoruz.

Müderris Numan gülümseyerek kendilerini karşılayan bu zatın *Hâmid-i Velî* Hazretleri olduğunu anlamıştı. Daha önce hiç görmediği bu güzel insanı sanki senelerdir tanıyordu. Uzun yıllar hasret kaldığı sevdiğine kavuşmanın verdiği sevinci hissediyordu. Eğilip elini öptüğünde, başını kaldırıp aydınlık yüzünü gördüğünde, sesini duyduğunda hep aynı sevinci ve mutluluğu hissetti. Onu görünce, gönlünde ona sıkıntı veren yüksek dağlar sanki bir bir yıkılmış, yerini yemyeşil çimenlere, büyük çağlayanlara bırakmıştı. Aklında ve gözünde bütün dünya silinmiş, bir tek Şeyh *Hâmid-i Velî* ile ondan duyduğu gül kokusu kalmıştı. Bu gül kokusu insanı bu zamandan alıp Resulullah'ın zamanına, Asr-ı Saadet devrine, götürüyordu sanki. Müderris Numan çok mutluydu ve bunu daha önce hiç hissetmemişti.

Bir Kurban Bayramının ilk gününde olan bu vuslat, çağlayarak akan bir ırmağın deryaya kavuşmasıydı. İki bayramın bir anda yaşanması; mübarek bir günde hissiyatlı bir buluşmanın farklı iki cephesiydi. Hacıların kutsal Kâbe'nin etrafında "lebbeyk" nidalarıyla hac farızasını yerine getirdikleri bu günde Müderris Numan Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin gönül Kabe'sine girmiş "Hacı Bayram" olmuştu. Kurbanların Allah rızasını kazanmak için kesildiği bu günde canını, cânânına kurban gelmişti. Şeyh *Hâmid-i Velî*ye kavuşan ve onda yok olan bu gönül eri, davete icabet etmekle yeni bir dünyaya, yeni bir hayata, yeni bir isme kavuşmuştu.

O günden sonra adı Hacı Bayram olarak kaldı. Hacı Bayram, Kayseri'nin Akçakayası'nda, Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin yanında gerçek muhabbeti tanıdı. Bütün eşyanın özünde de bu muhabbet

vardı. O zamana kadar ilim tahsil ederken ya da öğrencilere ders verirken hep bir görevi yerine getirme sorumluluğu ile hareket ediyordu. Ders haricinde kendi kendine kaldığında gerek düşünürken, gerek ibadet ederken içinde bir boşluk hissediyor ve bu da onu huzursuz ediyordu. Hep içinden “Bir şeyler eksik. Bunu hissediyorum ve bunu gidermek için elimden bir şey gelmediğini de biliyorum.” diyordu.

Şimdi ise *Hâmid-i Velî* Hazretlerini dinlerken, camide onun yanında saf tutarken, birlikte yürürken, hatta yalnızken, onu düşünürken içinde devamlı artan bir huzur ve sıcaklık duyuyordu. Sanki gönlünün kapıları bir bir açılıyor ve her köşesi bu sıcaklıkla doluyordu. Bu bir mürîdin şeyhine duyduğu muhabbeti. Bu muhabbet, Allahü Teâlâ'dan Resulü'ne ve oradan bir silsile boyunca şeyhinin gönlüne akan 'feyz-i ilâhî'den hiç değilse bir zerresinin kendi gönlüne düşmesini dilemek olmalıydı. O bir zerre nasıl olsa Allah'ın hikmet ve şeyhinin himmetiyle bir ummana dönerdi. Kişi, mânevî olgunluğa eriştikçe bu umman taşar ve diğer insanlara bir zincirin halkaları gibi sirayet eder. Herkes birinin yüzünde bu muhabbetin güzelliğini görür. Artık kimse'nin gönlünde bir fitne fesat, yokluktan doğan umutsuzluk, yaşanan acıların verdiği azap yoktur. Sadece Allah ve Resulü'ne duyulan sevgi ve onlara lâıyk olma arzusuyla o muhabbeti hangi kapıdan aldıysa o kapıya bende olabilmenin sonsuz huzuru ve sorumluluğu vardır. Sorumluluk... Bu öyle bir şeydir ki insanı feyz aldığı kapıya lâıyk olmaya iter. Yani bütün yaratılmışları Yaradan'dan ötürü sevmek, hiç karşılık beklemeden Hak için halka hizmet etmek ve halk içinde Hak ile beraber olmak. Bütün bunları öğrenmek, yaşamak, yaşatmak, devamlı yanan bir kandil gibi karanlıkları ortadan kaldırır ve bir toplumda içi sevgiyle dolu, kendinden önce karşısındakini düşünen ve onun müşkülü

olduğunda hiç tereddütsüz yardımına koşan, zor gününde yanında olan insanların çoğalmasına yol açar. Tabii feyz aldığı kapıya 'Hulûs-i Kalb' ile bağlanmak esas olmalıdır. Geçen gün Efendi'nin bahçesinde meydana gelen olaydaki gibi...

Efendi'ye danışması için bir yakının getiren köylü, bahçede yakınına sormuştu.

-Ne yaptın Bekir? Efendi'ye sordun mu?

-Evet ya, İsmail. Sordum sormasına ya.

-Ne o, tereddüt eder gibi bir hâlin var?

-Tereddüt değil de, pek aklıma yatmadı Efendi'nin verdiği cevap.

Bunu duyan İsmail pek hiddetlenmişti. Mesele her neyse, adamın Efendi'nin cevabından tereddüt etmesi İsmail'in sinirlenmesine yetmişti. Sesini fazla yükseltmemeye çalışarak:

-Sen ne diyon Bekir? Hem gelip soruyon, hem de aklıma yatmadı diyon. Sen Efendi'yi büyük belleyip de bu kapıya geldiysen, daha bu tereddüt niye? İnsan ya tam inanır, ya inanmaz. Bunun ortası olur mu hiç? Eğer gösterdiği yoldan gitmeyeceksen niye gelip de Efendi'yi meşgul ediyon?

Evet. İsmail haklıydı. İnsan ya tam inanır, ya da inanmaz. Şüpheyle, acabayla bu yolda ilerlenmez. Ben bunca yıl ilim tahsil ettim, olayları hiç bu yoluyla tartmadım. Bu gönül yolu bambaşka bir yol. Hem hiçbir ilmi olmayanın anlayacağı kadar basit, hem bir müderrisin anlayamayacağı kadar karmaşık. Bura ya geldiğimden beri her gün hatta her an yeni bir şey öğreniyorum. Bu öğrendiklerimi basamak yapıp ilerleyebilirsem, tasav-

vuf yolunda belki bir talebe olurum. Kim bilir, Allah'ın hikmeti bol, kadri yücedir.

Hacı Bayram, tüm bunları düşünürken yürürken farkında olmadan köyden çıkmış ve Garip Zollu'nun evine doğru yaklaşmıştı. Birden uykudan uyanır gibi silkinip etrafına bakındı. “Ben nereye geldim böyle? Vakit de epeyce geçmiş. Bir pınar bulsam da abdest tazelesem. İkinci namazı geçmek üzere.” diye söylenerrek etrafına bakındı.

O sırada Zollu Hoca da evinden çıkmış, az ilerideki tarlasına doğru gidiyordu. Hacı Bayram'ı görünce yanına yaklaştı. Onun Engürü'den gelen müderis olduğunu biliyordu.

-Hoş geldiniz, Efendim. Fakirhanemize buyurun da bir çorbamızı için, dedi.

Hacı Bayram:

-Sağ olasın Ağa. Abdest tazeleyeceğim de buralarda bir pınar var mıdır diye bakıyordum.

-Buyurun, bizim bahçede var. Hem namazı da orada kılarırsınız.

Hacı Bayram, hocanın gösterdiği pınardan abdestini alıp namazını kılana kadar hocanın karısı da sofrayı kurdu. Hacı Bayram:

-Ne zahmet ettiniz, Ağa? Benim dergâha dönmem lâzım, dediyse de hoca onu bırakmadı.

-Buyur, Müderis Efendi. Bu kadar yol gelmişsin. Yemeden gitmek olur mu? İki lokma yiyelim, sonra seni köye kadar götürürüm, dedi.

Hacı Bayram gülümseyerek:

-Müderreslik Engürü'de kaldı Ağa. Burada *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanında, artık sadece Bayram'ım dedi.

-Tamam, anlaştık. O zaman sen de bana artık Ağa deme. Ben de sadece Garip Zollu'yum.

İkisi de gülererek yemeklerini yediler. Daha sonra köyün girişine kadar Zollu Hoca da Hacı Bayram ile birlikte geldi. Ayrılırken:

-Efendi'ye gönül selâmımızı ilet Hacı Bayram, diyerek eline bir çıkın tutuşturdu. Hacı Bayram eve doğru yaklaşırken Garip Zollu'nun da yüzünde aynı ifadeyi gördü. *Hâmid-i Velî* Hazretlerine gönülden bağlı olup da sohbetinden faydalananların yüzünde hep aynı dingin ve huzurlu ifade vardı. Hacı Bayram, bu insanların hayatta ne kadar acı görüp sıkıntı çekse de yüzleri kararmayıp aksine yaşadıklarından olgunlaşarak daha bir güzelleştiklerini düşünüyordu. Kendisi Akçakaya'ya geldikten birkaç ay sonra meydana gelen bir olayı hatırlayarak yürümeye devam etti.

Bir sabah, namazdan oldukça erken bir vakitte dış kapının açıldığını duydu. Hacı Bayram da gece namazını kıldıktan sonra, sabah namazına kadar vaktini ibadetle geçirmek için yatmamıştı. Kapının sesine odasından çıktı. Şeyh *Hâmid-i Velî* dış kapıdan çıkmak üzereydi ki onu gördü ve:

-Köşger Halil'e gidiyoruz. Gitmek istersen sen de gel, dedi.

Hacı Bayram "Baş üstüne, Efendim." diyerek peşinden yürüdü. Dışarı çıktıklarında Şücaaddin'i hazır bir hâlde onları bekler buldular. Hacı Bayram "Bu Şücaaddin hiç uyumayıp, geceleri Efendi'nin kapısında nöbet tutuyor herhalde. Efendi ne zaman

çıkırsa, o da hazır bir vaziyette bekliyor.” diye düşündü.

Hacı Bayram, Köşger Halil'i Akçakaya'ya geldikten birkaç gün sonra tanımıştı. Bir gün Şeyh *Hâmid-i Velî* “Şücaaddin ile birlikte gidin. Köşger Halil size giyebileceğiniz rahat bir çarık yapsın.” dedi. Hacı Bayram o anda yeni bir çarığa ihtiyacı olduğunu hatırladı. Engürü'den çıkarken yanına hiçbir şey almamıştı. Geldiğinin ertesi günü çarığın bir tarafı kopmuştu ve giymekte zorluk çekiyordu.

Şücaaddin'le birlikte o gün öğleden sonra Köşger Halil'e gittiler.

Köşger Halil 50-55 yaşlarında, uzun boylu, ince yapılı biriydi. İşinde çok ustaydı. Kayseri'den ve civar köylerden gelen müşterileri vardı.

Dükkâna vardıklarında, Köşger kendini öyle işine vermişti ki onların geçip oturduğunu ve çalışmasını izlediklerini uzun bir süre fark etmedi bile. İşini bitirip de karşısında onları görünce çok şaşırıldı.

Şücaaddin:

-Halil Usta, arkadaş Hacı Bayram, Efendi'nin Engürü'den konuğu, daha doğrusu talebesi. Ona iyi bir çarık yapmanı istiyoruz, diyerek Hacı Bayram'ı tanıştırdı.

Köşger, hemen oturduğu yerden kalktı ve her ikisine de hoş geldiniz, dedikten sonra:

-İsteğiniz başım üstüne. Efendi'nin konuğuna canımız feda. Şimdi hemen ölçü alayım, yarın diğer dergâha getiririm, dedi.

Hâmid-i Velî Hazretlerinin zamanla gerek Akçakaya'dan, ge-

rekse diğer köyler ve Kayseri'den talebelerinin gelmesi ve Hazret'in yanında onun sohbetinden, manevîyatından faydalanmasıyla ev bir dergâh hâline gelmişti. Köylü de, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin evi demek yerine 'Efendi'nin Degâhı' diye bahseder olmuştı.

Onlar dükkândan çıkmadan Köşger'in büyük oğlu Süleyman gelmişti. O da babası gibi uzun boyluydu, ama ondan farklı olarak da iri yapılıydı. Onları görünce, hoş geldiniz, diyerek ellerini öptü ve hatırlarını sordu. Sonra da giderken bir süre yanlarında yürüyerek onlara eşlik etti..

Süleyman yanlarından ayrıldıktan sonra Hacı Bayram:

-Şücaaddin, geledi iki gün oldu, ama gördüğüm insanların hepsi de ne kadar saygılı, ne kadar içten davranıyorlar. Beni de hiç yabancılamayıp hemen kabul ettiler, dedi.

-Yabancılama ne demek Bayramım! Sen ki Efendi'nin konuğusun, onun dergâhında kalıyorsun. Bu onların seni baş tacı etmeleri için yeter de artar bile. Kaldı ki Efendi seni buraya boş yere çağırış olamaz, değil mi? Bunun onlar çoktan farkındalar.

Hacı Bayram, tüm bunları düşünürken Köşger Halil'in evine varmışlardı bile. Köşger, onları bahçe kapısında karşıladı. Yüzünde çok derin bir acının izleri vardı. O uzun boylu, dinç Halil sanki bir gecede çökmüş gibiydi. Etrafa koyu bir sessizlik hâkimdi. Halil eğilip Efendi'nin elini öptü. Efendi de onun sırtını sıvazlayıp:

-Allah sabır versin, Halil Efendi. Gece sanki bir ses 'Git, Süleyman'ın namazını kıldır,' diyordu. Biz de evde duramadık, dedi.

Sonradan öğrendiklerine göre, Süleyman gece aniden fenalaşmış. Göğsünde ve sırtında şiddetli bir sancı hissediyormuş. Karısı hemen babasıyla anasını uyandırmış. Süleyman güçlükle nefes alarak:

-Ben çok kötüyüm. İyice fenalaşmadan yardım edin de bir abdest alayım, demiş.

Güç belâ abdestini aldırdıktan sonra yatağına yatmış. Biraz sakin öylece yattıktan sonra birkaç kere tekrar aynı şiddetli sancıyı hissederek kıvranmış. Zorla konuşmaya çalışarak:

-Baba, vaktimin kalmadığını hissediyorum. Çocuklarım daha çok küçükler. Onlar önce Allah'a, sonra sana emanet. Biraz büyüdüklerinde Efendi'yi tanıt onlara. Hepiniz hakkınızı helâl edin. Baba, n'olur Efendi'yi çağır. Cenazemi o kıldırın, demiş. Sonra da Kelime-i Şehadet getirerek son nefesini vermiş.

.....

Cenaze hep birlikte camiye götürüldü. Namazdan sonra Efendi kısa bir konuşma yaptı. Köşger Halil'e bakarak şu kıssayı anlattı:

-Şah-ı Nakşibendi Hazretleri, hacca gittiğinde geride kalan oğlu vefat etmiş. Sevenleri, Hazret'e bunu nasıl söyleyeceklerini düşünerek Hac dönüşü karşılamak üzere köyün dışında toplanmışlar. Aralarından seçtikleri kişi Hazret'i karşılamış, elini öpmüş ve güçlükle oğlunun vefat ettiğini söylemiş. Şah-ı Nakşibend Hazretleri hiçbir şey demeden yanlarından uzaklaşmış ve iki rekat şükür namazı kılmış. Geri döndüğünde sevenlerine "Bizi de Resulü'nün boyasına boyadığı için Allah'a şükür secdesi yaptık." demiş.

Allahü Teâlâ kullarını denemek için zaman zaman böyle imtihanlara tâbi tutar. Aslolan her ne şartta olursa olsun, O'ndan gelene razı olmak ve sabretmektir. İnşaallah biraz sonra evlâdımız Süleyman'ın namazını kılacağız. Allah taksiratını affetsin.

Hacı Bayram, Şeyh *Hâmid-i Velî* konuştuğça acıdan çökmüş bir hâlde olan Köşger Halil'in yavaş yavaş dirildiğini görüyordu. Sanki Efendi'nin her sözü, şifa damlaları şeklinde Halil'in ve diğer bütün cemaatın üzerine dökülüyor ve herkes bu damlalarla hayat buluyordu. Velî olmak, gönül eri olmak böyle bir şeydi herhalde.

.....

Hacı Bayram, tüm bunları düşünüp yol alırken dergâha geldiğini gördü. Şeyh *Hâmid-i Velî*:

-Hoş geldin, Hacı Bayram. Biz de sofraya oturmak için getireceğin ekmekleri bekliyorduk, dedi.

Hacı Bayram, çıkını açıp da içindeki sıcak ekmekleri görünce çok şaşırdı. Dergâhta, o gün Kayseri Medresesi'nden çok sayıda misafir vardı. Konuklar, Necmiye Sultan'ın yaptığı yemeklerle Garip Zollu'nun ekmeklerinin tadına doyamadılar.

Hâmid-i Velî Hazretleri hep: "Gönülden isteyerek yapılan yemekler, yiyene şifa olur." derdi. Necmiye Sultan'ın her sabah hatırını sorar ve bir hoşnutsuzluğu, bir rahatsızlığı olmadığını görünce içi rahat ederek: "Haydi, Hanım. Allah kolaylık versin. Bunun yine konuklarımız çok olur, İnşaallah." derdi.

Necmiye Sultan, bir rahatsızlığı olduğunda Efendi'ye belli etmek istemez, yemekleri ve diğer işleri severek yapardı. Akşama kadar çok yorulurdu, ama kimse onun hâminden şikayet ettiğini

görmezdi. Onları ziyarete gelenlerin hanımları bazen “Çok yoruluyorsunuz. Bu kadar işle ve misafirle nasıl baş ediyorsunuz?” diye şaşırıyorlardı. Necmiye Sultan onlara:

-Efendi, misafiri çok seviyor. Yemekte kimse olmasa bile, ben hemen çocukları gönderip komşuları çağırıyorum. Böylece Efendi'nin de gönlü hoş oluyor. Onu hoşnut görmek bütün yorgunluğumuzu, hatta varsa rahatsızlığımızı gideriyor, derdi.

.....

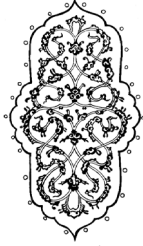
Bir gün, sohbet sonrası *Hâmid-i Velî* Hazretleri, Hacı Bayram'a şöyle dedi:

-Hacı Bayram, yanımıza geldiğinden beri gördüğün hâller, gönül yolunun hâlleridir. Sen zâhirî ilimlerle uğraşan ve bu yolda âlim olanları da gördün. Bâtunî ilimlerde yüksek derecelere ulaşan evliyaullahın hâllerini de gördün. Hangi yolu istersen onu seç ve o yolda ilerle.

Hacı Bayram, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanında gerçek huzuru bulmuştu. Burada hocasının insanların gönlünde nasıl yer ettiğini, ona duydukları muhabbetle felâkete de uğrasalar umutsuzluğa düşmeden hep daha iyi ve güzel olmak için çalıştıklarını görmüştü. Müderris iken medresede talebelerine kitaplardaki dersi öğretmeye çalışırdı. *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanında her gün yeni birçok şey öğreniyor ve bu öğrendikleriyle mâneviyatının zenginleştiğini hissediyordu. *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin kapısı, yaralı gönüller için bir çare, yokluk çekenler için bir zenginlik, gerçek huzuru arayanlar için de bir huzur kaynağıydı. Her güzellik bu kapıda vardır. Allah kendisine bu hazretin huzuruna çıkmayı, hatta talebesi olmayı nasip etmiş, gönlündeki bu boşluğu *Hâmid-i Velî* sevgisiyle doldurmuşken bir daha bu yoldan

nasıl ayrılırdı?

Gözleri yaşlı, ayağa kalktı ve saygıyla hocasının elini öptükten sonra hiç tereddütsüz 'Gönül Yolu' diye cevap verdi.

XXI. Bölüm

Yanıp Aşkınla Tutuştuk

Hacı Bayram, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanına geleli on yıl olmuştu. Bu on yıl boyunca gönül yolunun hâllerini görmüş, insanların gönlüne girme yolunu öğrenmişti.

Bir akşam, yatsı namazından döndüklerinde *Hâmid-i Velî* Hazretleri:

-Buradaki zamanın doldu, Hacı Bayram. Artık halkın içine karışıp bu kapıdan aldığın feyzle onlara çare olmaya çalış. Tez hazırlığını yap ve sabah yola çık, dedi.

Hacı Bayram hiç sesini çıkarmadan sadece başını eğdi. *Hâmid-i Velî* Hazretleri böyle diyorsa itaat etmekten başka çaresi yoktu. İçinde, daha o kapıdan ayrılmadan, derin bir hasretin acısını hissetti. Müderris Numan olduğu günlerdekinden daha farklı, hatta yorucu bir hayatı olmuştu, ama bu hayat sanki dikenlerinden ayrılmış bir gül gibi daha güzel gelmişti ona. Hiç alışık

olmadığı hâlde, bağda bahçede çalışmış, müşkül olanların yardımına koşmuş, bedenen çok yorulacak işler yapmıştı. Ama hepsinde de 'Şeyhim, Efendim' dediği *Hâmid-i Velî* Hazretleri yanında olmuştu. Birlikte hizmet, birlikte sohbet, birlikte ibadet... Peygamber Efendimiz (s.a.v.) "Kişi sevdiği ile beraberdir." diye buyurmuş. Ne güzel söylemiş. Hacı Bayram için bu söz, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanındayken gerçek anlamını bulmuştu. Şimdi ayrılacaklardı. Derin hasret acısı çekecekti, ama gönlünden ayırmadığı sürece hep 'Şeyhiyle' birlikte olacak, her işinde ona duyduğu muhabbet Hacı Bayram'a yol gösterecekti. Elinde, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanında geçmiş on yıl gibi bir sermaye, gönlünde onun muhabbeti olduğu sürece, ayrılık acısından başka hiçbir şey ona zor gelmeyecekti. Bu ayrılık acısıyla pişecek ve gerçekten yanmayı öğrenecekti. Gerçekten yandıkça da insanlar için daha çok çalışacak, daha çok hizmet edip daha çok talebe yetiştirecekti.

Engürü'den Müderris Numan olarak gelmişti, ama tekrar oraya dönerken üzerinde mânevî bir irşad görevi vardı. Adı da Hacı Bayram-ı Velî olmuştu.

.....

Hacı Bayram-ı Velî, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanından ayrılıp da bunları düşünerek yollara düştüğünde, dergâhta da büyük bir sessizlik hâkimdi. O gün ders için gelen talebeler sessiz sedasız otururken, *Hâmid-i Velî* onların çok üzgün olduğunu anlamıştı. Kendisi de bir evlattan ayrılmanın hüznünü taşıyordu elbet ama, her şeyin bir anlamı olduğu bu âlemde, ayrıca herkese yüklenen bir görev de vardı. Hacı Bayram-ı Velî, kaynağı Allah ve Resulü'nden aldığı muhabbeti insanlara dağıtmak, onlara doğru ve güzel olanı gerek sohbetleri, gerekse hâl diliyle anlatmak için Anadolu yollarına düşmeli, halkın arasına karışmalıydı.

Bütün talebeleri Hacı Bayram-ı Velî'nin ardından sessiz bir şekilde oturup düşünürken *Hâmid-i Velî* Hazretleri o anda içine doğan şu şiiri okudu onlara:

*Biz ol uşşak-ı serbazüz
Akıl rüşd bize yâr olmaz,
Mey-i ışk ile sermestüz
Bize hergiz humâr olmaz.*

*Diriyüz dâim ölmeyüz
Karanularda kalmayuz
Çürüyüp toprak olmayuz
Bize leyl ü nehâr olmaz.*

*Bizim illerde ay ü gün
Sebat üzre durur dâim
Televvün irüşüp ana
Gehi bedr ü hilâl olmaz.*

*Bizüm gülşendeki güller
Dururlar taze solmazlar
Hazân olup dökülmezler
Zemistan ü bahâr olmaz.*

*Şerâb-ı ışkî çün içdük
Ferâgat mülküne göçtük
Yanıp ışkınla tutuştuk
Bize tarik ü târ olmaz*

*İrelden şemsin nûruna
Vücudum zerreden katre
Ne katre ayn-i bahr oldı
Ana ka'r ü kenâr olmaz*

*Bırak Ey HÂMİDÂ varı
Görem dîrsen sen ol yâri
Göricek ol tecellâyı
Andan özge kemâl olmaz*

.....

Hacı Bayram-ı Velî gittikten bir süre sonra, *Hâmid-i Velî* Hazretleri de ailesiyle yola çıkmak için hazırlanmaya başladı. Onun da Akçakaya'da görevi bitmişti ve şimdi yeni yerlere gidip başka insanları irşad edecekti.

Hacı Bayram-ı Velî gibi Şücaaddin de, Şeyh *Hâmid-i Velî* den ayrılmanın acısını yüreğinde hissediyordu. İçinde taşıdığı muhabbeti, mânâ âleminde ondan öğrendikleri, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yakınında geçirdiği zaman, elinde en büyük hatıra olarak kalmıştı. Her zaman, her işinde ona yol gösterecek bir hatıra.

Hâmid-i Velî Hazretleri ayrılırken ona da irşad vazifesini verdi. Şücaaddin Karamanî, bir süre Akçakaya'da kaldıktan sonra o da yollara düşecek ve yüklendiği irşad göreviyle insanların arasına karışacaktı. Hep muhabbetle, *Hâmid-i Velî* kapısından aldığı ışığı halka dağıtacak. İçi şeyhinden ayrılmanın acısıyla ya-nıyordu, ama böyle olması gerektiğini düşündüğü için de tevek-kül ediyordu.

.....

Zollu Hoca da arkalarından günlerce yaş dökenlerden biriydi. Gideceklerini duyunca hemen gelmiş, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin ellerine kapanarak:

-İçimizde derin yaralar açıldı. İzin verin, biz de gelelim Efendim, diyerek ağlamıştı.

Hâmid-i Velî Hazretleri gülümseyerek sırtını sıvazladı ve:

-Gönlünüzde böyle bir muhabbetin olduğunu bilmek yeter bize. Siz burada kalın. Şücaaddin de giderse, buralar hepten boş kalmasın, dedi.

Zollu Hoca şimdiye kadar edebinden olsa gerek, Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin yanında hiçbir söze kadir olmamıştı. İlk defa bugün konuşuyordu ve hayatı boyunca aldığı bu cevabı hiç unutmadı. Hatta onu yazıp duvara astığı da söylenir.

“Beni, benliğin ve para hırsının karanlığından çıkarıp hakîkî bir insan olmanın yolunu gösteren *Hâmid-i Velî* Hazretlerinden ayrılmak ne kadar zor. Gönlümdeki muhabbeti, bu zorluğa katlanmamı kolaylaştıracak. Ben hasret ile yandıkça bu muhabbet sayesinde ona daha çok bağlanacağım. Çok şükür Allah'a.” demişti.

.....

Hâmid-i Velî Hazretleri, ailesiyle Akçakaya'dan ayrıldıktan sonra, ne gibi bir mânevî işaret aldı bilinmez, Aksaray'a gitti ve orada ikâmet etmeye başladı. Aksaray, o günlerde çok çalkantılı günler geçiriyordu. Anadolu'da birçok şehir gibi, burası da Selçuklu ve Anadolu'daki beylikler arasında birkaç defa el değiştirmiş, ayrıca Moğol istilalarının verdiği sıkıntılardan nasibini almıştı. Halk, özgüvenini yitirmiş bir durumdaydı. Yaşanan çetli siyasî akımlar ve istilalar sonucu yoksulluk ve bunun getirdiği umutsuzluk halkı yormuş ve neredeyse dinini bile gereği gibi yaşayamaz hâle getirmişti. Halkın inanışları arasına bidatlar fazlasıyla karışmış ve insanlar doğru ile yanlış giderek ayırt edemez hâle gelmişti.

Şehirde Melik Mahmud Dergâhı vardı. Bâtınî ve zâhirî ilim

tahsil etmek isteyenler, bu dergâha talebe olmayı çok isterdi. Melik Mahmud Dergâhı da şehirdeki olumsuzluklardan nasibini almış, talebe ve hoca sayısında belirgin bir azalma olmuştu. Eğitimde aksama, toplumun uğrayacağı en büyük zararlardan biriydi.

Bütün bunlar göz önüne alındığında, gönül sultanlarının bir yere gidip yerleşmelerindeki mânâ daha bir anlaşılır oluyor sanki. Onlar, her zaman, dağılmış, aralarına nifak tohumları atılmış halk için bir birleştirici unsur olmuştur. İnsanlar, onların yol gösterici kişiliklerinde, doğruyu, güzeli görürler. Yarınlar daha bir umutla bakmaya başlarlar.

Haimd-i Velî Hazretleri, Aksaray'a yerleştikten sonra, sık sık halkın arasına karışıp onların sıkıntılarını anlamaya çalıştı. En çok da Melik Mahmud Dergâhı'nın durumuna üzüldü. Dergâh bir an önce eski hâline getirilmeliydi.

Bir gün dergâhı ziyarete gitti. Onu karşılayan hoca, onunla biraz sohbet edince bir gönül ehli olduğunu anladı. Daha sonra ismini duyduğunda çok heyecanlandı. Kayseri tarafından gelenlerden, bu adı çok duymuştu. "Aksaray için bir umut, *Hâmid-i Velî*." diye düşündü.

Hâmid-i Velî Hazretleri eşi ve çocuklarıyla birlikte örnek yaşantısı, yaptığı sohbetler ve maddî ve mânevî hizmetleriyle Aksaray'da kısa sürede tanındı ve sevildi. Aslında kendini ön plana çıkarmak istemeyen, hep halkın arasında kendi emeği ile ekmeğini kazanan sade biriydi. İnsanlara yardım edeceği zaman çoğunlukla kimseye görünmeden, gece, kapılarına bırakırdı. Evinde sofrası devamlı açıktı ve isteyen herkes rahatça gelip karnını doyurabilirdi. Şeyh *Hâmid-i Velî*, zamanla Melik Mahmud Dergâhı eski hâline dönüp de talebelerinin ve hocalarının sayısı artınca, eskiden yapıldığı gibi yoksulların gelip karnını doyura-

bileceği bir aþevi de yapılmasını istedi. İnþaatında bizzat çalıþarak ön ayak oldu. Halk onu gördükçe babalarından, dedelerinden dinledikleri dervişleri hatırlıyordu. Karşılık beklemeden, kimseyi ayırt etmeden ihtiyacı olan herkese maddî mânevî yardım etmek, onlarla konuşarak dertlerine ortak olmak, şan-şöhret gibi şeylere itibar etmeden önce karşısındakini düşünmek her kişinin harcı değildi. Bu, ancak dervişlerin, gönül sultanlarının harcıydı.

Hâmid-i Velî Hazretlerinin sevenleri çoktu, ama bunun yanı sıra onun halk arasındaki durumunu, sevgisini kıskananlar da vardı.

Yakın komşularından Hacı Rüstem Ali diye biri vardı. Dedele-ri Buhara'dan göçmüştü. Çok asil bir aileden gelen Hacı Rüstem, varlıklı olduğu kadar çok da aksi biriydi. Şeyh *Hâmid-i Velî*yi kıskandığı gibi, onun insanlara olan hizmetine de inanmıyor, “Mutlaka bir çıkarları vardır. Bu zamanda baba oğula, oğul babaya yapmaz.” diye söyleniyordu. Evde de onların lafını ettirmiyor, karısıyla çocuklarının onlardan hiçbirleriyle görüşmesini istemiyordu. Hacı Rüstem'in üç oğlu ve üç kızı vardı. Evli olan iki oğlu çiftlikte oturarak oranın işleriyle ilgileniyordu. İki kızını kendi gibi zengin ailelere gelin vermişti. Şimdi evde bekâr bir oğlu ile bir kızı kalmıþtı. Oğlu Ahmet Münir on sekiz yaşındaydı ve babasıyla hiç anlaşamıyordu. Zengin olduğu için etrafında çok arkadaşı vardı. Ahmet Münir, oğlunun pek de iyi olmayan bu arkadaşlarıyla görüşmesini istemedikçe babasına inat sık sık onlarla bir araya geliyor ve çoğunlukla da eve geç bir vakitte içkili dönüyordu. Ahmet Münir, aslında iyi niyetli bir gençti. Anne ve babasına karşı gelmeyi istemezdi, ama babasının zenginliğinden dolayı insanları küçük gören, onlara hükmeden hâlini gördükçe sinirlenir ve onu üzme için hep babasının istemediği şeyleri yapardı.

Hacı Rüstem, oğluna çok sinirlenir, karısı İrem Hatun oğlunu kayırmaya çalıştığı anda ise bütün hırsını ondan alırdı. Gece geç geldiğinde yemek vermemeleri konusunda evdekileri tembihlerdi. Oğlunun aç yatmasına İrem Hatun'un gönlü razı olmaz ve babasına duyurmadan, mutfakta gizlice yemek hazırlardı. Oğlu yemek yerken de başında beklerdi. Sık sık: “Oğlum, neden böyle yapıyorsun? Baban ne kadar kızıyor, görmüyor musun? N'olur sanki onun istediği gibi bir evlât olsan da babanı kızdırmasan. Vallahi evde huzur diye bir şey kalmadı.” derdi. Ahmet Münir: “Seni üzmemek ister miyim güzel anam. Ama ne yapayım, arkadaşlar peşimi bırakmıyor. Biraz geç gelmemin ona ne zararı var, hiç anlamıyorum.” diyordu.

Ahmet Münir, son zamanlarda içkiyi artırarak eve daha geç gelmeye başladı. Hacı Rüstem, oğlunun giderek daha kötüye gitmesinden iyice sinirlenerek “Ahmet Münir geç gelirse ona kapıyı açmayacaksınız. Açanı görürsem onu da birlikte evden kovarım.” dedi. Evde çalışanlar korkudan kapıyı açmıyorlardı, ama İrem Hatun dayanamıyor, gizlice açarak zar zor içeri alıyor ve kimse görmeden yatağına yatırıyordu.

Evde hiç huzur kalmamıştı. Mal mülk sahibi olmanın verdiği gururla insanlara hükmeden, onları küçük gören Hacı Rüstem'e aynı mal mülk huzur verememişti. Evde gün geçmiyordu ki, baba-oğul arasında bir huzursuzluk çıkmasın.

İrem Hatun, bazı günler komşuları olan Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin evine bakıyor ve onların dışarıdan görüldüğü kadarıyla uyumlu aile hayatına imreniyordu. Kocasını izin vermediği için bir 'Hoşgeldin'e bile gidememişti. Gelen komşuların anlattıklarına göre çok güzel bir aileydi. Babaları Şeyh *Hâmid-i Velî*, çocuklarına ve eşine hep sevgi ve şefkatle davranıyordu. Dediklerine göre etrafındaki herkese aynı sevgi ve şefkati gösteriyordu. İrem

Hatun “Evleri küçük olduğu halde, her gün ne çok misafir ağır-
lıyorlar.” diye iç geçirirken, kızı Gülmahi içeri girdi.

-Hayrola ana? Dalmış nereye bakıyon öyle?

İrem Hatun kızının sesiyle daldığı düşüncelerden ayrılarak:

-Hiç kızım. Şu yeni komşulara bir hoş geldine bile gidemedik.
Babanın aksiliği tuttu gene.

-Ne yapalım ana? Ondan habersiz gitmek de olmaz.

-Olmaz tabii. Şeyh *Hâmid-i Velî* diyorlar yeni komşumuza.
Her sabah oğullarıyla birlikte camiye gidiyor. Bir kez arkaların-
dan baktım. Ayın şavkı üstlerine vurmıştu. Ben öyle güzel in-
sanlar görmedim. Diğer insanlara benzemeyen bir hâlleri var.
Böyle mübarek insanlara komşu olmak her kula nasip olmaz.
Ama gel gör ki, babanın korkusundan onlarla bir tanışamadık
bile.

-Ana, ben de bir kez Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin hanımını gördüm.
Yengemle birlikte arka bahçede elma toplarken o da evden çıktı.
Kuyudan su çekerken yanına gittik. Adı Necmiye Sultan'mış. Ya-
ni etrafındaki herkes ona Sultan diyor. Görseñ öyle güzel ki, ger-
çekten sultanlar gibi bir hâli var. Geldiklerinden beri bu kadar
zaman geçti, biz daha yeni tanışıyoruz. Yine de bize ne surat
astı, ne de kinayeli bir söz söyledi. Güler yüzle hatırımızı sordu.
Sana da selâm yolladı. Yengem, “Aman evdekilere demeyelim.
Babamın kulağına gider de bizi rezil eder.” dedi. Şimdi sen on-
lardan bahsedince ben de dayanamayıp söyledim.

-İyi ettin kızım. Necmiye Sultan'ı ben de görmeyi çok istiyorum.
Her gün birçok misafirleri geliyor. Babanın korkusu olmasa
gider, yardım ederdik. Kapımızı onlara açarsak belki evlerin-
den dağılan huzur gelip bizim eve de dolar.

-Doğru diyon ana. Gerçekten evlerinin, daha doğrusu içinde yaşayanların huzurlu bir hâli var. Necmiye Sultan gülümseyerek bize “Annenize selâm söyleyin. Herhangi bir konuda yardıma ihtiyacı olursa çekinmesin.” dedi. Biz ona teklif edeceğimiz yerde o bize söylüyor diye şaşırдық yengemle.

-Öyle bir aileden başka türlü davranmaları beklenmez zaten. Neyse, belki bir gün babanın kalbi yumuşar da biz de komşuluk edebiliriz.

Gülmahi odadan çıkmak üzereyken annesi:

-Ağan kalktı mı, diye sordu.

-Yok, ana. Hâlâ uyuyor.

İrem Hatun sinirlenerek:

-Deli bu oğlan. Bu zamana kadar uyunur mu? Baban bir gelecek olsa vallahi kıyamet kopar. Git, çabuk kaldır şu densizi, dedi.

Gülmahi, “Sanki beni dinler de...” diye söylenerek odadan çıktı.

Gülmahi, on beş yaşında güzel bir genç kızdı. Annesi İrem Hatunun soyu Peygamber Efendimiz'e dayanıyordu. Diğer kardeşleri gibi Gülmahi de soyunun tüm güzelliğini üzerinde taşıyordu. Etraftan çok isteyeniyi çıkmıştı ama, Hacı Rüstem kimseyi kızına daha doğrusu kendisine lâıyk görmüyordu.

.....

Bir gece yatsı namazından sonra herkes odasına çekilmişti. Şeyh *Hâmid-i Velî* sabah namazından sonra olduğu gibi yatmadan önce de Kur'an okur ve çoğunlukla bütün geceyi ibadetle ge-

çirirdi. Necmiye Sultan ve oğulları onu rahatsız etmemek için odalarına çekilirlerdi. Zaten Yûsuf Hakikî de Melik Mahmud Dergâhı'nda hocalık yapıyordu. O günkü dersleri değerlendirmek ve ertesi güne hazırlanmak için gece odasında uzun bir süre çalıþırdı.

O gece yine Şeyh *Hâmid-i Velî* kandilin ışığında Kur'an okurken bir ses duydu. Ses dışarıdan geliyordu ama kapı vurulmasına hiç benzemiyordu. Şeyh *Hâmid-i Velî* "Hayırdır, inşaallah," diyerek kalktı ve kapıyı açtı. Kapıda büzülmüş bir hâlde biri yatıyordu. Koltuk altlarından tutup kaldırmaya uğraþtı, ama gelen kişinin ayakta duracak hâli yoktu. Feci hâlde de içki kokuyordu. Kapıya kadar gelmiş birini içeri almamak olmazdı. Koltuk altlarından çekerek sohbet odasına götürdü. Üzerini örttükten sonra odasına gitti.

Sabah camiye gidecekleri vakit Yûsuf Hakikî'ye bir misafirleri olduğunu, bu nedenle evde kalmasını söyleyerek kendisi Halil Taybî ile birlikte çıktı.

Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin kapısına gelen misafir Ahmet Münir'di. O gece yine arkadaşlarıyla içmiş ve kendi evleri diye yanlışlıkla Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin evine gelmişti. Onlar camiye gidince Ahmet Münir uyandı, şöyle bir etrafına bakındı. Neredeydi acaba? Burası kendi evlerine hiç benzemiyordu. "Şu namaz kılan kim acaba?" diye söylenerek baş tarafında namaz kılan Yûsuf Hakikî'ye baktı. Yusuf, namazı bitirince gülümseyerek:

-Sabah şerifleri hayrolsun, dedi.

Ahmet Münir, Yusuf'a dikkatle bakınca birden nerede olduğunu anladı ve:

-Şey, ben gece yanlışlıkla bizim ev diye buraya gelmişim, di-

yerek utançla toparlanmaya çalıştı.

Yûsuf Hakikî:

-Dur, telaşlanma kardaş, diyerek onu durdurmaya çalıştı.

-Böyle tanışmak istemezdim. Ben komşunuz Hacı Rüstem'in oğlu Ahmet Münir'im. Artık gideyim. Yeterince rahatsız ettim sizi.

-Estağfirullah. Babamları bekleseydin birlikte yemek yerdik.

-Sağ ol, arkadaş. Babanızın yüzüne bakacak yüzüm yok.

Ahmet Münir böyle söyleyerek kalktı ve evlerine gitti. Evdekiler Hacı Rüstem'e hissettirmeden içeri aldılar onu. Yalnız kaldığında Yûsuf Hakikî'nin gülümseyen yüzü geldi gözlerinin önüne. Ne güzel bir yüzü vardı. Sarhoşluğunu yüzüne vurmamış, ona bir misafir gibi davranmıştı. Bir kez daha yaptığından utanarak yorganı başına çekti.

O günden sonra Ahmet Münir arkadaşlarının çağrısına birkaç gün karşılık vermedi. Erkenden eve döndü. Bir gece yine kendine yenildi ve alabildiğince içti. Zor yürür bir şekilde evine giderken ayakları onu yine Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin evine götürdü. *Hâmid-i Velî* Hazretleri aynı şekilde onu içeri aldı ve rahat uyuması için üstünü örttü. Bu durum art arda üç dört kez böyle devam etti. Bir sabah namaza giderken Yusuf'a:

-Misafire söyle, bizi beklesin, dedi.

Ahmet Münir bunu duyunca kalktı. Onlar gelmeden üstünü düzeltti. Elini yüzünü yıkadı. Soğuk suyla ağzını o kadar çok çalkaladı ki, sanki sadece ağzındaki içki kokusunu değil, bütün hücrelerine dağılmış içkiyi oradan söküp almak ve dışarı atmak istiyordu. Böyle mübarek bir insanın karşısına bu hâlde nasıl çıkacaktı?

Biraz sonra Şeyh *Hâmid-i Velî* ile oğlu Halil Taybî geldi. Ahmet Mûnir, Yusuflla onları bekliyordu. Şeyh *Hâmid-i Velî* içeri girince ikisi de ayağa kalktılar. Şeyh *Hâmid-i Velî* selâm verdikten sonra gülümseyerek Ahmet Mûnir'e baktı ve:

-Hoşgeldin. Bizi beklediğine sevindik. Yemeği birlikte yeriz, dedi.

Ahmet Mûnir, onun hatasını yüzüne vurmaktan, Şefkatli sesiyle konuþmasından çok etkilendi. O zamana kadar yaþadığı hayattan bir kez daha utandı. Kendini çok kötü hissediyordu. Sanki dünyanın bütün yükü ve pisliliği üzerine çökmüş gibiydi.

Yemekten önce her zaman olduğu gibi Şeyh *Hâmid-i Velî* bir süre Kur'an okudu. Ahmet Mûnir, Kur'an sesinin etkisiyle kendinden geçti. Sanki Şu anda o odada değil de, güröl güröl akan bir Őelalenin altında yıkanarak, bütün kirinden, omuzlarındaki yükten kurtuluyordu. Burası başka bir âlemdi. Yalnız temiz insanların bulunduğu, temiz olmayanların ise yukarılardan akan Őelalenin altında yıkanarak temizlendiği bir âlem.

Hâmid-i Velî Hazretleri bir süre okuduktan sonra 'Sadakallahülazıym,' diyerek Kur'an'ı kapattı. Halil Taybî ile Yusuf, annelelerinin hazırladığı sofrayı getirmek üzere çıktılar. Ahmet Mûnir, hâlâ gözleri kapalı öylece duruyordu. Gözlerinden akan yaþla elbisesinin önü tamamen ıslanmıştı. Sofranın kurulmasıyla gözlerini açtı ve hemen kendini toplayarak sofraya yanaştı. Baþını hiç kaldırmadan Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin önüne koyduğu bir taстан çorba içti, biraz ekmek yedi. Yediği ancak küçük bir çocuğun yiyebileceği kadardı. Ama o kendini boğazına kadar dolu hissetti.

Yemekten sonra, müsaade isteyerek kalkıp evine gitti. Halil Taybî onu geçirirken:

-Sık sık görüşelim. Bak, şurada komşuyuz, dedi.

Ahmet Münir başını kaldırmadan:

-Allah razı olsun, arkadaşım, dedi.

Ahmet Münir eve nasıl gitti, odasına nasıl girdi, hiç hatırlamıyordu. Tek hatırladığı evde çalışan birine "Hamamı hazırla." dediği idi. Sürekli "Bu hâlimle nasıl çıktım öyle mübarek birinin karşısına? Beni sarhoş hâlimle gördü, bir daha yüzüne nasıl bakarım." diye kendi kendine konuşuyordu. Hamamdan çıkıp giyindikten sonra annesi yanına geldi.

-Oğlum, bütün gece neredeydin? Meraktan öldüm, diyerek çıkıştı.

-Sorma anacığım. Öyle bir yerdeydim ki sanki cennetten bir köseydi.

İrem Hatun dikkatle oğluna baktı. Çok kötü görünüyordu. Telaşla:

-Sende bir hâl var Ahmet Münir. Titriyorsun. Dur bakayım, senin ateşin de var, diyerek oğlunun alınına baktı. Ateşler içinde yanıyordu. Hemen yatağı açtı.

-Çabuk, gel yat şuraya, diyerek yatırdı onu. Daha sonra dışarı seslendi.

-Gülmahi! Nagehan! Neredesiniz? Çabuk buzlu su ile bez getirin. Ağanız çok hasta.

Bir yandan da:

-Ah oğlum, ne vardı gece sabahlara kadar dışarıda kalacak. Sonunda hasta oldun işte, diye telaşlı telaşlı odada dolaşıyordu.

Ahmet Münir gerçekten titriyordu. Ateşin etkisiyle biraz sonra kendinden geçti. Bir hafta boyunca ateşler içinde yattı. Çağır-dıkları hekimin yaptığı ilaçlar da fayda etmedi. Evdekiler artık ne yapacağını şaşırmişti. Hacı Rüstem bile oğlunu kaybedeceğini düşünüp vicdan muhasebesi yapmaya başlamıştı bile. “Şimdiye kadar çevremdeki hiç kimseye güler yüzle davranıp hoşgörü göstermedim. Herkes hakkında yaptığı iş için 'Mecbur yapacak,' diye düşünüp en ufak hatalarında başlarına kaktım. Mal mülk için kalp kırmaya değer miydi? İşte oğlum gözlerimin önünde eriyor ve ben bir şey yapamıyorum. Al sana mal mülk! Hani, ne işe yaradı? Yeni gelen komşuları bile kabul etmedim. Halkın onlara karşı ilgisini kıskandım.” diye esef edip, o zamana kadarki hayatından pişmanlık duyuyordu.

Evde herkes, Ahmet Münir'in hayatından ümidini kesmişti. Bu nedenle çiftlikteki ağabeyleri ile evli olan ablalarını da çağır-mışlardı.

İrem Hatun sürekli ağlıyor ve oğlunun iyileşmesi için dua ediyordu. Umutlarını tamamen kestikleri bir anda Hacı Rüstem'e kapıda biri olduğunu ve izni olursa Ahmet Münir'i görmek istediğini söylediler. Hacı Rüstem:

-Gelen her kimse, içeri alın, dedi.

Gelen Halil Taybî'ydi. Elinde bir tas çorba vardı.

-Bunu babam gönderdi. Müsaade ederseniz Ahmet Münir'e içirmek isterim.

Hemen bir kaşık getirdiler. Halil Taybî yatağın yanına oturdu ve 'Bismillah' diyerek kaşık kaşık ağzına vermeye başladı. Bir haftadır kendini bilmez bir hâlde yatan Ahmet Münir, daha ilk kaşıkta ağzını açarak çorbayı içmeye başladı. İçtiği her kaşık

çorbayla vücuduna can geliyordu. Son kaşığı da verdikten sonra 'Elhamdülillah,' dedi ve o anda Ahmet Münir gözlerini açtı. Karşısında Halil Taybî'yi görünce hemen doğrulmaya çalıştı. Halil Taybî gülümseyerek:

-Dur kardaş, acele etme. Bir haftadır bekliyoruz, gelmedin. Babam da 'Ahmet Münir gelmedi, çorbasını götür de içsin,' dedi.

Sonra da müsaade isteyerek kalktı.

Hacı Rüstem, İrem Hatun, çocukları, kısacası evdeki herkes sevinçten neredeyse Halil Taybî'nin ayaklarına kapanacaklardı. Hacı Rüstem onu uğurlarken kapıda:

-Babanıza selâmımızı söyleyin. Bizi affetsin. Geldiğinizden beri bir komşuluk edemedik. Ama o yine de bizim oğlumuzu bizden çok sahip çıktı. Bundan sonra kabul ederse biz artık o kapının kuluyuz, dedi.

Evde bir bayram havası vardı. Ahmet Münir tamamen iyileşmişti. Sanki bir haftadır attığı ter ile bedenindeki kiri, pası da bütünüyle atmış, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin gönderdiği çorba ile gönlünü temizlemişti. Kendini yıkanmış, tertemiz hissediyordu. Artık içinde ne babasına karşı bir kin, ne bir öfke, ne de içkiye ve arkadaşlarına karşı bir istek kalmıştı. Kısacası hafiflemişti.

.....

Halil Taybî dönünce babasına Hacı Rüstem'in söylediklerini anlattı. *Hâmid-i Velî* Hazretleri:

-Bu kapının nuru onun da kalbini aydınlattı, dedi.

Sonra Halil Taybî, babasına Ahmet Münir'de ne gibi bir haslet görüp de ona öyle davrandığını sordu. Şeyh *Hâmid-i Velî*:

-Oğul. Ahmet Münir çok cömert ve yardımseverdi. Allah cömerttir ve cömert olanları sever ve kullarından yokluk kaygısı duymadan başkalarına yardım edenlere O da yardım eder, dedi.

Ahmet Münir'in iyileştiği günün akşamı Hacı Rüstem, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin evine gitti. Dış kapıdan girmeden önce bir süre dışarıda oturdu. Bir türlü kalkıp kapıya doğru gidemiyordu. "Senin gönülleri gören bir sultan olduğunu söylüyorlar. Bundan sonra ben de Allah'ın velî bir kulu olduğuna inanıyorum. Kara yüzümle kapına geldim. Beni bu kapıya kabul etmezsen, bil ki bundan başka gidecek bir kapım yok. Canım artık senin yoluna fedadır. Evinden taşıp bütün Aksaray'a kim bilir belki bütün Anadolu'ya dağılan feyzinden ben de nasiplenmek isterim. Şimdiye kadar kapından kimseyi geri çevirmemişsin. Hatta benim sarhoş oğlumu bile. N'olur, beni de kabul et. Bizim için mânevî bir hazine, bir feyz kaynağı olduğunu biliyorum..."

Hacı Rüstem böyle düşünerek ne kadar orada kaldı bilmiyordu. Birden duyduğu bir sesle irkildi. Her yanı kaplayan koyu gece karanlığında birini fark etti. Kendisine:

-Babam içeride sizi bekliyor, diyordu. Yüzünü fazla seçemese de sesinden, Halil Taybî olduğunu anladı. Başı öne eğik bir suçlu gibi onu takip ederek içeri girdi. Sohbet odasında oturan *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin karşısına oturdu. Kendi konağının ihtişamı yoktu bu evde, ama ondan çok daha fazla bir şey vardı. Sonradan eşi İrem Hatun'a anlatırken "O eve huzur hâkimdi. Şeyh *Hâmid-i Velî* Hazretlerinden bütün eve, hatta gelenlere dağılan ve onları etkisine alıp dünyevî gailelerden kurtaran bir huzur havası..." diye anlatmıştı.

Karşılıklı bir süre hiç konuşmadan durdular. Önceleri Hacı Rüstem, *Hâmid-i Velî*'yi bir kez görmüş, ama dikkatli bakmamıştı. Şimdi kandilin ışığında gördüğü bu yüzde güzellik, insanlık,

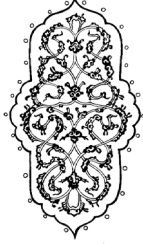
feyz, nur, yani bütün mânevî zenginliklerin mânâ bulduğunu düşünüyordu.

Hâmid-i Velî Hazretleri ağır ağır konuşmaya başladı.

-Bu kapıdan feyz almaya gelen hiç kimse geri çevrilmez. Yolumuz Allah ve Resulü'nün yolu, işimiz Allah rızası için gönül yapmaktır. Sarhoş dediğin oğlun bizi kendi evi bilerek geldi. O artık bizim de oğlumuzdur.

Hacı Rüstem, Şeyh *Hâmid-i Velî*'yi dinlerken biraz önce kapının önündekeyken duyduğu kaygıların birer birer yok olduğunu hissetti. Daha önce çarşıda birkaç kez insanlardan dinlemişti. 'Biz *Hâmid-i Velî* Hazretlerini ziyaret edip sofrasında bulununca bizi sıkan ne varsa kurtulmuş gibi hissediyoruz. Oradan aldığı-mız feyzle daha huzurlu oluyoruz ve her şeye güzel bakıyoruz. Yaptığımız ibadetlerden bile daha çok zevk alır olduk. Allah'ın velî kullarının bir kerameti olmalı bütün bunlar.' O zaman Hacı Rüstem onlara gülmüş ve 'Amma da attınız ha! O da senin benim gibi bir insan işte,' diye alay etmişti.

Yanıldığını şimdi anlıyordu. Evet, o elbette bir insandı, ama diğer insanlardan daha çok Allah'ın rızasını gözeten ve Allah ve Resulü'nden aldığı şefkat ve hoşgörüyü, mâneviyatı etrafa bir ışık gibi dağıtan bir insan, bir gönül sultanı...

XXII. Bölüm

Sofran Bereketli, Ocağın şen Olsun

O geceden sonra Hacı Rüstem, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanından hiç ayrılmadı. Her işinde onu örnek alıyordu. O zamana kadar yoksulların hiç nasiplenmediği servetinden herkese yardım etmeye başladı. Fakirler için günlük yardımlar yerine işsiz olanlara iş sağlama ve evleri olmayana ev yapma yoluna gitti. Çiftliği çok büyüktü. Çok verimli bahçeleri vardı. Topraklarının bir kısmına ihtiyaç sahipleri için ev yaptırmaya başladı. Evlerin yapımında da işsizleri çalıştırarak böylece iş sahibi olmalarını da sağlıyordu. İnsanlara elinden geldiğince çok yardım etmek istiyordu. Malından ne kadar dağıtsa da azalmadığını, aksine devamlı arttığını hayretle görüyordu.

Çevresindeki herkes mutluydu. Eşi İrem Hatun birçok mutluluğu birden yaşıyordu. Kocasını Hacı Rüstem tam istediği gibi biri olmuştu. Oğlu Ahmet Münir, bütün kötü huylarından ve arka-

daşlarından kurtulmuş, Halil Taybî ve Yûsuf Hakikî gibi gerçek arkadaşlar edinmişti. *Hâmîd-i Velî* Hazretlerinin sohbetinden hiç geri kalmıyordu. İrem Hatun da Necmiye Sultan'ı tanımış ve onu bir evlat ya da kardeş gibi benimsemişti. Ne güzel bir insandı Necmiye Sultan... Ondan yaşça büyük ve güngörmüş biri olmasına rağmen, Necmiye Sultan'dan her gün yeni birçok şey öğreniyordu. Necmiye Sultan da aynı eşi Şeyh *Hâmîd-i Velî* gibi insanlara yardım etmeyi çok seviyordu.

Bir gün ona gittiğinde vaktin çok erken olmasına rağmen bütün işlerini bitirdiğini, elinde çok ağır bir işleme yaptığını gördü. İrem Hatun gülerek:

-Ne o Sultan, çeyiz mi yapıyorsun kendine, diye takıldı.

Necmiye Sultan aynı gülümsemeye mukabele ederek:

-Evet bacım, doğru bildin. Çeyiz yapıyorum, ama kendime değil. Bazı evlenme çağında olup da durumu pek iyi olmayan kızlara yardım ediyorum, dedi.

-Bu kadar işinin arasında böyle bir işe nasıl vakit buluyorsun? Üstelik bu yaptığın işleme çok ağır. Madem hayır için yapıyorsun, daha kolay bir şey yapsaydın ya.

-Olur mu bacım daha kolay bir şey? Ben kendim için yapsam böyle ağır işlere kalkmam ki. Hayır için, yani Allah rızası için olduğundan en iyisini yapmaya çalışıyorum. Şöyle etrafına bir baksana. Allah da biz kulları için her şeyin en iyisini yaratmamış mıdır?

İrem Hatun, yaptığı hatayı anladı. Evet, Allah için her şeyin en iyisini yapmak lazımdır. Baştan savma olursa, ya da el gördülük olursa ne kıymeti kalır. İrem Hatun bunları düşünürken

Necmiye Sultan:

-Ne o, daldın bacım? İstersen sana da böyle çeyizler yaparız, diye güldü.

-Yok, ben çeyiz istemiyorum da. Baksana Sultan, aslında ben de bir şeyler yapmak isterim, ama ne yapacağımı bilmiyorum. Bizim hacıyla bir konuşayım da ne kadar yardım edebilirsem evlenecek gençlere bir faydam olması için çalışırım.

-Olur bacım. Ben de bir araştırayım bakalım, yakında evlenecek olup da gücü yetmeyenler kimler.

.....

O günden sonra İrem Hatun, Necmiye Sultan'la birlikte pek çok gence yardım etti. Gerektiğinde kendi de çeyiz hazırladı, bazen de düğünlerini yaparak gençlerin yuvasını kurdu. Bu hayır işlerini yaparken duyduğu huzur onu çok mutlu ediyordu. Şimdiye kadar bu duyguya ne kadar uzak kalmışım. Allah'ım, bu ne güzel bir şey, diye çok seviniyordu. Şimdi istediği bir şey daha vardı. O da kızı Gülmahi'yi, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin oğlu Yusuf'a vermek. Ama bunu kendisine bile itiraf edemiyordu.

Bir gün Ahmet Münir, Yûsuf Hakikî'yi kendi çiftliklerine gezmeye götürdü. Hem çiftliği gezecek, hem de birkaç gün kalıp dinleneceklerdi. Yusuf da oraya kadar gitmişken vaktini boşa geçirmek yerine, Hacı Rüstem'in fakirler için yaptırdığı evlerin inşaatında çalışmaya başladı. Tabii Ahmet Münir de onunla birlikte. O güne kadar yorucu hiçbir iş yapmayan Ahmet Münir, ilk günlerde "Nasıl olsa inşaatta çalışan var. Biz buraya dinlenmeye geldik." diye söylenecek oldu, ama Yusuf "Böyle hayırlı bir iş varken durmak bize yakışır mı, arkadaş? Haydi biraz daha gayret..." diyerek onu kendi hâline bırakmamıştı. Akşam olunca

'Yorgunluktan her yanım ağrıyor. Sen nasıl dayanıyorsun?' diye sorunca Yusuf:

-Belki ilk zamanlarda yorulursun, ama işin içinde hayır olunca, bu yorgunluk bize mükafat gibi gelir. Vücudunda ağrılar hissettikçe 'Boşa yorulmadım. Faydalı bir iş yaptım, bu ağrılar ondan,' diye sevinirsin, demişti.

Ahmet Münir'le Yusuf birkaç gün kaldıktan sonra bir gün *Hâmid-i Velî* ile Halil Taybî de geldi. Tesadüf, o gün Hacı Rüstem de inşaatların ne durumda olduğunu görmek için çiftliğe gelmişti. Öğlene doğru *Hâmid-i Velî* ile oğlunu karşısında görünce sevinçten deliye döndü.

-Selâmün aleyküm Hacı Rüstem.

-Ve aleyküm selâm, Efendim. Hoş geldiniz, şerefler verdiniz.

Hacı Rüstem sevinçten ne söyleyeceğini şaşırmişti. Şeyh *Hâmid-i Velî* gülümseyerek:

-Yapılan evlere bir bakalım dedik. Belki bir yardımımız dokunur diye düşündük, dedi.

-Sağ olun, Efendim. Şöyle buyurun, önce biraz dinlenin, diyerek onları çardağın altındaki sedire buyur etti. Onların geldiğini duyan Hacı Rüstem'in oğulları, torunları, çiftlikteki diğer çalışanlar hep gelip 'Hoş geldin' ettiler. Sonra hemen soğuk ayran geldi.

Ayranlar içildikten sonra Şeyh *Hâmid-i Velî*:

-Haydi artık Hacı Rüstem, bize şu evleri göster, dedi.

-Baş üstüne Efendim, diyerek Hacı Rüstem onlara yol gösterdi.

Onları, inşaata yaklaşırlarken önce Yusuf gördü. Babasına sevgiyle baktı. Diğerlerinin arasında nasıl da heybetli ve güzel duruyor, diye düşünerek elindeki işi bıraktı. Ahmet Münir niye durduğunu merak ederek dönüp bakınca *Hâmid-i Velî* ile diğerlerini gördü. İkisi de kendilerine çeki düzen vererek onları karşılamak üzere yürüdüler. Önce Yûsuf Hakikî, daha sonra da Ahmet Münir Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin elini öptüler.

Hâmid-i Velî:

-Maşaallah çocuklar. Ne güzel çalışıyorsunuz, dedi.

Bütün inşaatı gezdikten sonra, Şeyh *Hâmid-i Velî* inşaatlar için bir süre taş taşıdı. Hacı Rüstem:

-Aman Efendim. Kendinizi yormayın. Durun, işçiler çalışıyor nasıl olsa, diyerek engel olmak istedi. *Hâmid-i Velî:*

-Dur, Hacı Rüstem. Peygamber Efendimiz ilk mescidin inşaatı sırasında, sırtında taş taşımıştır. Bizim de gayemiz Allah'ın rızasını kazanmak, Resul'ün sünnetine uymaktır, dedi.

.....

O gün *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin çiftliğe geldiği etrafta çok çabuk duyuldu. Onu ziyarete uzaktan yakından birçok kişi geldi. Çiftliğe çok büyük sofralar kuruldu. Bu, Hacı Rüstem'in hep olmasını istediği bir şeydi. Şeyh *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin de bulunduğu büyük bir sofraya ve onun sevenleriyle bir arada bulunmak. Bu sofrada yenen yemeklerin tadı başka bir şeyde bulunmaz. İnsanlar yemeklerle karınlarını doyururken gönüller de, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin mâneviyatından gelen bir pınarla yikanır. Hacı Rüstem, gelen herkesle çiftlikte çalışan sıradan bir hizmetkâr gibi ilgileniyor, önlerinde eksilen yemeklerin yerine

hemen yenilerini getiriyordu. İçinden sürekli “İyi ki bugün buraya gelmişim.” diye Allah'a şükrediyordu.

Yemekten sonra Halil Taybî yemek duası yaptı. *Hâmid-i Velî* Hazretleri Hacı Rüstem'e:

-Sofran her daim böyle bereketli, ocağın şen olsun Hacı Rüstem. İnşaallah yakında hayırlı bir iş için de aynı sofralarda bulunuruz, dedi.

Hacı Rüstem, Efendi'nin ne demek istediğini önce anlamadı. Daha sonra hanımına anlattığında zaten İrem Hatun'un da isteği hep o olduğu için sevinçle:

-Bey, nihayet istediğim şey oluyor. *Hâmid-i Velî* oğluna Gülmahi'yi isteyecek herhalde, dedi.

Hâmid-i Velî Hazretlerinin çiftliğe geldiği gün Hacı Rüstem ve bütün o sofrada bulunanlar için unutulmaz bir gün oldu. Seneler sonra Hacı Rüstem pîr ihtiyar olduğunda torunlarına hatıralarını anlatırken o gün için şunları söyleyecekti:

- *Hâmid-i Velî* Hazretleri çiftliğimize geldi, evler için taş taşıdı. O günden sonra evlerin yapımı çok kısa sürede tamamlandı. Orada oturan insanlarda da bugüne kadar maddî mânevî hiçbir rahatsızlık görmedim. Bir ara bütün Anadolu'da kuraklık oldu, ürünler yetişmedi, ama bizim çiftlikteki pınarlar hiç kurumadı. Toprak hep yemyeşil kalarak her sene ürün verdi. Bereketinden sayısız insan faydalandı.

.....

Hâmid-i Velî Hazretlerinin çiftliğe gittiği günün üzerinden iki ay geçmeden Gülmahi ile Yûsuf Hakikî'nin düğünleri yapıldı.

Başta Hacı Rüstem olmak üzere, ailede herkes *Hâmid-i Velî* Hazretlerine hısımlık olduğu için çok seviniyordu. Yalnız, yanlış bir harekette bulunmamak için azamî gayret gösteriyorlardı.

Gülmahi'nin gelin çıkacağı günü Hacı Rüstem kızını alnından öperek:

-Sana kimseyi lâıyk görmezdim. Şimdi Yûsuf Hakikî ile evlenip *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin gelini oluyorsun. Bunun kıymetini bilip onlara lâıyk olmak için vargücünle çalış. Yükün, sorumluluğun ağır, ama senin bu yükü taşımaya hazır olduğun biliyorum. Artık baban *Hâmid-i Velî*, anan Necmiye Sultan. Onlara hizmetten asla kaçınma. Onların sözü senin de sözün, onların yolu senin de yolun olsun, dedi.

Gülmahi çok mutlu olduğu kadar biraz da tedirgindi. Onlara lâıyk olamama kaygısı içindeydi. Düğün gecesi yalnız kaldıklarında Yusuf, Gülmahi'nin yüzünü açtı ve:

-Maşaallah, gül gibi güzel, ay gibi aydınlıksın. Evimize, ocağımıza hoş geldin, dedi.

Gülmahi heyecandan güçlkle konuşarak:

-Allah razı olsun, Efendim. Buraya gelin gelmek bizim rüyamızdı, ama bir hata yapmaktan da korkarız. Bize her daim yol göstermenizi ve hatamız olursa uyarmanızı isteriz, dedi.

Evet, Gülmahi o kapıya lâıyk bir gelin olmak için canla başla çalıştı. Onu Necmiye Sultan'ın yanında görenler, gelini olduğundan çok, kızı ya da kardeşi sanıyorlardı. İki de birbirlerine öyle sevgi ve saygıyla bağlanmışlardı ki herkes onlara imreniyordu. Necmiye Sultan, kız evlâdına sahip olmanın tadını Gülmahi'de görmüştü. Gülmahi de onu her şeyden önce *Hâmid-i Velî* Hazret-

lerinin eşi ve Yûsuf Hakikî'nin anası olarak sevip sayıyordu.

.....

Bir sabah *Hâmid-i Velî* Hazretleri sofrada Necmiye Sultan'a:

-Hanım, sekiz yıldır buradayız. İçimden bir ses sürekli 'Bursa'ya git. Bursa seni bekliyor,' diyor. Herhalde bize yakın zamanda göç görünüyor, dedi.

Necmiye Sultan ve çocuklar böyle bir şeyi hiç beklemiyorlardı. Ne diyeceklerini bilemeden bir an sessiz durdular.

Hâmid-i Velî, Yusuf'a dönerek:

-Oğul, ailenle burada kalmak istersen...

Yusuf, babasının kendisini yanlış anlamasından korkarak onun sözünü bitirmesini beklemeden heyecanla konuştu:

-Hayır, Efendim. Suskunluğumu gitmek istemediğime yormayın. Birkaç gündür rüyamda Bursa'yı görüyorum da bu rüya hakkında bir yorum yapamıyordum. Şimdi siz gitmekten bahsedince çok şaşırdım. Rüyamın yorumu kendiliğinden çıktı ortaya. Eşimle birlikte hep sizinle olmak isteriz.

Gerçekte Yusuf, birkaç gündür rüyasında Bursa'ya gittiğini görüyordu. O gün yine aynı şeyi görmüş ve sabah Gülmahi'ye anlatmıştı. Sonra Gülmahi'nin gözlerinin içine bakarak:

-Babamlar, gitmeye karar verirse hep yanlarında olmak isteriz, değil mi, diye sormuştu. Gülmahi de:

-Elbette, Efendim. Başka türlü davranmayı nasıl düşünürüz, diye cevap vermişti.

Hacı Rüstem, İrem Hatun'dan onların yakında Aksaray'dan ayrılacaklarını duyunca çok üzüldü. Hemen onlara gitti. *Hâmid-i Velî*'nin elini öperek:

-Bir hatamız mı oldu, Efendim? Neden gidip de bizi derin acılara koyarsınız, dedi.

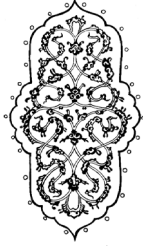
Hâmid-i Velî gülümseyerek:

-Yok, Hacı Rüstem. Biz senden razıyız. Allah da razı olur, inşaallah. Bursa'ya gitmemiz yolunda bir işaret aldık. İnşaallah gün gelir, yine görüşürüz, dedi.

Hâmid-i Velî Hazretleri gideceklerinin fazla duyulmasını istedi. Hacı Rüstem'den kendileri gidince, eve fakir bir aileyi yerleştirmesini, yalnız alt kattaki sohbet odasında hergün Kur'an derslerinin devam etmesini istedi. Hacı Rüstem 'Baş üstüne,' diyerek ilgileneneğine söz verdi.

Yine yol görünmüştü. *Hâmid-i Velî* Hazretleri genç bir delikanlıyken çıktığı Kayseri'ye eşi Necmiye Sultan'la dönmüştü. Aksaray'a geldiklerinde iki güzide oğulları vardı. Şimdi Bursa'ya göçerken bir gelinleri, bir de torunları olmuştu. Onun gönüllerdeki sevgisinin her gün çoğalıp artması gibi ailesi de büyüüp genişliyordu.

Sabah namazından sonra yola çıktıklarında bütün ailede bir heyecan vardı. Hep birlikte yeni ufuklara, yeni bir hayata giderken arkalarında gözü yaşlı, ama gönlü onları tanıyıp sevmenin sevinciyle dolu binlerce insan bırakmışlardı. Bunlar da Lokman gibi, Şücaaddin gibi, Kayseri'dekiler gibi bir dosttan ayrılmanın acısını içlerinde taşıırken, onun muhabbetini hissederek, onun gibi olmaya çalışarak teselli bulacaklardı.

XXIII. Bölüm

Ben Damadınız Muhammed Buhârî'yim

Bursa.

Hâmid-i Velî ve ailesi Bursa'ya doğru yol alırken Bursa'da büyük bir faaliyet vardı. Babası Ertuğrul Gazi'nin vefatından Kayı Boyu'nun başına geçen Osman Gazi, beyliğin topraklarını genişleterek bir cihan imparatorluğu olan Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk temelini atmıştır. Niğbolu Zaferi'ni kazanan Sultan Yıldırım Bayezid, ecdadına lââyık bir evlât olarak devletin sınırlarını genişletip din-i İslâm'ı ve Osmanlılar'ın adaletini tüm dünyaya yaymak istedi. Babası Murat Hüdâvendigâr Kosa Savaşı'nda bir Sırp tarafından şehid edilince Osmanlı Devleti'nin başına Yıldırım Bayezid geçti. Devletin ilk temellerini atan Osman Gazi, Şeyh Edebali'nin kızı Mal Hatun ile evlendi. Osmanlı'nın temeli Şeyh Edebali gibi gönül erleriyle atılmıştı ve bu gönül erleri her zaman sultanların yanında olarak gerek nasihatleri, gerekse yaptıkları maddî mânevî hizmetlerle onlara

hem örnek olmuşlardı, hem de yol gösterici bir rehber.

Şimdi Bursa'da bir zafer kutlanıyordu. Murat Hüdavendî-gâr'ın oğlu Yıldırım Bayezid, Niğbolu Zaferi'ni kutlamak ve bu-nu nasip ettiği için Allah'a şükretme mânâsına bir cami yaptı-ıyordu. Yüzyıllar sonra bugün bile gidildiğinde içindeki su sesiy-le insanlara huzur veren ve hûşû içinde kılınan namazlarla gö-nülleri yıkayan Ulu Camii.

Seneler önce büyük dedesi Osman Gazi'nin Şeyh Edebali'nin manevîyatından faydalanması gibi, bugün de Yıldırım Bayezid aynı yolun yolcuları olan Emir Sultan, Molla Fenârî gibi sultan-lardan faydalanıyordu. Zaten Osmanlı'yı güçlü kılan, onun ada-letinin cihana yayılmasını sağlayan da özündeki, temelindeki bu mânâdır.

Emir Sultan Buhara'da doğdu. Babasının vefatı üzerine ora-da kalmayıp hacca gitti. Niyeti hac vazifesini yaptıktan sonra Medine'de yerleşmekti. Hz. Resul'ün yakınında yaşamak istiyor-du. Yanında gelen arkadaşıyla birlikte kalacak bir yer aradılar, ama bulamadılar. Bunun üzerine Seyyidler için yapılmış evlere gittiler. O evlerde kalanlardan birkaçı “Burada yalnızca seyyidler kalabilir.” diyerek kalmalarına engel olmak istediler. Emir Sultan “Benim de ceddim Hz. Peygamber'dir.” dediği hâlde “Yalan söy-lemediğini nereden bilelim?” diyerek inanmamakta ısrar ettiler. Bunun üzerine “Hz. Resul'ün huzuruna varıp selâm verelim. Hangimizin selâmını alırsa seyyid odur.” dedi. Birlikte Ravza-ı Mutahhara'ya vardılar. Önce diğerleri üçkez 'Es-selâmu aleyküm ya ceddi!' diye selâm verdiler. Mübarek Ravza'dan cevap gelme-di. Daha sonra Emir Sultan 'Es-selâmu aleyküm ya ceddi!' diye-rek üç kez selâm verdi. Emir Sultan selâm verdikçe İmamü'l-Ha-rameyn Resulüssakaleyn, Seyyid el evvelîn ve âhirin olan Hz.

Peygamber'in Ravzası'ndan 'Aleyküm Selâm ya veledî' diye cevap geldi. O zaman kimin ceddinin Hz. Peygamber'e dayandığı belli oldu. Tabii diğerlerine de Emir Sultan'dan af dilemek düştü.

Emir Sultan, Medine'de hayatının en güzel günlerini geçiriyordu. Niyeti ömür boyu orada kalmaktı. Ama bir gece gördüğü bir rüya üzerine fikrini değiştirmek zorunda kaldı. Rüyasında Hz. Ali (k.v.): "Ya Muhammed bin Ali! Sen Allah tarafından Diyar-ı Rum'da Hak dini İslâm'ı insanlara en doğru şekilde öğretmen ve yayman için vazifelendirildin. Bir an önce yola çık. nurdan üç kandil yolunu aydınlatacak. Kandiller nerede sönerse, orada yerleş." dedi.

Emir Sultan gördüğü bu rüya üzerine hemen hazırlığını yaptı ve birlikte geldiği arkadaşıyla hemen yola çıktılar. Gerçekten önlerinde üç kandil yanıyordu ve nereye gideceklerine işaret ediyordu.

Emir Sultan, üzerinde ecdadının güzelliğini ve vakarını taşıyan bir gönül eriydi. Geçtiği yollarda insanlara İslâmiyet'i en doğru şekilde yaşamının inceliklerini anlatıyor, kibir ve gururun insanı felakete götüreceğini söylüyordu. Arkasında birçok sevenini bırakarak önünde yanan üç kandilin rehberliğinde Bursa'ya kadar geldi. Burada üç kandil kayboldu. O zaman orada yerleşmeye karar verdi.

O, Bursa'ya yerleştiğinde Sultan Bayezid Macarlar'la sıkı bir savaştaydı. Her iki tarafın ordularında da kayıp büyüktü. Savaşın hengâmesi içinde Sultan Bayezid, bir ara ince, uzun boylu bir gencin askerlerin yardımına koştuğunu gördü. Bu genç, kâh yaraları sarıyor, kâh ellerini açıp dua ediyordu. Onun kim olduğunu düşünürken kendisi de kolundan yaralandı. O genci çağırarak yarasını sarmasını istedi. Genç, hemen Sultan'ın yanına

geldi ve cebinden çıkardığı bir bezle yarasını sardı. Ertesi günü, yarası sarılan bütün askerlerin iyileştiğini görünce hayret ettiler. Yıldırım Bayezid de yarasını açtı ve kendi yarasının da tamamen iyileşmiş olduğunu gördü. Üstelik yarasını sardığı bez, nişanlı iken Valide Sutlan'ın ona hediye ettiği mendilin yarısıydı. Hemen o gencin bulunmasını istedi, ama ne kadar arandıysa da cephe-de bulunamadı. Onu kimse görmemişti.

Emir Sultan'ın kerametleri çoktu. Öyle ki ondan 'Kerametler Sultanı' diye de bahsedilir. İnsanlar, kahramanlık destanları, halk hikâyeleri gibi evliyaların kerametlerini de dilden dile anlatmayı ve dinlemeyi çok severler. Bununla onlara olan sevgi ve bağlılıklarını göstermek isterler. Zaten insanlar kâinatın temelinde olan sevgiyi, Allah'a lâyük kul olma isteğini, Resul'ün yolundan gitmeyi gönül erlerinin mânâsında bulur ve onları gönülden sahiplenirler. Bu sahiplenme ve bağlılık, onların sevgisinin yüzyıllar boyunca nesilden nesle aktarılıp bugünlere ulaşmasını sağlar. Dinin esaslarını tam olarak bilmeyenler, hiç değilse bu evliyalara taklit ederek, yani onları örnek alarak yol almaya çalışırlar.

Emir Sultan, Yıldırım Bayezid'in damadıydı. Sultan Bayezid'in kızı Hundî Fatıma Sultan üç gece üst üste Peygamber Efendimiz'i rüyasında gördü. Peygamber Efendimiz ona “Şefaati istiyorsan torunum Muhammed Buharî ile evlen.” dedi. Hundî Sultan gördüğü rüyadan çok etkilendi. Muhammed Buharî'nin kim olduğunu bilmiyordu. Cariyesini göndererek Muhammed Buharî'nin kim olduğunu öğrenmesini istedi. Cariye gelip de onun garip bir derviş olduğunu söyleyince Hundî Fatıma Sultan çok şaşırıldı. Ne yapacağını bilmiyordu. Kendisine Rumeli Beylerbeyi ile evleneceği gözüyle bakılıyordu. Öte yandan Peygamber Efendimiz'in ondan istediği bir şey vardı. Bunu gözardı edemez-

di. Nihayet cariyesini Emir Sultan'a gönderdi. Emir Sultan, cariye-ye:

-Ben de aynı rüyayı gördüm. Hundî Sultan'a söyleyin, nikâhımız Allah katında kıyıldı. Ama halkın içinde de nikah kıyarak bunu ilân etmeliyiz, diyerek Molla Fenarî ile ulemadan birkaç kişi-yi Hundî Fatıma'yı istemesi için Valide Sultan'a gönderdi.

Bursa'da bunlar olurken Yıldırım Bayezid, Niğbolu Savaşı'nı yapıyordu. Niğbolu Kalesi önünde Osmanlı ordusu hayli yorgun ve perişan bir hâldeydi. Kuşatma uzun süredir devam ediyor, kale bir türlü düşmüyordu. Askerin son bir gayretle düşman üzerine hücumla geçtiği bir anda kalenin kapılarının ince, uzun boy-lu, nur yüzlü bir genç tarafından açıldığını gördüler. Osmanlı askerleri hemen açılan kapıdan içeri girdiler. Düşman askerleri, ka-lenin içine kadar giren Osmanlıları karşısında görünce paniğe kapıldı. Düşman, îmân gücüyle savaşıyan Osmanlılar karşısında daha fazla direnemedi ve kale düştü.

Niğbolu Zaferi'nin ardından Yıldırım Bayezid, Bursa'ya he-men dönmedi. Kazanılan savaştan sonra Rumeli'nin durumunu gözden geçirmek ve bir süre dinlenmek amacıyla Edirne'ye gitti.

Bursa'da ise Valide Sultan, Emir Sultan'ın dünürçülerine yeri-
ne getirilmesi zor bir şart ileri sürdü. Eğer Emir Sultan kırk de-
ve yükü altın getirebilirse, Hundî Fatıma'yı vereceğini söyledi.
Hundî Fatıma, bu şartı duyunca çok üzüldü. Peygamber Efendi-
miz'in isteğini yerine getirememekten korkuyordu. Emir Sultan
ise, Valide Sultan'a haber salarak kırk deve göndermesini istedi.
Gelen develeri yanındaki adamlarıyla birlikte Nilüfer Çayı'nın kı-
yısına götürdü. Halk arasında tüm bu olaylar çok çabuk yayıl-
mıştı. Şimdi insanlar sonucun ne olacağını merakla bekliyorlar-
dı.

Emir Sultan, adamlara “Heybeleri doldurun. İsterseniz siz de ceplerinizi doldurun. İnşallah doldurduklarınız, altın olur.” dedi. Adamlar hiç seslerini çıkarmadan orada taş, çakıl ne varsa doldurarak develeri yüklediler. Birkaçı ceplerini de doldurdu. Bazıları ise “Deli mi ne bu derviş? Cebimizi toz toprakla doldurmamızı istiyor.” diyerek hiçbir şey almadılar.

Develer saraya gelince Emir Sultan “Hepsini boşaltın. Boşaltığınız altın olsun.” dedi. O anda develerden boşalan her şey çil çil altın oldu. Valide Sultan'ın diyecek bir şeyi kalmamıştı. Sözünden dönemezdi. Hundî Fatıma, Muhammed Buhârî'ye verilecekti.

Hundî Fatıma, kendi işlediği bir bohçaya, yine kendi işlediği bir yelek ve gömleği koyarak bir elçi ile Emir Sultan'a gönderdi. Emir Sultan, bohçayı alınca cebinden kendi mendilini çıkardı ve içine mangaldan aldığı birkaç tane köz parçasını koyarak “Biz garip bir dervişiz. Gönderdiğimiz hediye de ancak böyle köz parçaları olur.” dedi ve onu Valide Sultan'a gönderdi. Elçi, köz parçalarının nasıl olup da mendili yakmadığına şaşırarak Valide Sultan'a emaneti teslim etti. Valide Sultan, mendili açtığında içinden üç tane büyük elmas çıktı. Elmaslar parladıkça şavkı Hundî Fatıma'nın yüzüne vuruyordu.

Hundî Fatıma'nın bir dervişe verildiği haberi tez zamanda padişaha ulaştırıldı. Padişah, kendinden habersiz böyle bir işin yapılmasına çok kızdı ve küçük bir ordu hazırlatarak Valide Sultan'ın üzerine gönderdi. Valide Sultan çok şaşırmış ve korkmuş bir hâldeydi. Emir Sultan:

-Sakin olun, Sultanım! Şu oku yaya gerin, askerlerin üzerine atın, dedi.

Emir Sultan yanında hep küçük bir ok ile yay taşırdı. Valide Sultan:

-Daha önce hiç ok atmadım. Ben yapamam, deyince:

-Siz oku takın, o kendiliğinden gider, dedi.

Valide Sultan tek bir oku attı, ama o anda askerlerin üzerine sanki yağmur gibi ok yağmaya başladı. Askerler ne yapacaklarını bilemeden çareyi kaçmakta buldular. Daha sonra Valide Sultan, Emir'e:

-Neden oku siz atmadınız da benim atmamı istediniz, diye sorduğunda:

-Biz atsaydık Allah korusun askerlerin hepsi ölürdü ve Osmanlı soyu da ortadan kalkardı, dedi.

Valide Sultan, böylece onun büyük bir velî olduğuna iyice kanaat getirdi.

O sırada tüm bu olayları üzümlere izleyen Molla Fenârî, Yıldırım Bayezîd'a bir mektup yazarak, Emir Sultan'ın sıradan bir garip derviş olmadığını, onun bir âlim ve Allah'ın velî kullarından olduğunu anlattı. Halk arasında çok sevildiğini de ayrıca ekledi.

Bir süre sonra Yıldırım Bayezîd Bursa'ya geldiğinde onu karşılayanlar arasında Emir Sultan da vardı. Yıldırım Bayezîd onu görünce cephede yarasını saran ve Niğbolu Kalesi'nin kapılarını açan genç olduğunu anladı. Gülümseyerek:

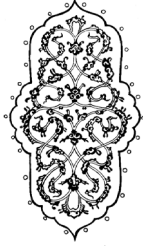
-Mendilimizin yarısı nerededir, diye sordu.

Emir Sultan da aynı şekilde gülerek cebinden mendilin yarısını çıkardı ve:

-Buradadır, Efendim. Ben damadınız Muhammed Buharî'yim, dedi.

Daha sonra ikisi sevgiyle kucaklaştılar.

Emir Sultan, o günden sonra hep Yıldırım Bayezid'in yanında, ona yol gösteren bir rehber olarak kaldı. Yıldırım Bayezid bir karar alacağı zaman hep damadına danıştı.

XXIV. Bölüm

İnsan Görmeyi Dilerse, Gönlü Ona Yol Gösterir

Hâmid-i Velî ve ailesi Aksaray'dan ilkbaharın ortasında yola çıkmışlardı, yaz başlarında da Bursa'ya ulaştılar. *Hâmid-i Velî*, hayatının her devresinde kendi emeği ile ailesinin geçimini temin etmiş ve çocuklarına da hep bunu öğütlemiştir. Yaptığı her işin en iyisini yaparak insanlara örnek olmuştur. Bursa'da da aynı şekilde davranacaktır.

Bursa'ya geldiklerinde, buraya Osmanlı'nın mânevî havasının hâkim olduğunu gördüler. Anadolu'nun her karış toprağı çok güzeldi, ama Bursa'nın değişik bir havası vardı. Tabiat zenginliğinin yanında Osmanlı'nın mânevî zenginliği de hissediliyordu.

Envai tür meyve ağaçlarının oluşturduğu yemyeşil bağlar, coşkuyla akan çaylar insanın içini ferahlatıyordu. Bunun yanı sıra medresesi, şifalı hamamları, çeşmeleri, çarşılarıyla Osmanlı'nın zengin kültürünü yansıtıyordu.

Hâmid-i Velî, Bursa'ya varmadan önce Söğüt ve Domaniç'ten geçerken hanımına “Bütün dünyaya İslâm adaletini ve medeniyetini taşıyacak olan Osmanlı Devleti'nin temeli burada atıldı.” demişti. Bursa'ya gelince de “Devletin başkenti olduğu her hâlimden belli oluyor.” diye düşündüler.

Bursa'ya gelince şehrin biraz dışında iki katlı bir ev aldılar. Necmiye Sultan, gelini ile birlikte birkaç mutfak eşyası ve yataklardan oluşan eşyalarını yerleştirdiler. Şeyh *Hâmid-i Velî* de oğulları ile birlikte evin yan tarafında boş bir dükkân görünümündeki yeri bir fırın hâline getirdi. Onlar bu işle uğraşırken yakınlarında bulunan bir iki komşu 'Hoş geldin'e geldiler. *Hâmid-i Velî* hatırlarını sorduktan sonra getirdiği meyvelerle Necmiye Sultan'ın pişirdiği yemeklerden ikram etti. Gelenler “İşiniz var. Zahmet vermeseydik.” dedilerse de *Hâmid-i Velî*:

-Misafir berekettir. Bu dükkânda ilk yemeğimizi misafirle yedik, çok şükür, dedi.

Yerleşmelerinin ardından Yûsuf Hakikî medreseye gidip orada hocalık yapmaya başladı. Halil Taybî ise babasıyla çalışacaktı.

Hâmid-i Velî Hazretleri sabah namazından sonra eşeği ile birlikte çıkıyor, bir süre gittikten sonra önüne çıkan ağaçlığa varıyordu. Burada ağaçların kurumuş dallarını keserek eşeğine yüküyor ve fırına getiriyordu. Sonra da kendi yoğurduğu hamurdan çok sayıda ekmek pişirip sepetlere diziyorlardı.

Uzunca bir yol yürüdüktan sonra Ulu Camii'nin inşaatına geliyor ve '**Somunlar!**', '**Müminler, somunlar!**' diye ekmekleri satıyordu. Ulu Camii'nin inşaatı bütün hızıyla devam ediyordu. Çalışan işçiler öğle paydosu olduğunda *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin

'Somunlar!', 'Müminler, somunlar!' diye bağıarak gelmesini dört gözle bekliyorlardı. Ondan aldıkları somunları, büyük bir iştahla yiyorlar ve sonra akşama kadar çalıştıkları hâlde yorgunluk ve açlık hissetmiyorlardı. Buna kendileri de çok şaşırıyordu.

İşçilerden bir Bozöyüklü Duran vardı. Çok iri yapılı olduğu için ona Pelvan Duran derlerdi. İnşaatta kaldırılması en zor taşları, mermer blokları hiç zorlanmadan kaldırırđı. Diğerleri bir süre çalıştıktan sonra yorulduğu hâlde o paydos olana kadar hiç durmazdı. Tabii yemesi de ona göre olurdu. Hepsinden daha çok yerdi. Arkadaşları ona, Duran bir oturuşta bir kuzuyu yer, bana mısın demez, diye takılırlardı.

Hâmid-i Velî'nin ekmeklerinden sonra o da acıkmamaya başladı. Akşam paydosundan sonra onun az yediğini gören arkadaşları:

-Ne o Duran, hiç yemiyon? Sevdaya mı düştün yoksa, diye takılırlar, o da:

-Yok be kardaş, ne sevdası? Beni *Somuncu Baba'nın* ekmekleri doyuruyor. Üstüne başka yemek yemek içimden gelmiyor.

-Keramet *Somuncu Baba'nın* ekmeğinde ha? Valla doğru söylüyon, Pelvan. Bir gün öğlende ekmeğin bir kısmını ayırdım, akşam eve giderken götürdüm. Bizim bebe hastaydı. Hanıma 'Al şunu, şifa niyetine bebeğe yedir,' dedim. Bizim eksik etek 'Ne o herif? Çocuğa okunmuş ekme mi getirdin?' diye güldü. Ben kızınca da söylenerek yedirdi ekmeği. Allah seni inandırısın, sabaha çocuk iyileşmiş olarak kalktı. Valla bir keramet var bu *Somuncu Baba'nın* ekmeklerinde.

İşçiler, *Hâmid-i Velî* Hazretlerine *Somuncu Baba* diyor ve bir babadan daha yakın görüp seviyorlardı. Bir gün yine ekmekleri

satmış, evine dönmüştü. İşçiler, ekmekleri yerken yanlarına temiz giyimli, derviş kılıklı biri yaklaştı.

-Selâmün aleyküm, kardaşlar! Afiyet olsun.

-Ve aleyküm selâm. Sağ olasın.

Pelvan Duran kalkarak yer vermek istedi. Gelen kişi:

-Rahatsız olmayın. Siz çalışıp yoruluyorsunuz. Ben şuraya otururum, dedi ve karşılarındaki bir taşın üstüne oturdu.

-İnşaat bayağı ilerlemiş. Bitmesine az kaldı herhalde.

-Çok şükür Allah'a. Yakında bitecek.

-Böyle büyük bir caminin inşâsı, bayağı yorucu bir iş.

-Doğru söylüyon, ama şu *Somuncu Baba*'nın ekmekleri var ya, bütün yorgunluğumuzu alıyor.

-Kim bu *Somuncu Baba*?

-Valla, kim olduğunu bilmiyoruz. Ama inşaatın başlamasından kısa bir süre sonra geldi. Her gün yaptığı ekmekleri getirip satıyor. Hepimiz ondan somun almak için yarışıyoruz. *Somuncu Baba* bizi hiç mahrum bırakmıyor. Her gün mutlaka getiriyor.

Gelen kişi "Garip bir iş doğrusu. Kim ola ki bu *Somuncu Baba*?" diye düşünerek:

-Nasıl biri bu *Somuncu Baba*, diye sordu.

Duran:

-Valla, çok uzun görünmüyor, ama yan yana geldiğimizde neredeyse benim gibi duruyor. Siyah, kısa sakalları ve çok güzel

elâ gözleri var. Bakarken sanki insana bir baba şefkati gösteriyor. Bilmiyorum, ben babasız büyüdüm, belki ondan bana öyle geliyordur.

Oradakiler:

-Yok, yok öyle. Sahiden insana çok şefkatli davranıyor.

-Hele, 'Somunlar, Müminler, Somunlar!' diye bağıırken... Ben hiç öyle güzel bir ses duymadım. Siz hayırlı bir iş yapıyorsunuz. Bu camide namaz kılanlar arkanızdan hayır duada bulunacaklar, dermiş gibi geliyor.

Gelen kişi, *Somuncu Baba*'dan bahsederlerken bir an Duran'ın gözlerinde bir ışığın yanıp söndüğünü gördü. Etrafındakilerin bu kadar muhabbetle bağlandığı kişinin *Hâmid-i Velî* Hazretleri olduğunu anlamıştı. Evet, inşaata gelip de işçilerle konuşan bu kişi Hacı Bayram-ı Velî'ydi. Kayseri'de on yıl hocası *Hâmid-i Velî*'nin yanında onun mânevî terbiyesinden nasiplenen Hacı Bayram-ı Velî.

Hacı Bayram-ı Velî, hocasının yanından ayrıldıktan sonra bir dosttan ayrılmanın acısını gönlünde hissetmiş ve hep "Kişi sevdiği ile beraberdir." hadis-i şerifini düşünerek teselli bulmuştu. Hacı Bayram-ı Velî, bir süre Anadolu'da, *Hâmid-i Velî*'nin kapısından aldığı feyzle insanlar arasında dolaşıktan sonra tekrar Kayseri'ye varmıştır. Hocasını tekrar görüp hasret gidermek niyetindedir. Ama ne yazık ki ne hocası ve ailesi, ne de Şücaaddin Karamanî artık orada yoktur. Hepsî göç etmiştir Allah nereye nasip ettiyse. Kimse 'Şuraya gittiler,' diyememektedir. Hacı Bayram-ı Velî boynu bükük, gözleri yaşlı tekrar yollara düşmüş, hocasını ararken bir taraftan da insanların derdine derman olmaya, gönüller yapmaya devam etmiştir.

Yolu bir gün Bursa'ya düştü. Anadolu'da birçok köy, birçok şehir dolaştıktan sonra geldiği Bursa'da günlük hayatın daha canlı olduğunu gördü. Osmanlı Devleti'nin başkenti olmasının bunda büyük payı olmalı, diye düşünerek yürüdü. Medreseye gitmek istiyordu. Yolda gördüğü birine:

-Es-selâmu aleyküm. Bana medresenin yerini bir gösterir misin arkadaş, diye sordu.

-Ve aleyküm selâm. Benim yolum da oradan geçiyor zaten. Gel, seni götüreyim.

-Sağ ol, arkadaşım.

Birlikte biraz yürüdüler.

-Daha önce buralarda hiç görmedim seni. Yeni mi geldin?

-Evet, bugün geldim.

-Bana Bolcalar'ın Alisi derler. Ayıptır söylemesi, dedemgillerden beri ailede herkesin elinin çok açık olduğu söylenir. Sen kimisin, nereden geldin?

-Ben de garip bir Bayram'ım. Gönlü yaralı kim varsa, onun yanından gelirim.

Ali, böyle garip bir dervişin medresede ne işi olur ki, diye düşünürken, Hacı Bayram-ı Velî'nin gülümsediğini gördü. Hemen toparlandı. Babam, 'Bazı evliyalar kendilerini gizler. Devamlı halkın içinde bir garip derviş olarak halka hizmet ederler. Bazılarımız anlamaz onların evliya olduğunu ama onlar Allah dostlarıdır. Böyle Allah'ın velî kulları insanlara doğruyu, güzeli anlatmak, dertlerine derman olmak için varını yoğunu feda ederler,' demiştir. Belki de bu derviş öyle biridir. Şu babam da ne bil-

gili bir adam. Vah bana ki ona hiç çekmemişim.

Bolca Ali bu düşüncelere dalmış yürürken Hacı Bayram-ı Velî'nin sesiyle kendine geldi.

-Geldik herhalde, arkadaşım. Burası medreseye benziyor.

-Ha, evet. Gelmişiz. Güya seni ben getiriyordum.

-Sağ olasın, Bolca Ali.

Bolca Ali ayrılırken onun yüzünün ne kadar güzel olduğunu düşünüyordu. “Şimdiye kadar hiç böyle güzel birini görmedim. Giydiği şu basit cübbe ile elbise bile ona ne çok yakışmış. Yok, yok. Bu garip bir derviş değil. Mutlaka babamın dediği evliyalar-dan olmalı. Ben en iyisi sık sık buradan geçeyim. Belki bir gün tekrar görürüm...”

Hacı Bayram-ı Velî, içeride Kara Medrese'den üç arkadaşıyla karşılaştı. Onlar Hacı Bayram-ı Velî'yi görünce çok şaşırıldılar ve hasretle kucakladılar. Yanlarından 'Müderriş Numan' olarak ayrılmıştı, şimdi bir garip derviş olarak karşılarında duruyordu. Arkadaşlarından biri:

-Ooo! Müderriş Numan, ne olmuş sana böyle? Ne kadar değişmişsin, dedi.

Hacı Bayram-ı Velî gülümseyerek o anda içine doğan şu şiirle karşılık verdi.

N'oldu bu gönlüm, n'oldu bu gönlüm?

Derd ü gamınla doldu bu gönlüm

Yandı bu gönlüm, yandı bu gönlüm

Yanmada derman buldu bu gönlüm

*Yan ey gönül yan, yan ey gönül yan!
Yanmadan oldu derdine derman
Pervane gibi, pervane gibi
Aşk ateşiyle yandı bu gönlüm*

*Gerçi ki yandı, gerçeğe yandı
Rengine aşkın cümle boyandı
Kendinde buldu, kendinde buldu
Matlûbunu hoş buldu bu gönlüm*

*El fakru fahri, el fakru fahri
Demedi mi ol âlemler fahri
Fakrını zikrin, fakrını zikrin
Mah u fenâda buldu bu gönlüm*

*Sevâd-ı a'zam, sevâd-ı a'zam
Bana gelipdür, arş-ı muazzam
Meskeni cânân, mesken-i cânân
Olsa acep mi şimdi bu gönlüm*

*Bayram'ım imdi, Bayram'ım imdi
Bayram ederler yâr ile şimdi
Hamd ü senâlar, hamd ü senâlar
Yâr ile bayram kıldı bu gönlüm*

Bunun üzerine daha bir şey sormadılar. Onun artık bir müderris değil, gönlü Allah aşkıyla yanan ve bu aşkla halkın arasına karışıp onlara derman olmaya çalışan bir derviş olduğunu anlamışlardı.

Hacı Bayram-ı Velî, arkadaşlarıyla görüştüktan sonra tekrar Ulu Cami'nin inşaatına gitti. Niyeti işçilerin 'Somuncu Baba' de-

diği hocası *Hâmid-i Velî* olduğunu tahmin ettiği zatı görmekti. Ama işçilerin paydos saati gelmişti. Duran onu görünce:

-*Somuncu Baba'yı* görmek istersen yarın öğlende gel. Bugün daha bekleme, gelmez, dedi.

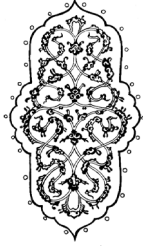
Hacı Bayram-ı Velî, ertesini gün öğlende geldi, ama *Somuncu Baba'ya* yine yetişemedi. Hemen Duran'ı bulup, *Somuncu Baba'yı* sordu. O da biraz önce ayrıldığını söyleyerek gittiği yönü tarif etti.

Hacı Bayram-ı Velî, o tarafa yönelip koşarcasına yürümeye başladı. Biraz sonra önünde, bir eşekle birlikte yürüyen birini gördü. Onun hocası *Hâmid-i Velî* Hazretleri olduğunu hemen anladı. O anda *Hâmid-i Velî* Hazretleri arkasına dönerek:

-Hoş geldin, ya Hacı Bayram! İnsan görmeyi dilerse gönlü ona yol gösterir, dedi.

Hacı Bayram-ı Velî, göz pınarlarına yaş dolmasına engel olmayarak bir anda hocasının yanına vardı. Eğilip elini öptü. Kalbi bir dosta kavuşmanın sevinciyle, sanki yerinden çıkacakmış gibi atıyordu. Hemen yakınlarında bulunan bir pınardan *Hâmid-i Velî* Hazretleri mübarek avucuna su aldı ve Hacı Bayram-ı Velî'ye içirdi. O anda, Hacı Bayram-ı Velî'nin kalbi sükûnete vardı ve birlikte orada oturup bir süre sohbet ettiler. Bu sohbette, sözden çok muhabbetullahı anlatan bir sessizlik vardı. Her anı ile bir dosta kavuşmanın sevincini yaşatan ve bundan doğan huzuru ve mutluluğu burcu burcu etrafa dağıtan bir sessizlik. O anda, sanki bütün Bursa sustu ve onların sessizliğini dinledi.

O günden sonra sık sık bir araya gelip birlikte kaç saat geçtiğinin farkında olmadan gönül sohbeti yaptılar.

XXV. Bölüm

Size Oğlum Yûsuf Hakikî'yi Bırakıyorum

-Selâmun aleyküm, Baba!

Somuncu Baba, o gün yine fırında çalışırken içeri ince, uzun boylu, toprak rengi cübbe giymiş genç bir adam girdi. Elinde bir çömlek vardı.

-Ve aleyküm selâm, oğul! Buyur, hoş geldin.

-Duyduğumuza göre fırınıızda pişirdiğiniz ekmekler, her derde devaymış. Bizim de bir çömleğimiz var. Onu da pişirir misiniz?

Somuncu Baba çömleği alıp fırına sokmak istedi. Ama çömlek fırına girmedi.

-Çömleği bir de siz sürün fırına.

Genç adam, gülümseyerek aldı ve hiç zorlanmadan fırına sürdü. Fırında hiç ateş yoktu. Onun çok şaşırdığını gören *Somuncu Baba* hiç oralı olmayarak fırının kapağını kapattı. Gelen bu kişi, Sultan Yıldırım Bayezıd'ın damadı ve halkın gönlünde büyük yeri olan Emir Sultan'dı.

-Pişmesi çok sürmez. Biraz bekleyin. Çok kısa bir süre sonra çömleği çıkarıp verdi.

Emir Sultan, daha fırına girdiğinde birbirlerinin gözünde, aynı yolun yolcusu olduklarını görmüşlerdi. İki de tasavvuf yolunun erleriydi halkın gönlünün sultanlarıydı. İki de Hak için halka hizmet ediyorlardı. Her ne kadar bu hizmetin şekli ve ortamı farklı olsa da.

Bir süre birlikte sohbet ettiler. Aynı dilden konuştukları için bu sohbetin tadına doymuyordu.

Emir Sultan eve döndüğünde Hundî Fatıma'ya şöyle dedi:

-Bugün Evliyaullah'tan birini tanıdım. Öyle sanıyorum ki onun ayak basmasıyla Bursa toprağının şerefi bir kat daha arttı.

.....

Günler geçti ve nihayet Ulu Cami'nin açılış günü geldi. Günlerden Cuma'ydı. Padişahın geçeceği yollar ve caminin bahçesiyle içi büyük bir kalabalıkla dolmuştu. Halk, Sultan Bayezıd'ı görmek için heyecanlanıyordu. Hava çok güzeldi. Pırl pırl parlayan güneş, insanların içini ısıtıyordu.

İleride Yıldırım Bayezıd'ın atı görününce kalabalık heyecanla dalgalandı. Herkes büyük bir coşkuyla el sallıyor ve 'Padişahım,

çok yaşa!' diye bağıyordu.

Ulu Cami'nin ilk cemaati kısa sürede yerine yerleşti. Cemaatte padişah ve devlet erkânının yanısıra *Somuncu Baba*, Hacı Bayram-ı Velî, Emir Sultan, Molla Fenarî gibi evliyaullahtan ve ulemâdan çok sayıda âlim ve hocalar vardı.

Padişah, Emir Sultan'dan ilk hutbeyi okumasını istedi. Emir Sultan kalktı ve:

-Sultanım! Zamanın kutbu aramızda iken, hutbeyi okumak bize düşmez. Bu vazifeye lâıyk olan kişi işte bu zattır, diyerek *Hâmid-i Velî* Hazretlerini gösterdi ve yerine oturdu. Cemaat büyük bir merakla Emir Sultan'ın gösterdiği zâta baktı. Onu gören herkes çok şaşırđı. Zira o kişi, her gün ekmek aldıkları '*Somuncu Baba*'dan başkası değildi.

Topluluk içinde ön plana çıkmaktan her zaman kaçınan *Hâmid-i Velî* Hazretleri, padişahın isteği üzerine çaresiz kalktı ve minbere doğru yürüdü. Emir Sultan'ın yanından geçerken kulağına eğildi ve:

-Ne yaptın Emirim? Sırrımızı fâş ettin, dedi.

Bu sözde öyle bir tevazu ve muhabbet vardı ki Emir Sultan gülümsedi ve:

-Bu yolda sizden daha üstününü göremediğimiz için böyle yaptık, dedi.

Hâmid-i Velî Hazretleri minberde:

-Bazı âlimlerin Fatiha suresinin tefsirinde anlayamadığı kısımlar var. Şimdi bu sureyi tefsir edelim, dedi ve yirmi ana ilim üzerine yedi değişik tefsirini yaptı. Cemaat onu dinlerken kendi-

ni bu dünyanın dışında, sanki başka bir âlemdeymiş gibi hissetti.

Daha sonra Molla Fenarî, bu konuda halka şöyle diyecektir:

-Biz Fatiha suresini tefsirde zorluk çekiyorduk. *Somuncu Baba*, keramet göstererek bu zorluğumuzu bildi ve Fatiha'yı tefsir etti. Onun büyük evliyadan olduğunu yaptığı yedi değişik tefsir anlatmaya yeter. Yaptığı ilk tefsiri cemaatin hepsi anladı. İkinci tefsiri anlayanların sayısı azdı. Üçüncü tefsiri birkaç kişi anlayabildi. Dördüncü ve daha sonraki tefsirleri ben dâhil hiç kimse anlamadı.

Bunu söyleyen Molla Fenarî, zamanın çok büyük âlimlerinden ders almış, Osmanlı Devleti'nin ilk şeyhülislâmı olma şerefini elinde tutan bir derin âlimdi.

Namazın sonunda halk, *Somuncu Baba*'nın elini öpmek istedi. Ulu Cami'nin üç kapısında da *Somuncu Baba* göründü ve isteyen herkes elini öptü. Caminin üç kapısından da çıkanlar, "Ben *Somuncu Baba*'nın elini öptüm." diyerek sevinçlerini belirttiler.

O gün, Bursa için muhteşem bir gündü. Küffâra karşı kazanılmış bir zafere şükretmek için bir cami yapılıyor ve caminin ilk açılış gününde halk, Bayezid-i Bistamî Hazretlerinin mânevî huzurundan el almış, Hızır Aleyhisselâm ile sohbetlerde bulunmuş, Gavs-ı Âzam Seyyid *Hâmid-i Velî* Hazretlerini tanıyor, ilmine ve kerametine şahit oluyordu.

.....

Daha sonra *Somuncu Baba* evine dönünce, Necmiye Sultan'a:

-Hanım, sırrımız fâş oldu. Şöhret âfettir. Bir an önce hazırlı-

ğını yap, sabah erkenden yola çıkacağız, dedi.

Necmiye Sultan her zamanki gibi:

-Peki, Efendim. siz nasıl isterseniz, diyerek gelini Gülmahi ile hazırlığa başladı.

Bir süre sonra Molla Fenarî geldi.

-Efendim, Fatiha suresini tefsir etmeniz bizi büyük bir müşkülünden kurtardı. Bu zamana kadar bunun sıkıntısını yaşıyorduk. Şimdi müsaade ederseniz, hocalıktan kazandığım şu altı bin akçeyi size hediye etmek isterim, dedi.

Somuncu Baba kabul etmek istemedi. Molla Fenarî ısrar edince, paranın bir kısmıyla eşeğine ot alınmasını istedi. Oğlu Halil Taybî gidip bir miktar ot aldı. Ama hayvancağız ota dönüp bakmadı bile. Bunun üzerine *Somuncu Baba*:

-Bizim eşeğimiz bile şüpheli bir şey yemez, dedi.

Molla Fenarî, *Somuncu Baba*'nın yanından ayrılmak istemiyordu. Ondan kendisini talebeliğe kabul etmesini istedi. *Hâmid-i Velî* Hazretleri de, tefsir ilminde başarılı olması için dua etti. Molla Fenarî, *Somuncu Baba*'nın duaları ve onun kapısından aldığı feyzle Kur'an'ı yeniden tefsir etti. Ulema tarafından kabul gören bu tefsir, asırlar boyunca muteber bir tefsir olarak okundu ve medreselerde okutuldu.

.....

Hacı Bayram-ı Velî, Ulu Cami'nin açılışında hocasının yaptığı tefsiri gözyaşları içinde dinledi. Hocası konuştuğunda kendisini rahmet deryasına dalmış gibi hissediyordu. Sanki onun anlattığı tefsirle yeryüzündeki her şey daha bir güzelleşiyor, daha derin

bir mânâ buluyordu.

Cemaatteki anlayan ya da anlamayan herkes tek yürek olmuş onu dinlerken, Hacı Bayram-ı Velî “Bütün gönüllerdeki muhabbet birleşti ve tek yürek hâlinde akarak tüm yer yüzüne dağıldı.” diye düşünüyor ve gözyaşları içinde bu anın bitmesini hiç istemiyordu. O hâlde ne kadar kaldığının farkında değildi. Kendine geldiğinde caminin boşalmış olduğunu gördü.

O günün akşamı, “Şeyhim *Hâmid-i Velî* Hazretlerini görmeliyim.” diyerek kalkıp evine gitti. Önce fırına baktı. Fırın kapalıydı. Acaba evine gitsem, bu saatte rahatsız eder miyim, diye düşünürken hocasının seslendiğini duydu.

-Hacı Bayram, daha ne bekliyorsun? Çabuk gel, çaylar soğuyacak.

Hacı Bayram-ı Velî, sevinç içinde yukarı çıktı. Çaylar konmuş, gerçekten de onu bekliyorlardı. Bir süre sessiz oturup çaylarını içtiler. Daha sonra *Hâmid-i Velî*:

-Nasipse erkenden yola çıkacağız. Ak Bedreddin'i de al, beraber gelin.

O anda Hacı Bayram-ı Velî'nin sevincine diyecek yoktu. Şeyhi, hocası, gönlünün sultanı, başının tacı, *Hâmid-i Velî* Hazretleri ile birlikte yola çıkacaklarını söylüyordu. Kalkıp sevinçle hocasının elini öptü. Sonra da onları daha fazla rahatsız etmemek için izin isteyip çıktı.

Medreseye gitmek istiyordu. Hocasının dediği gibi Ak Bedreddin'e haber vermeliydi. Ak Bedreddin de hocasının sâdık talebelerinden biriydi ve Bursa'ya Ulu Cami'nin açılışından önce gelmiş, medresede kalıyordu.

Hacı Bayram-ı Velî'nin medreseye kadar yürüyeceği çok uzun bir yolu vardı. Ama o bu yolu sevinçten yürüyerek değil de sanki uçarak gidiyordu.

.....

Ertesi sabah erkenden *Hâmid-i Velî* Hazretleri, ailesi ve Hacı Bayram-ı Velî ile Ak Bedreddin yola çıktılar. Uzun ve fakat çok güzel geçen bir yolculuktan sonra Aksaray'a vardılar.

Hacı Rüstem, birkaç gün önce çiftliğe gitmişti. O günü yaptır-
dığı evlere yerleşen aileleri ziyaret ederken Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin
de orada çalıştığını hatırlayıp gözleri dolmuştu. Daha sonra bir-
likte oturup sohbet ettikleri ağacın altına gidip 'O gün ne güzel
bir gündü. Gideli bunca zaman geçti, ama sizi düşünmeden ge-
çirdiğim bir an bile olmadı. Ah Efendim, burada olmanız bizim
için ne büyük bir nimetmiş. Şimdi gerektiği gibi sizin kıymetini-
zi bilmediğimizi düşünüyor, derin acılar içinde yanıyorum. Kop-
koyu hasretinizin verdiği acı ancak sizin yolunuzdan gitmeye
çalışırken biraz hafifliyor. Gördüğüm herkesi size benzetiyorum.
Yalnızken sanki sizin sesinizi duyar gibi oluyorum. Yediğim, iç-
tiğim, giydiğim her şey siz yokken, sizin manevî varlığınız yok-
ken anlamını yitirmiş gibi. Bu hasretle nasıl baş edeceğimi bil-
miyorum,' diye kendi kendine söylenip bir süre ağlamıştı.

Sonra çiftlikte daha fazla duramayıp Aksaray'a, eve döndü.
Çok yorgun olduğu için erkenden yattı.

Aksaray'a varan kafilе, doğru Hacı Rüstem'in evine vardı. Va-
kit, oldukça geçmişti. Her taraf kararmış, sokaklarda köpeklerin
karşılıklı havlamalarından başka bir ses duyulmuyordu. Kafilе-
dekilerin hepsi yorulmuştu, ama birbirini seven insanların, bira-
rada olmasını sağlayan bu yolculukta yorgunluğu pek de düşün-

müyorlardı doğrusu.

Kafiledekilerden Gülmahi'de anne ve babasını görecek olmanın ayrı bir sevinci vardı. Aksaray'dan ayrıldıklarından beri ailesini ilk defa görecekti. Ne kadar belli etmemeye çalışsa da onları özlediği ve göreceği için çok sevindiği her hâlinden belli oluyordu. Onun bu sevincini gören Necmiye Sultan, "Aferin Gülmahi'ye. Bir günden bir güne, anne babamı görmek istiyorum. Onlara gidelim deyip kocasının başını ağrıtmadı. Doğrusu annesi çok iyi yetiştirmiş. Peygamber Efendimiz'in soyundan geldiği ve ona lâıyk olduğunu her hâliyle gösteriyor." diye içinden geçiriyor ve onu mahzun gördüğü bazı zamanlarda öz annesi gibi konuşup bağına basarak teselli ediyordu.

Bir gün Gülmahi'nin rahatsız olduğunu gördü. O gün yataktan kalkmasına izin vermeyerek en sevdiği yemekleri yaptı. Daha sonra başını dizlerinin üstüne alıp küçük bir çocuğu sever gibi bir süre saçlarını okşadı. Gülmahi, sanki öz annesi İrem Hatun'un dizlerinde yatıyor gibi hissetti kendisini. Gözlerini kapayıp bir süre öylece durdu. Sonra yavaşça kalktı. Necmiye Sultan:

-Kalkma kızım, biraz daha yatıp dinlen, dediyse de dinlemedi ve:

-Size çok zahmet verdim anacığım, diyerek kayınvalidesinin ellerini öptü. Küçüklüğünde kendi annesine yaptığı gibi onun ellerini bir süre yüzüne bastırdı ve:

-Şefkatli elleriniz sayesinde hiç hastalığım kalmadı, anacığım, dedi

Necmiye Sultan içinden, "Bir kızım olsa ancak bu kadar se-verdim." diyerek öyle bir geline sahip olduğu için sık sık Allah'a şükreliyordu.

Onlar bahçe kapısına geldiğinde kâhya da avluya çıkmak üzereydi. Niyeti yatmadan önce etrafı bir kontrol etmekte. Karşısında gelenleri görünce çok şaşırıldı. *Hâmid-i Velî*:

-Es-selâmu aleyküm, kâhya kardaş. Hacı Rüstem evde mi, diye sordu.

Kâhya heyecandan dili dolaşarak:

-Ve aleyküm selâm. Buyurun, Efendim. Şöyle, içeri geçin.

Onlar girene kadar Hacı Rüstem de dâhil, bütün ev halkı ayağa kalktı.

Hacı Rüstem uykulu uykulu kalkıp da onları karşısında görünce bir an hâlâ uykuda olduğunu ve rüya gördüğünü sandı. O anda *Hâmid-i Velî*'nin neşeli sesiyle kendine geldi.

-Hacı Rüstem, bu defa kalabalık geldik. Bizi ağırlayacak yerin var mı?

Hacı Rüstem:

-Buyurun, Efendim. Şeref verdiniz. Hepinizin başımızın üstünde yeriniz var, diyerek sevinçten ne yapacağını bilmez bir hâlde *Somuncu Baba*'nın elini öptü. Diğerlerine de 'Hoş geldin' etti. Küçük Hâmid'i kucaklayıp bağrına bastı. Velhasıl, Hacı Rüstem bir sevinç delisi oldu.

İrem Hatun ona göre biraz daha sâkindi, ama o da sevinçten gözyaşlarını tutamıyordu. Önce Necmiye Sultan'ı, daha sonra kızı Gülmahi'yi kucakladı. Necmiye Sultan'a:

-Bacım, bu hasretlik ne zor şeymiş. Siz gidince sanki kolum kanadım kırıldı. Şükür kavuşturana, diyerek oturması için yer

gösterdi. Sonra kızı Gülmahi annesinin elini öptü. Annesi:

-Yavrum, ne kadar güzelleşmişsin. Güzel insanların şavkı yüzüne vurmuş. Öz anan Necmiye Sultan'muş gibi giderek ona daha çok benzemişsin. Şükür Rabbim'e, bana bu günleri de gösterdi, diyerek kızını tekrar kucakladı.

Salonda Hacı Rüstem, hepsinin ayrı ayrı hatırını sorduktan sonra *Hâmid-i Velî*'ye:

-Buralar sizin yokluğunuza hâlâ alışamadı, derken gözyaşlarına hâkim olamıyordu.

Ahmet Münir de aynı durumdaydı. Onlar gittikten birkaç ay sonra eşraftan birinin kızıyla evlenmişti. Babası isterse çiftlikte oturabileceğini söylemiş, ama o '*Hâmid-i Velî* Hazretlerinin evinin karşısında oturmak istiyorum. Her gün evini görünce onu ve can arkadaşlarım Baba Yusuf'la Halil'i görmüş gibi oluyorum,' diyerek kabul etmemişti. Evlendikten sonra bir oğlu olmuş ve adını Muhammed Hâmid koymuştu.

Ahmet Münir, Yûsuf Hakikî'ye hep Baba Yusuf diye hitap ediyordu. Aksaray'da insanlar zamanla bu ada alışıp ona 'Baba Yusuf' demeye başladılar.

.....

Hacı Rüstem ve ailesi sevinçten sabaha kadar uyuyamadılar. En sonunda Hacı Rüstem'le karısı İrem Hatun uyumaya çalışmaktan vazgeçip kalkıp oturdular ve misafirler için ne yapacaklarını konuşmaya başladılar.

Önce konakta çalışanlardan birini çiftliktekileri haberdar etmesi için oraya gönderdiler. Diğer çalışanlar da kalkarak kimi

kahvaltüyü hazırlamaya, kimi de ön ve arka bahçeyi toparlayıp temizlemeye başladılar.

Erkekler sabah namazına gittiğinde cemaatten onları tanıyanlar, *Hâmid-i Velî* ile iki oğlunu görünce çok sevindiler. Namazdan sonra 'Hoş geldiniz,' deyip elini öpmek için yarıştılar. Bursa'dan "Şöhret âfettir." diyerek ayrılan *Hâmid-i Velî*'nin Aksaray'da kalması düşünülemezdi. Yanındaki hiç kimse neden buraya geldiklerini sormuyordu. Hazret buraya geldiğine göre bunun mutlaka hayırlı bir sebebi olmalı, diye düşünüyor ve onun anlatmasını bekliyordardı.

Geldiklerinin ertesi günü, *Hâmid-i Velî* oğlu Yusuf'la yalnız kaldığı bir vakit:

-Oğul, bize hac yolu göründü. Sen Aksaray için gerekليسin. Ailenle burada kalıp yerleş. Her daim kendi emeğinle geçimini temin et. Allah'ın izniyle, şimdiye kadar aldığın mânevî terbiyeden hiç ayrılmayacağına inanıyoruz. Yolumuz Allah yolu, vazifemiz Allah için gönüllere hizmettir. Sen de bu yolda ilerlerken her zaman aydınlık içinde olursun, inşaallah, dedi.

Yusuf, hiçbir şey demeden kalkıp saygıyla babasının elini öptü ve:

-İsteğiniz, başımız üstüne, Efendim, dedi.

O gün Hacı Rüstem'in evi *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin sevenleriyle doldu, taştı. Konağın ön ve arka bahçelerine kurulu sofralarda yemekler yenildi, çaylar içildi, gönül sohbetleri yapıldı. Sanki Hacı Rüstem'in evi düğün evi, yenen yemekler düğün yemekleriydi. Herkes bir dosta kavuşmanın sevincini, kutlu bir düğünde bulunma duygusuyla yaşıyordu. Bir ara *Hâmid-i Velî*:

-Kardaşlarım! Biz hazırlığımızı yapıp yarından sonraki gün Allah nasip ederse, hacca gitmek için yola çıkacağız. Size, oğlum Yûsuf Hakikî'yi bırakıyorum.

Sizi böyle birlik ve beraberlik hâlinde görmekten çok memnun olduk. Her daim bunu koruyun. Aranıza fitne sokmayın. Din-i İslâm'a sıkı sarılın ve her işinizde Allah'ın rızasını gözetin. Çok çalışın ve çalışmaktan hiç yılmayın, dedi.

Sevenleri, yine buradan gideceğini duyunca çok üzüldüler. Ama bir tesellileri vardı ki o da oğlu Baba Yusuf'u Aksaray'da bırakmasıydı. Onu artık *Hâmid-i Velî*den bir emanet olarak görecekler ve her işlerinde onu örnek alacaklardı. Zaten Baba Yusuf da her hâliyle öyle bir babanın evlâdı olduğunu gösteriyordu. *Hâmid-i Velî* Hazretleri yine bizi düşündü, ciğerparesi oğlunu bizi için bırakıyor, diye ayrıca sevindiler.

.....

O gece herkes odasına çekildiğinde İrem Hatun heyecanla:

-Efendi, bak aklıma ne geldi? Yarın hazırlığımızı yapıp biz de onlarla yola çıksak mübarek haccımızı yapsak ne hoş olur, değil mi? Hem sevdiğimizle daha çok birarada oluruz, hem de mübarek Hac vazifemizi onlarla beraber yaparız, dedi.

Hacı Rüstem, birden unuttuğu bir şeyi hatırlamış gibi sevinezek:

-Hay aklınla bin yaşa hanım. Benim de gündüzden beri, devamlı, aklımda bir şey var, diye düşünüp duruyorum, ama hem sevinçten hem de gideceklerini duyunca hissettiğim üzüntüden ne olduğunu bir türlü bulamıyordum. Şimdi sen söyleyince anladım kafamı kurcalayanın ne olduğunu, dedi.

-Yalnız sen bir günde işlerini hâlledebilecen mi?

-Canım, hâlledeyemez ne var? Zaten Ahmet Münir hep işlerin başında. Her şeyi biliyor. Hem artık Baba Yusuf da var. Zor da kalırsa ona da akıl danışır.

-Efendi, bilsen ne kadar heyecanlıyım. O kadar yolu birlikte gideceğiz. Necmiye Sultan'a da arkadaş olurum. Daha önce de hacca gitmiştik ama bu seferki bir başka olacak.

-Doğru, hanım. Güzel insanlarla yolculuk tabii ki güzel olur. Bu yolda her meşakkati çekmeye razıyım.

.....

Ertesi gün konakta yine büyük bir faaliyet vardı. Bir yandan hazırlıklar yapılıyor, bir yandan da gelen konuklarla ilgileniliyordu. Hacı Rüstem iki adamını çiftlikten at getirmeleri için gönderdi. Şu anda konakta hazırda üç at vardı. Diğerlerinin de binmesi için daha dört ata ihtiyaç vardı. Adamlar erkenden yola çıktılar. Akşam olmadan eve geri dönmeleri gerekiyordu. Sonra oğlu Ahmet Münir'e işle ilgili ayrıntıları anlattı. Yusuf ile ailesi bir ev bulup yerleşene kadar yardımcı olması konusunu iyice tembihledi.

Yusuf, babasıyla annesi hazırlık yaparken biraz mahzunlaşıyordu, ama onlar üzülmeyinler diye belli etmemeye çalışıyordu.

Gülmahi de ailesini gördüğü için çok mutluydu. Aksaray'a yerleşeceğine de seviniyordu, ama yine de *Hâmid-i Velî* Hazretleri ve hanımı Necmiye Sultan'la onlar nereye giderse gitmeyi çok isterdi. Ama bu konuda eşini üzmemek için hiç konuşmadı, çünkü onun üzüntüsünün farkındaydı.

Yola çıkılacağı gün erkenden hazırlandılar. Erkekler camiye gitti. Kılınan sabah namazının ardından eve geldiklerinde, Yusuf, babasından her gün okuduğu Kur'an'ı bugün yine okumasını ve o okurken yanında bulunmasına izin vermesini istedi. *Hâmid-i Velî* oğlunu kırmayarak genellikle odasında ya da sohbet odasında tek başına okuduğu Kur'an'ı o gün salonda okudu. Salondan bütün konağa yayılan bu sesle sanki bütün konak yıkandı, gönülleri temizlendi. Baba Yusuf dinlerken gözyaşlarını tutamıyordu.

En son vedalaşırken Gülmahi önce *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin, daha sonra da Necmiye Sultan'ın elini öptü ve zor duyulur bir sesle:

-Gelininiz olarak, bize çok iyi bir baba ve anne oldunuz. Biz size gereği gibi evlâtlık yapamadık. Ama sizler büyüğümüzünüz ve çocuklarınızı hoşgörürsünüz. Hakkınızı helâl edin. Dua-dan unutmayın, dedi.

Necmiye Sultan gelinine sarılarak:

-Güzel gelinim! Bana kız evlâda sahip olmanın tadını yaşattın. Biz razıyız senden, Allah da razı olsun. Oğlum Yusuf, bizlerden ayrılmanın acısını duyacaktır. Ama sen gülyüzlü ve şefkatlisin. Ona destek olacağını biliyorum. Yuvarınız hep mutlu olsun. Evlâtlarınız da sizin gibi hayırlı olur, inşaallah, dedi.

Her ikisi de ağlıyordu. Gülmahi'nin dediği gibi bir gelin-kayınvalide, kayınpeder ilişkisinden çok gerçek bir anne baba evlât olarak birbirlerini benimsemişlerdi. Gülmahi ayrıca *Hâmid-i Velî*'ye bir evliyaya duyduğu sevgi ve saygıyı duyuyordu. Bu yüzden ayrılık acısı da o nisbette büyük olmuştu.

Aksaray'da birçok kişi gelip Aksaray'ın dışına kadar uğurla-

mak istediler. Ama *Hâmid-i Velî* Hazretleri 'Kimse işinden kalmasın,' diyerek kabul etmedi.

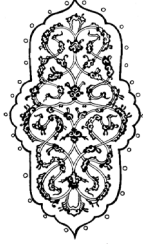
Orada helâlleşip vedalaştılar.

Onların ardından konak derin bir sessizliğe büründü. Sanki hiç kimsenin eli işe varmıyordu. Yusuf, onların bu hâlini görünce Ahmet Münir'i yanına çağırarak diğerlerinin de duyabileceği bir sesle:

-Ahmet! Kardaşım, ne bu hâliniz böyle? Bak, yine beraberiz Allah'a şükür. Biliyorum, *Hâmid-i Velî* ve diğerlerinden ayrılmak ziyadesiyle üzdü hepinizi. Ama elimizde *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin tavsiyeleri var. Bundan sonra bizim yapacağımız, böyle üzgün üzgün boş oturmak değil, onu örnek alarak yolundan gitmeye çalışmaktır. Bak, işimizden kalmayalım diye yolcu etmemizi bile istemedi. Hem unutma, biz onu sevdiğimiz, düşündüğümüz sürece zaten hep bizimledir. Ne demiş Peygamber Efendimiz, "Kişi sevdiği ile beraberdir."

Evet, bu ayrılık belki en çok Yusuf Hakikî'yi üzüyordu. Çünkü o, hem babası *Hâmid-i Velî* Hazretlerinden, hem anasından, hem de kardaşından ayrılmıştı. Bir daha da ne zaman görürdü kim bilir. Ama babası giderken ne demişti: "Oğul! hep Allah için çalış, hep O'nun rızası için gönüllere hizmet et." Önünde yapması gereken bir görev vardı. O zamana kadar aldığı ilmin sorumluluğu vardı ve bu sorumluluğu da Allah için O'nun yarattıklarına hizmet ederek yerine getirecekti.

Çok fazla vakit geçirmeden Melik Mahmud Dergâhı'na gitti ve orada derslere başladı. Çok iyi talebeler yetiştirmek istiyordu ve bunu başarmak için de Allah'ın izniyle vargücüyü çalışacaktı.

XXVI. Bölüm

İnsan Yandıkça Olgunlaşır

Dimaşk.

-Hanım, bugünlerde içimde bir heyecan var. Neden bilmiyorum, içim içime sığmıyor.

-Ramazan geliyor ya, ondandır Lokman. Ben her Ramazan öncesi böyle heyecan duyarım.

-Yok, hanım. Bu Ramazan heyecanı falan değil. Farklı bir şey.

-Allah'tan hayırlısı Lokman. Yakında belli olur, inşaallah.

Evet, seneler önce *Hâmid-i Velî* Hazretleri ilim için yollara düştüğünde yanında arkadaşı Lokman da vardı. Lokman, Dimaşk'a kadar ondan hiç ayrılmamış, ama orada *Hâmid-i Velî*'nin "Sen burada kal." demesiyle oraya yerleşmişti. O günden beri bir gün, *Hâmid-i Velî*'yi tekrar görmeyi umuyor ve bunun için Allah'a çok dua ediyordu. Ayşe Hüma, kendine her konuda destek oluyor ve eşinin

Hâmid-i Velîye olan sevgi ve bağlılığını anlamaya çalışıyordu.

Üç oğlan, iki kız, beş çocukları olmuştu. En büyük oğlunun adı Hâmid'di ve aynı Şeyh *Hâmid-i Velîye* benzer kara kaşları ile elâ gözleri vardı. Onun gibi ilme çok meraklıydı. Lokman, her işinde olduğu gibi bu konuda da *Hâmid-i Velîye* örnek alarak oğlunun ilim yolunda ilerlemesi için elinden geleni yapmış; oğlu da onu hiç utandırmamış ve medreseyi büyük bir başarıyla tamamlamıştı.

Diğer oğullarının adı, Şeyh *Hâmid-i Velînin* babasının adı olan Şemseddin Ali ile Musa Halim'di. Onların eli kılıç işine daha yakındı ve babalarıyla birlikte çalışıyorlardı. Üçünü çalışırken görenler, onlara imrenerek bakıyorlardı.

İki kızından birine *Hâmid-i Velînin* annesinin adı olan Fatıma Sultan, diğerine ise kendi annesinin ismi olan Zeynep Refika koymuştu. Kızlarından Fatıma olan, Lokman gibi uzun boylu, hafif kumraldı. Zeynep Refika ise annesine daha çok benziyordu. Biraz daha esmer ve zayıf yapıydı. İkisi de çok güzel ve terbiyeliydiler.

Lokman, *Hâmid-i Velîye* hiç gönlünden çıkarmamış, her işinde her zaman onu örnek almıştı. Çocuklarına da aynı terbiyeyi aşılammıştı. Babasının anlatmasından sanki onu tanıyor gibiydiler.

Demirci Abdulhalim ile hanımı Ebrar, bir süre önce kısa aralıklarla vefat ettiler. O zamana kadar hep birlik ve beraberlik içinde yaşamışlar ve çok mutlu olmuşlardı. Lokman, onlara bir damattan çok bir evlâtları gibi benimsemiş ve sahip çıkmıştı. Şimdiye kadar saygıda hiç kusur etmemişti. Ayşe Hûma ile birlikte torunlarını da çok güzel yetiştirmişlerdi. Bu dünyadan göçerken gözleri arkada kalmamıştı. Zaten Lokman ve ailesinin Dimaşk'ta çok fazla seveni vardı. Diyar-ı Rum'dan gelip Dimaşk'ta yerleşen Lokman, dürüstlüğü ve çalışkanlığı, suskun fakat hep güler yüzlü hâliyle kendini insanlara çok çabuk sevdirmişti. Yakınları, onun güler yüzünde hep

hüzünlü bir ifadenin hâkim olduğunu görürlerdi. Zaman zaman bunun nedenini sorduklarına Lokman hiçbir şey demeden uzaklara bakardı.

Bir gün Lokman, oğullarıyla sipariş olan bir kılıcı yaptıktan sonra biraz dinlenmek için ara vermişlerdi. Küçük oğlu Musa çay yaparken Lokman da Şemseddin'le beraber dükkânın bir tarafındaki sedire oturdular. Lokman, böyle zamanlarda oğullarına doğduğu köyü, Şemseddin Musa Hazretlerini, Şeyh *Hâmid-i Velî* ile olan arkadaşlıklarını ve Dimaşk'a gelirken başlarından geçen olayları anlatırdı. Oğulları da onu her zaman merakla dinlerlerdi. Babasının Şeyh *Hâmid-i Velî*den bahsederken gösterdiği saygı gözlerinden kaçmazdı. Böyle konuşmaların sonunda çoğunlukla içini çekeerek "Bir başkaydı, Şeyh *Hâmid-i Velî*m. Tam bir gönül sultanıydı." derdi.

Yine böyle bir gün Şemseddin dayanamayarak:

-Baba, Şeyh *Hâmid-i Velî*den ayrılmak bu kadar zor geldiyse, niye onunla beraber gitmedin, diye sordu.

Lokman, oğlunun gözlerinin içine bakarak:

-Oğul, Şeyh *Hâmid-i Velî*m bana: "Buradan ayrılıyoruz. Sen Dimaşk'a yerleş." dedi. Onlar, Alalh'ın velî kullarıdır. Kalp gözleri açıktır. Bana böyle söylediğine göre, mutlaka bunda bir hayır vardır, diyerek sözünü tuttum. Değil mi ki benim gönlümde yeri var, o zaman söz tutmazsam ona olan muhabbetimde samimi değilim demektir. Şimdi hasretiyle yanıyorum. Ama bu yanma bana acıyla birlikte onun yolundan gitme gayreti de veriyor. Ayrıca, insan yandıkça olgunlaşır ve hep daha iyi olmak için gayret eder, dedi.

Şemseddin, babasını dinlerken Şeyh *Hâmid-i Velî*yi daha çok merak etti. "İnşallah, bir gün ben de Efendi'yi görüp elini öperim." diye içinden geçirdi.

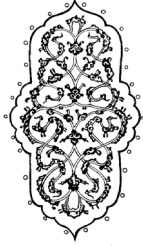
Hâmid-i Velî Hazretleri ve yanındakiler 2,5-3 ay süren bir yolculuktan sonra Dimaşk'a vardılar. *Hâmid-i Velî*:

-Burada bir dostumuz var. Onu bir görüp ziyaret edelim, diyerek öne geçti ve çok iyi tanıdığı Dimaşk sokaklarından geçerek Demirci Abdulhalim'in dükkânını aramaya başladı. Dimaşk o zamandan beri çok değişmişti, ama yine Hankâh-ı Bayezıdiyye gibi büyük alanları kaplayan hurmalıklar ya da şehir merkezindeki büyük çimenlik gibi belli başlı yerler duruyordu. Şehir, yine aynı temizlik ve düzenini korumuştur. Yalnız, evlerin ve sokaklardaki insanların sayısında bir artış göze çarpıyordu.

Hâmid-i Velî Hazretleri ve yanındakiler oraya gelene kadar birçok köyden, kasabadan, birçok şehirden geçmiş, çeşit çeşit insanlar tanımışlardı. Zor durumda olan insanlar görmüşlerdi. *Hâmid-i Velî* Hazretleri, yaptığı sohbetlerle onlara doğru yolu gösteriyordu. Onlarla konuşarak dertlerine ortak oluyordu. Bazen de yanındaki Hacı Bayram-ı Velî, Ak Bedreddin, oğlu Halil Taybî ve Hacı Rüstem'le birlikte yardım ediyorlardı. Tarlasını sürmeye gücü yetmeyen, kimsesi olmayanların tarlasını sürüp ekinini biçtikleri bile oluyordu.

Bazı günler bir pınar başı bulduklarında, Necmiye Sultan'la İrem Hatun'un hazırladığı yemeği yedikten sonra uzun sohbetler ediyorlardı. Hacı Rüstem, başta *Hâmid-i Velî* olmak üzere bu mübarek insanların yanında bulunmaktan çok memnundu. Gün boyu at sürüp ilerlerken ya da bir köyde kalıp insanlara maddî mânevî destek olurken, kendini hafiflemiş hissediyordu. Bir gün, içinden "Böyle giderse hafiflemekten Kâbe'ye gitmeden buhar olacağım." diye geçirip kendi kendine gülümsedi. Onu gören *Hâmid-i Velî* Hazretleri:

-O gün geldiğinde Mekke'nin semalarında seni buluruz nasıl olsa, diyerek gülümsedi.

XXVII. Bölüm

Savaşın Sonu Hüsran Olacak

Bursa.

Yıldırım Bayezid'in başında bulunduğu Osmanlı Devleti büyük bir hızla topraklarını genişletiyor ve alınan her yerde Osmanlı'nın dünyaya nam salan adaleti hüküm sürüyordu. Bir taraftan Balkanlar'da yeni topraklar alınırken, bir taraftan da Anadolu'da başkaldıran, huzursuzluk çıkaran beylerle savaşıyordu. Yapılan savaşlarda ve fetihlerde Emir Sultan maddî ve mânevî yardımlarıyla askerinin yanında oluyordu.

Osmanlı, Anadolu'da dirlik ve düzeni kurmak, halkın kuvvetli bir devletin çatısı altında huzur ve güven içinde yaşamasını sağlamak için beylikleri hâkimiyeti altına almak istiyordu. Kendi iktidarlarının ellerinden alınacağından korkan Beyler, Anadolu kapılarına kadar dayanan Timur'a sığındılar. Yıldırım Bayezid

bunun önünü almak için Timur'la savaşmayı bile göze aldı. Öte yandan Timur da bir Türk ve Müslüman'dı. Bu bir kardeş kavgası olacaktı. Üstelik şu anda Osmanlı, hem Balkanlar'da, hem de Anadolu'da savaştığı için Timur'a karşı galip gelmesi çok zordu.

Emir Sultan bütün bunları düşünerek Yıldırım Bayezid'i kararından vazgeçirmeye çalıştı. Ama yazık ki ikna edemedi. Kısa bir süre sonra, Osmanlı ordusu Ankara'nın Çubuk Ovasında toplandı. Savaş burada olacaktı.

Emir Sultan, Yıldırım Bayezid'i ikna edemeyince birlikte gitmeyip Bursa'da kaldı. Savaştan bir gün önce eşi Hundî Fatıma Sultan'a:

-Olmadı! Ne yaptıysam, ne söylediysem Sultan'ı vazgeçiremedim. Korkarım savaşın sonu hüsrana olacak, dedi.

Hundî Fatıma, eşinin ellerine kapanarak gözyaşları içinde:

-N'olur, Emirim! Bir çare bulunda Sultan Babam'ı bu karardan döndürün. Dediğiniz gibi sonu hüsrana biterse, sevgili babacığım buna dayanamaz, kahrından ölür, dedi.

Emir Sultan, eşinin yalvarmalarına dayanamadı ve şu anda Yıldırım Bayezid'in yanında olmak için can u gönülden dua etti.

Allah'ın hikmeti, evliyanın kerametiyle Emir Sultan, bir anda Osmanlı ordularının arasında, Yıldırım Bayezid'in çadırında bulundu kendini.

Yıldırım Bayezid, o sırada ikindi namazını kılıyordu. Selâm verip de yanında Emir Sultan'ı görünce gülümseyerek:

-Geldin mi, Emirim? Bizi yalnız bırakmayacağını biliyorduk, dedi.

Emir Sultan:

-Allah'ın izniyle hep sizin ve askerinizin yanında olmak isteriz. Sultanım, Bursa'da olduğu gibi burada da sizi bu savaştan vazgeçirmek niyetiyle geldik. Vazgeçin ki kardeş kanı dökülmesin. Sonu hüsrana bitecek bir savaşa girip de hem kendinizi, hem de halkınızı üzmezin, dedi.

Yıldırım Bayezid, seccadeden kalktı. Düşünceli bir şekilde çadırın içinde bir iki dolandı. Sonra kararlı bir sesle:

-Çaban boşunadır, Emirim. Anadolu'nun düzenini bozan, insanların canını yakan Timur'un ve ona sığınan beyliklerin dersini verme zamanıdır. Vazgeçip de 'Sultan Bayezid, askerine güvenemedi,' dedirtmeyiz kimseye, dedi.

Emir Sultan'ın savaşı beklemekten başka yapacak bir şeyi yoktu artık.

Ertesi günü başlayan savaş çok çetin geçti. Emir Sultan'ın dediği gibi sonu hüsrana bitti ve Yıldırım Bayezid, Timur'a esir düştü.

Bu esaret, ona çok ağır geldi. Osmanlı Devleti'nin başında bir Sultan iken Timur'a yenilmesi, üstelik de esir düşmesiyle gururu kırılmış, onuru zedelenmişti. Emir Sultan'ı dinlememenin pişmanlığı içindeydi. "Böyle gönül sultanlarının her sözünde bir hikmet vardır. Ben ne ettim de söz dinlemedim." diye düşünerek çok üzüldü.

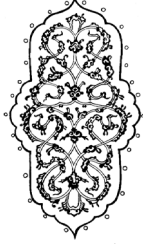
Bu esaretin verdiği üzüntüye dayanamayarak hastalandı ve

çok geçmeden Hakk'ın rahmetine kavuştu.

Yıldırım Bayezid'in vefatı, halk arasında büyük üzüntüye sebep oldu. Emir Sultan, çok üzülen ve sürekli ağlayan Hundî Fatıma'yı omuzlarından tuttu ve gözlerinin içine bakarak:

-Bak, hanım. Halk, sultanını kaybetmenin üzüntüsü içinde. Bizler metanetimizi kaybetmeden onlara destek olmalıyız. Babanız, hayatı boyunca din-i İslâm'ın Türkler'in elinde yükselmesi ve adaletinin hâkim olması için uğraştı. Ardından ondan razı binlerce sevenini bıraktı. Ne mutlu ona. Ruhu şad olsun! dedi ve eliyle hanımının yüzündeki yaşları sildi.

Hundî Fatıma Sultan'ın baba acısıyla yanan yüreği biraz ferahladı ve o günden sonra kendini biraz toparladı.

XXVIII. Bölüm

Halil Taybî Benim İki Cihanda Kabulümdür

Dimaşk.

Lokman, o gece her zaman olduğu gibi sabah namazından önce kalktı. Abdest alıp gelene kadar hanımı Ayşe Hûma da kalkmıştı.

Ayşe Hûma gülerek:

-Benden önce kalkmışsın Lokman. Ne bu acele camiye gitmek için, dedi.

-Yok, Hûma, camiye gitmek için kalkmadım. Gece zaten bir türlü uyuyamadım ki.

Ayşe Hûma Lokman'a dikkatle bakınca onun çok yorgun olduğunu fark etti.

-Pek iyi görünmüyorsun. Rahatsız mısın yoksa?

-Rahatsız değilim de n'oldu bilmiyorum, yerimde hiç duramıyorum. Gece bir türlü uyuyamadım. Seni uyandırmamak için kalktım, içeri gittim. Orada da bunalıp bahçeye çıktım. Sonra yeniden girdim. İçeride bir sedire uzandım. Azıcık gözüm dalmış. Bir rüya gördüm. Rüyamda evde büyük bir kalabalık vardı. Kalabalıktaki insanlar baştan ayağa bembeyaz giyinmişti, yüzleri çok güzeldi. Baş tarafta biri oturuyordu. O da beyaz giyinmişti ama yüzü tam belli olmuyordu. Ondan önce evi, sonra bütün Di-maşk'ı aydınlatan bir ışık dağılıyordu. Uyandığında ter içindeydim. 'Hayırdır, İnşaallah,' diyerek kalkıp abdest aldım.

Lokman konuşurken bir taraftan da aceleyle giyiniyordu.

-Hanım, daha fazla evde duramayacağım. Önce camiye gideyim. Sonra da gider, dükkânı açarım. Sen çocukları kaldırırsın. Kızlarla beraber epeyce yemek yapın. Belli olmaz, belki sahiden beklenmedik bir misafir gelir. Eğer kimse gelmezse, yemekleri fakirlere dağıtırız.

-Tamam, senin için rahat olsun. Biz biraz yemek yaparız. Sen yemek yemeyecek misin?

-Yok, hanım. Benim yemek yiyecek hâlim mi kaldı? Hemen çıkıyorum. Bir şey ihtiyacın olursa gönder Musa'yı, aldır, dedi ve koşarcasına çıktı.

Ayşe Hûma arkasından şaşkınlıkla bakarken:

-Ne oldu bu adama böyle? İnşaallah hayra çıkar bu heyecanı. Neyse, ben çocukları kaldırayım da abdestlerini alsınlar, diye söylendi.

Lokman, camiden sonra eve gitmeden dükkânı açtı. Ocağı yaktı. Sonra, gördüğü rüya geldi aklına. Evine gelen insanların ne güzel bir hâlleri vardı.

Bir an Şeyh *Hâmid-i Velî*'yi düşündü. Birlikte ne güzel bir yolculuktan sonra Dimaşk'a gelmişlerdi. Uzun bir süre o günleri geçirdi aklından. O böyle dalmışken oğulları geldi. Yanlarında, babalarına yiyecek de getirmişlerdi.

Musa hemen çayı yaptı. Babası, çay içip birşeyler yerken onlar da ocağın başına geçmek için önlüklerini giydiler.

Biraz sonra kapının önünde birtakım sesler duyuldu. Lokman ne olduğunu merak edip kapıya çıktığında bir an şaşkınlıktan öylece kalakaldı. Gözlerine inanamıyordu. Kapının önünde küçük bir kabile vardı ve kabiledekiler gece rüyasında gördüğü güzel insanlardı. Yüzünü seçemediği kişi de Şeyh *Hâmid-i Velî* olmalıydı. İşte şimdi karşısında durmuş, gülümsüyordu.

Kabiledekiler, Lokman'ın şaşkın hâlini gülerek izlediler. Şeyh *Hâmid-i Velî*, her zamanki içten, şefkatli sesiyle:

-Es-selâmu aleyküm, Lokman kardaşım. Bak, buradan tek başına gittik, yedi kişi olarak döndük. Gel de bir hasret gidereyim.

Lokman, bu sesle kendine geldi ve hemen koşup Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin elini öptü.

-Hoş geldiniz, Efendim. Gittiğiniz günden beri böyle bir an için dua eder dururduk. Gönlümüz ferahladı.

Şeyh *Hâmid-i Velî*:

-Lokman, benim hakiki kardaşım. Her zaman bizi düşünür, her hâlimizi bilirsin.

Lokman, daha sonra diğerlerine de 'Hoş geldin' etti. Rüyası böyle çıktığı için çok seviniyordu.

Daha sonra çocuklarını tanıştırdı. Onlar da gelenlerin ellerini öptüler. Şeyh *Hâmid-i Velî*, adlarının Şemseddin ile Musa olduğunu duyunca çok sevindi.

-Maşaallah, adları gibi kendileri de güzel. Hâllerine bakılırsa onlar da senin gibi usta birer demirci olmuş. İşine böyle sarılman çok güzel.

-Allah razı olsun, Efendim. Bir yandan içimizin ateşi, bir yandan ocağın harareti, bizi pişirir bir gün umuduyla çalışır dururuz.

Lokman, birden misafirleri ayakta beklettiğini fark edip mahcup oldu. Hemen Musa'yı, misafir geldiğini haber vermesi için önden eve gönderdi. Sonra, Şemseddin'e:

-Oğul, ben misafirlerle eve gidiyorum. Sen de dükkânı kapatıp gel. Bugün bayram günüdür. Dükkânda durmanın zamanı değil, dedi ve *Hâmid-i Velî* ve yanındakilere 'Buyurun,' diyerek yanlarında yürümeye başladı. Etrafta onlara bakanlar, "Lokman'ı hiç böyle sevinçli görmedik şimdiye kadar. Gelenler kim ola ki?" diye düşünüyorlardı. Lokman ise içinden 'Eski günlerdeki gibi yine Efendim'le beraberim. Allahım, Sana çok şükürler olsun,' diye dua ediyordu.

.....

Eve vardıklarında Hûma ile kızları, misafir için bütün hazırlıkları yapmışlardı. Gelenleri içeri buyur ettikten sonra Necmiye Sultan ile İrem Hatun'u ayrı bir odaya aldılar. Ayşe Hûma oturmaları için yer gösterirken:

-Yol yorgunu olmalısınız. Burada rahat rahat dinlenin, dedi.

Necmiye Sultan:

-Yorulmadık bacım. Böyle dostlarla birlikte hac yolunda olunca insan, hiç yorgunluk duymuyor, dedi.

Fatıma ile Zeynep Refika ellerini öperken Necmiye Sultan:

-Maşaallah, ne güzel çocuklarınız var. Efendi zaman zaman eşiniz Lokman'dan bahseder. Dediğine göre Kayseri'den buraya birlikte gelmişler. "Lokman çok iyi bir kardaşımız. Gönlümüzde ayrı bir yeri vardır." der.

Ayşe Hûma:

-Ah, Efendim, Lokman bu söylediklerinizi duysa ne çok sevinir. Evlendiğimiz günden beri Şeyh *Hâmid-i Velî*yi dilinden hiç düşürmedi. Sık sık gözleri uzaklara doğru dalar ve derin derin içini çeker. Onu öyle görünce ben hiç sesimi çıkarmadan izlerim. Böyle anlarda Şeyh *Hâmid-i Velî* ile ayrıldığı o günü yeniden yaşar, onun hasretiyle ağladığını görürüm. "Bu ne güzel bir dostluk, ne büyük bir muhabbet." diye düşünür, uzakta bile olsa böyle bir dosta sahip olduğu için Lokman'a hep gıpta ederim.

Necmiye Sultan ile İrem Hatun, Hûma'yı dinlerken çok duygulandılar. *Hâmid-i Velî* Hazretleri ailesiyle Aksaray'dan göçtüğünde, İrem Hatun kocası Hacı Rüstem'de de aynı hâlleri görmüştü. Demek ki bir dosta gönülden bağlanmanın, muhabbetinin büyük olduğu kadar hasreti de büyük oluyordu.

Misafirler biraz dinlendikten sonra sofralar kuruldu. Ayşe Hûma kızlarıyla çok güzel yemekler yapmıştı.

Hâmid-i Velî Hazretleri:

-Lokman, geleceğimizi bilip ona göre hazırlık yapmışsın, dedi.

Orada bulunanlar, *Hâmid-i Velî* ile Lokman arasındaki bu muhabbetten çok etkilendiler. Hacı Rüstem içinden “Acaba Lokman ne yaptı da *Hâmid-i Velî*’nin bu sevgisine nail oldu?” diye bir an aklından geçirdi. O anda *Hâmid-i Velî*, Hacı Rüstem’e döndü ve:

-Lokman, hayatı boyunca ne kadar darda da kalsa hiç yalan söylemedi. Bir de çok söz dinledi. Hiç niyetinde yokken buraya yerleşip yuva sahibi oldu. Şimdi bu gördükleriniz, onun muhabbetten dolayı söz dinlemesinden ve hiç yalan söylememesindedir. Çünkü küçük ya da büyük olsun, yalan îmânı giderir,' dedi.

Hacı Rüstem o anda tereddüde düşerek o zamana kadar hiç yalan söyleyip söylemediğini düşündü. *Hâmid-i Velî*, bunu söylediğine göre mutlaka bir hikmeti vardır diye aklından geçirirken aklına, genç bir delikanlı iken annesine söylediği yalan geldi.

Evlenmeden önce bir gece kötü arkadaşlarına uymuş ve içki içmişti. Babası, dinine bağlı, herkes tarafından sevilen ve saygı duyulan biriydi. Çocuklarının kötü alışkanlıklara kapılmaması için çok dikkat ederdi. O gece, eve içkili geldiğinde babası yakın bir akrabalarına gitmişti. Evde yoktu. Annesi, “Oğlum, niye geç kaldın? Üzerinden de pek iyi kokular gelmiyor. Yoksa içki mi içtin?” diye sorduğunda o, “Nasıl olsa babam evde yok. Anneme de içmedim derim, inanır.” diye düşünerek “Yok, anne. İçmedim.” deyip hemen gidip yatmıştı. Gençlik heyecanı olacak, birkaç kez babasının olmadığı yerde bu şekilde davranmış ve annesi sorunca da alıştığı için rahatça yalan söylemişti.

Hacı Rüstem, şimdi anlıyordu her şeyi. Belki de kendi gençliğinde o yalanları atmayıp dürüst olsaydı oğlu Ahmet Münir de öyle kötü arkadaşlar edinip bir süre berduş hayatı sürdürmezdi. Ne kadar hatalı olduğunu düşünüp aradan bu kadar zaman geç-

miş olmasına rağmen pişman oldu. Allah, neyse ki karşılığınâ *Hâmid-i Velî* Hazretlerini çıkardı. Yoksa hâlleri nice olurdu...

Yemekten sonra *Hâmid-i Velî* Hazretleri, Hacı Bayram-ı Velî, Ak Bedreddin ve Halil Taybî, Hankâh-ı Bayezıdıyye'ye gittiler. Lokman, Halil Taybî'ye arkadaş olması için Şemsedin'i de beraber gönderdi. İkisi de yirmi yaşındaydı. Şemseddin, *Hâmid-i Velî* ve ailesini görünce "Babamın bu kadar gönülden bağlanması boşa değilmiş. *Hâmid-i Velî* Hazretleri bu muhabbete lâıık bir insan. Onunla birlikte yolculuk yapabilmeyi ben de çok istedim," diye düşündü.

Dergâha varınca, *Hâmid-i Velî* hocalarla görüşmek için onların olduğu tarafa giderken diğçerleri de dergâhı gezmeye başladı. Şeyh *Hâmid-i Velî*'nin kendi zamanındaki arkadaşlarından bazıları, dergâha hoca olmuşlardı. Birbirlerini görünce hemen tanıdılar. Ne kadar zaman geçse de gençlikten kâmil bir yaşa erişilse de, insanın yüzünde değışmeyen bir şeyler vardır. Bu, insanın gözlerindeki ışıltı ve mânâ ya da yüzündeki bir ifade, sesindeki sert ya da şefkatli tonlama ya da bir duruş olabilir. *Hâmid-i Velî*'nin arkadaşları da onu görünce, elâ gözlerindeki ışıltıdan ve şefkatli sesinden hemen tanıdılar.

Arkadaşlarından biri:

-Ne iyi ettin de geldin. Doğrusu çok özlemiştik, diyerek onu kucakladı.

Hâmid-i Velî, buradaki talebelik yıllarını hatırladı. Dergâhın mânevî havasından ne kadar çok gönül deva bulmuş, ne çok talebe bâtinî ilimlerle donanmıştı. Şimdi o günleri yeniden yaşıyor gibiydi.

Halil Taybî, babasının bir zamanlar talebesi olduğu bu dergâ-

hı gezmekten değişik bir heyecan duyuyordu. Çok seneler geçtiği hâlde babası hiç unutulmamış, o zamanlar genç bir delikanlı olmasına rağmen hep saygı ve sevgiyle hatırlanmıştı. Küçükken bir gün babasına insanların kendisini neden bu kadar çok sevdiğini sormuş, o da başını okşayarak:

-Oğul, ben ilim için yollara düşerken anacığım “Yüce Mevlâm seni sözü dinlenir, insanların gönlünde yeri olan bir gönül sultanı yapar, inşaallah.” diye dua etmişti. Biz de gönlümüzdeki Allah sevgisiyle hep halkın içinde olmaya ve hizmet etmeye çalıştık. Onlar için bir diken değil, gül olmak istedik. Belki onlar da bu gülün kokusunu duydukları için bizi, daha doğrusu özümüzdeki Hak sevgisini seviyorlardır.

.....

Lokman'ın komşuları, gelenleri görmüşler ve kim olduklarını merak etmişlerdi. Hâllerine bakılırsa hayli uzaktan geliyorlardı. Yakın komşularından Habibe, Necmiye Sultan'la İrem Hatun'un yanına geldi. Önce tanışıp hâl hatır sorduktan sonra evine davet etti. Akşam yemeğinin kendilerinde yenmesi için ısrar etti. Ayşe Hûma da onu bir bahaneyle mutfığa çağırdı ve:

-Habibe, canım. İstersen bugün için fazla ısrar etme. Bu gelenler, Lokman'ın senelerdir hasretini çektiği *Hâmid-i Velî* Hazretleri ile ailesi. Lokman onları ağırlayıp hasret gidermek istiyor. Yarın için bir sorarım kendilerine. Eğer isterlerse biz kadınlar geliriz, dedi.

Bunun üzerine Habibe:

-Peki o zaman, yarın bekliyorum. Yalnız bir şeye ihtiyacın olursa çekinme. Baksana Hûma, dikkat ettim de Necmiye Sultan'ın ne değişik bir havası var. İnsana bakarken, hatır sorarken

sanki karşısındakini yüceltmek ister gibi ne kadar mütevazı. Gerçi diğer hanım da çok güzel ve asil bir duruşu var. Ama dediğim gibi, Necmiye Sultan bir başka.

-Evet Habibe, doğru diyorsun. Benim de dikkatimi çekti de Lokman'a sordum. Şöyle dedi. “Her iki hanım da birer evlad-ı Resul, yani Peygamber Efendimiz'in soyundan geliyorlar. Duruşlarındaki asalet ondan olabilir. İnsan, asaleti soyundan dolayı da kazanabilir, ama asıl önemli olan insanlara karşılık beklemeden hizmet etmek için uğraşıp toprak gibi tevazulu, su gibi sahavetli ve güneş gibi şefkatli olmaktır. Şeyh *Hâmid-i Velîm*'in babası Şemseddin Musa Hazretleri hep böyle derdi. İşte Necmiye Sultan benim gördüğüm ve anladığım kadarıyla böyle bir insan. Ayrıca *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin hayat arkadaşı olup da birlikte her güçlüğü katlanması ve onun mânâ güzelliğinin Necmiye Sultan'a yansıması da onu diğerlerinden ayıran bir başkalık katıyor.” Ben de düşündüm, Lokman haklı.

-Ne mutlu bu insanlara, hayatlarını hep Allah yolunda harcıyorlar. İnsan geriye dönüp de baktığı zaman, elinde bir şeyin kalmadığını görüyor. Yalnızca işte Allah için bir şeyler yaptıysan onlar kalır. Şöyle bir düşünüyorum da, bu insanlara bakınca hayatımı boşa geçirmişim.

-Yok bacım Habibe, o kadar da boşa geçirmedin. Senelerce eşinin ailesine hizmet ettin, dört tane güzel çocuk yetiştirdin. İşte senin de eserin onlar. E, bundan sonra da Allah yolunda ne yapabiliyorsan onu yapmaya çalışırsın. Gönlün de güzel ve rahat olur, hayatın da.

-Kız, sen ne güzel konuşuyorsun böyle Ayşe! Bir gün kaldın bu insanların yanında, hemen etkisini göstermiş.

-Deli sen de! Sanki önceden kötü mü konuşuyordum?

-Yok bacım, dur hemen kızma. Ben şaka yapıyorum. Siz lâyıık olmasanız bu mübarek insanlar evinizi şereflendirmezdi. Ee, biz de komşu olarak sayenizde biraz nasipleniyoruz. Neyse, biz lafi çok uzattık, sen misafirlerinle ilgilen. Ben de eve gidiyorum. Haydi, yarın gelmeye çalışın. Size Şam kebabı yaparım.

Ayşe Hûma, komşusu Habibe'nin arkasından gülererek baktı. Senelerdir ne zaman başı sıkışsa hemen yardımına koşan Habibe ile bir komşudan çok yakın iki arkadaşları. Çocukları birlikte büyümüşü. Habibe'nin eşi de Lokman'la iyi arkadaştı. Sık sık biraraya gelir, sohbet ederlerdi.

.....

Hâmid-i Velî ve yanındakiler, Dimaşk'da üç gün kaldılar. Bu üç gün boyunca Lokman, bir başka âlemdeymiş gibi hissetti kendini. Yıllardır hasretini çektiği ama bir gün göreceğinden asla umudunu kesmediği *Hâmid-i Velî* Hazretleri Dimaşk'taydı. Üstelik de kendi evinde misafir.

Şimdi hazır eline geçmişken hemen bırakmak da istemiyordu. O da aynı Hacı Rüstem'le hanımının yaptığı gibi ânî bir karar verdi. *Hâmid-i Velî* Hazretleriyle birlikte hacca gidecekti. Yola çıkmadan bir gün önce bir sohbet sırasında Hacı Rüstem'le konuşurken, Hacı Rüstem:

-Aksaray'a geldiklerinde biz de hanımla birlikte gitmeye karar verdik. Bir daha onları görmek nasip olur mu, olmaz mı? Gerçi hep gönlümüzde bizimle beraber, ama yine de bu fırsat bir daha ele geçmez, diye düşündük.

Başta *Hâmid-i Velî* Hazretleri olmak üzere diğer iki talebesi de çok değerli insanlar. Hele Hacı Bayram-ı Velî, önceleri müder-risken her şeyi bırakmış, gelip *Hâmid-i Velî*'ye intisap etmiş.

Onun talebesi olmuş. Hazret ona 'Bayram' diye hitap ederken se-sinden bir babanın evlâdına duyacağı şefkatin daha fazlası an-laşılıyor. Onlarla birlikte olunca insan, her an hayrette kalıyor. Yolculuğun müşkülleri hiç gözüne görünmüyor. Sen, sanki hac yolculuğuna değil de doğrudan insanlara yardım etmeye çıkmış-sın. İnanır mısın, şimdiye kadar geçtiğimiz onca köy ve şehir arasında insanlara öyle yardım edip çare oldular ki şaşırıp kal-dım. İnsanların yardımına koşarken kimine para verildi, kiminin evi yapıldı, kiminin hastasına bakıldı. En çok da değerli nasihat-leri ile umutsuz gönüllere çare oldular. *Hâmid-i Velî* zor durum-da olanlara yardım ederken öyle şefkatle davranıyor, öyle güzel bakıyordu ki, sade bunun için bile o insanların yerinde olmayı istedim.

Vallahi bu yolculuğu hiç unutmayacağım. Hayatımızın en zor, fakat en güzel günlerini geçiriyoruz.

Hacı Rüstem'in anlattıkları Lokman'a hiç de yabancı gelmi-yordu. O, daha önce bunları *Hâmid-i Velî* ile yaşamış ve bu za-mana kadar da hiç unutmamıştı. Tekrar böyle bir yolculuğu ha-yâl bile edemezdi, ama şimdi fırsat ayağına kadar gelmişti. Efen-di'ye soracak ve kabul ederse hiç düşünmeden birlikte yola çıka-caktı. Buraların iklimine alıştı. Hem daha önce de hacca gitti-ği için belki yolda onlara faydası bile olurdu.

Bir ara, Ayşe Hûma ile konuşarak bu kararını açıkladı. Hû-ma, onun gözlerindeki ışıltıyı ve sevinci gördü. Bunun sönmesi-ni istemiyordu. Kocasını böyle görmek onu da mutlu ediyordu.

-Çok iyi düşünmüşsün, Lokman. Ben akşamdan sizin için yolluk hazırlarım. Oğlanlar da büyüdü nasıl olsa, bizi hiç merak etme, dedi.

Lokman, hanımını alnından öperek:

-Ne iyisin, hanım... Bugüne kadar beni hiç zor durumda bırakmadın. Allah senden razı olsun, dedi.

Hûma, kocasının elini tuttu ve gözlerinin içine bakarak:

-O senin iyiliğin Lokmanım. Sen de bana hep iyi davrandın, dedi.

İnsan, hayırlı bir işe karar verdi mi önünde engel gibi duran şeylerin bir bir ortadan kalktığını görüyor. Lokman, şimdiye kadar bir kez hacca gitmesi dışında çok nadir yalnız bırakmıştı onu. Şimdi en az beş ay süre ile burada olmayacaktı. Ama Allah çocuklarını gönlüne göre vermişti. Şemseddin ile Musa, bu işte ana babalarını aratmayacak kadar usta olmuşlardı. Yakın dükkân komşuları da onlarla bir amca gibi ilgilenir, kollarlardı. Yani o, gönül dostuyla mübarek yolculuğa çıkarken gözü arkada kalmayacaktı.

Öğleden sonra *Hâmid-i Velî* Hazretlerine, isteğini söylediğinde:

-Bizim de senin gibi bir rehber ihtiyacımız vardı, Lokman, diyerek gülmüştü.

.....

Akşam olmadan önce *Hâmid-i Velî* dinlenmek üzere biraz odasına geçti. Bir süre sonra Necmiye Sultan da geldi. Biraz konuştuktan sonra *Hâmid-i Velî* Hazretleri:

-Hanım, Lokman'ın kızı Fatıma'yı gördün mü?

-Gördüm, Efendim.

-Ne düşünürsün hakkında? Bizim Halil Taybî'ye istesek mi?

-Siz daha iyisini bilirsiniz, Efendim. Ben bu aileyi çok beğendim. Hepsi de çok iyiler. Gönüllerinin güzelliği yüzlerine vurmuş. Ama bilmem ki Halil Taybî ne der?

-Ben bir ara onunla da konuştum, ama benden utandığı için olacak, hiç cevap vermedi. Bir de sen konuş da onun fikrine göre akşam açarız konuyu.

-Peki, Efendim.

Necmiye Sultan, bahçede Şemseddin'le oturup sohbet eden Halil Taybî'nin yanına gitti. Şemseddin saygı ile selâm vererek kalktı ve ana oğulu yalnız bırakarak babasının bir isteği olup olmadığını sormak üzere yanına gitti.

Necmiye Sultan:

-Oğlum, bak. Seninle ciddî bir konu görüşeceğim. İki gündür buradayız. Lokman Efendi ve ailesi çok iyi insanlar. Baban, kızları Fatıma'yla hac dönüşü düğününüzün olmasını istiyor. Ama tabii karar senin. “Önce Halil Taybî'ye sor, isteyip istemediğini öğren.” dedi. Sen bu konuda ne dersin, diye sordu.

Halil Taybî yine başını eğdi. Bir süre gözleri yere bakarak öyle durdu. Sonra başını kaldırdı ve:

-Bugüne kadar babamın sözünden hiç çıkmadım. Benden istediği her şeyi “Benim için nimettir.” diye düşünerek isteyerek yaptım. Şimdi de eğer hakkımda böyle bir evlilik düşünüyorsa, başım üstüne. Eğer Fatıma da isterse, seve seve kabul ederim, dedi.

Annesi, oğlunun saçlarını okşayarak:

-Senden de böyle bir cevap beklerdim. *Hâmid-i Velî* gibi bir

babanın oğluna böyle davranmak yakışıır, oğlum, dedi ve onu sevgiyle bağırına bastı.

Akşam yemekten sonra oturulmuş, sohbet ediliyordu. Bir ara *Hâmid-i Velî* Hazretleri Lokman'a dönerek:

-Bugüne kadar bizim için hep candan bir arkadaş oldun. Şimdi isteriz ki hem de hısım olalım. Allah'ın emri, Peygamber Efendimiz'in kavli ile kızın anamın adı Fatıma'yı, oğlumuz Halil Taybî'ye isteriz, dedi.

Lokman'ın hiç aklına bile getirmediği bir şeydi bu. O anda tam çayını içmek üzereydi. *Hâmid-i Velî*'nin sözlerini işitince çay elinde öyle kalakaldı. Sonra biraz izin isteyip dışarı çıktı. Ayşe Hûma ile Fatıma mutfaktaydılar. Onların yanına giderek bu konudaki fikirlerini sordu. Fatıma, bir cevap vermektan utanarak odasına gitti. Ayşe Hûma kocasının gözlerinde yine aynı ışıltı ve sevinci gördü. Bugüne kadar ona hep itaat etmiş, bundan da hiç pişmanlık duymamıştı. Lokman'a:

-Sen burada bekle, ben gidip bir Fatıma'yı göreyim, dedi ve kızının yanına gitti.

Fatıma, gözleri yerde öyle oturuyordu. Anası yanına oturarak:

-Kızım, içeriden haber bekliyorlar. Bak, baban istediklerini söyledi; ama karar tamamen sana ait. İstemezsen eğer...

Ayşe Hûma daha sözünü bitirmeden Fatıma annesinin eline sarıldı. Yüzünü ellerine sürerek zorla konuşmaya başladı. Ayşe Hûma, kızının yüzünün alevler içinde yandığını hissetti.

-Anacığım, geldikleri ilk gün Halil Taybî'yi gördüm. İçime bir ateş düştü. Ama bir hataya düşerim kaygısıyla bunu kendime bi-

le itiraf edemedim. Sen şimdi git babamı ve hele ki *Hâmid-i Vefî* Hazretlerini bekletme. Halil Taybî, benim iki cihanda da kabulümdür. Yeter ki, onlar beni gelin olarak istesin ve kabul etsinler, dedi.

Ayşe Hûma eğilip kızının başını öptü. Her ikisinin de gözlerinde yaş vardı.

O akşam, düğünün hac dönüşü yapılması konusunda anlaşıldı. Sabah erkenden yola çıkılacaktı. Vakit çok geç olmadan herkes odalarına çekildi. Tabii Fatıma'nın heyecandan sabaha kadar gözüne uyku girmedi. Küçüklüğünden beri babasından hep dinlediği *Hâmid-i Vefî*'ye gelin olacak ve onlarla birlikte, hiç ayrılmadığı Dimaşk'tan çıkıp yeni yerlere gidecekti. Gözünün önüne hep o bir kez gördüğü Halil Taybî'nin güzel yüzü geliyordu. Sabaha kadar hiç gözünü kırpmadan öylece oturdu yatağının içinde. O da babası gibi heyecanlandı mı uyuyamazdı. Etrafındaki her şey olduğundan çok daha güzel görünüyordu. Dimaşk, her zaman böyle güzel miydi? Evlerindeki halıların rengi bu kadar canlı mıydı? Ya bahçelerinde akan pınarın sesi... Sanki bir bülbül sesi gibi içine doluyordu. Her yer ne güzeldi! Yatağın örtüsündeki renkler bile ona hiç bu kadar güzel gelmemişti. Kardeşi Zeynep Refika uyurken kandilin ışığında ne kadar güzeldi. Ya şu yanan kandil. Işığı titrerken sanki bir sevdâyı anlatıyor gibiydi. 'Ah, Fatıma,' dedi içinden. Şimdiye kadar tüm bu güzellikleri nasıl fark etmedin? Demek ki bunları fark etmek için daha güzel birini görmek gerekmiş, diye düşünürken oturduğu yerde bir ara gözleri daldı. Rüyasında rengi yeşile çalan coşkulu bir ırmağın kenarında gördü kendini. Ayaklarını yemyeşil çayır-lara basıyordu. Etrafında güzel güzel çocuklar vardı. Hepsi de koşarak ona geliyordu. Saydı. 4 tane oğlan çocuğu. Hepsi de ne güzeldi. Koşarak geldiler, Fatıma'ya sarıldılar. Fatıma, yüreğinin

den taşan bir ana şefkatiyle kucakladı onları. Hepsinin üzerinde gül kokusu vardı. Birden uyandı. İçinde hâlâ aynı coşkunun devam ettiğini hissetti. Çocuklardan duyduğu gül kokusu sanki bütün odayı kaplamıştı. Heyecandan yerinde duramayarak kalktı ve yardım etmek üzere mutfağa annesinin yanına gitti. Annesi, kızının hiç bu kadar erken kalktığını görmemişti. Yüzüne bakınca onun hâlâ akşamki gibi yanaklarının al al olduğunu gördü. Hiçbir şey demeyeyim de utanmasın kızcağız, diye düşündü. Sonra Necmiye Sultan'la İrem Hatun da yardım etmek için yanlarına geldiklerinde Fatıma saygıyla her ikisinin de ellerini öptü. Necmiye Sultan, onu bir ana gibi kucakladı ve:

-Gülmahi'den sonra şimdi bir kızım daha oldu. Bunun için Allah'a şükrediyorum, dedi.

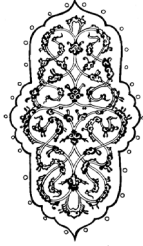
.....

Yemekten sonra hazırlandı. Necmiye Sultan ayrılırken Ayşe Hûma'ya:

-Üç gündür bizi ağırladınız. Allah razı olsun. Eviniz her daim huzurlu ve bereketli olsun. Hakkınızı helâl edin, dedi.

Hûma:

-Gelişinizle evimizi şerefledirdiniz. Sizi tanımaktan çok memnunum. Allah sizden de razı olsun, diyerek Necmiye Sultan'ın elini öpmek istedi. Necmiye Sultan acele ile elini çekerek engel oldu. Sonra iki bacı gibi sarıldılar ve vedalaştılar.

XXIX. Bölüm

Hz. Muhammed (s.a.v) Böyle Diyorsa Doğrudur

Hâmid-i Velî ve yanındakiler, bir ay süren bir yolculuktan sonra Medine'ye vardılar. Bu şehrin manevî havası, daha topraklarına ayak basılan ilk andan itibaren insanı kuşatıyordu. Oraya gelinceye dek geçtikleri bütün yerlerde, insanların doğal yaşamlarıyla ilintili olarak birtakım sesler de duyulurdu. Burada ise belirgin bir sessizlik dikkati çekiyordu. İnsanlar yine günlük yaşamlarını sürdürüyor, yine atları, develeri kullanıyorlar; ama sanki bu hayvanlar bile sükûneti bozmamak için gayret ediyorlardı.

Bir tarafı yemyeşil hurma bahçeleriyle çevrili, bir tarafında Uhud ve Ayr dağlarının bulunduğu bu şehrin güzelliği bir başkaydı.

Nasıl başka olmasındı? Nebîler Nebîsi Hz. Peygamber'in, Ravza-ı Mutahharası vardı ve oradan tüm şehre dalga dalga gül kokusu yayılıyordu. Bu kokuda, Hz. Resul'ün mânevîyatı ve güzelliği vardı. Bu güzelliğin verdiği bereketle şehrin etrafında bol su kaynakları, Müslümanların faydalanması için hazır bekliyordu.

Hâmid-i Velî ve yanındakiler geldiğinde mübarek Ramazan'a bir gün vardı. Önce, Peygamber Efendimiz'in Ravzası'nı ziyarete

gittiler. Peygamber Efendimizin mânevî huzurunda ona ne söylediler, nasıl bir arz-ı hâl bildirdiler, bilinmez; ama uzunca bir süre vecd içinde kaldılar. Medine'ye ilk geldiklerinden beri duyulan ve burada daha yoğun bir şekilde hissedilen gül kokusu, insanı bir anda sarmalıyor ve Peygamber Efendimiz'in ashabıyla birlikte ensar tarafından,

Talâ al bedrû aleyna

Min seniyyetil vedâ

Vecebeş şükrü aleyna

Merhaba ya hayra dâ'

diyerek karşılandığı o mübarek güne götürüyordu. Şimdi onlar da o günkü Medineliler gibi 'Hz. Muhammed bizde kalsın,' isteğiyle, umutla, heyecanla Peygamber Efendimiz'in devesinin kimin evinin önünde çökeceğine bakıyorlardı.

Deve, Eyyûb el-Ensârî'nin evinin önünde çökerken Peygamber Efendimiz şefkatle gülümseyerek halkın yüzüne bakıyor ve onlar bu bakışta 'Benim yolumdan giden herkes zaten benimledir,' dediğini anlıyor ve mahzun olmuyordu. O andan itibaren Mekke'den göç edenlerle ensar kardeş olmuştu. Artık birlikte el ele omuz omuza, Hak dinini yüceltmek için çalışacak, gerektiğinde Hz. Peygamber'in önderliğinde savaşıyorlardı.

Allah'ın 'Habibim' hitabına mazhar olan Resulullah Aleyhissalâtu vesselâm kendi içlerindeydi ya, gerisi artık önemli değildi. Şimdi onlar için tek bir şeyin önemi vardı, o da Hz. Resul'e itaat edip yolundan gitmek. Bu yol, Hak yolu olduğu için zafer elbette ki Müslümanların olacak ve başta Mekke, müşriklerin elinden alınarak mübarek Kâbe mahzun olmaktan kurtarılacaktı.

Hz. İbrahim'in oğlu İsmail ile yaptığı ve Müslümanların kiblesi olan Kâbe, putperestlerin putlarından kurtulacağı zamanı beklemekteydi. Sonunda îmân gücü galip geldi ve Kâbe özlediği günlere kavuştu. Hz. Peygamber'in asasının ucuyla vurup devirdiği, kendisine bile faydası olmayan putlardan temizlendi ve o

gün bugündür ziyarete gelen Müslümanların tavaf ettiği mübarek kimliğine kavuştu.

Hâmid-i Velî ve yanındakiler, Ravza-ı Mutaahhara'dan çıktıktan sonra kalacakları evleri tuttular. Evler birbirine çok yakındı. Birinde *Hâmid-i Velî* ve ailesi, birinde hanımıyla Hacı Rüstem, diğerinde ise Lokman, Hacı Bayram-ı Velî ve Ak Bedreddin kalacaktı.

Geldiklerinin ertesi günü Ramazan orucunu tutmaya başladılar. Komşuları olan Medineliler, onlardan çok memnundu. *Hâmid-i Velî* biraz değişmiş şekliyle *Somuncu Babalığı*'nı burada da yapıyordu. Çok farklı bir iklimde, Peygamber Efendimiz'in diyarında yine insanlara yardım etmek için uğraşılıyor, yanındakilerle birlikte güçsüzlerin elinden tutmaya, çaresizlere destek olmaya devam ediyorlardı.

Medine halkı ve hac ibadetini yerine getirmek için uzaklardan gelen insanlar, demirin mıknaısa doğru gitmesi ya da kelebelerin ışık etrafında pervane olması gibi *Hâmid-i Velî*'nin etrafında toplanıyorlardı. Onu daha önce hiç görmeyenler, "Bu zat sıradan birine benzemiyor. İnsanı çeken değişik bir hâl var üzerinde." diye düşünerek yanına yaklaşıyor ve hiç değilse namaz vakitlerinde yakın olmak için hiç aksatmadan mescidlere gidiyorlardı.

Mekke'ye gittiklerinde Kâbe'yi görünce gözyaşlarına hâkim olamadılar. Medine'de olduğu gibi kendilerini yine Hz. Resul'ün zamanında, Asr-ı Saadet devrinde hissettiler. İlk tavaflarında sanki Hz. Resul ile ashabı önlerinde, onlarla birlikteydi. Kâbe ne güzeldi. Etrafa yaydığı mânevîyat insanın içine işliyor, ruhunun derinliklerinde, gönlünde ne kadar sıkıntı, huzursuzluk varsa hepsini alıp çıkarıyordu. İnsan, kendini damlaları nurdan bir pınarda yıkanmış gibi hissediyordu. Bu yıkanıp arınma duygusu, Hacerü'l-Esved'e yüz sürerken, Arafat'a çıkıp şeytan taşlarken, vakfeye dururken ya da Safa ile Merve arasında gidip gelirken insanın hep içinde oluyor ve onu bir kuş gibi hafifletiyordu. Gerçek Hacı Rüstem'le karısı, gerekse Lokman daha önce de hac va-

zifelerini yapmışlardı; ama bu duyguları böyle yoğun yaşadıklarını hiç hatırlamıyorlardı. İçlerinden '*Hâmid-i Velî*' ile buralarda bulunmak, hac ve umre yapmak bambaşka bir şey. *Hâmid-i Velî* her hâliyle buraya lâyük ve buradan biri. O, Hz. Resul'ün 'Vekilim' dediği gönül sultanlarından,' diye düşünüyor ve bunu nasip ettiği için can u gönülden Allah'a şükrediyorlardı.

Bir gün yine bu duygularla tavaflarını yapmış, Altınoluk'un karşısında oturuyorlardı. *Hâmid-i Velî* biraz Peygamber Efendimiz'in hayatından ve ashabıyla birlikte o dönemde çekilen sıkıntılardan anlattı. Daha sonra:

-Hz. Ebubekir O'nun en yakın arkadaşı ve ilk îmân edenlerdendir. Malı çoktu; ama İslâm'ı seçince hiç tereddüt etmeden, İslâm yolunda malını feda etti. Ona Peygamber Efendimiz'e sadık olduğu için Hz. Ebubekir-i Sıddık denmiştir. Onlar, İslâm'ı bir nimet olarak benimseyip onu yüceltmek için sadakatla çalıştılar. Hz. Ebubekir, müşriklerin gelip de alayla:

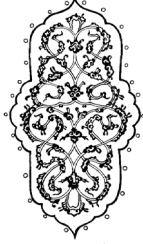
-Muhammed dün gece Mirac'a çıktığını söylüyor. Bir gecede Mescid-i Aksa'ya gitmiş ve oradan Allah'ın katına yükselmiş. Buna ne diyorsun, dediklerinde hiç tereddüt etmeden:

-Hz. Muhammed aleyhisselâm böyle diyorsa, doğrudur, demiştir.

Hâmid-i Velî Hazretleri böyle anlatıp, etrafındaki sevenleri onu dinlerken, bu huzurlu topluluğu görenler, Hazret'i dinlemek için gelip gelip oturdular. *Hâmid-i Velî* Hazretleri Asr-ı Saadet'i anlatırken o günleri yaşarcasına gözleri doldu.

Gün gelip de Mekke'den ayrılma vakti gelince arkalarında çok sayıda sevenlerini bıraktılar.

Hâmid-i Velî Hazretlerinin yanında hac vazifesini yapan sevenleri, bu yaşadıkları üç buçuk ayın tadına doyamadılar. Mübarek beldelerden dönmek, içlerinden gelmiyordu. Ama ömür boyu orada kalamazlardı. Hepsinin ayrı ayrı görevleri vardı. Bir an önce yola çıkıp yerlerine, yurtlarına varmaları gerekiyordu.

XXX. Bölüm

Çocukların Nikâhını Kıy Hacı Bayram!

Hâmid-i Velî Hazretleri ve yanındakiler dönüş yoluna çıktılar ve yine bir ay gibi süren bir yolculuktan sonra Dimaşk'a vardılar. Dimaşk'ta önemli bir işleri vardı. Halil Taybî ile Fatıma'nın nikâhları kıyılacaktı.

Evde kalanlar, büyük bir sevinçle karşıladılar hacıları. Lokman, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin bir an önce yola çıkmak isteyeceğini biliyordu. Bu nedenle, geldiklerinin hemen ertesi günü düğün hazırlıklarına başlandı. Lokman, düğün hazırlıklarından değil de son aylarda yaşadığı sevinçten yorgun düşmüştü. Bütün düğün hazırlığında hepsi elbirliği yaptı ve hacdan döndüklerinin üçüncü günü düğün yapılmaya başlandı.

Sabah yemekten sonra *Hâmid-i Velî* Hazretleri, Hacı Bayram-ı Velî'ye dönerek:

-Çocukların nikâhını kıy, Hacı Bayram, dedi.

Hacı Bayram-ı Velî:

-Baş üstüne, Efendim, diyerek onların nikâhını kıydı. Hacı Bayram-ı Velî, hocasının yanında sanki her gün yeniden doğuyordu. '*Hâmid-i Velî* Hazretlerindeki muhabbet, bir çağlayan gibi çağlarken etrafa saçılan damlaları, kimin nasibi varsa onun üzerine düşer ve onun yeniden doğmasına sebep olur. Bu çağlayanın kaynağı Allahü Teâlâ'dan gelip Resulullah'ın gönlüne, oradan *Somuncu Baba* gibi erenlere ve oradan da nasibi ölçüsünde diğer insanlara düşerken, sen de biraz nasiplendiysen ne mutlu sana,' diye düşünüyordu.

Nikâhtan sonra *Hâmid-i Velî* Hazretleri, Lokman'ın evinin yakınındaki bir hurmalıkta fakirlere ve Lokman'ın tanıdıklarına düğün yemeği verdi. Yemekleri Ayşe Hûma, Necmiye Sultan ve İrem Hatun birlikte yaptılar. O gün, o sofradan çok sayıda kişi yemek yediği hâlde yemekler hiç bitmedi. Ayşe Hûma, o günkü berekete şaşırıp kaldı.

İrem Hatun:

-Büyüklerin çevresi, onların gönlüne benzer. Hep gönülleri gibi temiz ve imar edilmiş ve hep muhabbetleri gibi bereketlidir. Onların sofrasından az bir şey yesen bile bu senin doymana yeter. Medine'de yemekleri Necmiye Sultan'la birlikte yapıyorduk. İnanır mısın, orada bile çoğu fakir olan öyle çok misafir geliyordu ki ben yemekler yetmeyecek diye kaygılanıyordum. O zaman Necmiye Sultan gülümseyerek bakar ve "Kaygılanma, bacım. Allah bereketini verir." derdi. Gerçekten de Allah için bir iş yaptığında, O seni hiç darda komuyor. Bunun her zaman doğru olduğunu uzun yolculuğumuzda çok kereler gördüm, dedi.

.....

Düğünden iki gün sonra sabah erkenden tekrar yol hazırlığı yapıldı. Önlerinde gidecekleri çok uzun bir yol vardı. Halil Taybî artık bir aile sahibiydi. Sorumluluğu bir kat artmıştı. Ama işi o kadar da zor değildi. Önünde anne ve babası gibi çok güzel iki örnek vardı.

Çok çabuk hazırlandı, Lokman ve ailesiyle vedalaşarak yola çıkıldı.

Lokman, gönül dostundan yine ayrılmıştı. Ama bu ayrılık, bu defa ona çok da ağır gelmedi. “Hiç ummadığım bir anda *Hâmid-i Velî*’yi ailesi ve sevenleriyle birlikte karşımda görmek ve üstelik de onları evimde ağırlamak, hatta birlikte hacca gitmek... Şimdi de kızımı onlara verdim ve bu sebeple hısım da olduk. Aslında gönül dostu olmak hısım olmaktan çok daha öteydi, ama olsun. Ayşe Hûma nasıl olsa kızının hasretine dayanamaz, arada bir birlikte onları ziyarete gideriz.” diye düşünerek huzur buluyordu.

Hâmid-i Velî Hazretleri ayrılırken gitmek istedikleri yönü tarif etmişti. Bir kez yola çıktılar mı nasıl olsa sora sora bulurdu. Aklına karıncanın hikâyesi geldi. Karınca bir gün hazırlanıp yola çıkmış. Yolda biri nereye gittiğini sormuş. O da karşıda yükselen dağları göstererek: “Şu dağları aşarak Kâbe’yi ziyarete gidiyorum.” demiş. Adam: “Sen buncacık hâlinle o dağın ardına nasıl gidersin?” diye gülmüş. Karınca mahzun boynunu bükerek ‘Gidemezsem, yolunda da ölemez miyim?’ demiş.

Evet, dost uğruna candan geçmek... Ona gönülden öyle bağlanırsın ki artık o senin canından azizdir. Tek bir an görüp, mânâsına ermek için candan da maldan da geçip karınca misali yollara düşersin.

-Lokman, yine sedire oturmuş uzaklara dalarsın. Çok üzülüyorsun, değil mi?

Lokman, Ayşe Hûma'nın sesiyle kendine geldi. Evet, eski günlerdeki gibi yine uzaklara dalmıştı. Eskiden de içindeki hasreti taşıyamaz olduğunda buraya oturur ve gözünden damla damla yaşlar dökerek uzaklara öylece dalardı.

Ayşe Hûma gelip yanına oturdu. Kocasının gözü yine dolu doluydu.

-Çok fazla üzülme, Lokman. Bak, ben de ciğerparem kızım-dan ayrıldım. Kimbilir bir daha ne zaman görürüz. Ama bu insanları tanıdım, onlara hısımlar oldum. Bunları düşünerek çok da fazla üzülüyorum, dedi.

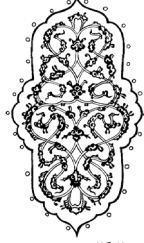
Lokman, karısının ellerini tuttu ve sevgiyle her ikisini de öptü. Sonra gözlerinin içine bakarak:

-Canım karım benim. Yüzün gibi gönlün de güzel. Bana hep destek oldun. Hasretimden hiç sıkılmadın. Anana, babana rahmet olsun. Bir dosttan ayrılmak çok zor, ama çok geçmeden gider görürüz onları diye umut ediyorum, dedi.

-Tabii ya, neden gitmeyelim? Biz isteyelim, Allah da nasip ederse, düşeriz yollara. Sora sora buluruz nasıl olsa.

Ayşe Hûma ayağa kalktı. Lokman'ın da kalkması için omzuna yavaşça vurdu:

-Haydi, kalk da biraz dükkâna git. Aylardır ocağın başına geçmedin. Ocağın da özlemiştir seni.

XXXI. Bölüm

Darende, Cennetten Bir Köşe

Hâmid-i Velî ve diğerleri birlikte şimdiki Antep taraflarına kadar geldiler. Kafilden önce Hacı Rüstem Ali ile hanımı İrem hatun ayrıldılar.

İrem Hatun, Dimâşk'tan beri Necmiye Sultan'ın yanında yol alırken ayrılma vaktinin yaklaştığını hissedip çok üzülüyordu. Sık sık gözleri doluyor, Necmiye Sultan farkedip de “Ne o, ağlıyon mu bacım?” diye sorduğunda; “Yok. Yol biraz tozlu da gözüme toz kaçıyor.” diye cevap veriyordu.

Nihayet o gün gelince iki candan arkadaş sevgiyle kucaklaştılar. Necmiye Sultan:

-Bak, bacım. Ayrılıyoruz diye sakın çok fazla üzülme. Birlikte geçirdiğimiz günleri hatırla. Ben seni hiç unutmayacağım. Sen de unutma ki Peygamber Efendimiz'in dediği gibi “Kişi sevdiği ile beraberdir.” Hem oğlumuz Yûsuf Hakikî'yi de size verdik. Ona ve

torunlarımıza baktıkça bizi hatırlarsınız. Yusuf'a, Gülmahi'ye, torunum Hâmid'e ve bizi soran herkese çok selâm söyle. Bak, şu elbiseyi Medine'den Gülmahi için almıştım. Onu da götür ve benim için gözlerinden öp. Haydi, Allah'a emanet olun, dedi.

Onlar helâlleşip ayrılırken *Hâmid-i Velî* arkalarından:

-Yolunuz açık, gönlünüz aydınlık olsun. Allah'a emanet olun, diye dua etti.

Önlerinde Aksaray'a kadar 20-25 günlük bir yol vardı.

.....

Yolda ilerledikçe arkadaşlarından sırasıyla ayrılıyorlardı. Hacı Rüstemler'den birkaç gün sonra Ak Bedreddin, ondan üç gün sonra da Hacı Bayram-ı Velî'nin ayrılma vakti geldi.

Hacı Bayram gitmeden bir gün önce *Hâmid-i Velî* ile bir arada oturup uzunca bir süre sohbet ettiler. Halil Taybî onları öyle görünce rahatsız etmemek için hiç yanlarına varmadı. Ertesi gün yol ayrımına geldiklerinde *Hâmid-i Velî*:

-Müderriş Numan olarak yanımıza geldin. Bu kapıdan feyz alarak, bütün varlığından geçerek gönlü dolu derviş Hacı Bayram olarak talebemiz oldun. Şimdi insanların gönlünde yeri olan bir Hacı Bayram-ı Velî'sin. Haydi, Hacı Bayram! Git sevenlerine. Elin-den nasiplenecek nice gönül dostları, nice gönlü yaralı insanlar seni bekler. Var git ki insanların derdine derman olasın, dedi.

Hacı Bayram-ı Velî, er geç bu anın geleceğini biliyordu. Bursa'dan birlikte yola çıktıklarından beri geçen zaman boyunca hocasının yanında her gün yeniden doğuyor ve her yeni doğmayla muhabbeti bir kat daha artıyordu. Bu muhabbetin verdiği ilmi, güzelliği halka dağıtmalı, Allah için onlara hizmet etmeliydi. Ona

yüklenen bu görev çok büyük ve önemliydi. Bu görevi hakkıyla yerine getirebilmek için gönülden bağlandığı, 'Şeyhim' diyerek benimsediği *Hâmid-i Velî* Hazretlerinden ayrılmak zorundaydı. O bu zorunluluğa can u gönülden itaat edecek, hep Onu gönlünde tutarak halka hizmet edecekti.

.....

Hâmid-i Velî; hanımı, oğlu ve geliniyle birlikte yol arkadaşlarından ayrıldıktan sonra Darende'ye geldiler. *Hâmid-i Velî* buraya yerleşmek istiyordu.

Darende'nin içinden geçen Tohma Çayı gelenleri karşılamak istercesine büyük bir coşkuyla akıyordu. Tohma'nın her iki tarafında da yemyeşil bahçeler vardı. Bu bahçelerde kayısı, elma, dut gibi meyve ağaçları, çay boyunca sıralanan kavak ağaçlarıyla Darende yemyeşil bir görüntü arz ediyordu.

Bir iki Ermeni mahallesi dışında halkın büyük çoğunluğu Müslümandı. Darende; İlhanlılar, Dulkadiroğulları, Memlûklar ve Osmanlı Devleti gibi, kimi zaman beylikler, kimi zaman da devletler arasında sık sık el değiştiriyordu. Sürekli bu el değiştirmelerden ve bunlar arasında yakıp yıkmalardan Anadolu'nun birçok şehrinde olduğu gibi burada da halk zor durumdaydı. Belli bir toplum yaşantısını sürdürmekte zorlanıyorlardı. Birçok şehre ulaşmada kilit noktada olduğu için Anadolu'da hükümler kurmak isteyenlerin gözü hep Darende'nin üstündeydi.

Halkın büyük çoğunluğu Müslüman olmasına karşın sürekli bu el değiştirmelerin de etkisiyle, dinini doğru öğrenip yaşayamaz hâle gelmişti. Bazı Hıristiyan ve Ermeni inanışları, sanki İslâm Dini'nin bir gereği gibi algılanıp yerine getirilmeye çalışılıyordu. Ayrıca batıl inanışlar da çok rağbet görüyordu. Bu durumda hangisi doğru, hangisi yanlış, hepsi birbirine karışmış, dinini

doğru yaşayanların sayısı giderek azalmıştı.

.....

Tohma Çayı'nın kenarında ilerlerken Necmiye Sultan, kâh büyük kâh coşkuyla akan Tohma'ya, bir etrafındaki yemyeşil bağlara bakıp biraz yüksek bir sesle:

-Darende! Ne güzel bir yer! Sanki cennetten bir köşe, dedi.

Sonra sesini fazla yükselttiğini düşünüp Efendi'ye baktı. Efendi, gülümseyerek:

-Evet, hanım. Toprağı kutlu ve bereketli bir belde Darende! Dedi.

Onlar önde böyle ilerlerken arkada Halil Taybî, Fatıma'nın yanında gidiyordu. Biraz engebeli bir yola geldiklerinde Halil Taybî, Fatıma düşmesin diye atının başını tutuyordu.

Fatıma ile Halil Taybî evleneli çok kısa bir zaman geçmişti. Daha önceden bir kelime bile konuşmadığı hâlde, Halil Taybî ile evlendikten sonra ona büyük bir muhabbetle bağlanmıştı. Bu duruma kendisi de çok şaşırıyordu. Baba ocağından ayrılmasına, hiç görmediği yerlere henüz tanıştığı bu insanlarla gelmesine ve te-dirginlik ya da üzüntü duymadığı gibi aksine içinde onlara karşı devamlı çoğalan bir sevgi hissediyordu. Bu nasıl olabiliyordu?

Fatıma böyle düşünerek ilerlerken *Somuncu Baba* arkasını döndü ve şefkatli bir sesle:

-Fatıma, yoruldun mu kızım, diye sordu.

Fatıma:

-Hayır, Efendim. Çok iyiyim, dedi.

Onlar Darende'ye geldiğinde şehrin girişine yakın yerde pazar kurulmuştu. Darende ile civar köylerdeki halk, yetiştirdikleri ürünleri, yumurta, süt, tereyağ gibi yiyecekleri getirip pazarda satıyordu.

Onlar pazara girmeden atlarını Gerimter'e yönelttiler. Necmiye Sultan önce Gerimter'e gideceklerini anladı. Yıllar sonra baba ocağına tekrar dönüyordu. Birden onları ne çok özlediğini hissetti.

Yıllar önce Şeyh *Hâmid-i Velî* Necmiye Sultan'la evlenip Gerimter'den ayrıldıktan sonra Darende ve çevresi Memlûklar'ın eline geçti. Memlûk Emiri Balaban Bey okumaya çok meraklı, âlimlere saygılı bir kişiydi. Adaletli olması sebebiyle, halk arasında kendini çok çabuk sevdirmişti.

Balaban Bey, Anadolu'daki siyasî ve sosyal karışıklıkları görüyor ve gönül erlerinin bulunduğu çevredeki halkın, diğer yerlere göre dinini daha doğru yaşadığını ve kendi aralarında birlik ve beraberliği koruduklarını görüyordu. Böyle toplumlarda hâkim olan sevgi ve hoşgörü sayesinde bir gönül sultanının yaşadığı yer ile olmadığı yer arasındaki farkı, bakımlı ve etrafa güzel kokular saçan gül bahçesiyle, yabanî otlarla dolu, susuz çorak bir tarlaya benzetiyordu.

Anadolu'da her karış toprağın Müslümanların elinde böyle bir gül bahçesine dönüşmesini gönülden arzuladığı için bunu sağlayan gönül sultanlarına çok saygı duyuyor, yönetimi altında bulunan yerlerde onların yetiştirdiği talebelerin sayısının artması için elinden gelen yardımı yapmaya çalışıyordu.

Gerimter'e de ilk geldiğinde gördüğü manzara, onun bu konudaki düşüncelerinde ne kadar haklı olduğunu ortaya çıkardı. Evvela, Gerimter oraya gelinceye dek gördüğü birçok şehir ve köy-

den çok daha temiz ve bakımlı görünüyordu. Bahçelerindeki ağaçların yeşili bile sanki daha canlıydı. Köyde karşılaştığı insanların yüzüne bir huzur ifadesi hâkimdi. Elbette ki köyde herkesin durumu maddî açıdan çok da iyi değildi. Ama ne kadar zorlukla da karşılaşsalar ve büyük acılar yaşasalar, yine de umutlarını yitirmiyor, Allah'a olan bağlılıktan asla ayrılmıyorlardı. Varlığı ile onlara bu konuda devamlı destek olan bir gönül sultanı, Abdurrahman-i Erzicanî Hazretleri vardı.

Balaban Bey, Gerimter'e geldiğinde ilk işi onu ziyaret etmek oldu. Erzincanî Hazretleri, Balaban Beyi kapıda karşıladı ve:

-Bu halk artık size emanet. Siz buranın emiri iseniz, önce bu emaneti korumaya çalışmalısınız, dedi.

Balaban Bey:

-Biz de ol Resul'ün ümmetiysek, bize verilen emaneti koruruz evelallah, diyerek Efendi'nin elini öptü.

Efendi de onun sırtını sıvazlayarak içeri davet etti.

O günden sonra Balaban Bey, fırsat buldukça Erzincanî Hazretlerinin sohbetinde bulundu. Yaptığı her işte bu kapıdan aldığı feyzle hareket etti ve Gerimter'de onun emirliği boyunca halk yönetiminden hiç rahatsızlık duymadı. Balaban Bey, Erzincanî Hazretlerine gönülden bağlanmıştı. Ama bununla yetinmek istemiyordu.

Kızını, Erzincanî Hazretleri ile evlendirip onunla akrabalık da kurmak istiyordu. Şeyh *Hâmid-i Velî* ile Necmiye Sultan evlenip Gerimter'den ayrıldıktan bir süre sonra Hatice Hanım rahatsızlanmış ve sebebi anlaşılamayan bir hastalıktan, bir süre sonra vefat etmişti. Aradan dört beş sene geçmiş olmasına rağmen Erzincanî Hazretleri yeniden evlenmedi. Balaban Bey de bunu bil-

diği için onu ziyaret ettiğinde kızını onunla evlendirmek istediğini söyledi.

Efendi:

-Nasipse olur, diyerek Balaban Bey'i reddetmedi. Bir süre sonra da Bey'in kızı Gülbahar Hatun'la nikâhları kıyıldı.

.....

Hâmid-i Velî Hazretleri ve ailesi Gerimter'e yaklaşırken Necmiye Sultan'ın heyecanı son haddine varmıştı. Onlar Aksaray'dayken, bu taraftan gelenlerden duyduğuna göre annesi Hatice Hanım vefat etmişti. Necmiye Sultan onu göremediğine çok üzül-müş ve ağlamıştı. *Hâmid-i Velî* Hazretleri:

-Validen Hatice Hanım, Allah'ın rahmetine kavuştu. Ne mutlu ona ki Erzincanî Hazretleri gibi bir evliyanın hanımı, sizler gibi evlâtların anası oldu. Artık onun için üzülme, bol bol dua et, dedi.

Necmiye Sultan, Efendisi'nin bu sözleriyle biraz ferahlamış ve kendisi de *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin hanımı ve Yusuf ile Halil Taybî'nin anaları olduğu için Allah'a şükretmişti.

Necmiye Sultan bunları düşününce gözleri doldu. Halil Taybî yanına yaklaşarak:

-N'oldu, anacığım? Rahatsız mısın, diye sordu.

-Yok, oğul. Uzun zaman oldu baba ocağından ayrılalı. Yaklaş-tıkça onları ne çok özlediğimi anlıyorum. Herhalde bu gözyaşla-rı sevinçten olacak, dedi.

-Haklısın, ana. Ben hiç görmediğim hâlde sizin anlattıklarınızdan onları tanıyor gibiyim. Şimdi dedemi, dayılarımı görece-

ğim diye seviniyorum. Bir de teyzem vardı, değil mi?

-Evet, oğlum. Teyzen Zeynep ben gelin olduğumda sekiz yaşındaydı. Şimdi çoluk çocuğa karışmıştır herhalde.

Böyle konuşarak köye vardılar. Necmiye Sultan, o zamandan bugüne köyün çok da fazla değişmediğini gördü. Yalnızca evlerin sayısında bir artış vardı.

Köyün havasını derin derin içine çekti. Bu havada babası, anası, kardaşları, çocukluğu vardı...

Eve yaklaşınca atlarından indiler. Halil Taybî önce kendisi indi ve daha sonra Fatıma'nın atını tutarak inmesine yardım etti.

Yol boyunca Halil Taybî, ona hep yardım etmeye çalıştı. Fatıma, Halil Taybî'nin yardım etmesinden çok çekiniyor, yüzü kızarıyordu. Ama Necmiye Sultan gülümseyerek:

-Çekinme, kızım. Sen böyle yolculuğa alışık değilsin. O senin eşin artık. Bırak yardım etsin, diyordu. İçinden de 'Aferin, Ayşe Hûma'ya. Ne güzel, ne edepli kız yetiştirmiş,' diye geçiriyordu.

.....

Hâmid-i Velî ve ailesi avlu kapısına geldiğinde Erzincanî Hazretleri avluda oturuyordu. Önden *Hâmid-i Velî* ilerledi. Erzincanî Hazretleri onu görünce kalktı ve sevgiyle kucakladı. Sonra gözle rinin içine bakarak:

-Duyduk ki sevginiz bütün Anadolu'yu sarmış, dedi.

Hâmid-i Velî Hazretleri gülümsedi ve daha sonra kayınbabasının hatırını sordu.

Necmiye Sultan da gelip babasının elini öptü. O da kızını al nından öperek baba-kız hasretle kucaklaştılar.

Necmiye Sultan babasının, çok yaşlandığını, ama hâlâ eski günlerdeki gibi dinç ve sağlıklı göründüğünü fark etti. İçinden, Allah'a duyduğu muhabbet ve bu muhabbetle devamlı hizmet hâlinde olması, babamın böyle dinç kalmasına sebep oluyor, herhalde, diye düşündü.

Halil Taybî dedesinin elini öperken dedesi:

-Maşaallah, ne güzel bir delikanlısın. Aynı da babanın gençliğine benziyorsun, dedi.

Efendi'nin evine bugün büyük bir coşku ve mutluluk hâkimdi. Necmiye Sultan, ağabeyleri, kardeşi Zeynep, onların çocukları, yani ailedeki herkes birbirini görmekten dolayı çok sevinmişti.

Necmiye Sultan eve girdiği ilk anda annesinin yokluğunu hissetmiş ve çok üzülmüştü. Babası, onun bu hâlini fark edince:

-Kızım, gel annenin odasına gidelim. Orada sana bir emanet var, diyerek onu elinden tutup içeri götürdü. Necmiye Sultan, bu odada annesinin kendine bir şeyler diktğini hatırlıyordu. Ayrıca gelen kadın misafirleri de yine bu odada ağırlardı. Burada annesiyle birlikte ne çok anıları vardı. O şu sedire oturur, Necmiye Sultan'ı da önüne oturtarak büyük bir özenle saçlarını tarayıp örerdi.

Efendi, köşedeki sandığı açtı ve içinden yeşil bir örtüye sarılı bir bohça çıkardı. Necmiye Sultan bohçayı görünce annesinin kendi çeyizinden olduğunu hatırladı.

-Annen bunu sana bıraktı. Bir gün mutlaka geri döneceğini biliyordu.

Necmiye Sultan bohçayı açmadan önce başına bastı. Sanki annesinin kokusunu duymuştu.

Daha sonra kucağındaki bohçayı özenle açarken Efendi onu yalnız bırakıp içeri, misafirlerin yanına geçti.

Bohçada annesinin kendi eliyle işlediği seccadesi, bayram ve kandil günlerinde taktığı örtüsü ile gümüş tepeliği vardı. Gümüş tepelik, gelinbaşı yapılırken başın üzerine konur ve örtü onun üzerinden bağlanırdı. Necmiye Sultan, annesini öper gibi onları öpüp kokladı.

-Allah razı olsun, anacığım. Mekânın cennet olsun, inşaallah, diyerek tekrar bağına bastı onları.

Odada bu şekilde ne kadar kaldığını bilmiyordu. Dışarı çıktığında yüzündeki hüznün gitmiş, yerine sevdiklerini görmenin sevinci gelmişti. Yalnız, gözlerinden ağladığı belli oluyordu.

Ertesi günü *Hâmid-i Velî*, Halil Taybî ile birlikte kalacakları evi yapmak için Darendeye gitmeye karar verdiler. Necmiye Sultan'ın ağabeyleri de onları hem yalnız bırakmamak, hem de yardım etmek için birlikte gittiler.

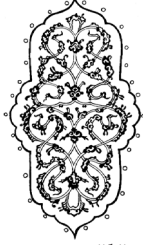
Necmiye Sultan'la gelini onlar dönene kadar Erzincanî Hazretlerinin evinde kalacaktı.

Sabah, onlar yola çıkmadan *Hâmid-i Velî*ye:

-Sizi böyle göndermeye gönlüm razı olmuyor. Biz de gelseydik. Hiç değilse yemekleri yapardık, dedi.

Hâmid-i Velî:

-Sağ ol, hanım. Siz ev yapılanaya kadar orada sefil olursunuz. Bitince Halil Taybî gelir, alır sizi. Hem ağabeylerin de gelecek ya, çabuk biter, inşaallah

XXXII. Bölüm

Bir Günlük Yol

Halil Taybî'nin annesi ile hanımını alıp yeni evlerine gelmelerinin üzerinden iki ay geçti. Babası ile birlikte merkezden oldukça uzakta, Tohma Çayı'nın kenarında güzel bir ev yapmışlardı. Evin arka tarafında yükselen dağ, eteklerinde böyle bir velînin yerleşmesinden çok mutlu olmuş olmalı ki artık dağdan esen yeller daha bir yumuşaktı.

Evin yanına *Hâmid-i Velî* burada bazen günlerce kalıp ibadetle meşgul olurdu.

Evlerinin önündeki havuzda irili ufaklı balıklar yüzüyordu. Ayrıca biraz ilerisinde de iki balık kuyusu vardı. Balıklar, bu kuyuların birinden girip dar bir su yolu boyunca yüzüp diğer kuyudan çıkıyorlardı.

Necmiye Sultan, onları görünce hayretle bakakaldı. Daha sonra *Hâmid-i Velî*ye dönerek:

-Kurban olduğum Allah'ın ne güzel hikmetleri var. Dağların arasında bu balıkların olması inanılacak gibi değil. Bu balıklar buraya nereden gelmiş böyle, dedi.

-Senin de dediğin gibi bu, Allah'ın bir hikmeti. Bu balıkların mübarek bir hâlleri olduğu belli. Sakın ola ki bunları tutmaya kalkmayın, dedi.

.....

Kış geçti, yaza doğru *Hâmid-i Velî* Hazretleri oğlu Halil Taybî ile birlikte halvethanenin yanında Darendeliler'in *Somuncu Baba'nın* zaviyesi dedikleri tek katlı bir bina daha yaptı. *Somuncu Baba'yı* tanıyıp da onun talebesi olanların burada sohbetlerine katılıp tasavvuf yolunda ilerlemeyi, halvetiyye penceresinden öğreniyorlardı.

Bu arada *Hâmid-i Velî* Hazretleri her zamanki gibi çok okuyor ve fırsat buldukça da yazıyordu. Kendinden sonra, sevenlerinin ve yolundan gitmek isteyenlerinin faydalanacağı eserler bırakmak istiyordu. Aslında onun en büyük eseri yaşadığı hayatı ve sevenlerinin gönlündeki yeriydi.

Hâmid-i Velî, son günlerde 'Tuhfetü'l İhvan' adlı hadis kitabı üzerinde çalışıyordu. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden seçtiği 40 hadisi ile onların mealini yapıyordu. Seçtiği hadis-i şeriflerde, mü'minlerin nasıl olması gerektiği, Allah'ın sıfatları ve kulun Rabbi ile arasındaki bağ, münafıkların özellikleri anlatılıyordu. Örneğin, kitapta yer alan bir hadis-i şerifte:

"Allah'ı zikreden kimse ile zikretmeyen kimse, diri ile ölü insan-

lar gibidir.” buyurmuşlardır. Bu hadis-i şerifi kitabında şu şekilde açıkladı:

'Zikreden bir kimse sağ bir insana benzer ki, zâhirî nur-ı hayatla mütezeyyin, bâtını ise nur-ı mârifetle dolmuştur. Zıkr ile meşgul olmayan kimse ise zâhiren Müslüman görünürse de dünya meşguliyeti kalbini karartmış, hak ve hakikatleri görmez hâle gelmiş, şuursuz, cansız bir cenazeye benzer ki şeytan onu istediği yola sevk eder.' Zaten “Zikir Risalesi”nde âdâb ve usûlünü de güzelce açıklıyordu. “Silâhu'l-Müridîn” adlı eseri ise tasavvufî neşvesinin bir mahsulü idi.

Somuncu Baba'nın okuma merakı, eşi ve çocuklarında da görülür. Necmiye Sultan evlenmeden önce babası ona okumayı öğretilmiş ve çok okuması için de hep teşvik etmiştir. Evlendikten sonra da aynı şekilde *Somuncu Baba'nın* yanında okumaya devam etmiş ve hayatı boyunca hep çok okuyan bir hanım olmuştur. Evlatları da *Hâmid-i Vefîye* lââyık birer evlat olarak aynı yoldan gitmiştir. Yûsuf Hakikî medrese eğitimi ve derin âlimlerin yanında kendini geliştirmesinin yanısıra “Hakikiname” adlı Divan, Muhabbetname, Matali'ul İmân adlı tasavvufî bir anlatımla İmân esaslarını anlattığı kitapları yazmıştır.

.....

Somuncu Baba gittiği her yerde olduğu gibi Darende'de hep halkın içinde halka hizmette olduğu bir gerçektir. İnsanların arasında birleştirici bir unsur, onlara doğruyu, güzeli gösterirken önce kendi hayatında yaşayan bir gönül sultanı olmuştur. Darende'ye yerleşmesinden halk çok memnundur. İlk zamanlarda onu lââyıkıyla tanıyamamışlar, ama giderek sohbetleri, halka davranışı ve onu tanıyıp da yolundan gitmek isteyen talebelerinin halkın içindeki müstesna Hâlleriyle *Somuncu Baba* halkın

daha çok muhabbetine ve saygısına mazhar olmuştur.

Somuncu Baba zaviyesi halkın müracaat kapısı olmuştur. Bu-
raya bir derdi, sıkıntısı olanların gelip oranın mânevî havasın-
dan faydalandığı gibi, derdini söyleyip akıl sorduğu ya da dua
istediği gibi sadece ziyaret edip mübarek yüzünü görmek ve soh-
betinde bulunmak için gelenler de vardı.

Somuncu Baba, Darende merkezine inip sık sık halkın arası-
na karıştığı gibi bazen de çevre köylere giderdi. Bu köylerden bi-
risi de Telin'di. Telin'de caminin imamı Molla Velî, köyde bir tek-
ke inşa edilmesini ve devletin arazilerinin bir kısmının vakfedi-
lerek bu tekkenin gelirinin sağlanmasını istiyordu. Molla Velî gi-
bi köyün ileri gelenlerinden bazıları da aynı şekilde düşünüyor-
lardı. Tekkede ilim tahsil edilebileceği gibi, Telin'den geçen yol-
cular da konaplayıp karnını doyurabilirdi.

İmam Velî'nin bu isteği *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin malumuy-
du. Bir gün yanına bir talebesini alarak bir günlük mesafede
olan Telin'e gitmek üzere yola çıktı. Aynı gün İmam Velî de ha-
zırlanıp Darende'ye gitmek niyetindeydi. "Ne olacak sanki, Da-
rende bir günlük yol. *Hâmid-i Velî* Hazretlerini ziyarete gidip Te-
lin'e davet ederim. Onun yardımıyla belki bu tekke kurma işi da-
ha kolaylaşır." diye düşünerek, yola çıkmak üzere hazırlanıyo-
du. Komşusunun eşeğini almak için evden çıktığında, *Hâmid-i*
Velî Hazretlerinin yanında talebesiyle avlu kapısından girmek
üzere olduğunu gördü. Bir an gözlerine inanamadı. Daha biraz
önce yola çıkıp *Somuncu Baba'yı* köye davet etmek niyetindey-
di. Allah'ın hikmetinden sual olunmaz, diye düşünerek hemen
koşup ellerini öptü ve içeri davet etti.

Onlar içeri geçip Molla Velî'nin hanımı İraz'ın ayranını içerken
komşuları Dâne Kadın, *Hâmid-i Velî* Hazretlerini görmüş ve

“Çok mübarek bir insana benziyor.” diye düşünmüştü. Sonra ahıra girdiğinde ineğinin hasta olduğunu gördü. İnek, yerde hiç kıvıldamadan öylece yatıyordu. Hemen aklına Molla Velî'nin konuğu geldi. Eline bir tas tuz alarak onlara gitti. İraz daha onu buyur etmeden Dâne Kadın telaşla:

-Gadanı aldığım bacım. Bizim Sarıgız'a bir şey oldu, hareket-siz öylece yatıyor. Son günlerde hiç sütü de olmuyordu. Size gelen misafir mübarek birine benziyor. N'olur senin oğlan şu tuzu götürsün de, O, Allah rızası için tuza bir okusun, dedi.

İraz:

-Dur, bacım! Azıcık soluklan. Gel, şöyle otur. Bizim Abdul götürürerir tuzu, diyerek onu sedire oturttu.

Somuncu Baba, Abdul'un getirdiği tuza okudu. Dâne Kadın büyük bir inançla tuzu ineğe yedirdi. Çok geçmeden inek iyileşip ayağa kalktı. İneğin iyileşmesi bütün hane halkını çok sevindirdi. Dâne Kadın hiç vakit kaybetmeden köye bu olayı anlattı ve böylece bütün köy Molla Velî'nin evine bir evliyanın geldiğini duydu.

Daha sonra *Somuncu Baba*'nın yardımlarıyla tekkenin inşasına başlandı ve bunun için de devlet arazisinin bir kısmının vakfedilmesi sağlandı.

Somuncu Baba, daha sonraki günlerde birkaç kez daha Telin'i ziyarete gitti. Bu ziyaretlerde, kendisine intisap eden Molla Velî ile civar köyleri dolaştı. Her zaman olduğu gibi halka yine birlik, beraberlik ve hoşgörü mesajları verdi. İnsanların çoğu, bu mesajları alabildi. Aralarında küskün olanlar, geçinemeyenler barıştı. Telin, eski Telin değildi artık.

İnsanlar arasında devamlı yardımlaşmayı sağlayan tekkeleri ve dolayısıyla bir vakıfları vardı. İnsanlar, karşılık beklemeden hizmet eden bu oluşumları gördükçe örnek alıyor ve onlara destek olmak için gayret ediyorlardı. İyi şeylerin ortaya çıkması yarınlarına daha umutla bakmalarına sebep oluyordu.

.....

Halil Taybî ile Fatıma'nın dört erkek evlâdı oldu. Yeni evli genç bir delikanlı iken geldiği Darende'de şimdi dört oğul babasıydı. Hepsisi de birbirinden güzeldi. Onların eğitimiyle *Hâmid-i Velî* Hazretleri bizzat meşgul oluyordu. Yeri geldikçe:

-İyi yetişmiş bir evlât en büyük eserdir, diyor ve torunlarının aldığı eğitim ve terbiyeye çok dikkat ediyordu.

Bu ara evlerinde yine misafir hiç eksik olmuyordu. Necmiye Sultan, gelini Fatıma ile birlikte gelen misafirlerini ağırlamaktan, onlara ikram edilecek şeyleri hazırlamaktan hiç yüksünmüyordu. Gülmahi ile olduğu gibi Fatıma'yla da çok iyi anlaşıyorlar ve birbirlerini üzecek, rahatsız edecek bir hareketi yapmamaya azami dikkat ediyorlardı.

Necmiye Sultan'ın Gerimter'deki ailesi de sık sık ziyarete gelenler arasındaydı. Bir gün yine kardeşi Zeynep, kocasıyla gelmişti. Kocası Reşit, *Hâmid-i Velî* Hazretlerini daha ilk gördüğünde gönülden bağlanmıştı. O günden sonra sık sık gelip yaptığı işlerde yardımcı olmak ve daha önemlisi sohbetinde bulunmak istiyordu. İşini ayarladığı zaman Zeynep de ona katılıyor ve hem *Hâmid-i Velî* Hazretlerini ziyaret etmekten, hem de ablası Necmiye Sultan'la yeğenlerini görmekten çok memnun oluyordu.

Bir gün yine geldiklerinde Necmiye Sultan kardeşini çok üzgün gördü. İçeride Fatıma'nın yaptığı çayı içerken neden böyle

zgn olduğunu sordu. Zeynep, ablasını üzmemek için önce anlatmak istemedi, ama o ısrar edince çaresiz anlatmaya başladı:

-Geçen sene aldığımız gelin var ya. İşte onunla hiç anlaşamıyoruz. Biliyorsun, birlikte oturuyoruz. Ama yle inatçı, öyle dediğim dedik bir kız ki ben artık ne yapacağımı bilmiyorum. Bir gün oğlumla konuşurken duydum, meğer beni hiç sevmiyormuş, ama oğlanın hatırı için idare ediyormuş. Beynimden vurulmuşa döndüm. Ne desem ksyor, bir Şeyi yapılacak olduğunda birlikte yapıyoruz. Ama o öyle baştan savma yapıyor ki ben peşinden toparlayana kadar akşamı ediyorum. Enişten bu konularda çok titiz. Gelinin bana karşı tavrını farketmiş, neden öyle yapıyor diye sinirlendi. Ben de evdeki huzur bozulmasın diye 'Yok, bey. Gelinin bir Şey yaptığı yok. Sana yle gelmiş. Hem o daha yeni geldi bu eve, zamanla alışır,' dedim. Enişten fazla inanmadı ya, ben onunla oğlana belli etmemek için elimden geleni yapıyorum. Evleneli daha bir buçuk sene oldu, ben canımdan bezdim artık. Bir iki kez de yalanını yakaladım. Yüzüne vurmadım, ama yalan söylemesi beni diğer yaptıklarından daha çok üzdü. Artık ne yapacağımı şaşırdım.

Necmiye Sultan, kardeşinin anlattıklarına çok şaşırdı. İki gelini olmuştu çok şükür, aralarında hiçbir sorun olmamıştı. Kardeşini teselli etmek için ne söyleyeceğini bilmiyordu.

-Bacım, gelininle hiç konuşmayı denedin mi?

-Bir kez niye böyle yapıyorsun, diye soracak oldum. "Ben kendimi ezdiremem. Doğru bildiğimi yaparım." dedi. Ben de "Olmaz kızım böyle davranman. Bak, aile içinde hep bir arada yaşıyoruz. Senden hiçbir Şeyi esirgemedik bugüne kadar. Karşılıklı iyi olamaz ki aile de huzur bulsun." dedim, ama, "Anam demişti zaten bir gün başıma kakacağını. Ben de sizden bir Şey esirge-

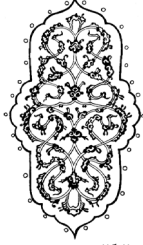
medim. Getirdiğim çeyiz, köydeki kızların hiçbirinde yoktu.” dedi. Ben ne söyleyeceğimi şaşırđım. Bu gelinle anlaşmamız çok zor, ama bunu eniştenle oğlana nasıl söyleyeceğim, bilmiyorum, dedi.

-Bak, bacım. Bu durum böyle gitmez. Bir gün oğlunu da karşına al, hepsini anlat. Ama gelinin de yanında olsun. Daha olmadı, evinizi ayırın de. Oğlun kabul etmezse karısıyla konuşsun da doğru düzgün bir gelin olması için uyarsın onu. Daha da olmazsa enişteme söyle, oğlun ayrı bir ev yapsın. Alsın ailesini, çıksın. Sen ne zamana kadar böyle dayanacağını?

Necmiye Sultan, Zeynep'e böyle dedikten sonra içinde bir pişmanlık hissetti. Acaba yanlış mı hareket etmişti? Akşama kadar içi rahat etmeyince akşam *Hâmid-i Velî*'ye durumu ve kendi söylediklerini anlattı.

Hâmid-i Velî:

-İnsanın içinde benlik olursa karşısındakini düşünmez. Aksine herkesin kendini düşünüp hizmet etmesini ister. Gelinin hareketinin en kötüsü de yalan söylemesi. Yalan, insanın îmânını giderir. Sen kendini fazla üzme ve bu konuda kardeşine başka bir şey deme. Onlar kendileri için en doğrusunu nasıl olsa bilir ve yaparlar, dedi.

XXXIII. Bölüm

Hasretim Yol Gösterir

Aksaray.

Yûsuf Hakikî, Aksaray'da aynı babası gibi çok sevilen ve sayılan biri olmuştu. Melik Mahmud Dergâhı'nın hocalarındandı ve çok sayıda talebesi vardı. Aile hayatı, çocukları, akrabaları ve talebeleri... Aksaray'da her şey Yûsuf Hakikî için çok iyiydi. Ama onun içinde gönlünü yakan bir şey vardı ki o da babası *Hâmid-i Velî* Hazretlerini, anasını ve kardaşını çok özlemişti.

Bir gün bu özlemle yattığında gece rüyasında ailesini gördü. Babasının elini öptü. *Hâmid-i Velî*, oğlunu bağrına bastı ve ba-ba oğul uzun uzun hasret giderdiler.

Sabah uyandığında Yusuf'un gözlerinde yaşlar vardı. Kalktı, hemen şu şiiri kaleme aldı:

*Safâ geldün ve Sultân yahşi geldün
 Sa'adetlendük ey hân yahşi geldün
 Kerem kıldun ihsân yahşi geldün
 Bugün çün mâh-ı tâbân yahşi geldün
 Bize ey dost-ı hicrân yahşi geldün
 Kılıb nâgâh ki seyrân yahşi geldün
 Revân-ı ehl-i irfân yahşi geldün
 Ya sensüz zâr u giryân yahşi geldün
 Gönül kalmışdı virân yahşi geldün
 Yürürdük dil perişân yahşi geldün*

Gülmahi uyandıığında eşini gözleri yaşlı bir şekilde bu şiiri yazarken görünce merak etti.

-Hayrola, Efendi? Ne yapıyorsun, diye sordu.

-Hanım, babam için bir şiir yazıyorum. Dün gece rüyamda gördüm, beni hasretle bağrına bastı.

Gülmahi, kocasının hâlinden etkilenerek duygulandı ve yanına gelip elini omuzlarına koyarak:

-Çok özledin, değil mi, diye sordu.

Baba Yusuf hiç sesini çıkarmadan, evet anlamında başını salladı.

Gülmahi:

-Yakında yola çıkarsın herhalde, Efendi. Bu hasretle nasıl olsa bir işe bakamazsın, dedi.

Yusuf başını yerden kaldırarak:

-İçimden geçenleri bildin, Gülmahi. Hemen yarın yola çıkmak

niyetindeyim. Malatya yakınlarında yerleştiklerini duymuştuk. Hele bir çıkayım yola, nasıl olsa hasretim yol gösterir bize. Yanıma oğullarımı da almak istiyorum, dedi.

.....

Bursa.

-Nasipse ne zaman yola çıkacağız Hacı Bayram?

-Yarın, Emirim. Bugün medresedeki arkadaşları görmeye gideceğim. Yarın yola revan oluruz. Bakalım, dost yolunda ilerlerken hocamız Hacı *Hâmid-i Velî* Hazretlerini nerede, hangi gönle derman olurken bulacağız.

.....

Edirne.

-Hanım, ben sabah erkenden yola çıkacağım. Efendim, Hocam, Şeyhim *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin hayali hep gözümün önünde. Hasretiyle ciğer kebab oldu. Artık gidip onu görmek isteriz. Ben oğlum Akça Ali'yle konuştum. Gelen talebelere durumu anlatacak.

-Peki, Efendi. Sen merak etme. Yalnız mı gideceksin? O kadar uzun yollar boyunca yalnız nasıl gidersin?

-Sen kaygılanma, hanım. Allah için çıkılan yolda yaya kalınmaz. Elbet Allahü Teâlâ karşımıza bir dost, bir seven çıkarır. Hiç olmazsa gönlümüzdeki muhabbet bize arkadaşdır.

Dimaşk.

-Ayşe Hûma, hazırlığını yaptın mı? Biliyorsun, erkenden yola çıkacağız.

-Her şey tamam, Lokman. Necmiye Sultan ve Fatıma için hazırladığım hediyeleri de koydum. Sen, *Hâmid-i Velî* Hazretleri ve oğlu için yaptığın işlemeli çakıları unutma.

-Hiç unuttur muyum Ayşe Hûma? Onları yeleğimin cebinde, göğsümün üstünde götürceğim. Onların varlığı bize yol gösterecek. Zaten Efendim'in gülümseyen yüzü her an karşımda durur. Tez zamanda bulunduğu ellere varırız, inşaallah.

.....

Darende.

Evde bir bayram havası vardı. *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin Akçakaya'dan çıkıp ilim tahsil ederek Anadolu'yu ve mübarek beldeleri dolaşıp Darende'ye gelinceye dek yanında ve gönlünde olan bütün sevenleri oradaydı. Eşi, çocukları ve torunları oradaydı. Herkes çok mutluydu.

Hâmid-i Velî Hazretlerinin yanına gelmek için her biri ayrı bir şehirden yola çıkan bu insanlar Gürün'de karşılaşmış ve hep birlikte bir muhabbet topluluğu hâlinde Darende'ye gelmişlerdi. *Hâmid-i Velî* Hazretleri o gün oğlu Halil Taybî ile birlikte Darende'nin içine kadar gelmiş ve Gürün tarafına bakarak uzunca bir süre orada beklemişti. Halil Taybî, "Bir hikmeti vardır babamın bu hareketinin" diye düşünerek hiç soru sormamıştı. Bir saatten fazla bir zaman bekledikten sonra uzaktan küçük bir kafile görünmüştü. *Somuncu Baba* onları görünce ayağa kalkmış ve öylece beklemişti. Bir süre sonra gelenlerin kim olduğunu anladı Halil Taybî. Kafiledekiler de onları görmüş ve sevinçten uçarcasına yanlarına gelmişlerdi. Hepsinin de yüzünden mutluluk akıyordu sanki. Yıllar sonra kavuşmuşlardı ve sevinçten ağlıyorlardı.

Eve vardıklarında Necmiye Sultan ile Fatıma da aynı duygularla karşıladılar onları. Necmiye Sultan yıllardır görmediği oğlu Yusuf ile iki torununu hasretle bağrına bastı. Bacısı gibi gördüğü Ayşe Hûma'yla sarılıp hasret giderdi. Ayşe Hûma'nın da sevincine diyecek yoktu. Bacıdan ileri gördüğü Necmiye Sultan'a sarılırken gözlerinden yağmur gibi yaş akıyordu. "Size, çocukların, torunların ve komşularımızın selâmını getirdik." derken bir kez daha Necmiye Sultan'a sarıldı.

Sonra kızına baktığında onun ne kadar büyüyip olgunlaştığına şaşırıp kaldı. Dört tane erkek torunu olduğunu duyunca bu şaşkınlığı daha da arttı.

Herkes birbiriyle hasret giderdi. Emir Sultan:

-Gördük ki geçtiğimiz her yere sizin güzelliğiniz sinmiş. Darende çok güzel bir belde, dedi.

Hâmid-i Velî:

-Sizlerin gelişiniz Darende'nin güzelliğini bir kat daha artırdı, Emirim.

Hâmid-i Velî Hazretlerinin evindeki bu mübarek topluluktan Darende halkı da nasibini bolca alıyordu. Sık sık *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin evinde toplanılıyor ve bazen saatlerce süren sohbetler ediliyordu. Bu sohbetlerde ya sözden çok fazla hikmet, muhabbet anlatan sükût yaşanıyor ya da *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin dilinden muhabbetin özü dinleniyordu.

Yine böyle bir gün Tohma Çayı'nın kenarına serilen kilimlere oturuldu ve önce Necmiye Sultan'la gelini Fatıma'nın yaptığı yemekler yendi. Uzaktan yakından çok misafir gelmişti. Necmiye Sultan'ın Gerimter'deki ailesinden de birçok kişi geldi. Herkes

hem *Hâmid-i Velî* Hazretlerini, hem de gelen konuklarını görüp ziyaret etmek istiyordu.

Fatıma'nın annesi, kızının bu kadar misafir ağırlarken, yemekler yaparken kayınvalidesine yardımda ne kadar becerikli ve çabuk olduğunu görünce hem çok şaşırdı hem de sevindi. İkisi de iyi anlaşıyorlar, bir uyum içinde işlerini yapıyorlardı. Evlenmeden önce Fatıma'ya bir iş verdiği zaman yorulur diye başka bir iş vermezdi. Zaten Fatıma da pek gönüllü olmazdı. Şimdi burada, sabahtan akşama Necmiye Sultan'la her işi yapıyor, üstelik elinden geldiğince de kayınvalidesine iş bırakmak istemiyordu. Kaldıkları bir hafta boyunca bir kez bile ne yoruldu dediğini, ne de hâlimden şikayet ettiğini gören oldu. Aksine kızı, hayatından çok memnundu.

Bir gün Necmiye Sultan:

-Kızım, git de annene çevreyi biraz gezdir, demiş, Fatıma da:

-Anne, çok iş var. Önce onları yapalım da, deyince:

-İşte ne varmış? Ben yaparım. Sen küçükleri al yanına, biraz etrafı görsün annen. Beni merak etme. Zaten bugün Zeynep de gelecek, diyerek onları göndermişti.

Ayşe Hûma "Ana kız başbaşa kalsınlar. Konuşacak şeyleri vardır." diye düşündüğünü biliyordu onun. "Şu Necmiye Sultan'ın anlayışı da kimsede yok, vallahi." diye düşündü.

Birlikte gezerlerken Ayşe Hûma:

-Kızım, geldiğimizden beri evinizden misafir eksik olmadı. Bir de çocuklar var. Nasıl baş ediyorsunuz bunca işle, diye sordu.

-İnsanlar, Efendi Babamı sevdikleri, saydıkları için geliyorlar

anne. Böyle misafire hizmetten yorulur muyuz hiç? Hem sen hiç merak etme. Allah öyle yardım ediyor ki bir bakmışsın, her iş kavuşmuş.

Ayşe Hûma, biraz ilerideki bir ağacın dibine oturup yaslandı. Fatıma, çocuklara:

-Haydi, siz biraz oynayın, diyerek annesinin yanına oturup çocukluğunda yaptığı gibi başını dizine koydu. Annesi, onun başını okşarken:

-Seni böyle görünce çok memnun oldum, güzel kızım. Yine de *Hâmid-i Velî* gibi büyük bir evliyanın gelini olmak... Ne bileyim işte, senin için zordur diye düşünüyorum. Sanki daha fazla sorumluluğu ya da işte kayıtlı eder insan bir hata yapacam mı diye. Öyle değil mi?

Fatıma, annesinin başını okşayan elini tuttu ve öptü. Sonra doğrulup gözlerinin içine bakarak:

-Ah, güzel anam benim. *Hâmid-i Velî* Hazretleri öyle şefkatli, öyle iyi ki, bana gerçekten kızımışım gibi davranıyor. Elbette böyle bir evliyanın gelini olmak çok büyük bir sorumluluk getiriyor. Bazı geceler, huzurunda bir hatam oldu mu acaba diye düşünmekten gözüme uyku girmiyor. Ama Necmiye Sultan olsun, eşim Halil Taybî olsun, hatta oğullarım bile bana çok yardımcı oluyorlar. Necmiye Sultan annem, bir anneden çok bir abla gibi bana destek oluyor, yakın bir arkadaş gibi benimle her şeyi paylaşıyor. Eşim Halil Taybî, ailesine karşı olduğu gibi bana da ilk günden beri hep sevgi ve saygıyla hareket etti. Odamıza çekildiğimizde bazen saatlerce konuşur, sohbet ederiz. Beni anlıyor. Ben de ona iyi bir eş olmak için çok severek çalışıyorum. Oğul-

larım, herkesin müracaat kapısı, sevenlerinin gönlünde büyük bir yeri olan *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin terbiyesinde yetişiyor. Bu kadar çok nimete sahipken ben Allah'tan daha başka ne isteye-bilirim ki? Geriye bir sizin hasretiniz kalıyor. Sizi çok özlediğim bir gün Efendi Babam yanıma geldi ve:

-Kızım, 'Kişi sevdiği ile beraberdir,' diye buyurmuş Resulullah Efendimiz. Sen de ananı, babanı, kardaşlarını gönlünden çıkar-madıkça Allah, birlikte olmuşsunuz gibi içini ferahlatır, hasreti-ni azaltır, inşaallah, dedi.

O günden sonra sizi hep düşünüyorum, ama göremiyorum diye üzülüyorum. Çünkü Efendi Babam, bana gönül gözüyle görmeyi öğretti. Sizin hasretiniz içimde, ama bu beni eskisi ka-dar üzmüyor. Hep iyiliğiniz için dua ediyorum, dedi.

Hûma, kızını dinlerken gözyaşlarına hâkim olamadı. İçinde kızından ayrı kalmanın hep bir tedirginliği vardı ama şu anda artık bunu duymayacağını hissetti. Kızı ne kadar büyümüş ve olgunlaşmıştı... Ne güzel konuşuyor, içindeki huzuru etrafa ne güzel yayıyordu.

Hâmid-i Velî Hazretleri yanındakilerle Dimaşk'a geldiğinde Hûma, Lokman'a:

-Lokman, Hacı Bayram-ı Velî, Hacı Rüstem, hanımı, Necmiye Sultan, yani *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanındakilerin hepsi çok iyiler. Hepsinin hâl ve tavırlarında sanki *Hâmid-i Velî*'nin bir hâ-li var, dediğinde Lokman ona 'Onlar, *Hâmid-i Velî*'nin yanında art niyet beslemeden, tam teslimiyetle bağlanmışlar. Onda Al-lah'tan gelen muhabbeti görerek teslim olmuşlar. Böylece onun

hâliyle hâllenip, rengine boyanmışlar, demişti. Ayşe Hûma, Lokman'ın ne demek istediğini şimdi çok daha iyi anlıyordu.

Tohma Çayı'nın kenarında o gün yemekler yendikten sonra bir sükût hâline duruldu. Daha sonra *Hâmid-i Velî* Hazretleri ağır ağır konuşmaya başladı. Konuşurken sesinde üzüntü, keder değil de bir vazifeyi tamamlamanın rahatlığı hissediliyordu.

-Kardaşlarım! Talebelerim! Evlâtlarım! Hepimiz bu dünyaya geldik ve bir gün göçeceğiz. Gerçekten inanan için ölüm yok olmak değil, sevdiğine, yani Rabbin'e ve onun Resulü'ne kavuşmaktır. Bu dünya inanan için bir gurbettir. Peder-i âlim Şemseddin Musa Hazretleri ölüm için 'Esas vatanına göçmek,' derdi. Biz de esas vatanımıza göçmeden önce emaneti teslim etmek isteriz. Bilesiniz ki halifem Hacı Bayram'dır. Bu yol, Hacı Bayram-ı Velî'nin gönlünden insanlara akacaktır.

Orada bulunanların hepsi derin bir sessizliğe ve hüzne büründüler. Çok sevdikleri, gönülden bağlandıkları, müracaat kapısı olarak gördükleri *Somuncu Babaları*'nı kaybedeceklerini anlamışlardı. Şimdi bu acıyla nasıl baş edeceklerini düşünüyorlardı.

Hâmid-i Velî Hazretleri böyle konuşarak emaneti Hacı Bayram-ı Velî'ye teslim etmişti. Ailesine belli etmek istemese de uzun zamandır kendini iyi hissetmiyordu. Sevdiklerinin etrafında olmasından çok memnundu.

Bu konuşmayı yaptığının ertesi günü Yusuf bahçede otururken *Hâmid-i Velî* yanına geldi. Yusuf, babasını görünce hemen ayağa kalkıp oturması için yer gösterdi.

Hâmid-i Velî Hazretleri:

-Aksaray'da sevenlerinin çok olması bizi memnun etti, oğul,

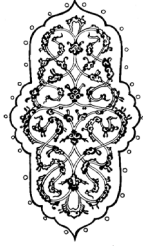
dedi.

-Size lâıyk bir evlât olmak boynumuzun borcudur, Efendim. Ama bunu başaramadığımızı görmek bizi ziyadesiyle üzdü, Efendim.

Hâmid-i Velî Hazretleri, halife olarak Yusufu değil de Hacı Bayram'ı göstermesinden oğlunun biraz kırıldığını anlamıştı. Gülümseyerek şefkatli bir sesle:

-Oğul, bu yolda el teslim alarak insanları irşad etme, Allah'ın iradesi ve Resulullah'ın mânâ âleminde bu görevi vermesiyle olur. Peygamber Efendimiz "İş i ehline veriniz." diyerek bize yol göstermiştir. Bize de bunu sözle ifade etmek kaldı. Sen de bulunduğun yerde gönüller yapmaya ve bizim soyumuzu Aksaray'da sürdürmeye devam et. Umulur ki, senin neslinden gelen insanlar Anadolu'nun dört bir yanında gerek âlim ve devlet adamı, gerekse bir garip derviş olarak sevilsin ve saygı görsün.

Babası böyle konuşurken Yusuf birden ne büyük bir hataya düştüğünü anladı. Allah esirgesin, babası bu yüzden kırılabilir-di de. Bu dünyada hepimizin bir görevi vardı ve bize düşen bu görevi lâıykıyla yerine getirmektir. Hemen ayağa kalkıp af diler gibi babasının elini öptü. *Hâmid-i Velî* Hazretleri de onu sevgiyle bağrına bastı.

XXXIV. Bölüm

Biz Senden Razıyız Hacı Bayram!

Bir gün sabah namazından sonra *Hâmid-i Velî* Kur'an-ı Kerim'i bu defa güçlkle okudu. Bitirdiğinde hiç hâli kalmamıştı. O konuşmayı yaptığı günden beri rahatsızlığı artmıştı. Nihayet o gün yatağına yattı ve bir daha kalkamadı. O, bitkin bir hâlde yatağın başında Hacı Bayram-ı Velî, Emir Sultan, oğulları, Şücaaddin Karamanî, Lokman ve diğer sevenleri hiç yalnız bırakmıyorlardı.

Necmiye Sultan yanında olmadığı zamanlar çok ağlıyordu. Evlendiği günden beri hep yanında olduğu Efendi'nin yokluğuna dayanabilmeyi gözü alamıyordu. Şimdiden acısı içine çökmüştü.

Şücaaddin ile Lokman'ın Darende'ye geldikleri günden beri hocalarına kavuşmanın sevinciyle içleri içlerine sığmıyordu. Şimdi ise onu kaybetmenin acısını duyup gizli gizli ağlıyorlardı.

Hacı Bayram-ı Velî, bir müderrisken onu medreseden çekip alan ve gönlü dolu bir derviş olmanın mertebesine yükselten hocasının yanında içi kan ağlayarak, sabahtan akşama Kur'an-ı Kerim okuyor ve bir hizmetini yapmak için hazır bekliyordu.

Emir Sultan da *Hâmid-i Velî*'nin başucundaydı. Bursa Ulu Camii'nin açıldığı ve *Hâmid-i Velî*'nin ilk hutbeyi verdiği o mübarek günden sonra onu hiç görmemişti. Kulağında hep: “Ne yaptın Emirim? Sırrımızı fâş ettin.” diyen güzel sesi vardı. Hacı Bayram-ı Velî ile Darende'ye gelirken Hazreti göreceğinin verdiği sevinçle ne güzel bir yolculuk yapmışlardı. Yolda hiçbir yorgunluk ve çektikleri zorluklar gözlerine görünmemiş, bir dostu görmenin yolunda dağlar dümdüz yol, taşlar yemyeşil çimen olur, misali sanki uçarak gelmişlerdi. Darende'nin girişinde *Hâmid-i Velî* Hazretlerini gördüğü anda, tekrar Ulu Cami'de ilk hutbeyi verdiği zamandaki hâli gözünün önüne gelmiş ve ondan etrafa dağılan mâneviyatı ve güzelliği hissetmişti. Şimdi onu kaybetmenin acısıyla yanıyordu, ama bu yanmayla onu daha çok seveceklerini ve bu yolda daha çok çalışmaya gayret edeceklerini de biliyordu. Gözyaşları içinde “Senden gelene şükürler olsun, Allah'ım!” diye düşünerek gözyaşlarını göstermemek için odadan çıktı.

.....

Hâmid-i Velî Hazretleri bitkin bir hâlde rahatsızlığının üçüncü günü yattığı yerden yavaşça doğrularak sabah namazını kıldı. Sonra Hacı Bayram-ı Velî'ye dönerek:

-Bugün Kur'an'ı sen oku, Hacı Bayram dedi ve yatakta oturur vaziyette dinlemeye başladı.

Hacı Bayram-ı Velî duyduğu hüznün de etkisiyle öyle içli oku-

yordu ki o odada ve dışarıda bulunanlar gözyaşlarını tutamadılar. Herkes üzüyor, herkes ağlıyordu, ama kimseden en ufak bir ses çıkmıyordu. Etrafa *Hâmid-i Velî* Hazretlerine lâıyk bir sükûnet ve vakar hâkimdi.

Hacı Bayram-ı Velî, 'Sadakallahülazım,' diyerek okumasını bitirdikten sonra *Hâmid-i Velî* Hazretleri bütün sevenleriyle helâl-leşti. Sonra:

-Artık zamanımız dolmak üzere. Allah kendi yolundan gidenleri asla yarı yolda bırakmaz. Hep Allah'ın muhabbetini gönlünüzde taşıyın ve ona lâıyk bir kul olmak için çalışın, dedikten sonra herkes odayı boşalttı. Şimdi yanında yalnızca Hacı Bayram-ı Velî vardı.

Hacı Bayram-ı Velî, eğilip hocasının elini öptü.

Hâmid-i Velî Hazretleri onun gözlerinin içine bakıp:

-Biz senden razıyız, Hacı Bayram. Allah da razı olur, inşaallah, dedi.

Hacı Bayram-ı Velî, bir süre hocası ve Şeyhi *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin yanında kaldı. Dışarı çıktığında bitkin bir hâldeydi. Herkes, *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin esas vatanına göçtüğünü anlamıştı. Bu sonucu bekliyorlardı, ama yine de son ana kadar inanmak istemiyorlardı. Darende'nin, Kayseri'nin, Aksaray'ın, Bursa'nın, hatta bütün Anadolu'nun bereketi, muhabbet pınarı olan *Somuncu Babaları* artık yoktu. Ama sevgisi hep gönüllerinde olacak, bıraktığı eserleri, hayatı, ailesiyle yine yollarını aydınlatacak bir ışık olacaktı.

İnsanlar nasıl haber aldı, nasıl en kısa zamanda gelip hazır oldu bilinmez. Şeyhleri, *Hâmid-i Velî* (*Somuncu Baba*)'ye son gö-

revlerini yapmak ve onu esas vatanına uğurlamak için binlerce seveni hazır bulundu. Ağır ağır yağın bir yağmur altında namazını 'Biz senden razıyız,' dediğı Hacı Bayram-ı Velî kıldırdı. Sanki yağın yağmurla birlikte bütün Darende, hatta Anadolu ağılıyordu. Şimdi sevenlerinin gönlünde onu kaybetmenin acısı vardı. Ama hep yolundan gitmeye de devam edeceklerdi.

Vefatından bir hafta önce 'Arkadaşlarımıza ve yolumuzdan gidenlere tavsiyelerim' dediğı, yol gösterici öğütlere hep uymaya çalışacak ve böylece onun güzel yüzü, şefkatli sesiyle hep onların yanında olduğunu hissedeceklerdi.

Gizli ve âşikâr her yerde Allah'tan korksınlar.

Az yesinler, az konuşsunlar, az uyusunlar.

Avamın arasına az karışınlar.

Tüm masiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar.

Daima şehvetlerden kaçınınlar.

İnsanların elindekilerden ümitlerini kessinler.

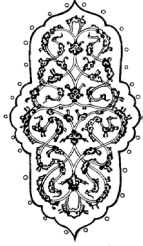
Tüm zemmedilmiş sıfatları terk etsinler.

Övülen sıfatlarla süslensinler.

(Günaha götüren) Şiir ve şarkı dinlemekten kaçınınlar.

Ayrı bir görüşle, kendini cemaatten ayrı bırakmasınlar.

Aç olarak ölseler bile şüpheli hiçbir lokmayı yemesinler.

XXXV. Bölüm

Somuncu Baba'nın İli Darende

Şeyh Hamd-i Velî Hazretlerinin vefatının üzerinden yıllar geçti. Değişen belki sadece senelerdi. Bugün Darende'ye gidenler, sanki o büyük zat yaşıyormuş gibi Hakk için halka hizmet etmenin sonuçlarını görmektedir. Okulları, zengin kütüphaneleri, büyük hastanesi ve her sene yapılan “Kültür Etkinlikleri” ile Darende aslına yaraşır bir şehir olma özelliğini korumaktadır.

Bu da Şeyh Hâmid-i Velî Hazretlerinin, Halil Taybî Hazretleri yoluyla torunu Es-seyyid Osman Hulûsi Efendi ve kurduğu vakıf sayesinde olmaktadır. 1990 yılında vefat edene kadar Şeyh *Hâmid-i Velî* Hazretleri gibi hep halkın içinde, hep gönüllere hizmet eden bir gönül sultanı olmuştur. 1986 yılında Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'nı kurarak Osmanlı'dan gelen ve amacı insanlığa hizmet olan vakıf geleneğini sürdürmüştür. Bu vakfın sayesinde Darende, Somuncu Baba Hazretlerinin devrinde oldu-

ğu gibi, “hem çevreyi , hem gönülleri imar” anlayışının tekrar yerleşmesi için, Darende’de varolan güzelliğin bir İslâm estetiği çerçevesinde ortaya çıkarılıp değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Bugün Darende’ye gerek yerli, gerekse yabancı çok sayıda turist gelmektedir. Gelen turistler Anadolu’da toprak evleri, bağı, bahçesiyle sıradan bir ilçe yerine, tarihî zenginlikleri korunmuş bir kültür şehri ile karşılaşmakta, Tohma çayı ve Günpınar Şelalesinin verdiği ferahlığı gönüllerinde yaşamaktadırlar. Zaviye’deki bahçeleri gezerken sanki biraz sonra Şeyh *Hâmid-i Velî* Hazretleri talebeleriyle gelip sohbetে oturacak, Şeyh *Hâmid-i Velî* Camii’nin arkasından Necmiye sultan, gelini ve oğluyla çıkıp, sizi evlerine buyur edeceklerdir.

Darende’nin insana ferahlık veren öyle bir havası var ki, hiç bilmeseyse bile oraya ayak basan bir insan, diğer yerlerden ayıran bir başkalık olduğunu hemen anlayabilir.

Şeyh *Hâmid-i Velî* Hazretlerinin şefkati ve gönlündeki muhabbet, Darende’nin her yerine sinmiş gibidir. Bu şefkat ve muhabbet Osman Hulûsi Efendi ve kurduğu vakıf sayesinde tek tek insanlara ulaşmakta, çıkar kavgalarının ve savaşların eksik olmadığı günümüzde gelecek için bir umut vesilesi olmaktadır.

Osman Hulûsi Efendi, Şemseddin Musa Efendi’nin deyimleriyle 1990 yılında “esas vatanına” göçtükten sonra, aynı hizmetleri daha da genişleterek oğlu H. Hamidettin Ateş Efendi devam ettirmektedir.

GÜLŞENİN SOLMAYAN GÜLÜ

(ŞEYH HAMİD-İ VELİ)

SOMUNCU BABA

Raziye Sağlam

*Diriyiz daim, ölmeyiz
Karanularda kalmayız
Çürüyüp toprak olmayız
Bize leyl ü nehar olmaz*

*Anadolu'yu mayalayan büyük bilgelerin ilahî aşk ile sermest
olanı ve melametiyye ahlakının önde geleni Somuncu
Baba'ya / Şeyh Hamid-i Veli'ye ait olan bu mısralar
bize der ki: "Aşıklar ölmez..."*

*Bunu büyük bilge/şair Yunus Emre şöyle dile getirir:
"Ölürse tenler ölür/Canlar ölesi değil..."*

*Zira Ekberi irfanın takipçisi Molla Cami'nin deyişiyle,
"İnsan candan ibarettir, geri kalan kemiktir, kandır ve
kıdır..." Madde çürür, dağılır, çözülür, ölür ama ona
hakikat veren büyük sır asla ölmez, o, Allah'ın Hayy sıfatıyla
ebediyen dirilmiştir, bir daha ölmek üzere canlanmıştır.*

*Somuncu Baba / Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, Osmanlı'ya
ruh veren büyük bilgelerdendir. Bugün Darende'de hâlâ
manevî bir çekim merkezi olan kabrindeki mübarek bedeni
inanyoruz ki çürümemiştir.*

facebook.com/nasihatyayinlari

twitter.com/Nasihatyayin

www.nasihatyayinlari.com